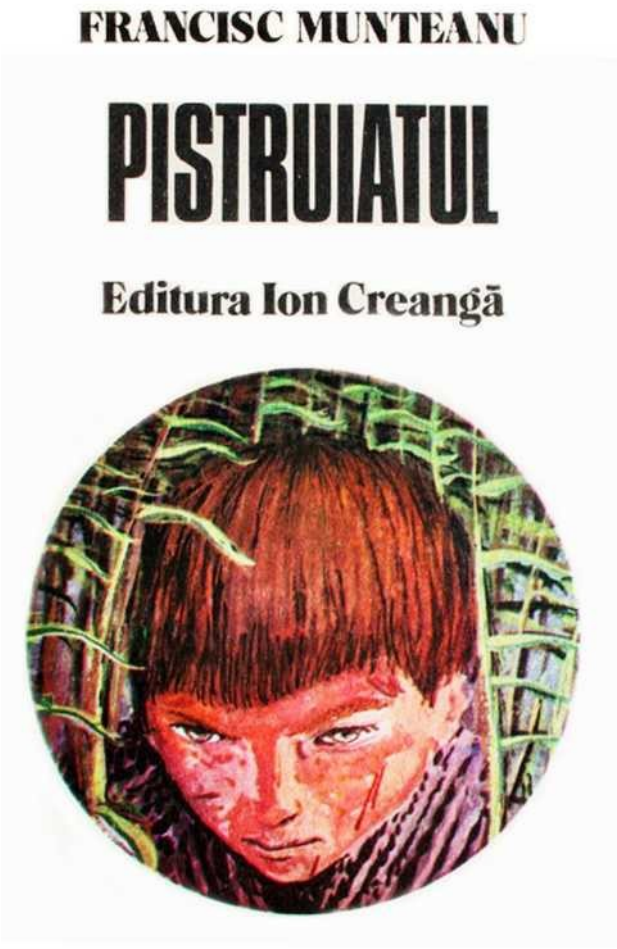

FRANCISC MUNTEANU
PISTRUIATUL

EDITURA ION CRtă NGA, BUCUREŞTI, *981

Ediţia de faţă este realizată pe baza romanelor *Pistruiatul* (1976) şi *Roşcovanul* (1979), autorul contopindu-le într-o vi ziune unitară.

PRIVITĂ DE DEPARTE, fabrica de hârtie aducea cu o

cetate medievală; zidurile scorojite de vânturi şi ploi, roase de leşia zăpezilor şi de ghearele unor plante căţărătoare, sugerau asedii trecute, fapte istorice. Dar fabrica de hârtie n-a avut trecut glorios; fusese construită în mijlocul mahalalei ceferiştilor din Arad, aproape de malul Mureşului, de către un comerciant neamţ care socotise că va face avere. Aruncase pe piaţă mărfuri de toate sorturile: hârtie creponată se culori diferite, de împachetat, albă şi albastră, ondulată, pentru ambalaj, şi velină, de scris, cu filigrane cu stema întreprinderii; două litere „L” mare, proptite spate în spate, ceea ce reprezenta numele neamţului: Ludovic Lederer. Comerciantul a avut însă ghinion; hârtia s-a dovedit o marfă nu prea căutată şi neamţul a dat faliment.

Un timp clădirea rămăsese fără stăpân, apoi, printr-o licitaţie publică devenise proprietatea unui tâmplar. Acesta a investit toţi banii primiţi ca moştenire şi a angajat o mulţime de meseriaşi şomeri. Mobilele lui sculptate, mese solide, cu picioarele „gheare de leu”, biblioteci şi bufete ornamentate cu frunze de acant, şi cele de serie, populare, pentru oameni cu bani puţini, n-au găsit Cumpărători. Depozitele, atelierele s-au umplut cu dulapuri lustruite ca oglinda, până ce i-au mai avut loc să lucreze. Tâmplarul, albit de griji a aşteptat cu şorţul la gât pe cei de la fisc să pună sechestrul. Cu banii obţinuţi ia licitaţie, abia a putut plăti salariile şi datoriile la administraţia financiară-Au trecut ani, clădirile erau de mult degradate, când a apărut un nou cumpărător în persoana unui tinichigiu. Acesta era un spirit inventiv; a început să fabrice cratiţe dintr-un metal alb, care nu ruginea: aluminiu. Mai ieftine decât oalele smălţuite, cratiţele de aluminiu erau căutate şi fabrica prospera. Tinichigiul îşi făcuse firme de sticlă, scrise cu litere de aur, reclame de neon. Numele lui flutura pe toate buzele gospodinelor: Willy Taub. Era invidiat, bârfit „până la primul control financiar. După terminarea controlului, tinichigiul fu arestat pentru neplata impozitelor.

După tinichigiu, nu z s-a mai găsit niciun om în o-raş

care să fi avut curajulsă investească bani în „fabrica de hârtie”. Iar timpul şi-a desăvârşit opera: plantele cățărătoare s-au uscat, ploile şi-au găsit drum prin acoperişurile de ţiglă, iar vuiturile de miazăzi au slăbit giurgiuvelele ferestrelor. Pe urmă, când încăperile de la etaj au fost închiriate de lilieci, clădirea a început să semene cu o cetate medievală.

Cei din cartier spuneau că totul va fi demolat, că un grec din Brăila ar vrea să construiască o fabrică de sifoane. dar toate astea nu erau decât zvonuri. Izbucnise războiul şi nimeni nu se mai gândea să mai investească bani în vechea fabrică. Cu toate astea, proprietari au fost cu duiumul: primul care se instalase după arestarea tinichigiului a fost un om urmărit de poliţie. Era bine cunoscut în oraş; Un timp lucrase la ecarisaj, la întreprinderile comunale, ca gunoier, pe urjnă s-a apucat de furturi şi şi-a mutat reşedinţa la fabrica de hârtie. Tot acolo fusese şi arestat. Noul stăpân devenise comandantul premilitarilor din oraş, colonelul Buzescu. Şi-a amenajat un câmp de instrucţie până când primăria i-a repartizat fostul teren de fotbal al echipei Hakoah. Următorul stăpân, de fapt, nu de drept, devenise un ucenic de la fabrica de vagoane: avea o minge de fotbal, regulamentară, din piele. După orele de serviciu îşi făcea apariţia în curtea fabricii şi băieţii din cartier îl urmau, îl ascultau şi se temeau de el; el hotăra cine joacă şi cine nu. Dacă cineva totuşi îndrăznea să-l supere se comporta ca un adevărat patron: ţipa şi fulgera de se auzea până în colţul străzii:

— Să nu te mai prind aici în fabrica mea!

Chemat sub arme, ucenicul fu nevoit să părăsească fabrica. O moştenise fratele lui malmic, Ciupitu. Neavând minge, nu avea nici autoritate. Nu reuşea decât rar de tot să organizeze câte un loc „hoţii şi vardiştii”, leapşa ori capra pe mutate. Atât. Cam pe vremea aceea hotărâse Pistruiatul să cumpere fabrica. Cu puţin timp în urmă împlinise treisprezece ani, dar. la tratative, se purtase ca un adevărat bancher. Ciupitu, înalt, saşiu, cu păr negru ca smoala. îl primi foarte binevoitor:

— Să ştii. Pistruiatule. că mă despart cu greu de această fabrică. Dar n-am încotro. Peste câteva zile ne mutăm la Timişoara.

Pistruiatul, în cunoştinţă de cauză. venise pregătit:

— Deci mi-o vinzi?

— Nu. O scot la licitaţie. Cine dă mai mult. Pistruiatul care nu se aşteptase la această întor

sătura se sperie. A mai participat la licitaţii, ultima oară când s-a pus în vânzare o minge de tenis cu o singură gaură. De la prima strigare de zece bile, mingea s-a adjudecat, după vreun sfert de oră, cu 38 de bile. Pistruiatul ieşise din, cursă la 18. E drept, la licitaţia aceea au participat peste cincisprezece băieţi. Acum în curtea fabricii nu erau decât patru: proprietarul Ciupitu, Ghiţă, un băiat venit nu de mult în cartier, Mircea Bâlbâitul şi el. Concurenţă nu puteau face decât Ghiţă şi Bâlbâitul, dar niciunul dintre ei nu se arătă amator. Avea şanse.

— Şi care e preţul de pornire?

Ciupitu, care învăţase lecţia încă de acasă, luă o poziţie gravă şi ridică privirile spre norii care alunecau pe cerul opac. Rosti fraza magică de parcă ar fi recitat o poezie de Vasile Alecsandri.

— Onoraţi cumpărători, uitaţi-vă la clădirile astea! Sunt ca şi noi şi nu costă prea mult; douăzeci de bile, o curea de piele şi, ca să fie convingător că are nevoie de curea, îşi arătă pantalonii legaţi cu sfoară de manila. Spun, o curea de piele şi un maculator de o sută de pagini.

Ţinea morţiş ca maculatorul să fie nou.

Dinspre Mureş vântul aducea miros de salcie şi de peşte.

Mircea Bâlbâitul, care nu ştia dacă Ciupitu ceruse mult sau puţin, clătină din cap, dar n-avu curajul să sfarme liniştea. Ghiţă, neinteresat în tranzacţie, scuipă printre dinţi şi privi curios spre Pistruiat.

Pistruiatul, stăpân pe situaţie, se comportă ca un adevărat cumpărător: se aşeză pe iarbă şi-şi etala 8

toată averea adunată într-o basma ieşită la soare. Aşteptă efectul pe feţele celor din jur, dar nimeni nu schiţă

nici măcar o grimasă.

— Uite ce-ţi ofer eu: şaptesprezece bile, din care două de sticlă, un caiet dictando, aproape nou, şi-n loc de curea, un ceas deşteptător.

Ceasul nu avu efectul scontat: era demontat, pe alocuri ruginit şi-i lipsea cadranul.

Mircea, care nu avea cum să se angajeze în licitaţie, îl luă peste picior:

— Ăăăsta sa fost ceas…

— Ce vorbeşti, mă! se răsti Pistruiatul la el. Te şi pricepi la ceasuri… Mai bine uită-te la el!

Ceasul nu-i plăcu nici lui Ciupitu.

— Taci, mă, nu vezi că n-are nici cadran şi nici arătătoare…

E oare posibil să piardă şi această licitaţie? În fond fabrica oricum îi devenea: Ciupitu se mută peste câteva zile la Timişoara; ar putea să nu-i dea nimic, dar voia să devină proprietar legal, cu acte în regulă. Îşi pledă cauza.

Luă ceasul în mână şi se uită dispreţuitor spre Ciupitu:

— E drept, ceasul ăsta n-are nici cadran şi nici arătătoare, dar are o sonerie formidabilă. Nemţească, mă, Junghans. Uitaţi-vă aici, funcţionează perfect. Şi ca să adeverească cele spuse, începu să răsucească cheia soneriei. Mecanismul scrâşni, apoi începu o zbârnâială metalică, stridentă. Ei, ce ziceţi?… Eu n-am spus că e Doxa sau Omega, dar e ceas. Când îl ţinea încă tata pe noptieră şi-l punea să sune la şase, se trezea toată strada Semaforului. Nu face cât o curea

Neavând alte oferte, Ciupitu se învoi, cu atât mai mult cu cât ştia că, odată plecat din oraş, fabrica nu va mai fi a lui. Numără cu atenţie bilele, erau într-adevăr şaptesprezece; caietul de dictando nu avea decât două pagini folosite, putea fi considerat ca nou, iar ceasul avea soneria în stare de funcţionare. La cererea Pistruiatului, eliberă un bon, caligrafiat chiar pe o foaie din caietul de dictando devenit proprietatea lui:

„De azi, 11 iunie 1944, fabrica de hârtie îi aparţine

lui Mihai Pleşa, zis Pistruiatul”. Ca documentul să fie valabil îl iscăli şi Ghiţă şi Mircea Bâlbâitul.

Din ziua aceea niciun alt om din mahalaua Semaforului nu era atât de fericit ca Mihai Plpşa şi, în drum spre şcoală ori la întoarcere, când trecea pe lângă zidurile scorojite ale fabricii, îşi spunea cu mândrie: „Toate astea sunt ale mele!” şi călca mai ţanţoş decât, pe vremuri, comerciantul care o construise.

Vestea schimbării proprietarului se răspândi în tot cartierul cu repeziciune: unii îl invidiau, alţii, răutăcioşii, spuneau că Pistruiatul n-avea autoritatea să-şi păstreze fabrica. Băieţii de la gimnaziu i-o puteau lua oricând sau puteau să-l gonească de acolo. Pistruiatul avea însă un aliat care putea să răstoarne toate pronosticurile: Calu. Calu era un câine lup, bătrân şi lăţos, proprietatea băcanului din colţul străzii Semaforului. Câinele ţinea mai mult la Pistruiat decât la băcan. Cu Calu lângă el, Pistruiatul putea să înfrunte o ceată întreagă de ucenici fără să se teamă. La o simplă şoaptă, Calu îi punea pe fugă chiar dacă ar fi fost înarmaţi cu pietre sau ciomege. Înainte de a fi reformat, Calu lucrase pe frontieră la grăniceri, era disciplinat: îşi arăta chitii la comandă şi trecea peste orice obstacol 10

Deşi Pistruiatul era proprietarul de necontestat al fabricii, fabrica nu devenea a lui cu adevărat decât după-amiezile, când îşi termina lecţiile. Atunci, fericit, o zbughea de acasă, alerga într-un suflet şi nu se oprea decât în curtea mare, năpădită de buruieni.

De obicei, când sosea el, curtea era deja plină de băieţi. Dar joaca nu începea decât odată cu apariţia lui, asta şi din respect pentru proprietar.

Pe atunci Pistruiatul nu se gândise niciodată că fabrica de hârtie îi va pricinui mari neplăceri. Dar să n-o luăm înaintea evenimentelor.

PROFESOARA DE ISTORIE, de la şcoala numărul 8, Iulia Prodan, stătea de mai bine de o jumătate de oră pe o bancă din centrul Parcului comunal. În spatele ei, în mijlocul rondului de flori, cocoţat pe un postament de

granit, Vicenţiu Babeş, turnat în bronz, o privea cu dispreţ.

Era cald, frunzele prăfuite ale arbuştilor din jur, bătute de un soare nemilos şi toropitor, stăteau nemişcate la fel ca şi aerul rarefiat, uscat. Cu câteva ore în urmă, profesoara găsise în catalogul de clasă un bileţel pe care cineva caligrafiase două rânduri: „Între douăsprezece şi unu să fii pe banca din faţa statuii lui Babeş. Vei primi instrucţiuni”.

La început profesoara s-a speriat: a privit îngrijorată feţele copiilor din clasă, întrebându-se care dintre ei ar fi putut strecura bileţelul în catalog şi când anume, de n-a observat nimic. Cel mai mult îl bănuia pe Cojan, un elev negricios care a xbst la tablă cu câteva minute în urmă şi deci în apropierea catedrei. îl privi insistent, dar Cojan îi părea indiferent, poate şi din cauza notei pe care o primise: patru. Nu ştiuse să răspundă nici măcar la întrebările ajutătoare: cine a domnit înaintea şi după Vlad Ţepeş, cât timp a stat în detenţiune la Matei Corvin. Observase mai de mult că lecţiile de istorie, dacă erau predate ca o povestire, cu multe întâmplări, ieşite din comun, ale domnitorilor erau reţinute mai lesne. Întrebările ajutătoare se refereau de obicei la problemele reţinute-uşor de către elevi. De aceea, întrebările ajutătoare se refereau la acele probleme care ar fi putut excita memoria copiilor.

Cu cât îl supraveghea mai mult pe Cojan, cu atât se convingea că nu era el cel care strecurase bileţelul în catalog. Cojan era emotiv, s-ar fi trădat în timp ce îl ascultase. Să fi fost Lulescu, cel din banca din fund? Tatăl lui Lulescu lucra la căile ferate, fusese arestat de câteva ori. Nu, nici Lulescu nu putea fi: se scobea tocmai în nas. Pe urmă se linişti; catalogul zăcuse vreo două ore şi în cancelarie, era la îndemâna oricui din corpul profesoral să facă acest lucru, cu atât mai mult cu cât colegii ştiau cel mai bine când avea să ajungă catalogul la ea. Dar care dintre colegi? încercă să-şi aducă aminte care dintre dânşii fusese, în dimineaţa aceea, în cancelarie. Mateianu, Bobreasca, Baboian şi Codrescu. Ultimul cădea de la bun

început: era liberal şi simpatizant deschis al legionarilor. Pentru el simbolul românismului nu era nici Decebal şi nici Traian, ci mareşalul. Mateianu, profesorul de chimie? Acesta era în pragul pensionării, venea şi pleca obosit de la şcoală, nu-l interesa decât grădina lui de acasă. Singurele lui discuţii se refereau la flori: când înfloresc petuniile, când se îngroapă trandafirii şi ce îngrăşăminte dădeau cele mai bune 12 rezultate la paturile cu garoafe. Nu-l interesa nici măcar chimia pe care o preda. Dobreasca, profesoara de lucru manual, era fată bătrână, chiar străină de politică; în timpul ei liber juca remi pe bani, organiza ceaiuri pentru şuete, dar în casa ei nu se discuta decât despre modă, despre actorii de film şi despre ultimele cancanuri scandaloase ale urbei. Dobreasca ar fi fost ultima pe care putea cădea bănuiala. Baboian venise cu puţin timp în urmă la şcoală, era suplinitor, profesase un an sau doi la o clasă rurală din Siria. Prelua voluntar orice catedră vacantă, era hotărât să facă carieră. Prin alianţă era o rudă îndepărtată a directorului; fără protecţia acestuia ar fi fost destituit de mult. În zilele de inspecţie directorul îl învoia, să nu bată la ochi. Nici pe el nu-l putea bănui. Încercă să nu, se mai gândească la bileţel. După ore îl căută pe directorul şcolii şi, invocând o durere de cap, se învoi. Se duse de-a dreptul în parc, dar nu la locul indicat; făcu câteva ture pe aleile alăturate şi, când se convinse că nu e niciun cunoscut prin apropiere, – pomi spre statuia lui Babeş. Înainte de a se aşeza, privi chipul de bronz al profesorului, apoi, ca un om cu treburi, cu mişcări leneşe se apropie de bancă. Inima îi bătea puternic; ei i se părea dăngănit de clopot şi chiar se temea să nu o audă cei câţiva trecători pripăşiţi în parc. Soarele era chiar deasupra capului şi, pe cerul sticlos şi îndepărtat, nu era niciun nor, dar profesoara nu simţea nici dogoarea lui cuptor şi nici măcar broboanele de sudoare care îi şiroiau pe frunte. Era agitată. Nu bănuia despre ce instrucţiuni ar putea fi vorba şi, mai târziu, când nu se apropie nimeni de bancă, se întrebă dacă bileţelul era într-adevăr destinat ei.

Totuşi rămase nemişcată şi încercă să ghicească cine

ar putea fi omul care venea s-o caute, să-i transmită ordine. Un timp fusese convinsă că bărbatul care stătea pe o bancă de pe partea cealaltă a aleii, şi care îşi ştergea ochelarii într-o batistă cadrilată, ar putea fi omul cu pricina. Dar bărbatul nu-i dădu nicio atenţie. După câteva minute, după ce-şi verifică transparenţa lentilelor, se ridică de pe bancă şi părăsi parcul.

Cu scurgerea fiecărui Tninut, profesoara devenea tot mai agitată şi nu ştia ce să facă cu mâinile ei; le strângea în poală ca servitoarele, pe urmă le întindea pe spătarul băncii şi iar le aduna în poală. Îi părea rău că nu-şi adusese o carte să aibă o preocupare. Tocmai se dojenea ca venise nepregătită în parc când se simţi privită: întoarse capul, dar în spatele ei nu era decât bustul de bronz al lui Babeş. Sculptorul şi-l imaginase sobru, cu priviri pătrunzătoare, adumbrite sub arcada sprâncenelor stufoase. „Am vedenii”, constată profesoara speriată, fără să-şi ia privirile de la chipul sever, al lui Babeş, apoi auzi scârţâitul pietrişului şi o voce groasă de bariton:

— Îmi permiteţi?

Profesoarase răsuci pe bancă: în faţa ei stătea un ofiţer înalt, cu faţa lată, arsă de Soare. Nu-şi putea imagina de unde apăruse. Nu întorsese capul spre Babeş decât pentru o clipă. Îngăimă abia perceptibil:

— Vă rog…

Ofiţerul mulţumi cu mâna la chipiu şi se aşeză cuviincios în colţul celălalt al băncii. Profesoara se vru indiferentă, privi frunzele nemişcate ale arbuştilor de peste drum şi aşteptă ca omul de pe bancă să spună ceva. Acesta însă nu se arătă vorbăreţ:

Îşi întinse picioarele să stea cât mai comod, apoi se scotoci după o tabacheră şi-şi aprinse o ţigară. Pentru o clipă, profesoarei îi trecu prin minte că ofiţerul se aşezase intenţionat lângă ea; aflase cumva de misiunea pe care trebuia s-o intrepmdă şi acum aştepta momentul să apară omul cu pricina şi să-i aresteze. Vru să se ridice, dar era atât de speriată încât picioarele nu-l ascultară comenzile. Când liniştea i se păru de neşuportat, ofiţerul se întoarse

spre ea:

— E foarte cald astăzi…

Profesoara răspunse mecanic, cu voce sugrumată: – Da, e o adevărată zi de vară.

Ofiţerul aşteptă să se îndepărteze nişte copii care treceau tocmai prin faţa lor şi continuă:

— Andrei a fost condamnat la moarte. Tâmplele profesoarei băteau ca nişte ciocane pneumatice. „Andrei”, un nume oarecare, banal şi totuşi rostit de ofiţer, părea un prenume sonor. Desigur că da! în zilele acestea văzuse acest nume tipărit pe primele pagini ale ziarelor: Andrei Bogdan, procesul de la fabrica de vagoane* Era acelaşi om cu care se întâlnise cu câteva luni în urmă când s-au dat instrucţiunile privitoare la ajutorul roşu. Înseamnă că ofiţerul care se aşezase pe bancă era omul indicat în bileţel. Se întoarse spre el: purta uniformă de infanterie şi părea foarte degajat ca şi cum ceea ce a transmis ar fi fost o frază convenţională ca şi prima, când spusese că e foarte cald. Precaută totuşi, profesoara întrebă cu oarecare indiferenţă:

— Şi aţi venit să-mi comunicaţi asta

— Da. S-a hotărât eliberarea lui.

Brusc, Iulia Prodan se jjnişti., Omul de lângă ea avea priviri senine şi în voce ceva liniştitor, cald. Îi pierise şi emoţia şi sfiala:

— Şi ce trebuie să fac?

Ofiţerul nu răspunse imediat. Privi tufele din faţa lui ca şi cum ar fi văzut ceva interesant acolo.

— Îl anunţi pe Lepădatu.

— Mecanicul?

— Da. Şi cât mai repede. Te duci chiar acum la atelier. Îi spui să fie la ora două, în dreptul fabricii de hârtie. Şi acum fii foarte atentă! Îţi ofer o ţigară. În tabacheră sunt patru ţigări. O iei pe a doua din stânga: înăuntru există un bileţel cu tot ceea Pe va trebui să faci. Înveţi textul pe de rost, apoi distrugi bileţelul. E clar?

— Da.

Nu era pentru prima oară că primea instrucţiuni în

felul acesta ciudat De obicei cu Lepădatu întreţinea legături de acest gen. Îşi ducea bicicleta la reparat şi sub capacul clopoţelului plasa câte un bileţel. Când îşi lua bicicleta ştia că găseşte răspunsul sub capacul clopoţelului.

Ofiţerul îi întinse tabachera: profesoara luă a doua ţigară din stânga, o puse în poşetă, apoi vru să întrebe ceva, dar ofiţerul se ridică, salută cu mâna la chipiu şi porni cu paşi mari măsuraţi. Profesoara îl urmări cu privirile până ce acesta dispăru la capătul aleii. Socoti că e bine să mai rămână puţin: întoarse capul în toate părţile să se asigure că nu e nimeni prin apropiere. Luftiinât pieziş, cu umbre alungite, chipul lui Babeş parcă deveni zâmbitor: privit printre gene acest zâmbet aducea cu zâmbetul obosit al lui Andrei Bogdan.

H întâlnise prima oară la o serbare câmg-ască la Poiana Salcâmilor. O invitase o prietenă din cof pilărie, o contabilă care lucra la fabrica de pastă de dinţi. La început erau numai ele două şi profesoara fusese nedumerită pentru că prietena adusese cu ea două păturі mari şi mâncare ca pentru zece oameni. Pe atunci încă nu ştia că fusese organizată o adunare. Primul apăru o cunoştinţă veche a contabilei, un bărbat mai în vârstă care se aşezase lângă ele şi povestise o mulţime de lucruri despre pescuitul în apele de munte. Crease senzaţia că venise anume pentru acest lucru: explică amănunţit ce fel de undiţe se folosesc la lipani, la ce momeală muşcă la început de vară, cât de abil trebuie să fie pescarul să nu sperie peştii.

— Dacă stai cu spatele spre soare, explică el, e o nenorocire. Umbra se lasă peste apă; orice peşte inteligent, şi în apele de munte nu sunt decât peşti inteligenţă, te ocoleşte. Păstrăvul mai abitir.

Iulia îl ascultă mirată: omul se aşezase pe pătură fără să se prezinte, deşi nu aducea a mitocan. Era ras proaspăt, mirosea a spirt medicinal.

— Cred că am venit prea devreme, spuse în mijlocul unei fraze în care tocmai explica de ce e fragedă carnea

albă a păstrăvului. Închipuiţi-vă, perir tru a-şi asigura hrana zilnică trebuie să facă peste două mii de salturi din apă ca să înhaţe musculiţele care zboară deasupra pârâului. Săriturile se aseamănă cu salturile acrobaţilor de la circ, efortul este nebănuit de mare şi fără acest antrenament n-ar fi în stare să înoate împotriva cursului vijelios al apelor de munte.

Tocmai terminase dizertaţia despre păstrăvi când apărură doi tineri cu pulovere groase, de lână, care întrebară dacă locul unde se aflau se numea „Hanul cu tei”. Contabila răspunse râzând că e chiar proprietara hanului, iar tinerii se aşezară şi, fără să fi fost invitaţi, începură să guste din sandvişurile pre –, gătite. Unul dintre ei, cel care se interesase de han, era slab şi înalt cât o prăjină, avea priviri melancolice şi părea chiar înfometat. Mânca pe nerăsuflate, abia reuşea să respire. Celălalt, mai mărunt, dar tot bine legat purta ochelari de soare din plexiglas, fără dioptrii şi părea foarte sfios. Ultimul venise Andrei Bogdan. Nici el nu se prezentase, îi rostise numele tânărul cu ochelari care stătea lângă ea: „Uite, a venit şi Andrei”. Andrei Bogdan era obosit, părea mai bătrân decât era în realitate şi tot timpul cerceta poiana, dacă nu se apropie cineva de ei. După ce-şi trase sufletul ceru un pahar cu apă. Spre mirarea profesoarei, după venirea lui Andrei, *se* făcu linişte. Nu se auzea decât vântul strecurându-se printre crengile salcâmilor. Andrei cercetă feţele celor din jur, părea că îi cunoaşte pe toţi. Când ajunse cu privirile la profesoară, se întoarse spre contabilă, şi ea, fără să fi fost întrebată, dădu lămuriri:

— E învăţătoarea despre care ţi-am vorbit. Iulia Prodan.

Andrei întinse mâna spre ea, se prezentă; avea palmele aspre şi nişte priviri pătrunzătoare. Iulia se simţi stingherită, era convinsă că Andrei îi citea gândurile şi din cauza asta i se păru insuportabil. Vru chiar să nu-i dea nicio atenţie, dar privirile lui o atrăgeau ca un magnet. Cei doi tineri în pulover începură să cânte „A ruginit frunza din vii” şi, mascat de acest zgomot, Andrei începu să

vorbească repede folosind fraze scurte, precise:

— Începând de azi pachetele se vor depune la depozitul de haine vechi al lui Aurian, iar banii se vor colecta la un om nou. Se întoarse spre profesoară: poate chiar la tine. Gabi, arătă spre contabilă, o să-ţi spună ce trebuie să faci cu ei.

Mai vorbi în şoaptă cu bătrânul despre pescuit, dar Iulia auzi şi o mulţime de cuvinte care nu aveau nicio legătură cu pescuitul: „tinichigeria Ciobanu”, „dinamită”, „pastă de dinţi”, „fluturaşi”. Apoi, brusc, Andrei făcu semn spre cei doi tineri şi aceştia plecară fără să termine cântecul.

În drum spre casă, Gabi vorbi despre o mulţime de nimicuri şi, pentru că ea nu pomeni nimic despre cele discutate la iarbă verde, Iulia nu îndrăzni să pună întrebări. Doar la despărţire întrebă cine e Andrei.

— Andrei?... O să afli tu. A fost foarte bun prieten cu soţul tău.

Soţul Iuliei murise în primele zile ale războiului: fusese trimis disciplinar pe front. Unii spuneau că sabotase producţia de pontoane destinate armatei, alţii că a condus o celulă de partid, dar despre toal? 1 astea Iulia nu. ştia nimic. La început doar. imediat după căsătorie, întârzierile repetate ale lui Mircea o făcură să fie bănuitoare. Era geloasă, un timp crezuse că e o femeie la mijloc, pe urmă se lămuri: Mircea avea întâlniri cu fel de fel de oameni, cu unii la întreprinderile unde lucrau, cu alţii în cartierele mărginaşe ale oraşului.

Pe Andrei l-a întâlnit a doua oară într-o cameră întunecoasă în apropierea gării, triaj. Dintre cei care au fost la serbarea câmpenească numai pescarul lipsea: a aflat mai târziu că bătrânul fusese arestat şi condamnat la zece ani temniţă grea pen 19

tru activitate subversivă. În cele câteva luni care au trecut de la prima întâlnire, Andrei îmbătrânise şi mai mult, părea obosit, măcinat de griji. Stătuse tot timpul discuţiilor într-un colţ mai întunecat al – încăperii ca un intrus. Iulia chiar a avut senzaţia că nici nu-i atent la ce se

vorbeşte, că e preocupai; de problemele lui. Când însă luă cuvântul, Iulia îşi dădu seama că recepţionase tot; se referi la o mulţime de amănunte care îi scăpase chiar şi ei, deşi fusese foarte atentă. Apreciase munca fiecăruia; zgârcindu-se cu laudele. Numai când veni vorba despre Iulia, făcu o pauză, ca şi cum ar fi căutat cuvintele cele mai potrivite, apoi spuse fără niciO intonaţie: „Da, ai făcut o treabă bună" şi ceru organizaţiei s-o ajute, ca în caz că lucrurile se vor agrava, casa ei să poată servi ca o a doua linie, de refacere. Era nemulţumit că tuburile cu pastă de dinţi erau puţine, că sarcinile se îndeplineau cu multă întârziere. Atunci a aflat Iulia că în tuburile cu pastă de dinţi se transporta trotil, că se pregăteşte o rezistenţă armată. Andrei se interesă de o mulţime de lucruri: de atmosfera din şcoală, de atitudinea corpului profesoral, dacă elevii au auzit de chemările partidului. Andrei a plecat imediat după terminarea şedinţei şi dispăruse complet din

viaţa ei. Cu o lună în urmă, Gabi o anunţase că Andrei fusese arestat şi-i ordonă să distrugă şi să ardă tot ceea ce ar putea dovedi că ducea o muncă ilegală. Pe urmă, după o lună de linişte aparentă, apăruseră în ziare, cu litere de o şchioapă, amănunte de-are proces.

Într-o seară. Întâlnind-o pe Qpbi pe stradă, se interesă de Andrei.

— Crezi că l-au bătut?

— Asta sigur. Dar fii liniştită, totul e în ordine.

— Ce înseamnă „totul e în ordine"?

— N-a vorbit.

— De asta sunt convinsă.

— E foarte greu să fii convinsă de acest lucru. E greu de rezistat. Pentru că nu e vorba numai de rezistenţă fizică, ci de cea morală.

— Şi atunci de unde ştii că totul e în ordine?

— Pentru că a rămas singur în proces.

Profesoara îşi şterse transpiraţia de pe frunte, apoi îşi deschise poşeta şi desfăcu ţigara primită de la ofiţer. Găsi bileţelul.: era de mărimea unui timbru obişnuit,

răsucit sul. Îl citi cu atenţie şi, conform indicaţiei, îl rupse în bucăţi mici, abia vizibile şi le risipi pe pietrişul de sub bancă. Se linişti. Nu mai avea nimic asupra ei care ar fi putut s-o compromită. Se ridică de pe bancă, îşi netezi fusta şi porni spre oraş. Strecurându-se printre oamenii de pe stradă o cuprinse o mândrie ciudată: nimeni pe lângă care trecea nu bănuia că avea o misiune foartfe importantă şi anume să salveze un om.

Cunoştea atelierul lui Lepădatu. Mai fusese odată acolo să-i fixeze o întâlnire cu un om venit de la Bucureşti.

Atunci, Lepădatu o primise, cu neîncredere şi, cum a mărturisit mat târziu, a crezut că e omul poliţiei. Nici n-a vrut să stea de vorbă cu ea:

— Eu, doamnă, n-am nicio întâlnire cu oameni de la Bucureşti. Poate m-aţi confundat.

Iulia era gata-gata să renunţe la misiune, când îi veni în minte să se refere la Andrei. Lepădatu, auzindu-i numele, se uită în jur dacă nu-i cineva prin apropiere, apoi şopti abia perceptibil:

— Cu asta ar fi trebuit să începeţi, doamnă, întrevederea cu omul de la Bucureşti avusese loc şi Iulia Prodan fusese bucuroasă că-şi îndeplinise misiunea.

Ajunse în dreptul atelierului: sigură pe ea, privi de-a lungul străzii să verifice dacă nu fusese cumva urmărită. Strada era aproape goală, doar la fereastra casei de peste drum, la etajul întâi, o femeie voluminoasă uda nişte flori abia răsărite.

Intră în atelier. Spre ghinionul ei Lepădatu nu era singur în încăpere: un ucenic mărunt, cu părul creţ, trebăluia ceva la o roată de bicicletă. Avea mâinile şi faţa mânjită cu ulei şi se chinuia să fixeze o cheie. Lepădatu n-o recunoscu imediat, o întrebă cu ce o poate servi. Iulia începu să vorbească de nişte spiţe slăbite, de o roată descentrată şi făcu semne disperate spre ucenic. În clipa aceea Lepădatu îşi dădu seama cu cine are de-a face. Se întoarse spre ucenic:

— Mitică, du-te şi cumpără-mi ţigări. Găseşti bani în sertar.

Ucenicul, fără să-şi şteargă mâinile, deschise sertarul bancului, scotoci după monezi şi ieşi din atelier.

Iulia aşteptă să se închidă uşa în urma lui.

— La ora două, duba va fi exact în dreptul fabricii de hârtie, unde o căruţă îi va tăia calea. Trebuie să deschizi portiera din spate şi, după ce a sărit Andrei, o închizi la loc. Dinăuntru nu se poate deschide. Eu voi trece cu un taxi pe acolo. Fix la două…

— Şi cei din căruţă?

— Nu te priveşte. Totul e organizat. Eu voi urmări convoiul din maşină. Lui Andrei nu-i spui 22 decât atât: „cuibul e gol”. El ştie ce are de făcut. Bineînţeles îţi asiguri retragerea.

— Altceva?

— Atât.

— Voi fi la două acolo.

ÎN FAŢA TRIBUNALULUI asfaltul se topea de căldură; cei câţiva trecători de ocazie abia se târau, căutau umbra, păreau copleşiţi de zăduf. Iulia Prodan sosi la unu şi un sfert, tocmai în clipa când apăru şi duba în faţa intrării principale. Din maşină coborî un comisar gras, îmbrăcat în uniformă neagră cu fireturi „pătată de mâncare, şi un civil slab, osos, cu o pălărie cu boruri mari. Acesta din urmă scoase din buzunar o legătură de chei şi deschise uşa din spate a dubei, apoi se rezemă de maşină. Ţinea între buzele subţiri un muc stins, pe care îl muta dintr-un colţ al gurii în celălalt. Părea nervos. Profesoara se postă cu spatele spre ei, mimând un interes deosebit pentru ordonanţele lipite pe zid. Cu coada ochiului îi ţinea pe cei doi comisari sub observaţie.

— Mai târziu apăru încă un comisar spilcuit, învăluit în aromă de parfum franţuzesc.

Soarele era chiar deasupra capului, dogorea. aerul rarefiat şi cald tremura. O căruţă de stropit trecu prin apropiere şi caldarâmul încins ca o plită transformă apa în aburi.

Fix la unu şi jumătate, doi poliţişti deschiseră porţile mari de stejar ale instituţiei şi, la capătul scărilor, apăru

Andrei: purta un costum cenuşiu, puţin prea larg pentru el. Mâinile şi le ţinea în faţă, prinse în cătuşe lucioase de oţel. În stânga şi în 23 dreapta lui, doi agenţi îmbrăcaţi în civil călcau în acelaşi ritm cu el. Iulia Prodan căută privirile lui Andrei, dar acesta se uita cu încăpăţânare în jos. „Probabil – îşi spuse – el ştie mai bine ce are de făcut”. Aşteptă până ce Andrei fu împins în dubă, în care îl urmă comisarul gras, cu hainele pătate, civilul cu mucul de ţigară între buze şi unul din agenţii care îl însoţiseră pe Andrei pe coridoarele tribunalului. Uşa dubei, care nu avea clanţă decât pe dinafară, fu închisă de cel de-al doilea agent. La un semn al comisarului dichisit, maşina porni Iulia aşteptă o clipă, apoi, ca un om care e străin de tot ce se întâmplă în jurul lui, traversă strada şi se aruncă în taxiul cu care venise. Şoferul clătină din cap în semn că ştie tot ceea ce avea de făcut şi apăsă pe accelerator.

Iulia privi prin parbriz spre duba din faţa ei şi îşi recapitulă punct cu punct obligaţiile: să păstreze distanţa de cincizeci de metri de dubă, să se apropie de ea în clipa când căruţa va bara drumul dubei în faţa fabricii de hârtie. Lepădatu trebuia să fie prin apropiere şi, după eliberarea lui Andrei, trebuia să deschidă portiera din spate. Pe partea dreaptă. Şi Andrei ştia acest lucru. Totul trebuia să se desfăşoare cu precizia unui ceasornic pentru că fiecare secundă era calculată. Cu Andrei întins pe bancheta, din spate, taxiul îşi urma drumul; la a treia stradă trebuia să cotească spre dreapta; acolo, după colţ, Andrei se urca în duba fabricii de pâine. Pe urmă taxiul îşi continua drumul până în apropierea Parcului Central, acolo urma să coboare Iulia. Taxiul îşi schimba numărul, de fapt era o maşină particulară astfel că poliţia trebuia să piar-i dă o bună bucată de timp s-o depisteze. Timp suficient ca Andrei să ajungă în ascunzătoarea pregătită de câteva săptămâni şi denumită conspirativ „cuibul gol”:

ÎN DUBĂ, Andrei Bogdan era aşezat între agentul îmbrăcat în civil, cu ţigara stinsă între buze, şi comisarul gras. Pe cel cu ţigara stinsă între buze îl văzuse în toate cele şapte zile ale procesului. Stătuse, tot timpul în

apropierea boxei, cu o mână în buzunar, probabil să poată scoate, la nevoie, cât mai repede, pistolul. Andrei ştia că paza se înăsprise, cu scopul să-l ţină cât mai izolat, să nu poată avea legătură cu cei de afară. Ei nu ştiau că, în fiecare, zi, primea un raport de la tovarăşi, care îl înştiinţau despre felul cum decurg pregătirile de evadare. În ultima bancă din sală, stătea Gabi, contabila de la fabrica de pastă de dinţi. Purtând pălărie, însemna că pregătirile decurg normal, că nu intervenise nimic neprevăzut. Dacă ar fi apărut o singură zi fără pălărie, atunci Andrei ar fi trebuit să încurce procesul, să-l prelungească până când tovarăşii i-ar fi dat de veste că lucrurile s-au aranjat din nou. Sarcina celor de afară era precisă: trebuiau să afle ce se va întâmpla imediat după proces, unde şi cum îl vor transporta, să analizeze traseul, să găsească locul cel mai vulnerabil şi acolo să organizeze evadarea.

Întreaga operaţiune era condusă de un tovarăş venit anume de la Bucureşti. Era un om mărunt, cu burtă, nimeni nu l-ar fi bănuit de complicitate cu acuzatul. De vreo trei sau patru ori apăruse şi la dezbateri, înarmat cu legitimaţii de corespondent al unui ziar din capitală. Numai şeful siguran25 tei, comisarul regal, Comănescu, nu se lăsă păcălit; avea o experienţă imensă, ştia că un deţinut ca Andrei nu e lăsat la voia întâmplării de comunişti. Pusese un agent pe urmele corespondentului de la Bucureşti. Rapoartele pe care le primea zilnic l-au liniştit însă foarte repede. Agentul îl informa că ziaristul burtos e cam prostănac, îşi lăsase într-o zi notiţele pe masa presei din tribunal. Comănescu ceru notiţele ziaristului. Din însemnările acestuia reieşea că socotea pe judecători prea blânzi faţă, de un trădător de ţară. Au fost audiate şi – câteva persoane dintre angajaţii hotelului unde locuia: au declarat, sub prestare de jurământ, că ziaristul din Bucureşti este un om inofensiv, suferă de astmă, nu se întâlneşte cu nimeni, nu dă bacşiş, e un cegăţean zgârcit. După câteva zile Comănescu nu-i mai dădu nicio atenţie.

Acum, stând cu genunchii strânşi între cei doi

comisari nu se mai gândea la toate astea: era concentrat, încerca să audă tot ce se petrecea dincolo de pereţii dubei. Când comisarul îl lovi cu cotul, tresări.

— Ştii, că ăsta e ultimul tău drum?

— Ştiu, îi răspunse Andrei fără să se întoarcă spre el.

Comisarul insistă:

— La *ce s-o fi* gândind oare un om care ştie că face ultimul său drum?

— La asta nu m-am gândit, îi răspunse Andrei liniştit.

După zgomotele de afară, ştia că se aflau pe podul de la gara triaj.

— Da' ia spune-mi, omule, de ce te-ai dat dumneata cu comuniştii?

20

Vfizând că nu răspunde, agentul îşi mută mucul de ţigară în celălalt colţ al gurii

— Vă spun eu, domnule şef. Exact pentru ce ne-am făcut noi poliţişti.

Andrei ridică privirile:

— Dumneata te-ai făcut poliţist pentru că crezi că această instituţie e menită să facă dreptate în ţară sau pentru că ai un salariu bun?

Slabul nu-i răspunse. Andrei continuă:

— Comunismul, domnilor, nu e o profesie şi comuniştii nu primesc salariu. Noi am vrea să facem ca toate instituţiile din ţară, inclusiv poliţia, să fie în slujba întregului popor. Nu numai a politicienilor zilei, a celor avuţi.

— Dumneata te duci să mori… şi acum faci agitaţie! Ţine-ţi gura!

Andrei fu bucuros că îl lăsau să se* concentreze.

Când Lepădatu sosi în faţa fabricii de hârtie, căruţa cu fân era de mult acolo. O străjuiau doi oameni: unul îmbrăcat în straie ţărăneşti, iar cel de al doilea purta pantaloni unsuroşi şi un pulover de lână. Lepădatu îl recunoscu: nu-i ştia numele, doar că lucrează la depou; îl întâlnise odată la o serbare câmpenească. Le făcu un semn abia perceptibil cu capul.

DINCOLO DE ZIDURILE GROASE ale fabricii de hârtie, băieţii tocmai terminaseră meciul de fotbal: câştigase echipa Pistruiatului, „Semaforul” cu patru la unu împotriva echipei lui Guriţă din strada Veche. Guriţă susţinea că golul al treilea nu fusese valabil şi hotărâră ca, până la revanşă, să construiască din şipci nişte porţi adevărate, să nu mai 27 fie discuţii. Pe urmă, băieţii se risipiseră şi nu mai rămăseseră în curte decât Mircea, Ghiţă. şi, bineînţeles, Pistruiatul, care hotărâră să facă curăţenie, să adune hârtiile risipite prin curte şi să smulgă bălăriile de lângă poartă. Erau în plină activitate când Mircea descoperi un om călare pe zid. De emoţie se congestionă la faţă şi abia reuşi să îngaime:

— U-u-uuitaţi-vă!...

Pistruiatul se întoarse în direcţia indicată, auzi o împuşcătură, şi văzu că omul care escaladase zidul tocmai aterizase printre buruieni. Era un om înalt, îmbrăcat în nişte haine cenuşii, prea largi pentru el. Pistruiatul, instinctiv, se trase după un pom, să nu fie zărit. Omul cu hainele cenuşii se uită în jur, apoi cu paşi mari porni spre clădirea fabricii. Ajuns în apropierea unei ferestre cu ochiuri sparte, îşi mai roti o dată privirile prin curte, apoi cu un singur salt, sări peste pervaz şi se mistui în întuneric. Pistruiatului, care rămăsese în continuare în spatele pomului, îi era ciudă că vagabonzii, oameni fără căpătâi, îşi petreceau câte o noapte în incinta fabricii lui. De obicei lăsau murdărie în urma lor şi numai el ştia cât trebuie să trudească să măture toate încăperile. Individul care sărise zidul părea urmărit şi, sigur, nu era din partea locului; altminteri ar fi trebuit să ştie că fereastra pe unde pătrunsese dădea în încăperi fără ieşire. În pod, oricum nu putea ajunge, din cauza scărilor de lemn putrezite de mult, care n-ar fi rezistat sub greutatea unui om. Fără îndoială, o să încerce să se strecoare de-a lungul coridorului, terminat în nişte trepte, şi o să coboare la subsol. Dar acolo încăperea avea toate uşile zidite. Numai a înălţimea podelei era o gaură de scurgere, dar şi 28

prin această deschizătură nu putea trece decât într-o

cameră fără uşi, fără ferestre, folosită pe vremuri de tinichigiu pentru depozitarea plăcilor de aluminiu.

Afară, în stradă, se auziră comenzi şi Pistruiatul no repezi la gard. Văzu o maşină neagră, fără ferestre, intrată într-o căruţă cu fân. Căruţa se răsr turnase, pegjjjbne izbitura fusese puternică: o roată u căruţerW învârtea în gol ca roata norocului. Din maşina neagră, a cărei uşă o deschisese tocmai şoferul, coborâră câţiva oameni printre care şi un comisar gras în uniformă de gală cu fireturi.

Un individ înalt, osos, făcu semne disperate unui taxi care fu nevoit să frâneze să nu-l calce. Intră în vorbă cu şoferul şi Pistruiatul pricepu doar atât că-l obligă pe acesta să-l ducă în oraş după ajutoare. Ceilalţi, cu pistoalele în mână, se repeziră spre poarta fabricii.

Primul care intră în curte era comisarul gras: se uită în jur, apoi dădu indicaţii. Ceilalţi se risipită în curte şi cercetară fiecare boschet în parte. Pistruiatului îi păru bine că emul urmărit o să fie scos din abrică. Observă cu atenţie fiecare mişcare a poliţiştilor, dar n-avu curaj să le spună încotro a luat-o fugarul.

Comisarul îl descoperi pe Mircea şi se apropie de el.

— Băiatule, n-ai văzut pe aici alergând un om îmbrăcat în haine cenuşii?

Mircea, pfhbabil emoţionat de uniformă, de fireturile albe terminate în nişte ţurţuri de alamă, bâlbâi mai abitir ca de obicei:

— B-b-bbba da, d-d-ddomnule comisar, dtkuir aţi avut ghi-ghinion că v-aţi adresat tocmai mie…

D-a-dacă nu mm-aţi fi îââântrebat pppe mine, l-aţi fi ajuns…

Comisarul, nervos, nu pricepu aproape nimic din discursul sacadat al bâlbâitului, îl privi ca pe o ciudăţenie, apoi se întoarse spre Ghiţă, care se apropiase şi el.

— Şi tu l-ai văzut?

— Da, domnule comisar, l-am văz-Mi l-a arătat Mircea. Tocmai încălecase zidul şi, se ţinea cu amândouă mâinile de ţigle. Mai târziu, când şi-a dat seama că n-a călărit un cal, a sărit în curte.

— Ce fel de cal? întrebă nedumerit comisarul.

— Niciun cal, domnule comisar. Călărea zidul ca pe un cal.

Pentru o clipă comisarul avu senzaţia că puştii îşi bat joc derel, vru să-i prindă de urechi, dar, în ultima clipă, se răzgândi: avea o misiune mult prea importantă ca să-şi poată permite o ratare din cauza nervilor. Întrebă voit calm, cu voce sugrumată:

— Ai putea să-mi spui pe unde a sărit?

Ghiţă, care nu bănui nimic şi nu sesiză tonul ameninţător al comisarului, răspunse ea şi cum ar fi vorbit cu un prieten ia cataramă:

— Desigur. Eu am o memorie grozavă. Puteţi să mă întrebaţi anul naşterii fiecărui domnitor şi vă dau răspunsul exact. Profesoara noastră de istorie…

Comisarul îl prinse de umăr, dar avu destulă prezenţă de spirit să nu dea cu el de pământ.

— Lasă trăncăneala! Pe unde a sărit?

Ghiţă vru să se elibereze din strânsoare, dar comisarul îl ţinea strâns ca într-un cleşte.

— Spune, pe unde a sărit?

Ghiţă indică locul pe unde apăruse omul cu haine cenuşii.

— Aici, domnule comisar!

Comisarul cercetă locul săriturii, găsi urme de paşi care duceau spre fereastra cu ochiurile sparte. Lucrurile i se păreau clare.

— Dacă a vrut să se ascundă în clădire, ar fi pătruns pe acolo? arătă spre fereastră.

— Nu ştiu, domnule comisar.

— Cum nu ştii? Ai spus că l-ai văzut!

— Am văzut când a sărit peste zid, dar n-am văzut încotro a luat-o. Noi am stat acolo, arătă spre locul unde stătea Pistruiatul. Am jucat fotbal. Eu am marcat două goluri. Primul din unsprezece metri… dar văzând faţa congestionată a comisarului, se sperie şi nu mai continuă.

— Ai dreptate. De acolo nu se vede fereastra asta. Se întoarse spre un comisar pirpiriu, cu o mustăcioară de

culoarea paiului. Să se înconjoa e clădirea, Zissule! Şi-ţi atrag atenţia că, dacă o muscă iese din încercuire, *o* încurci. Ai înţeles?

— Am înţeles, domnule Bălan!

— Executarea!…

Comisarul îşi aprinse o ţigară, părea mulţumit de măsurile pe care le luase. Evadatul nu-i putea scăpa. Era în clădire, cu mâinile încătuşate, trebuia numai găsit. Se întoarse spre Mircea, dar îşi aduse aminte că acesta vorbeşte o limbă necunoscută lui; îl întrebă pe Ghiţă:

— Care dintre voi cunoaşte clădirea pe dinăuntru?

— El, arătă-Ghiţă spre Pistruiat. De altfel e şi proprietarul fabricii.

Comisarul tresări: cum de nu i-a trecut prin minte să discute cu ăsta cu faţa inteligentă? Pomi *f*

I, cu paşi măsuraţi spre Pistruiat. Puştiul avea părul zburlit şi părea destul de sărăcăcios îmbrăcat pentru un fiu de fabricant. Puloverul vărgat pe care-l purta era rupt, iar pantalonii slinoşi şi paţcă prea marl pentru trupul lui firav. „Haine de joacă!” îşi spuse şi întrebă aproape prieteneşte:

— Fabrica e a lui tătic’u?

Deşi era vorba de taică-su, Pistruiatului întrebarea i se păru jignitoare. Răspunse de parcă ar fi fost cel puţin Malaxa.

— Nu, domnule comisar! E a mea.

Comisarul avu a doua oară senzaţia că e luat peste picior. Îşi muşcă buzele. Ghiţă, care apăruse şi el prin apropiere, se vru atotştiutor:

— Are şi act de proprietate. Am fost de faţă când s-a încheiat tranzacţia. Ceasul n-avea cadran şi nici arătătoare, dar caietul de dictando era într-adevăr aproape nou…

— Dacă te mai bagi în vorbă, te plesnesc! i-o reteză comisarul şi se întoarse din nou spre Pistruiat. Ce act ai, mă? Hai, repede, că n-am timp de pierdut.

Cu un gest plin de demnitate, Pistruiatul scoase „Actul de proprietate” şi-l întinse comisarului. Acesta aruncă o singură privire pe foaia de hârtie, a-oi, supărat, o

mototoli şi o aruncă pe jos. Pistruiatul vru să se aplece s-o culeagă, dar comisarul îl prinse de braţ şi-l târî spre clădire.

— Hai, vino, şi-mi arată drumul, dacă zici că fabrica e a ta.

Pistruiatul privi cu ură spre comisar: ochii lui verzi aruncară scântei şi pupilele îi deveniră neverosimil de mari. Gândindu-se la „Actul de proprietate" mototolit, ar fi vrut ca poliţiştii să nu dea de 32 fugar. De altfel asta i se părea singura modalitate de a se răzbuna.

— Pe unde e intrarea? întrebă comisarul.

Pistruiatul deveni solemn şi ridică tonul:

— Fabrica asta n-are nicio intrare!

Comisarul cercetă clădirea cu privirile; în stânga ferestrei descoperi o uşă de stejar roasă de leşia ploilor. Arătă într-acolo:

— Cum adică n-are intrare?

— N-are!

— Şi uşa aceea ce-i?

— Nu-i uşă!

Comisarul îl cârpi cu dosul palmei.

Pistruiatul îşi strânse fălcile să nu izbucnească în plâns. Se smuci cu putere, dar nu reuşi să scape din mâna comisarului Acesta strigă spre un poliţist:

— Spargeţi uşa asta!

Poliţistul, un bărbat solid, încercă clanţa uşii, nnoi se dădu câţiva paşi îndărăt şi se repezi în uşă. Tăbliile de stejar nu cedară. Poliţistul îşi mângâie umărul zdrobit.

— arcă ar fi din piatră, domnule comisar.

Plecă la maşina poliţiei şi se reîntoarse cu un lârnăcop mic de pompier.

— Să sparg uşa?

Comisarul îi făcu semn că da.

După câteva minute uşa se desfăcu în aşchii. În spatele ei apăru un zid de cărămidă. Fusese zidită.

— De ce n-ai spus că e zidită? întrebă comisarul pe Pistruiat zgâuâindu-l.

— V-am spus că fabrica n-are intrare. Nu m-aţi

crezut.

— Deci singura intrare e fereastra pe unde a pă + mns fugarul, trase concluzia comisarul. Mă puştiule, te las, dar dacă încerci să fugi o păţeşti. Îţi rup oasele.

Pentru comisar lucrurile se limpeziră definitiv: urmele-care porneau de la locul săriturii duceau până aproape de fereastră. Aici din cauza pietrişului nu se mai vedeau, dar, prin deducţie, puteau duce spre două locuri: ori în continuare spre ferestre, ori pe lângă zid spre uşă. Cum uşa nu exista, singurul loc pe unde ar fi putut, pătrunde în clădire rămânea fereastra. Porni într-acolo. În dreptul ei comisarul puse mâinile pe pervaz, încercă să se înalţe, dar vrând probabil să-şi cruţe uniforma, renunţă. Făcu semn unui gardian:

— Gruia!

Gardianul, un om gras, cu pântecul revărsat, cu uniforma neîncăpătoare, se apropie gâfâind:

— Ordonaţi, domnule comisar!

Avea faţa caraghioasă, buhăită şi din cauza mustăţilor chiar semăna cu grasul din filmele cu Stan şi Bran.

— Te faci treaptă!

Ordinul i se păru stupid, dar învăţase că, în ultimul timp, la poliţie să dădeau ordine stupide. Căută privirile comisarului, ca acesta să se explice: oricum, chiar dacă ordonă un comisar, nu te poţi transforma în stâlp de telegraf sau balcon cu grilaj metalic. Înlercă un zâmbet să pară că a priceput gluma. Comisarul însă aştepta executarea ordinului. Pistruiatul începu să se amuze; era convins că Gruia făcea pe prostul să nu execute ordinul. Acesta însă era derutat cu adevărat. În cele din urmă îşi duse mâna la ureche, ca să demonstreze că e vina lui. şi spuse cu o nuanţă de umilinţă:

— N-am înţeles bine, domnule comisar.

— Stai în patru labej ţipă furios comisarul. Ce nu-i de înţeles, boule?…

Acum am înţeles, să trăiţi!

Se lăsă în genunchi, se sprijini cu palmele de pământ

şi făcu o treaptă vie în faţa ferestrei. Comisarul, cu pantofii murdari, călcă pe spatele lui şi Intră pe fereastră. De acolo se întoarse spre Pistruiat.

— Şi tu!

Pistruiatul vru să urce şi el pe spatele poliţistului, dar acesta îl îmbrânci.

— Te plesnesc, măgarule!…

Pistruiatul nu-i răspunse; se feri de el şi, după re Gruia se ridică, se duse la fereastră, puse mâna pe pervaz, se săltă şi sări în interior. De acolo, privi nu fără răutate eforturile gardianului de a escalada fereastra. Fără ajutorul a încă doi poliţişti, n-ar fi reuşit niciodată.

Singura sursă de lumină de pe coridor era pătratul mare al ferestrei prin care pătrunseseră în clădire. Comisarul se uită în jur, în căutarea unei urine, dar nu găsi nimic. Pardoseala de lemn fusese rată de mult, lespezile de piatră calcaroasă nu trădau nicio urmă.

— Încotro ar fi putut s-o ia un om care a intrat pe fereastra asta? întrebă în cele din urmă comisarul.

Pistruiatul, care nu se gândea decât să se răzbune pentru „Actul de proprietate” aruncat, arătă spre scările de lemn care duceau spre pod.

— Pe aici, domnule comisar.

Lumina lăptoasă, difuză a după-amiezii era vagă, nu contura decât muchiile putrezite ale scărilor. Comisarul le cercetă cu privirile. La înălţimea unui stat de om, scara dădea pe o platformă şi continua în formă de Z spre tavanul de lemn al podului. Scara se termina sub un chepeng tot din lemn, dar se distingea cu greu.

— De ce tocmai acolo? întrebă comisarul neîncrezător.

Pistruiatul nu se aşteptase la această întrebare. Trebuia născocit repede un motiv plauzibil. Zâmbi în sinea lui:

— Pentru că numai podul are ieşire.

Răspunsul Pistruiatului părea logic. îi părea chiar rău că nu înconjurase clădirea să vadă ce alte intrări sau ieşiri există. îl ţintui pe Gruia care prevăzător rămăsese lângă

fereastră.

— Gruia!

Gardianul făcu câţiva paşi spre comisar. Întorcându-se cu spatele spre lumină mustăţile aduceau cu o gaură în obraz.

— Am înţeles, domnule comisar, şi îşi bătu regulamentar călcâiele.

Când luă poziţia de drepţi, burta părea şi mai mare decât era în realitate.

Comisarul îl privi mirat ca şi cum atunci l-ar fi văzut pentru prima oară:

— Ce ai înţeles, mă?

Niciodată nu bănuise până atunci că are un subaltern atât de tâmpit.

— Păi, ce aţi spus…

Nu înţelegea cu ce greşise în faţă. comisarului. I se făcu teamă; îl ştia pe Bălan, acesta ar fi fost în stare să-l mute disciplinar într-un cartier rău famat, a-l bată pungaşii, sau să-l transfere la un penitenciar undeva la mama dracului. Era gras glandular, fără un tratament era condamnat la pitire; 36

Comisarul îl străfulgeră ou privirile. îl deranja că avea ca martor pe Pistruiat.

— Încă n-am spus nimic.

Senin, Gruia iar luă poziţia de drepţi:

— Atunci încă n-am înţeles nimic, domnule comisar.

— Du-te până sus şi vezi ce-i acolo!

Gardianul, plin de importanţă în faţa unei asemenea misiuni, îşi scoase pistolul şi se repezi spre scări. Numai după doi paşi însă lemnul trosni, se rupse sub greutatea lui şi poliţistul se prăvăli cu faţa înainte. În cădere mai rupse o treaptă putredă, se umplu de praf, apoi se rostogoli la picioarele comisarului.

Pistruiatului îi păru rău că nu urcase acesta.

Comisarul îl prinse pe Pistruiat de braţ:

— Tu ştiai că scările sunt putrede?

Îl zgâlţâi cu putere să-l intimideze, dar Pistruiatul nu se pierdu cu firea. Se dezvinovăţi. aproape strigând:

— De unde să fi ştiut?!... Şi omul care a intrat pe fereastră, dacă a intrat, nu era atât de gras ca domnul poliţist. Şi mai cred că ar fi trebuit să facă paşi de pisică, fără zgomot, ca omul, dacă e sus, să nu audă că e urmărit...

— Tu să nu-mi dai lecţii de urmărit. Şi nu mai vorbi decât întrebat.

— Păi m-aţi întrebat dacă ştiam că scările sunt putrede.

— Atât! Nu te-am întrebat cum ar fi trebuit să urce.

Plin.de vânătăi pe faţă, Gruia reuşi să se ridice în picioare şi luă poziţie regulamentară.

— Pe aici nu putea să urce, dornou! *3 comisar.

J7

Comisarul se congestiona din nou ia faţă:

— Crezi că eu nu mi-am dat seama, dobitocule!

Nu se mai miră că acest Andrei Bogdan a reuşit să evadeze. Dacă poliţia are oameni ca acest Gruia, probabil că nici nu-l vor mai prinde. Pe urmă îşi aduse aminte că el îl escortase, că toată răspunderea va cădea pe capul lui. Numai la gândul că va. trebui să dea ochi cu comisarul-şef Comănescu îşi simţea bătăile inimii la tâmple. Neapărat va trebui să-l aresteze, altminteri Comănescu o să-l pună să-şi dea demisia. Cei de la Bucureşti au cerut de câteva ori să li se transfere arestatul, dar Comănescu îşi făcuse din această pradă o problemă de prestigiu. Să nu se mai gândească la toate astea îl întrebă pe Pistruiat:

— Acolo ce-i? Arătă spre treptele care duceau la subsol.

— E o cameră fără ieşire. Pe acolo cu siguranţă n-a luaţ-o. Un urmărit nu se ascunde într-o încăpere fără ieşire.

— Iar vorbeşti cam mult, puştiule! Mă Gruia, adu o lanternă!

— O lanternă, am înţeles! repetă Gruia şi se repezi la fereastră.

Se căţără anevoie şi, imediat ce dispăru prin pătratul luminos, se auzi o bufnitură. Căzuse în curte. Se auzi o

înjurătură, apoi se făcu linişte.

Pistruiatul vru să râdă, dar văzând faţa încruntată a comisarului, se reţinu. Se lăsă de pe un picior pe altul şi, brusc, i se făcu frică; îşi coborî privirile în pământ şi cercetă cu încăpăţânare lespezile de piatră. „Oare ce o fi făcut omul cu hainele cenuşii de-l urmăresc atâţia? O fi vreun criminal periculos?” La acest gând se cutremură.

— Ţi-e frig? întrebă comisarul.

Da, răspunse Pistruiatul speriat şi fu bucuros când auzi paşii poliţistului. Acesta se căţără pe pervazul ferestrei şi mai anevoios ca la ieşire, din cauza lanternei pe care o ţinea în mână.

— V-am adus-o, domnule comisar! raportă gâfâind poliţistul-La lumina jucăuşă a lanternei, galbenă şi palidă, coborâră cele câteva trepte de piatră. Comisarul cercetă până şi pereţii: erau plini de igrasie. Într-adevăr încăperea nu avea nicio altă ieşire. Numai într-un colţ, o gaură de scurgere dădea într-o cameră alăturată.

— Acolo ce-i?

— Nimic, răspunse imediat Pistruiatul. Noi numim spărtura aceea „poarta şobolanilor”.

— Şobolani, spuse cu voce plângăreaţă gardianul. Sunt şobolani aici.

Chiar la lumina slabă a lanternei se vedea că pălise Pe fundalul întunecat al peretelui, faţa i se părea dată cu var.

— ŢDA, sări să-i răspundă Pistruiatul. Ne justificai îi păru bine că se speriase poliţistul. De jumătate de metru, continuă. Dar fiţi liniştit, nu atacă omul decât dacă sunt încolţiţi.

— Aţi auzit, domnule comisar, sunt şobolani!

— Ce ai vrea să fie. mă! ţipă comisarul. Privighetori? … Se întoarse spre Pistruiat. Ce-i dincolo de spărtură?

— E o. magazie fără ferestre, fără uşi. Acolo depozita tinichigiul plăcile de aluminiu.

Soartura era strâmtă, cu greu ar fi putut un om să se strecoare prin ea.

— Ia aruncă o privire acolo, ordonă comisarul

gardianului.

Acesta se lăsă cu grijă în genunchi, să nu se murdărească. Din cauza umezelii, praful se năclăise într-o mâzgă alunecoasă.

— Eu, domnule comisar, cu burta mea mare, nu vă pot fi de folos. Dar puştiul ar putea chiar să intre.

— Scoală-te!... Te pomeneşti că ţi-e frică de şobolani...

— Nu, domnule comisar!

— Scoală-te că nu eşti bun de nimic. Hai, puştiule 1

În încăperea pătrată, boltită, vocile sunau straniu; păreau rostite din rărunchi şi pereţii umezi le reverberau ca într-un cazan.

Împins de comisar, Pistruiatul, ătent să nu se murdărească nici el, se lăsă în jos, lângă spărtură. Tocmai când nu se aştepta, comisarul îl îmbrânci cu piciorul; se întinse pe mâzgă, mormăi un fel de înjurătură, pe urmă, neavând încotro, se apropie de spărtură. Comisarul îi întinse lanterna, apoi aşteptă ca Pistruiatul să lumineze încăperea alăturată.

— Ce vezi?

— Nimic, spuse încet Pistruiatul, şi se temu să nu-l trădeze vocea. În dreptul razelor lanternei, descoperi picioarele urmăritului. Cu mâna întinsă prin spărtură, făcu semn omului, să se tragă mai la o. parte. Acesta se execută.

În liniştea care se lăsă, se auzi desluşit respiraţia astmatică a gardianului şi un ţiuit ca atunci cinci ai urechea înfundată.

— Ia vezi la ce se uită băiatul, ordonă comisarul gardianului.

Neavând ce face, gardianul se mai lăsă o dată în genunchi, lumină spărtura cu lanterna.

— Nu-i nimeni acolo, domnule comisar!

— Uite-te mai bine. Îi puse piciorul pe spate şi-l obligă să se culce pe burtă. Ferindu-se, Gruia căzu cu faţa în mâzgă.

— Nu-i nimic, domnule comisar. Dacă vreţi, uitaiţi-vă

şi dumneavoastră.

Se ridică greoi şi-şi privi uniforma plină de noroi. De altfel, dacă ar fi venit cineva aici, ar fi lăsat urme. Uitaţi-vă ce noroi e pe jos. Lumină pardoseala. Noroiul era călcat peste tot, iar în apropierea spărturii nu se mai vedeau decât urmele burţii Pistruiatului şi a gardianului.

— Înseamnă că n-a intrat pe fereastră, trase concluzia comisarul şi urcă în grabă treptele.

Afară toată clădirea era înconjurată de poliţişti. Comisarul Zissu, care coordona acţiunea de încercuire, îl întâmpină pe Bălan plin de importanţă:

— Am cercetat fiecare ungher, din pivniţă până în pod?

— În pod? Cum aţi ajuns în pod?

— Am potrivit o. scară la luminator. Pe dinafară. Să ştiţi, am urcat şi eu pe acoperiş. Mi-e teamă că evadatul a traversat numai curtea.

— Asta e şi părerea mea, îi răspunse comisarul Ce e dincolo de clădire?

— Canalul morii.

— Mda… De aceea, i-am pierdut urma. Să se bareze toate ieşirile din oraş. Înfiinţaţi posturi de control la gară, la uzina electrică, la aeroport. Zece oameni să verifice toate casele de dincolo de canal. Executarea!…

— Alinierea! urlă Zissii şi poliţiştii se aliniară după mărime.

Primul era un om înalt, cu o cicatrice roşie pe obrazul stâng. Pistruiatul îl mai văzuse în oraş; făcea de gardă în apropierea podului Carol de lângă piaţa de vechituri.

— Voi trei, continuă comisarul pe un ton mai scăzut, arătând spre primii trei, mergeţi la maşini, iar restul treceţi canalul şi cercetaţi fiecare casă, din pivniţă până în pod!…

Poliţiştii se risipiră şi, când se stinse şi ultimul tropăit în curtea imensă, nu mai rămăsese decât Pistruiatul, murdar din cap până în picioare. Era supărat, ar fi vrut să plângă şi neputinţa îl durea fizic. Dacă ar fi putut deveni invizibil, aşa cum văzuse săptămâna trecută într-un film –

şi acum îi părea rău că nu văzuse filmul decât de la pauză – atunci s-ar fi ţinut tot timpul după comisar şi i-ar fi pus piedică. Îşi imagina faţa consternată a comisarului, plină cu vânătăi şi asta îl amuză.

Un vânt de amurg mătură curtea şi-l trezi pe Pistruiat din visări; căută din priviri actul de proprietate. Era tot acolo unde îl aruncase comisarul. Cu paşi înceţi, trişti, porni într-acolo, îl culese şi, după ce îl netezi, îl vârî în buzunar. Ar fi vrut foarte mult ca poliţiştii să nu-l prindă pe evadat. Şi în clipa aceea îi veni un gând năstruşnic: ce ar fi dacă s-ar duce până la poarta şobolanilor să vorbească cu evadatul, să-l înştiinţeze încotro au luat-o poliţiştii. Bineînţeles – continuă şirul gândurilor – discuţia nu putea avea loc decât prin spărtură, aşa, să stea faţă în faţă cu el, n-ar fi avut curaj. Cine ştie ce o fi făcut le-l urmăresc? Poate fi chiar un criminal. Mai auzise el asemenea poveşti despre 42

nişte oameni care răpeau copii şi le sugeau sângele. Dar dacă ăsta din pivniţă era unul dintre aceia? Lu acest gând se cutremură, dar ura împotriva poliţiştilor îi învinse te-am? şi, cu paşi de pisică, se apropie de fereastră. Ajuns acolo se mai uită o dată în jur, să vadă dacă nu e urmărit. Deşi nu i se păru nimic suspect, luă o piatră şi o azvârli spre poartă. Piatra se rostogoli zgomotos până în apropierea zidului, se lovi de ceva, pocni sec, apoi se aşternu din nou liniştea. Dacă ar fi fost cineva acolo, ar fi trebuit să se trădeze. Totuşi Pistruiatul mai rămase câteva clipe nemişcat. Din stradă se auzea trecerea zgomotoasă a unei birje. Acum era momentul potrivit; îşi făcu vânt, sări pe pervazul ferestrei, apoi, cu o precauţie exagerată, se lăsă jos pe pardoseala de lespezi a coridorului. Trecut de primul obstacol, rămase mult timp nemişcat, ca la primul zgomot suspect să sară din nou în curte. Era linişte; nu se auzea decât un ţiuit, ca atunci când ţii la ureche o scoică şi, de departe, de la canalul morii, concertul de broaşte. Pe coridor, din cauza umbrelor gj-le ale zidurilor, era întuneric beznă şi nici măcar pătratul geamului nu se mai proiectă cu contururi precise pe peretele din faţă. Acum parcă şi

răcoarea se înăsprise, pereţii muceziţi, umezi îl priveau duşmănos. Foarte atent, să nu facă zgomot, porni spre încăperea de jos. Ajuns la trepte îşi opri răsuflarea, să nu se trădeze. Trase cu urechea: nu se auzea niciun zgomot, doar bătăile venelor de la tâmplele lui i se păreau dăngănit de clopot.

Cu inima cât un purice, Pistruiatul coborî treptele şi când simţi sub tălpi umezeala noroiului, se cutremură. Pe neaşteptate îl cuprinse frica mai ales că, în încăpere, nu putu desluşi nimic, nici măcar pereţii şi, ca şi cum ar fi fost un făcut, îşi pierdu şi simţul orientării. Îngrijorat, întinse mâna să dea de un perete, dar nu pipăi decât aerul. Atunci, căută cu piciorul prima treaptă, ca oricând să se poată retrage. Găsi treapta şi se linişti puţin. Totuşi, îi păru rău că se aventurase până aici, pe întuneric. Dacă omul căutat de poliţie între timp se strecurase prin spărtură şi acum e aici, undeva lângă el, gata oricând să-l înhaţe? îşi reţinu respiraţia şi încercă să audă vreun zgomot. Aici, la subsol, nu se auzeau nici broaştele; în schimb, ţiuitul părea mai insistent decât pe coridor. Simţi cum îl năpădesc sudorile şi-şi pipăi faţa; era udă de parcă ar fi făcut baie şi ar fi uitat să se şteargă cu prosopul. Da, în primul rând va trebui să verifice dacă fugarul mai este aici.

— Alo!…

Când îşi auzi vocea zbătându-se printre pereţii încăperii, se cutremură; i se păru că strigase din toate puterile, că vocea i se aude până în stradă. Încordat aşteptă să se stingă şi ultimul ecou, apoi trase din nou cu urechea. O linişte ciudată, plină de aşteptări îl apăsă ca o povară. Mai strigă o dată:

— Alo!…

Nici de data asta nu-i răspunse nimeni. Puţin îi păru chiar bine. Nu ştia ce ar fi trebuit să facă, dacă ar fi primit răspuns. Şi cine ştie cine era omul urmărit?… Putea fi un borfaş ordinar sau, chiar mai rău, un ucigaş. La acest gând se cutremură din nou şi-şi auzi bătăile repezi ale tâmplelor; că doar poliţia nu urmăreşte pe cineva degeaba.

Urcă în grabă treptele şi, când ajunse sus pe coriuoi,

în dreptul ferestrei răsuflă uşurat. Avu senzaţia că scăpase de o mare primejdie.

Afară se întunecase de-a binelea. Tufele prinseseră o culoare neagră şi, numai departe, zidul alburiu dat cu var îi sugeră dimensiunile curţii. Sări repede pe fereastră şi, când se ghemui lângă zid, i se tăie răsuflarea: în imediata lui apropiere auzi un zgomot ciudat de paşi mărunţi şi repezi. Privi cu spaimă în direcţia de unde se apropiau paşii şi, în clipa aceea, Pistruiatul recunoscu câinele; era Calu, prietenul lui din strada Semaforului, un dulău imens, lăţos, cu botul lat şi urechi clăpăuge. Se linişti, dar inima îi bătea tot în gâtlej.

— Calule!… îşi strigă prietenul, dar vocea îi tremura încă. Ce cauţi tu aici?…

Câinele se gudură la picioarele lui şi cu limba-i trandafirie îi căută faţa, dar Pistruiatul se feri la timp.

— Ţi-am spus că nu-mi place când mă săruţi… Hai, du-te acasă că se supără băcanul şi o să spună că iar ai fost cu mine… Unde ai fost toată ziua?

Îalu lătră, îi plăcea când îi vorbea Pistruiatul.

— Azi, când am avut nevoie de tine, n-ai fost aici!… Şi puteai să rupi pantalonii unui comisar… Hai, du-te!…

Neavând încotro, Calu îşi lăsă capul în pământ şi porni spre poarta mare a fabricii.

ÎN DRUM SPRE CASĂ, Pistruiatul se căzni din răsputeri să-şi cureţe hainele; în mare parte chiar reuşi, numai acolo unde nămolul se infiltrase în ţesătura fină a tricoului, desenând hărţi ale unor ţări necunoscute, rămăseseră pete cenuşii. Din cauza asta se bucură că se lăsase întunericul, deşi o lege nescrisă a familiei Pleşa îi permitea rămânerea la joacă până la aprinderea primului bec. Dar cum în jurul fabricii de hârtie becurile arse n-au fost înlocuite de mult – şi asta ştiau şi părinţii – avea o justificare nepusă la îndoială. Şi dacă ar fi avut puţin noroc (şi norocul însemna ca tata să nu se fi întors încă de la fabrică), ar fi putut să se schimbe. Observaţiile mamei erau mai uşor de suportat; ea, chiar când îl certa, o făcea cu voce caldă, de parcă l-ar fi alintat. E drept, ea nici nu prea

avea timp de aşa ceva, mai tot timpul stătea aplecată asupra maşinii de cusut; avea de lucru, nu-şi permitea să-şi piardă vremea cu fleacuri. Cu toate astea, în faţa casei, Pistruiatul îşi mai controlă o dată ţinuta şi, mulţumit, intră în bucătărie rostindun sărut mâna" ostentativ. Pe urmă, imediat atacă un măr din farfuria de pe masă.

Cu mâinile ocupate, se simţea mai în largul lui. Maică-sa. aşa cum îşi imaginase, era aplecată asupra maşinii de cusut; maşina ţăcănea puternic şi, dacă asculta acest ţăcănit din camera lui, cu capul înfundat în perne, aducea cu zgomotul unui tren de marfă care traversa macazurile în faţa unui canton. Muşcă din măr şi întrebă într-o doară ca un cunoscător al problemelor de-acasă:

— Pentru cine coşi, mamă? Tot pentru doamna Preda?

— Da, răspunse ea într-o doară şi aruncă o privire spre ceasul deşteptător de pe etajeră.

Mihai muşcă din măr şi întrebă cu gura plină:

— Mamă, câte rochii îşi face doamna Preda pe săptămână?

De fapt nu se aşteptase la un răspuns concret: nici doamna Preda, nici rochiile ei nu-l interesau prea mult, pusese întrebarea doar aşa, să se afle în treabă.

Maică-sa nici nu se opri din cusut când îi răspunse:

— Asta nu te priveşte pe tine!

În bucătărie, aburii supei de cartofi, care fierbea pe plită, învălui toată r încăperea cu un miros plăcut de rântaş. Dacă n-ar fi fost atât de târziu, ar fi avut timp să se uite peste lecţiile de mâine, dar acum, cu câteva minute înainte de opt, nu mai avea niciun sens. Tata putea să pice din clipă în clipă, şi atunci oricum nu mai putea rămâne în camera lui. Tata avea o teorie specială în materie de pedagogie: susţinea că lecţiile trebuiau făcuse pe lumină, la fel ca toate muncile. Seara, susţinea el, creierul e obosit, nu mai poate înmagazina cunoştinţe noi, nu trebuie forţat-Pistruiatului, în schimb, i-ar fi plăcut să-şi facă lecţiile seara după cină; atunci nu se mai auzea nici ţăcănitul maşinii de cusut, era linişte şi era mult mai uşor de făcut o

împărţire decât cu stomacul plin şi cu gândul la fabrica de hârtie. De altfel era convins că, dacă părinţii l-ar fi lăsat să-şi facă lecţiile seara. ar fi ieşit premiant.

Maică-sa se opri din cusut şi se întoarse’s/re Pistruiat. Abia acum îl văzu cât e de murdar. Se încruntă:

— Ce-i cu tine? Ţi-ai murdărit hainele…

— Da.

N-avea niciun rost să nu recunoască un lucru evident.

I7

— Cum adică da? Unde ai fost? Te pomeneşti că iar ai fost la fabrica de hârtie?

— Da.

— Ai noroc că taică-tu nu-i acasă!… Ţi-ar da el ţie fabrică! Du-te şi schimbă-te să nu te vadă aşa… Ştii cum e el!…

Pistruiatul intră în camera lui şi observă că nu era tras ruloul de camuflaj. Trase pânza neagră până jos şi legă şnurul de un cârlig. Odată au mai trebuit să plătească o amendă că s-a văzut lumina din stradă. Ştia că tonul ridicat al mamei se datora mai mult întrebării în legătură cu rochiile doamnei Preda decât faptului că era murdar.

Doamna Preda avea un magazin de coloniale pe strada Independenţei; era grasă ca un tanc, după doi paşi transpira şi răsufla greoi ca o gâscă. Îşi făcea două-trei rochii pe lună, şi toate i le cosea mama, şi Pistruiatul înţelesese că îi era ruşine să se dezbrace în faţa altor croitorese. Era pretenţioasă, era convinsă că numai din cauza croielii pare atât de grasă. Mama îi cususe după toate jurnalele de modă: cu talia sus, cu talia jos, în valuri, strânfia pe corp, largă, cu nasturi în faţă, cu nastqrf în spate, din materiale în dungi şi fără dungi, i uni şi cu picăţele. Degeaba. Ea însă insista, voia să fie în pas cu moda şi avea şi bani pentru asta.

Pistruiatul se dezbrăcă şi se spălă în lighean. Mama îl ajută să toarne apă caldă şi-l şterse cu un prosop de in cu ciucuri, prosop pe care mama, şi vorbea des despre asta, îl adusese ca zestre. Prosopul era aspru, punea sângele în

mişcare, dar Pistruiatul nu-l iubea; nu sugea apa; avea tot timpul senzaţia că se şterge cu un prosop ud.

Mama îi pregăti un tricou curat pe care-l îmbrăcă cu luare-aminte; nu voia să strice cărarea dreaptă, parcă trasă cu liniarul. Se aşează pe scăunelul de lângă sobă şi-şi privi bocancii moşteniţi de la taică-su; erau cam mari, dar indispensabili la meciurile de fotbal. Cei care veneau desculţi la fabrica de hârtie, se fereau de el când avea mingea. Din cauza asta era socotit un jucător bun. Ştia că dacă va rămânea tăcut lângă sobă, maică-sa o să înceapă să-i povestească despre lipsa de alimente de pe piaţă, despre scumpete şi despre cozile interminabile din faţa măcelăriilor. Toate astea însă îl plictiseau. Ca să nu fie nevoit să discute despre zarzavaturi atacă un alt subiect:

— Mamă, tu ştii să desenezi o barză?

Maică-sa îl privi mirată:

— Dar ce-ţi veni?

— Ce să-mi vină? Nimic. Te-am întrebat dacă ştii să desenezi o barză?

— Nu. Eu ştiu să cos.

— Ăsta e un răspuns ca să nu răspunzi. Ce ai spune tu, dacă m-ai întreba, dacă ştiu regula de trei simpfti şi eu ţi-aş răspunde că ştiu să joc fotbal?

— Nu e chiar aşa. Eu ţi-am spus că ştiu să cos, că despre cusut pot să discut.

— Bine. Atunci spune-mi de unde are madam Preda atâţia bani ca să-şi facă, în fiecare săptămână, câte o rochie nouă.

— Nu ştiu…

— Tu nu ştii nimic! Şi pentru că ea nu-i răspunse, continuă: Nu vrei să mă ajuţi să desenez o barză?

— Ţi-am spus că nu ştiu să desenez.

— Şi atunci ce note ai avut ia desen?

— Noi n-am avut desen la şcoală. La ora de desen săpam grădina profesorului.

— Asta zic şi eu şcoală! Şi mie mi-ar plăcea ca, în loc de fizică, să sap. Cred că aş avea numai zece.

— După cât mă ajuţi în casă, ar trebui să rămâi

repetent în fiecare an. Dar ce ai cu barza?

— Trebuie să desenez până mâine o barză.

— Şi de ce n-ai desenat-o până acum? Ce ai spune tu dacă atunci când ar trebui să fac de mâncare m-aş duce la plimbare?

Pistruiatul începu să chicotească.

— Te-ar certa tata.

— Şi pe tine o să te certe. Ia-ţi maculatorul şi fă barza. Ştii cum e tata…

— Ştiu.

Maică-sa intră în dormitor: Pistruiatul Se uită lung după ea, apoi îşi luă blocul de desen şi începu să schiţeze o barză. N-avea talent la desen. Când după câteva minute termină, îi veni să râdă. Dacă pasărea desenată de el n-ar fi avut cioc lung şi picioare lungi putea fi luată drept orice zburătoare sau chiar şi găină. În clipa aceea făcu o mare descoperire: ar fi trebuit scoase din învăţământ materiile care depind de un har: muzica, desenul şi gimnastica. Ce vină are un băiat şchiop dacă nu ştie să alerge? Sau unul care n-are voce? Un prost cu voce bună, cu iscusinţă la desen şi bun la sărituri, va avea totdeauna media generală mai mare decât un băiat isteţ şi silitor. Ce ar fi dacă mâine i-ar spune toate astea dirigintelui? Dar nu-şi putu continua şirul ideilor pentru că în clipa aceea se deschise uşa şi în prag apăru tata. Atât de multe ori îl văzuse Pistruiatul sosind aşa, cu haina de piele 50

aruncată pe umăr, cu faţa mânjită de funingine, încât imaginea asta, cu tata în prag, îi era foarte dragă.

Cu tata se înţelegea mai Bine decât cu mama. Cu tata era prieten şi faţă de colegi se lăuda cu asta. Dar de taică-su era mândru şi pentru alte lucruri: era puternic ca un urs şi, uneori, duminica, dacă mergeau la ştrand, Pistruiatul îi admira spatele lui l-ai şi, dacă nu i-ar fi fost ruşine, ar fi strigat în gura mare: „Uitaţi-vă, omul acesta cu spatele lat. e tatăl meu!” Neputând striga însă, se ţinea după el, îl lua de mână, ca oamenii să vadă că sunt împreună.

— Sărut mâna, tată…

Tata se apropie de el. Văzându-l cu blocul de desen

pe genunchi, glumi

— Mă, dar harnic mai eşti! Parcă te-ai pregăti să te faci popă… În clipa aceea descoperi şi desenul din faţa lui. Dar orătania asta ce e?

— Barză, tată…

— Păi, n-ai face rău dacă ai scrie astă şi cu litere să nu-ţi confunde barza cu o cioară. Mama Sticle e?

Pistruiatul nu mai avu timp să-i răspundă. Mama apăru în pragul dormitorului, sau era chiar mai de mult acolo; îi plăcea să-i vadă pe cei doi împreună.

— Bine că mai vii şi tu pe acasă… Şi fără să aştepte răspuns, se duse la plită şi turnă apă caldă în lighean.

Tata îşi scoase cămaşa, privi apa din lighean, apoi se întoarse zâmbitor spre mama:

— Sper că nu-i atât de fierbinte ca să mă opăresc. Brusc se aplecă spre ea şi o sărută pe obraz.

— Mă săruţi numai ca să mă murdăreşti, spuse mama dojenitoare, dar cuvintele nu sunau a de* jană, ci mai mult a dragoste.

La masă, ca de obicei, tata glumea, critica tot ceea ce făcuse mama în timpul zilei, dar mama nu se supăra; dimpotrivă, acest ritual, împământenit de ani de zile, îi făcea plăcere.

Tata abia acum descoperi cât de frumos era pieptănat fiul său. Ascunse un zâmbet pe sub mustăţi şi întrebă cu mirare prefăcută:

— Ce-i cu tine de te-ai făcut atât de frumos? Te duci la bal?

— Nu, tată…

— Atunci de ce te-ai gătit aşa, pentru culcare?

— Da.

— Foarte bine… Numai să ai grijă cum dormi pe pernă, să nu ţi se strice cărarea. Ar fi păcat ca mâine dimineaţă să fii obligat să te piepteni din nou… Cu şcoala cum stai?

— Bine, tată; şi se feri ca să facă loc mamei să pună cratiţa pe masă. Dar ieri am învăţat degeaba la geografie… Nu m-au ascultat…

— Vezi, Mihai, asta n-ai învăţat-o tu încă… Nu se învaţă pentru note, ci pentru tine… Degeaba ai avea zece la geografie, dacă nu ştii care e capitala Suediei?…

Între timp mama puse supă în farfurii. Supa era caldă, aburii se ridicau până la tavan. Tata se întoarse spre mama:

— La noi în fabrică au întărit paza. Se vorbeşte că ar fi evadat cineva în drum spre închisoare.

— Cine? întrebă mama fără prea mare interes, punând în faţa fiecăruia o felie mare de pâine. 52

— De unde să ştiu? îi răspunse tata. Un deţinut politic. Se spune că, în timpul transportului spre închisoare, a reuşit să sară din dubă. Îşi lărgi buzele într-un zâmbet şăgalnic; plutonul de execuţie împuşcă păsări…

Pistruiatul era numai ochi şi urechi. Întrebă:

— Tată, ce înseamnă deţinut politic?

Tata gustă din supă, dar supa era încă fierbinte.

— Deţinut politic?… E un… dar nu continuă… Chestiile astea pe tine nu trebuie să te intereseze.

— E un fel de hoţ? insistă Pistruiatul.

— Ţi-am spus că nu te-priveşte!… Vârî lingura în supă. Iar supă de cartofi?

— Carne nu se găseşte de două săptămâni… Ce vrei să gătesc?

…cee* *”.

Mirat, tata o privi drept în ochi. *J*

— De ce te burzuluieşti aşa? Am rhtrebat doar… Sau nu mai pot pune nici întrebări?. >Ştii foarte bine că îmi place supa de cartofi… Şi n-am mai mâncat de nu mai ştiu când… După câte îmi aduc aminte, ultima oară… ieri…

*

PISTRUIATUL ŞTIA CĂ TAICĂ-SU, înainte de a se duce la culcare, verifică focul în sobă, apoi trece pe la el să vadă dacă nu cumva doarme cu fereastra deschisă sau dezvelit. Uneori, dacă nu adormea înaintea acestui rond, se dezvelea dinadins, apoi aştepta ca taică-su să-l învelească şi când ooeraţia se termina, îi râdea în faţă:

— Te-am păcălit; te-am păcălit!…

Taică-su îl dojenea tot în joacă şi, când pleca.

Pistruiatului îi părea rău că rămânea singur. Ar fi vrut ca ţaică-su să rămână cu el, să-i povestească peripeţiile din armată sau cele de pe vremea uceniciei. Aceste poveşti îi plăceau cel mai mult şi, uneori, se întreba dacă într-adevăr maistrul la care învăţase meseria avusese curajul să-l pălmuiască. Pentru el, taică-su, chiar pe vremea copilăriei, era mare şi puternic, poate cu faţa puţin mai ridată ca acum.

Erau câteva întâmplări pe care Pistruiatul le ştia pe de rost: uneori chiar avea senzaţia că lucrurile s-au petrecut aievea cu el. Mai ales întâmplarea cu circul. Taică-su venise de la ţară/se angajase ucenic la Ianto, la fabrica de clopote. Acolo învăţase meseria: lucra la turnătoria de bronz, aşeza pământ negru pe miez şi trebuia să aibă grijă de jetul depăcură al cuptorului. Clopotele trebuiau turnate dintr-o singură bucată, să aibă rezonanţă. În comisia Se recepţionare era şi un preot de la patriarhie. dare stătea tot timpul verificărilor cu ochii închişi şi asculta transfigurat dăngănitul metalului. Taică-su în primul an de probă n-a avut salariu: era intern şi primea de mâncare. Ucenicii mai mari duminica se îmbrăcau în haine curate, mergeau la cinema, sau, dacă era, întâmplător, un circ prin oraş, la circ. Neavând bani, taică-su prindea pisicile de prin curţile vecine şi le ducea la menajerie. Pentru două pisici mari avea voie să vizioneze un spectacol. Numai când îşi imagina pe taică-su alergând după pisici îl pufnea râsul. Odată şi-a adus aminte de această întâmplare chiar la ora de religie. Preotul îl scosese la tablă şi l-a întrebat ce găseşte de râs în parabola „învierii lui Lazăr din morţi”. Când povestise de ce-l pufnise râsul, preotul l-a pălmuit:

— Măgarule!... Taică-tu sacrifica creaturile lui Dumnezeu şi tu râzi! Eşti un copil fără suflet.

Ca pedeapsă îl silise să facă până la sfârşitul orei de religie mătănii.

Amintindu-şi de toate astea, Pistruiatul uită să» e dezvelească şi taică-su îl surprinse cu lumina aprinsă,

privind tavanul.

— Ce-i, Mihai, nu dormi?

— Nu, tată… Te-am aşteptat. Vreau să te întreb ceva, ca între bărbaţi. Ştiu, la masă nu mi-ai putut răspunde, era şi mama de faţă.

Taică-su îl privi mirat, introducerea pentru o întrebare i se păru prea lungă.

— Spune, meştere, dar să ştii că eu nu ştiu când a murit Vlad Ţepeş…

— Asta ştiu eu, spuse Pistruiatul, şi se ridică în coate. Spune-mi, tată, ce înseamnă deţinut politic?

— Pentru asta nu dormi?

— Da.

Taică-su se aşează pe marginea patului şi se scotoci în buzunare după o ţigară. Găsi una mototolită. o. Îndreptă şi o aprinse.

— Păi, cum să-ţi explic?… Pentru asta ar trebu i să fii mare, să pricepi nişte lucruri…

— Vezi cum eşti tu!… Acum sunt prea mic. Altă dată îmi spui că sunt mare în fond, sunt mic sau mare?

Taică-su trase din ţigară să nu fie nevoit să zâmbească.

— Ca să faci pipi în pat eşti mare… Pentru întrebarea pe care mi-ai pus-o eşti prea mic…

Pistruiatul nu se aşteptă la acest răspuns. îi era ciudă că tata mereu găseşte răspunsuri în care el avea dreptate. Spuse resemnat:

— Am înţeles, sunt mic atunci când îţi convine ţie. Dar răspunde-mi la întrebare: deţinutul politic este un fel de hoţ?

— Nu.

— Păi, dacă nu e hoţ, de ce e arestat un om care nu fură?

— La vârsta ta nu e bine să ştii aceste lucruri, îl întrerupse taică-su. Totuşi îţi spun, numai să nu-ţi umble gura. Sunt oameni de care stăpânirea se teme. Şi ca să scape de ei, îi arestează…

— Ce înseamnă stăpânirea?

— Guvernul, primarul, poliţia…

Şi regele?

— Mai ales el…

Pistruiatul îşi aranjă perna şi-şi strânse picioarele sub el. La lumina palidă a lămpii, pistruii păreau că ard.

— Dar ceva tot trebuie să facă oamenii aceştia, pentru că nu poate să-i aresteze fără motiv.

— Bineînţeles, sunt acuzaţi că fac agitaţie.

— Cum adică, fac agitaţie? întrebă Pistruiatul repede ca să nu-i dea ocazie lui taică-su să plece.

— Ridică pe muncitori împotriva acelora care au fabrici.

— Şi ei sunt stăpânirea?

— Şi ei, şi încă cei mai răi.

— Dar şi printre proprietarii de fabrici sunt oameni buni.

— Nu sunt. Cum să fie bun un om care trăieşte din Ynunca altuia. E un parazit.

— Adică, toţi care au fabrici sunt paraziţi?

— Toţi

Răspunsul acesta îl descumpăni; întrebă cu voce scăzută:

— Tu crezi despre mine că aş putea fi un parazit?

— Nu.

— Şi totuşi, după teoria ta, sunt.

Tata îl mivi mirat:

— Nu înţeleg.

— Am şi eu o fabrică. Aia de hârtie de pe strada Drobeta.

— Cum, adică, a ta?

— Am cumpărat-o de la Niţă. I-am dat şaptesprezece bile pe ea şi deşteptătorul pe care l-ai aruncat la gunoi.

De astă dată, tata nu-şi mai putu ascunde zâmbetul. Răspunse totuşi foarte serios:

— Înseamnă că ai dreptate. Teoria mea e greşită pe undeva. Sau mai bine zis, excepţia aceasta confirmă regula. Şi acum, hai închide ochii şi dormi!

Tocmai când se ridică de pe pat, se auzi prin

apropiere sirena unei maşini.

— Poliţia! spuse tata şi stinse repede lumina, apoi se duse la fereastră şi ridică ruloul de camuflaj? Cred că îl caută pe evadat…

— Dacă îl caută cu atâta insistenţă, îi răspunse Pistruiatul, şi se duse şi el la fereastră, înseamnă că e un om foarte important.

— Este, îi răspunse taică-su, fără să se întoarcă spre el. Poate cel mai important om din oraşul nostru. Hai, du-te şi culcă-te!…

Pistruiatului îi pieri somnul: „Va să zică omul care s-a ascuns în fabrica lui e unul din cei mai importanţi oameni din oraş”. E totuşi bine că n-a spus comisarului că e dincolo de gaura şobolanilor? îi păru rău că n-a insistat ieri să vorbească cu el, 57

poate l-ar fi putut ajuta cu ceva. Îşi dădu seama că ar fi trebuit să-i spună şi lui taică-su despre evadat, să-i ceară un sfat, să ştie ce va avea de făcut. Stătu un timp nemişcat şi privi ramurile salcâmului din faţa ferestrei. Un vânt întârziat de noapte îi legăna crengile.

SOARELE NĂVĂLISE de mult în cameră când Pistruiatul se trezi: la început privi buimac peretele pe care modelele, perdelei, proiectate ca pe un ecran, se mişcau în ritmul unei adieri blânde de dimineaţă. Sări din pat şi goni, pe cât îi îngădui cămaşa de noapte, spre bucătărie. Ar fi vrut să-i mai pună câteva întrebări lui taică-su. În bucătărie mirosea a cafea prăjită şi a lapte ars. Mama îl întâmpină chiar în prag.

— Ce-i cu tine? încă nu e nici şapte.

— Nu mi-e somn, mamă. Tata a plecat?

— De mult.

— Azi şi eu trebuie să fiu mai devreme la şcoală. Sunt de serviciu pe clasă.

— Atunci îmbrăcarea!…

Mâncă în grabă şi se întreba dacă n-ar fi bine să-i povestească mamei întâlnirea lui cu evadatul. Poate ar fi crescut în ochii ei, dar ea era grăbită, îi cercetă orarul şi verifică dacă şi-a pus toate lucrurile în ghiozdan. Poate nici

n-ar fi crezut că l-a văzut pe evadat, iar mai târziu, în drum spre şcoală, chiar îi păru bine că nu i-a pomenit nimic despre aventura sa.

În dreptul fabricii de hârtie se uită în jur, dacă nu e văzut de cineva, şi, când se convinse că nu, traversă într-o doară strada şi intră în curte. Pe 58

pământul gălbui se vedeau încă urmele roţilor maşinilor poliţiei şi desenele pneurilor, săpate adânc în pământ, aduceau cu nişte motive naţionale gravate în lut. Se apropie tiptil de fereastră. Ziua, coridorul nu i se mai păru înspăimântător. Văzând scările podului rupte, zâmbi. fi păru rău că nu urcase comisarul. Pe haina lui neagră mâzga ar fi lăsat urme mai vizibile. Pomi spre trepte. Când ajunse în încăperea de jos, inima începu să-i bată din nou. Dar dacă evadatul ieşise din ascunzătoare şi acum stă undeva rezemat de zid şi aşteaptă să apară cineva? Trase cu coada ochiului spre zidul din stânga, dar acolo nu era nimeni. Răsuflă uşurat. Privi spre poarta şobolanilor. Acolo totul părea la fel ca şi ieri seara. Totuşi, nu se apropie de spărtură: strigă de la distanţă:

— Alo, e cineva aici?…

Vocea i se lovi de zid şi, reverberată, învălui întreaga încăpere. Niciun răspuns. Era convins ca omul căruia i-a făcut semn a plecat. Şi era normal aşa; de ce să stea într-o încăpere fără ieşire în aşteptarea unui nou control? O clipă vru să se ducă ţiană la spărtură, dar îi era teamă să se aplece. Dar dacă omul e tot acolo şi-l prinde de braţ? Aici ar striga degeaba după ajutor, nu l-ar auzi nimeni. Când urcă şi ajunse din nou la fereastră, se ruşina că nu avusese curajul să se uite prin spărtură. Dacă l-ar fi văzut prietenii, sigur şi-ar fi bătut joc de el.

Îi veni o idee salvatoare: scoase o hârtie din buzunar şi cu un ciot de creion chimic, începu să scrie: „Nu trebuie să vă temeţi, eu sunt băiatul care v-a făcut ieri semn cu mâna să nu vă găsească cei de la poliţie. La prânz, când ies de la cursuri, am să vă caut din nou. Poate aveţi nevoie de ceva”; Abia când se iscăli îşi dădu seama că misiva era scrisă pe actul de proprietate. Nu mai avea ce face, s-o

transcrienu mai avea timp, ar fi însemnat să întârzie la şcoală. împături actul, coborî treptele şi de astă dată se apropie mai mult de spărtură.

— O scrisoare de la un prieten, spuse şi aruncă hârtia în încăperea alăturată.

ORICINE AR FI INTRAT în biroul comisarului Bălan, a doua zi după evadarea lui Andrei Bogdan, şi-ar fi dat seama că acesta nu dormise toată noaptea: cearcănele adânci îi conturau şi mai mult pungile de sub ochi. Cu barba nerasă, ţepoasă şi neagră, părea mai sever ca de obicei. Comisarul regal, Comănescu, îl chemase în cursul nopţii de două ori la raport: o dată să expună tot ce ştia despre evadare şi a doua oară să asiste la conversaţia acestuia la telefon cu ministrul de interne. Nimeni nu se gândise că evadarea va avea un răsunet atât de mare. Cu atât mai mult, cu cât pe tot timpul procesului lucrurile păreau clare. Era convins că nimeni nu şi-a & fi imaginat că se pregăteşte o evadare, nici măcar cei mai vigilenţi, deoarece traseul, ca de altfel toate instrucţiunile privitoare la deţinut, s-au dat cu menţiunea „strict secret”. Dar chiar dacă în mintea cuiva s-ar fi născut ideea organizării unei evadări, pedeapsa capitală, dată cu uşurinţă, ar fi trebuit să-l înspăimânte.

— Sper, spuse în cele din urmă comisarul regal, că aţi verificat pe toţi oamenii care s-au învârtit în jurul lui în timpul procesului.

— Ştiţi foarte bine, domnule comisar, că nimeni nu s-a învârtit în jurul lui. Doar judecătorii şi avocaţii!

— Plus cei treizeci de oameni care au fost permanent în sală, bă! Spectatorii. Aveţi lista celor care au participat la proces?

— Desigur. Şi fiţi liniştit, vor fi verificaţi. De altfel, lista celor care au fost în sală a fost aprobată de dumneavoastră.

— Pentru că mi-aţi prezentat-o voi! Ce-i cu ziaristul?

— Care ziarist?

— Cel pe care l-am verificat, bă! Ala de la Bucureşti, Negoiescu, dacă nu mă înşel…

Bălan se duse de-a dreptul la hotel. Spre mirarea lui, Negoiescu părăsise hotelul. Cei de acolo nu ştiau dacă a luat trenul spre Bucureşti sau dacă a rămas în oraş. Din acte reieşea că avusese delegaţie de la ziarul Timpul. Bălan puse un subaltern să dea telefon la redacţie. Cei de acolo n-auziseră niciodată de un ziarist Negoiescu. Chiar le părea rău că n-au trimis pe cineva la proces. Dacă ar fi ştiut că se pregătite o evadare, ar fi trimis neapărat.

Această veste puse capăt răbdărilor lui Bălan. Cum de nu i-a venit în minte să verifice încă atunci datele ziaristului? Era o gafă de începător, de neiertat; Comunică rezultatele cercetărilor lui Comănescu. Acesta îi trânti telefonul în nas.

În ultimul timp toate îi mergeau pe dos comisarului Bălan; veştile de pe front erau proaste, ruşii se apropiaseră la câţiva kilometri de graniţă, iar acasă, acţiunile comuniştilor se ţineau lanţ. Când l-a văzut pe Bogdan urcat în dubă, fusese convins că cei de la Bucureşti îl vor aprecia, spera 61

chiar într-o decoraţie şi acum totul se hăruise. Co – mănescu îi vorbea cu bă, ca niciodată până atunci, şi chiar şi subalternii şuşoteau în spatele lui. Primise trei zile să dea de urma evadatului. Trei zile şi Comănescu a adăugat şi trei nopţi. Obosit mort, nu ştia ce ar trebui să facă întâi. Ascultase rapoartele celor care au percheziţionat casele de dincolo de canalul morii, dar acolo, ori nu ştiau nimic despre Bogdan, ori nu voiau să vorbească. Bărtuia că de ia locuitorii oraşului nu putea să se aştepte la niciun sprijin. Dimpotrivă. De aceea hotărî să se rezume la serviciile poliţiei. Continuarea urmăririi trebuia pornită de acolo de unde i-a pierdut urma. Şi acest loc era fabrica de hârtie. În fond, ultimii care l-au văzut pe evadat erau puştii din fabrică. Cum de nu i-a venit în clipa aceea să le ia adresele. De unul singur îşi amintea mai precis: unul pistruiat, care i-a însoţit în incinta fabricii. Nu era mult, dar totuşi era o pistă. Băiatul – chiar a declarat că e proprietarul fabricii, normal ar fi să locuiască prin apropiere. Da, acesta era drumul pe care va trebui să-l

urmeze.

Sună şi ţinu degetul pe butonul Soneriei până apăru secretara.

— Să vină Creţu!…

— Da, domnule Bălan.

După câteva clipe apăru Creţu. Era un comisar tânăr. îmbrăcat neglijent, cu hainele mototolite, pătate de mâncare. Dacă ar fi avut timp, Bălan i-ar fi ţinut o predică despre felul cum trebuie să fie echipat un comisar, mai ales că îl invidia; mai de mult Creţu lucrase la secţia „Moravuri”, îşi făcuse o sumedenie de legături, fetele deocheate se dădeau în vânt dună el şi Creţu, mitocan, povestea tuturor de 62

succesele lui amoroase. îl invidia şi pentru faptul că nu era însurat, nu trebuia să se întoarcă acasă la nevasta sa, ca el. Acum însă nu avea timp să-i ţină predici; îi trecu neglijenţa cu vederea şi intră direct în subiect:

— La gară?

— Nimic.

— La aeroport?

— Nimic.

Răspunsurile scurte ale comisarului îl enervau $ mai mult. Acest imbecil nu era agitat, îl durea în cot de situaţia creată de evadat, părea plictisit. Faptul că era obosit şi neras nu însemna că îşi pierduse noaptea în interes de serviciu ci, probabil, chefuise undeva. Bălan îl ţintui cu privirea:

— Măi, Creţule, tu ai fost ieri la fabrica de hârtie?”

— Da, domnule comisar-şef.

— fost acolo un băiat pistruiat. îl ţii minte?

— Nu.

— E normal… Ascultă, Creţule!… A fost acolo, în curtea fabricii, un băiat pistruiat. îl aduci aici.

— Îi ştiţi cumva numele?

— Dacă îi ştiam numele şi adresa, nu te chemam pe tine. N-ai date suficiente?… Ieri, curtea fabricii, pistruiat… Câţi pistruiaţi pot locui prin apropiere? Cinci, zece… Te duci din casă în casă, pe la toate şcolile din împrejurimi şi-l

cauţi... E clar?

— Da, domnule comisar-şef... Mai aveţi să-mi spuneţi ceva?

— Da. Din tine n-o să iasă niciodată un comisar bun! Fără pistruiat să nu te mai prind la poliţie.

IULIA PRODAN îşi pregătea totdeauna orele; citea lecţia, lecţia anterioară şi pe deasupra făcea câteva conspecte din materialul auxiliar, ceea ce se referea direct la materie. La facultate, avusese un profesor bun şi un conferenţiar excepţional. Conferenţiarul, fiind vorba de istorie, nu preda materia fără să fi analizat întâi epoca, condiţia socială, relaţiile dintre clase. În felul acesta, oricare domnitor român putea fi raportat la domnitorii epocii lui, la relaţiile existente dintre state, şi astfel, domnitorul nu mai era un om izolat într-o ţară izolată. În felul acesta, istoria devenea nu ceva epic, o poveste, ci o ştiinţă. Desigur, nu era cazul să intre în analiza condiţiilor sociale cu elevii din clasele primare, dar, pe înţelesul lor, putea să le inspire dorinţa de a se informa şi totodată să sădească în inimile lor dragostea de patrie. Considera că, a preda în felul acesta istoria, îşi făcea datoria cetăţenească. Dar, pentru că era pretenţioasă, ele-i vii o credeau severă, rea. Colegii o considerau carieristă, iar colegele, din liRsa unei preocupări concrete în viaţa ei de toate zilele, şi pentru faptul că rămăsese văduvă, spuneau că singurii bărbaţi cu care avea de-a face erau domnitorii unor vremi apuse. Uneori, în glumă, o întrebau: „Ce mai face Matei?” şi când că întreba despre care Matei e vorba, ele îi râdeau în faţă: „Matei Basarab!”

Ieri, după evadarea lui Andrei, se întorsese acasă; nu avusese curaiul să iasă pe stradă, deşi o măcina curiozitatea să afle veşti despre el. Ştia că ar fi fost o prostie să hoinărească în apropierea fabricii de hârtie: ar fi dat de bănuit. Chiar şi aşa, era bucuroasă că agentul, care îi oprise taxiul, n-o legitimase. Ar fi fost erau să explice ce căuta acolo, unde 64

se duce. Urmărise duba de la distanţă, voia să se convingă dacă totul decurge normal. Poate, dacă ar fi fost

mai aproape de dubă, ar fi putut să-l ia pe Andrei în maşină aşa cum planificase. Nimeni nu se aşteptase însă că, în ciocnirea cu un car cu fin, duba va lua foc. Bine că Lepădatu nu-şi pierduse cumpătul, se repezise la dubă, îi deschisese uşa, apoi după ce Andrei sărise din maşină, o închisese la loc. Lepădatu nu avea altă misiune. Atât. E bine că a reuşit să se îndepărteze încă înainte ca şoferul dubei să deschidă uşa şi să elibereze pe însoţitori.

Andrei făcuse doi paşi spre maşină, dar în clipa aceea auzise înjurătura şoferului dubei şi trântirea nervoasă a portierei. Nu mai avea timp să ajungă la taxi; de altfel taxiul nici nu şi-ar fi putut continua drumul. Şoseaua era barată complet. Acest amănunt i-a scăpat organizatorului principal. Neputând continua drumul, se rata întâlnirea cu maşina fabricii de pâine şi tot ce era prevăzut în plan. Bine că Andrei şi-a dat seama de acest lucru şi a fugit spre zidurile fabricii de hârtie. Iulia îl văzuse căţărânau-se, apoi aruncându-se în spatele gardu' ui de niatră. Un agent în civil se postase în faţa taxiului şi ea fusese nevoită să oprească.

— Întoarce! ordonă agentul.

Şoferul nu-şi pierdu v sângele rece.

— Nu se poate, am client 1.

Agentul se înroşi la faţă, era gata-gata să explodeze.

— Îţi ordon să întorci!…

— Vorbiţi cu cucoana, ea plăteşte, ea porunceşte.

Să nu-şi atragă asupra ei nici cea mai mică bănuială, intră în vorbă să nu pară prea dezinteresată.

— Dar ce s-a întâmplat?

Agentul se apropie de portieră, o văzu elegantă; frumoasă, îşi scoase pălăria:

— Interese de stat, doamnă, sărut mâinile… Trebuie să dau urgent un telefon. Trebuie să prindem un evadat. Sper că nu aveţi nimic împotrivă?

— Dimpotrivă, spuse ea, şi deschise portiera. Poftim.

Agentul se aşează lângă ea şi redeveni agent. Răcni şoferului:

— Întoarce!…

Maşina manevră greoi, se întoarse şi se opri la primul telefon public.

Agentul coborî şi profesoara îl mai întârzie cu o întrebare:

— Poate aveţi nevoie în continuare de maşina?…

— Nu, sărut mâinile, coniţă, vă mulţumesc!

De acolo, Iulia Prodan se duse de-a dreptul acasă şi cu o voinţă supraomenească, să nu fie nevoită să se gândească la cele întâmplate, îşi pregăti lecţia pentru a doua zi. Fiica sa, Lucica, o întrebă de câteva ori de ce e atât de supărată şi ea, fără să fi vrut, îi răspunse iritată că are de lucru.

— S-a întâmplat ceva, mamă?

— Nu s-a întâmplat nimic.

— Atunci, de ce nu eşti ca altă dată?

— Dar cum sunt eu altă dată?

— Drăguţă… Azi toată ziua mi-ai vorbit urât. Credeam că s-a întâmplat ceva.

— Nu, draga mea, nu s-a întâmplat nimic!

Până seara târziu, nu ieşise din casă; spera s-o sune la telefon Lepădatu, sau măcar Gabi. Dar parcă ar fi fost un făcut, telefonul rămăsese mut. Oda –, tă chiar se temu că poate nu funcţionează şi ridică receptorul să controleze dacă are ton.

— Cu cine vrei să vorbeşti, mamă?

— Cu nimeni… Am vrut să verific dacă are Ion.

— Şi are?

— Are.

Când, în cele din urmă, vru să coboare în stradă, auzi sirena maşinii poliţiei. Privi pe fereastră şi descoperi că toată strada era împânzită cu patrule. Lucica, care se apropiase şi ea de fereastră, parcă i-ar fi ghicit gândurile:

— Tot oraşul e aşa, mamă! Se spune că vor să prindă pe cineva…

— E treaba lor, Lucica… Hai să ne culcăm!…

— Am avut senzaţia că ai vrut să ieşi în oraş?…

— Nu, draga mea, ce să caut în oraş?…

Noaptea nu reuşi să închidă ochii; se învinuia că n-a

respectat distanţa prevăzută dintre taximetru şi dtibă, că întorsătura survenită în legătură cu evadărea i se datora în exclusivitate ei. Cum va putea explica, oare, faptul că drumul era barat, că luându-l pe Andrei în taxi, acesta ar fi fost imediat arestat. Probabil nici Lepădatu nu şi-a dat seama că drumul era barat, că evadarea era sortită eşecului. E încă bine că Andrei nu şi-a pierdut cumpătul. Iulia era însă convinsă că Andrei nu se va putea salva; cum să străbată cordonul poliţiştilor cu mâinile încătuşate?

Dimineaţa se trezi obosită de parcă ar fi ţinut lecţii o săptămână întreagă, fără întrerupere

«7

În cancelarie ajunse cu întârziere, abia avu timp să se schimbe. Ceea ce înţelese însă, din discuţiile colegilor, că toate ziarele comentau evadarea unui comunist pe care poliţia nu reuşise să-l descopere încă, Răsuflă uşurată şi pomi spre clasă.

Avea o experienţă formidabilă în depistarea ele –, vilor nepregătiţi. îi recunoştea după priviri, după felul cum schimbau greutatea corpului de pe un picior pe altul, după cât de insistent priveau podeaua încă în drum spre catedră, îl ochi pe Pleşa.

— Ştii lecţia, Pleşa?

— Da, doamnă profesoară.

— O ştii bine?

— Da, doamnă profesoară.

— Atunci, vino la catedră.

Cu paşi înceţi, dar siguri, Pistruiatul porni spre catedră. Ieri citise lecţia de câteva ori, n-avea probleme. Profesoara se instală la catedră, răsfoi catalogul, dar gândurile ei zburau departe, la fabrica de hârtie, la Andrei Bogdan.

— Pot să încep? întrebă Pistruiatul, sigur de el.

— Te rog.

— Vlad Ţepeş, începu Pistruiatul cu voce ridicată şi se întrebă de ce or fi zâmbind colegii; Poate le place tonul. Păi dacă e aşa, de ce să nu se distreze. Continuă pe acelaşi ton ridicat: în vara anului 1456, cu ajutorul lui Iancu de

Hunedoara, a luat tronul Ţării Româneşti. Vlad Ţepeş… Clasa râse din nou, dar Pistruiatul nu se lăsă intimidat: când s-a urcat pe tron, a găsit ţara într-o stare deosebit de grea. Luptele dintre pretendenţi au slăbit autoritatea domnească…

— Asta a fost lecţia trecută! îl întrerupse profesoara cu o voce severă.

„Aa, va să zică de asta au râs colegii”. Dar cum lecţia trecută?… El abia ieri a învăţat-o. Spuse repede, să nu pară pauza prea lungă:

— Da, da, lecţia trecută… Pentru azi avem…

— Ei, ce avem pentru azi? se întoarse profesoara spre el.

— Avem, avem…

— Avem un elev care nu s-a pregătit… îţi dau un patru, Pleşa.

Tocmai când îi trecuse nota în catalog, se deschise uşa şi apăru directorul şcolii. Rar se întâmpla să vimărân timpul orelor de clasă. Elevii se ridicară în picioare. Directorul se apropie de profesoară, îi şopti ceva de ureche. Pleşa, care stătea prin apropiere, nu înţelesese decât foarte vag că-şi cerea scuze pentru deranj şi parcă îi rostise şi numele lui. Se linişti însă repede, era normal să-i pomenească numele, era doar lângă catedră. Profesoara îi căută privirile, apoi spuse cu voce tare:

— Pleşa, te duci cu domnul director în cancelarie.

Îmi iau şi ghiozdanul?

— Da, poţi să-ţi iei şi ghiozdanul! îl sfătui directorul.

În drum spre cancelarie, directorul îl prinse de umeri:

— Pentru ce te caută poliţia, mă?! Ai făcut ceva?

— N-am făcut nimic, doihnule director…

— Pentru nimic, nu te caută poliţia. Dacă aud că ai făcut ceva, să ştii că te exmatriculez… Eu n-am nevoie de derbedei în şcoală…

Pistruiatul fusese de mai multe ori în cancelarie.

Cu toţi profesorii la un loc, cancelaria aducea cu o sală de tribunal: era rece şi neprimitoare. Acum, în afară

de director, nu mai era în încăpere decât un comisar tânăr, cu hainele boţite, pline cu pete de mâncare pe rever.

— Vi l-am adus, domnule comisar, spuse directorul, şi-l împinse pe Pistruiat chiar în faţa comisarului. Cu paşi înceţi el se retrăsese în spatele biroului său şi aştepta să audă despre ce era vorba.

Comisarul îi cercetă faţa Pistruiatului: păru mulţumit.

— Ea treia şcoală unde te caut... Să ştii că am văzut vreo cinci pistruiaţi până acum., Cum te cheamă?

— Mihai Pleşa.

— Şi unde stai?

— Strada Semaforului 2.

— Ai fost ieri în curtea fabricii de hârtie?

— Da.

— Bravo!... Se întoarse spre director. Asta e tot, domnule director. Vă rog să mă scuzaţi pentru deranj. Bună ziua.

Fără să aştepte răspuns, ieşi din birou. Directorul privi mirat în urma lui, apoi se întoarse spre Pistruiat.

— De ce ţi-a pus aceste întrebări?

— Nu ştiu... Am fost ieri acolo când a fugit evadatul. Poate din cauza asta.

— Da, da, se poate să ai dreptate. Şi l-ai văzut pe evadat?

— Da, domnule director.

— Şi cum arăta, aşa cum descriu ziarele?

— Eu n-am citit ziarele.

— Dar cum arăta?...

— Era înalt, avea nişte haine cenuşii şi ţinea toi timpul mâinile în faţă. Cred că avea un pistol.

— Nu avea pistol. Avea cătuşe la mâini... Bine, Pleşa, du-te!

PE CORIDORUL plin cu portretele domnitorilor şi cu planşe botanice, Pistruiatul se gândi o clipă să se întoarcă în clasă, dar se răzgândi repede. Tot a luat un patru, acum de ce să mai asculte şi morala profesoarei. Că ei nu-i ajunge să dea un patru, mai ţine şi predici despre felul cum trebuie învăţat, ce importanţă are istoria în conştiinţa

unei naţiuni. Parcă un om nu poate trăi fără istorie. La ce i-o fi folosind băcanului din colţ să ştie în ce an a murit Vlad Ţepeş? E nevoie când măsoară o jumătate de kilogram de orez? Matematica, da. Trebuie să cunoşti cifrele, trebuie să ştii să calculezi costul unui sfert de kilogram de zahăr, dar istoria? Nici tata n-avea nevoie de istorie, acolo, la fabrică. Ştiind câte lupte a avut Ştefan cel Mare. metalul nu se topeşte mai repede şi bronzul nu se transformă în aur.

Coborî scările şi ieşi în stradă tocmai în clipa când se auzi clopoţelul pentru prima pauză. Dacă ar mai fi întârziat puţin, nu mai putea să chiulească. Cu paşi repezi traversă strada să fie cât mai departe de clădirea şcolii. Acum o să aibă timp să caşte ochii la vitrine. Oare s-o fi vândut motorul acela de barcă? Eră mai bine de jumătate de an în vitrină şi, dacă l-ar fi întrebat cineva pe Pistruiat ce ar dori cel mai, mult în viaţă, ar răspunde fără să se gândească: motorul de barcă. Îşi imaginase de sute de ori cum ar călători pe Mureş, mai 71

repede decât o motocicletă până la vărsarea Mureşului în Tisa; de acolo, ca un fulger, pe Tisa în jos până la Dunăre. Şi cât ar mai putea fi pe Dunăre până la Marea Neagră? O nimica toată. Pe hartă doar o palmă. Cu două pâini şi cu nişte fire de cârnaţi din pod, ar putea să vadă marea. Şi motorul e puţernic, ar veni şi în susul apei. De ce o fi costând un motor de barcă cincizeci de mii? La fel ca o motocicletă... Şi dacă ar găsi acum pe stradă un pachet exact cu cincizeci de mii de lei?

Se duse de-a dreptul la magazinul unde se vindeau automobile şi se opri în faţă. vitrinei din colţ. Se linişti. Motorul. de barcă era tot acolo. Pe la ora prânzului, porni spre casă. Făcu un mic ocol, să poată trece şi pe la fabrica de hârtie. Dacă evadatul mai era acolo, fără îndoială i-a citit misiva, avea să vorbească cu el. Dacă nu-i va răspunde, înseamnă că nu mai e acolo şi va trebui să-şi recupereze actul de proprietate. De ce dracu' n-a transcris scrisoarea pe o altă bucată de hârtie? Şi ce dacă ar fi întârziat la cursuri? Poate ar fi fost chiar mai bine nu ar fi

luat acel patru blestemat.

Strada fabricii de hârtie era pustie. În colţul străzii erau doar doi copii; îşi spălau picioarele la cişmea.

Până la poarta fabricii, Pistruiatul merse încet ca într-o doară, ca un om fără treburi importante. Se gândi mult dacă e bine să se strecoare în fabrică, sau să intre normal, cu paşi regulaţi, să nu dea nimănui de bănuit. Se hotărî la cea de a doua variantă. Intră în curte, fluierând, dar imediat după doi paşi se opri. Pe iarbă, în apropierea ferestrei pe unde pătrunsese evadatul, stăteau doi oameni trântiţi pe iarbă. Desigur, agenţi, îi trecu repede prin minte şi se gândi ce o să le răspundă la întrebări. Dar oamenii nu-i dădură nicio importanţă. Mâncau salam de pe nişte ziare şi rupeau cu mâna bucăţi mari dintr-o pâine de casă. Pistruiatul îşi continuă drumul. Cei doi, după îmbrăcăminte, păreau muncitori. Unul din ei, cel cu şapcă, se întoarse spre Pistruiat, dar avea gura plină cu mâncare. Pistruiatul i-o luă înainte:

— N-aţi văzut cumva un câine mare, negru, lăţos şi cu capul cât o buturugă?…

— Nu! îi răspunse în cele din urmă muncitorul cu şapcă, după ce înghiţi dumicatul din gură. Mă puştiule, nu ştii cât e ceasul?

— Cred că e unu.

t – Ţi-am spus eu, se întoarse cel cu şapca spre celălalt, Un om mai în vârstă, cu nişte mustăţi lungi, pleoştite.

— Păi, atunci să mergem! spuse bătrânul şi se ridică. Cel cu şapca strânse ziarul cu resturile de salam şi se ridică şi el în picioare.

— N-am văzut niciun câine, băiatule!… în orice caz în jumătatea de oră cât am stat aici, nu L-am văzut… Poate să fie după clădire.

— Mulţumesc, răspunse Pistruiatul şi porni spre fundul curţii. Ar fi fost acum stupid să se întoarcă, să vadă oamenii că de fapt venise pentru altceva. Se uită după fiecare tufă şi striga cât îl ţinea gura:

— Calule!… Unde eşti, Calule!…

Cu coada ochiului privi spre cei doi muncitori. Era convins că oamenii erau agenţi, au fost special postaţi în curtea fabricii să vadă cine vine pe aici, cine are relaţii cu evadatul. Poate că, între timp, au şi fost la subsol. Muncitorii însă nu-i dădură nicio importanţă. Porniră spre poartă şi dispărură după zid. Cu paşi de pisică, Pistruiatul porni în urma lor, să vadă dacă se îndepărtează cu adevărat. Când îşi scoase capul de după zid, muncitorii tocmai ajunseseră în colţul străzii şi se opriseră lângă cişmea. Beau apă, gândi Pistruiatul. Aşteptă până ce muncitorii îşi astâmpărară setea şi porniră mai departe; abia după aceea intră din nou în curtea fabricii. Nu mai voia să piardă timpul. Se duse de-a dreptul la fereastră şi sări. Coborî scările şi abia când ajunse în dreptul porţii şobolanilor se opri şi se dădu cu un pas îndărăt.

— Alo, eu sunt Pistruiatul…

De dincolo nu se auzi nimic şi tocmai când se convinsese că evadatul nu mai e acolo, auzi un mic zgomot ca şi cum cineva şi-ar fi târât un picior.

— Eşti singur?

Vocea evadatului, în loc să-l sperie pe Pistruiat, îl linişti… în sfârşit, îşi spuse, şi răspunse cu întârziere. De astă dată cu vocea mai scăzută:

— Da, domnule, ce aş putea face pentru dumneavoastră?

— Ştiu eu… E ora prânzului, nu-i aşa?

— Da, domnule.

Nu îmi mai spune, domnule!

— Da, domnule.

— Până diseară, eu oricum nu pot să ies de aici… De aceea, dacă mi-ai aduce ceva de mâncare, ţi-aş fi recunoscător. Dacă ai putea să aduci şi o ţigară ar fi grozav. Totuşi, cel mai important e să vii diseară să mă ajuţi să ies de aici. Şi acum, du-te… Să ai grijă să nu te vadă cineva…

— O să am grijă, domnule.

Urcă treptele încet, şi când ajunse lângă fereastra, auzi huruitul unui motor. Zgomotul crescu în intensitate şi

atunci Pistruiatul recunoscu maşina poliţiei. Era tot cea de ieri, neagră, cu o stea în trei colţuri pe bot. Se retrase în aşa fel, să nu slăbească maşina din priviri. Maşina se opri. Întâi coborî comisarul Bălan. Pistruiatul îl recunoscu imediat. Comisarul nu mai părea atât de important ca şi ieri. Ocoli maşina şi deschise portiera unui individ în vârstă, cu păr alb, care coborî anevoie din maşină.

— Poftiţi, domnule Comănescu.

Omul în civil îşi îndreptă şalele; purta ochelari negri ca orbii şi o pălărie cenuşie, cu boruri foarte largi

— Asta e curtea, domnule Comănescu… Dacă ieri n-am fi întârziat un minut, acum puteam fi liniştiţi… *

Comănescu îşi plimbă privirile peste zidurile scorojite ale fabricii; părea plictisit. Spuse cu voce tărăgănată:

— Cred că a fost ajutat. w * – Asta e şi părerea mea, domnule Comănescu!

se grăbi să-i dea dreptate comisarul. Un om cu cătuşe la mâini nu poate face un pas fără ajutorul cuiva. Şi asta, arătă spre fereastră, e fereastra-despre care v-am vorbit.

Pistruiatul se lipi şi mai mult de zid, şi-şi opri răsuflarea.

— Lui Comănescu fereastra nu-i spunea nimic. Mormăi un „da” abia perceptibil, se apropie totuşi de fereastră. Capul lui, luminat din spate, se proiectă pe zidul din faţa lui, exagerat de mare. Spre norocul Pistruiatului însă, se feri să nu se murdărească, şi 75

nu se rezemă de pervazul ferestrei. Privi spre coridor de la distanţă.

— Aţi fost şi înăuntru?

— Desigur, se grăbi să răspundă comisarul Bălan. Am cercetat scările care duc spre pod şi încăperile de la subsol. Poate, dacă n-am fi pierdut timp în interior, am fi putut să-l surprindem traversând canalul morii.

— Parcă ai fi novice, măi Bălan. Trebuia să înconjori incinta şi după aceea să faci cercetări amănunţite. Sper că nu te-ai pripit când ai luat măsurile de urgenţă.

— Nu, domnule comisar regal. L-am pus sub urmărire

şi pe ziaristul acela; Negoiescu. Peronul gării e plin de agenţi civili, aeroportul la fel şi ieşirile din oraş de asemenea. Se percheziţionează fiecare maşină, fiecare camion. N-au cum să iasă din încercuire.

— Bănuiesc că te-ai gândit şi la posibilitatea să se ascundă în oraş. Că doar n-o fi prost să se ducă la gară şi să-siscoată bilet de tren. Şi el bănuie că «e urmărit…

— Cea mai plauzibilă variantă e să\ rămână în oraş. Mă rog, un timp. Vom face zilnic razii şi mai ales la domiciliile celor care au avut vreo legătură cu mişcarea muncitorească. În prezent se lucrează la întocmirea listelor.

Comănescu se retrase de & la fereastră şi se îndreptă spre maşină. Comisarul Bălan, politicos. îi deschise portiera şi, după ce Comănescu se instală în maşină, îşi şterse fruntea asudată. Ocoli maşina, apoi urcă şi el alături de Comănescu. Maşina demară în clipa aceea şi, mult mai liniştit. Pistruiatul urmări cum virează spre poarta cea mare. 76

Când se făcu linişte complet abia atunci răsuflă uşurat. Escaladă fereastra şi porni încet spre poartă, dar nu ieşi în stradă decât după ce se convinsese că maşina numai era acolo.

În dreptul cişmelei se opri şi el, bău apă, apoi îşi continuă drumul spre casă. Când traversă podul peste Mureş, îi deşcoperi pe cei doi muncitori care fuseseră în curtea fabricii. Încărcau cu lopata nişte camioane cu pietriş. Alături de ei o dragă scor – monea prundişul.

— Ce-i, puştiule, ţi-ai găsit câinele?

— Nu.

Nu mai lungi conversaţia, deşi îi plăcea felul de funcţionare al dragăi, cu cupele legate de lanţ şi zdrăngănitul acela de fierărie. Pe Calu îl întâlni imediat după pod. Stătea tolănit la umbră, se vedea pe el că era în aşteptare. Când îl văzu pe Pistruiat, se ridică sprinten şi se năpusti asupra lui. Pistruiatul abia avu timp să se ferească. Îşi scoase ghiozdanul şi-i puse hamurile în gura câinelui.

— Ia, du-mi tu asta, meştere!… Dar să ştii că e greu.

Am un patru cât podul ăsta de mare. Calu mârâi ceva, apoi porni alături cu spatele lipit de picioarele lui. În colţul străzii Semaforului, Pistruiatul se auzi strigat. Era Mircea.

— Viii dduupă masssă la fabrică?

— Nu. Nu ne mai lasă poliţia.

— Şşşi pp pentru aa asta eşti supăărat?

— Nu pentru asta. Am luat un patru la istorie.

— Şşşi eu am lluat doi…

— Ai luat un doi?… Era bucuros că nu era singurul car” e a luat o notă proastă.

— Nnnu, ddoi de cinci.

F – Cu doi de cinci eu aş fi doator… Du-te!

Mircea nu pricepu unde îl trimite. Îşi schimonosi faţa a mirare şi întrebă mai greoi ca de obicei:

— Uuunde să mmmă duc?

— Acasă.

— Tu-tu-tu nu vii?

— Nu, am treabă…

— Undeee aai tttu treabă?

— La bancă. Vreau să vând fabrica… Dacă tot nu ne mai putem juca acolo!

AJUNS ÎN STRADA SEMAFORULUI, comisarul Creţu puse mână pe umărul şoferului.

— Aici.

Maşina frână brusc şi se opri chiar în dreptul casei Pistruiatului. La ora aceea a prânzului strada era pustie, vântul iscat de aiurea aducea valuri de praf şi bucăţi de hârtie.

După vizita făcută la şcoală, Creţu se dusese repede la comisariat, să-l caute pe Bălan, dar acesta era plecat cu Comănescu. Obosit, mai mult de căldură decât de alergături, Creţu se aşează* într-un fotoliu de piele şi-şi întinse picioarele pe covorul persan. Desigur, aici în birou e mult mai uşor să fii comisar, decât pe teren. Ştia că e nedrept, prea multă muncă de teren nu făcuse încă, era nou în secţia politică şi nu pentru că ar fi avut vocaţie pentru această meserie, ci voia pur şi simplu să scape de front. Primise vreo patru sau cinci ordine de încorporare,

cei de la Bucureşti i-au respins toate cererile; singura lui şansă era să se angajeze într-o unitate militarizată. Terminase dreptul de un an. un timp alergase după un post de jurist consult la fabrica de vagoane, dar un ofiţer din comandăe 78

mentul militar al uzinei era un vechi duşman al familiei şi îi punea piedici de netrecut. Pe vremea aceea o cunoscuse într-o societate pe Ilinca Comănescu, fiica comisarului regal, şi, la insistenţele ei, tăticu' îi făcu rost de un post la poliţie. Colegii îl priveau pieziş, ştiau că e protejatul şefului, nu se puteau lega de el, dar îi făceau şicane. De aceea l-au şi repartizat la „Moravuri". Munca era uşoară, şi-a făcut de cap, scandalurile au ajuns până ia urechea lui Comănescu, acesta îi interzisese să-i mai calce pragul casei. Invidioşii în frunte cu Bălan l-au transferat la „Politic", să-l pună la muncă. Acum, dacă ar fi reuşit să se evidenţieze într-o acţiune, situaţia lui s-ar fi schimbat, dar Creţu nu era nici ambiţios şi nici destul de deştept ca să mimeze asta. Trântit pe fotoliul de piele din biroul lui Bălan chiar se bucură că până acum n-a dat ochi cu comisarul. Ce ar fi putut să-i spună? Că a adus la bun sfârşit misiunea. Că a găsit un puşti pistruiat şi i-a aflat şi adresa? Desigur, prefera chiar o astfel de misiune decât frontul. Aşteptându-l pe Bălan, se întrebă ce faţă ar face dacă i-ar spune că a reuşit să dea de urmele lui Andrei Bogdan. Şi, la urma urgiei, de ce n-ar fi chiar el norocosul care să dea de urmele lui. Poate chiar Pistruiatul ar putea să-l ajute. În fond ce o să facă Bălan dgpă ce-i va da adresa puştiului? O să ordone o percheziţie în casa acestuia. Dacă o să dea acolo de o urmă care să-l apropie de evadat, meritul va fi fără îndoială al lui Bălan. Dar de ce să culeagă el roadele muncii lui? Dintr-ţo dată misiunea pe care o avusese i se păru importantă şi-l năpădiră sudorile. Se ridică de pe fotoliu, mulţumi destinului că Bălan fusese ocupat şi ieşi repede din încăpere. Coborî în goană scările şi-l eăută pe dispecer.

— Nicule, dă-mi o maşină.

— Maşină, de ce?

— Nu pot să-ţi spun.

— Iar eu nu pot să-ţi dau maşină. Ce să scriu aici, arătă spre o condică slinoasă. Maşină, domnului comisar Creţu. Motiv? Plimbare de plăcere…

— Am dat de o urmă care duce spre evadat.

— Vorbeşti de Andrei Bogdan?

— Mai e şi un alt evadat?

— Spune-mi…

— Nu pot să-ţi spun nimic. Şi pereţii au urechi…

— Mă, Creţule, începi să ai stofă de poliţist, în timp ce dispecerul îi întocmi hârtiile pentru maşină, Creţu se felicită pentru ideea pe care o avusese. Acum începu să creadă în ea, era convins că percheziţia din strada Semaforului va da roade. Plin de importanţă coborî în garaj, urmărit de privirile invidioase ale colegilor. În clipa aceea îşi dădu seama că meritele unui comisar se măsoară numai cu aerele pe care şi le dă. Cu o mină de om îngândurat, se aşează lângă şofer şi în faţa acestuia îşi verifică pistolul. Ofiţerul de serviciu, informat de dispecer, îi dădu doi gardieni să-l însoţească. Creţu mulţumi cu o uşoară înclinare a capului, apoi indică şoferului adresa.

În strada Semaforului 2, nu era decât mama Pistruiatului; părea o femeie obosită, ştearsă, cu doi ochi mari, miraţi. Încă din prag, Creţu, plin de importanţă, îşi scoase pistolul.

— Unde e Bogdan?

Mama Pistruiatului, speriată de arma comisarului, abia reuşi să îngaime:

— Care Bogdan?

— Cel care a evadat ieri. împinse uşa cu piciorul. apoi se întoarse spre cei doi gardieni: Verificaţi, băieţi, fiecare ungher!

Gardienii, poliţişti de profesie, cutreierară toate neaperile; deschiseră uşa de la cămară, se uitară la fiecare dulap, pe sub paturi.

Creţu, aşezat pe un scaun de bucătărie, aşteptă rezultatele. Din cauza jenei pe care o simţea faţă de femeia obosită, îi ocolea privirile. Era convins că în clipa aceea

toţi cei de la poliţie erau informaţi de acţiunea lui; pentru o clipă devenise erou şi povara acestei idei îl apăsa ca o greutate reală. Disperaţi, gardienii îl căutară în bucătărie Unul dintre ei şopti abia perceptibil:

— Nimic, domnule comisar.

Supărat, Creţu ordonă o percheziţie totală şi gardienii răvăşiră toată casa. Vecinii de peste drum, curioşi, se infiltrară în curte şi priveau înspăimântaţi cum poliţiştii rup perdelele, răstoarnă toate sertarele, se uită pe după tablouri.

— De ce toate astea? întrebă mama Pistruiatului când îşi mai reveni.

— Fiul dumneavoastră s-a întâlnit ieri cu evadatul Poate l-a ascuns în casă…

— În sertar?

— Nu în sertar, dtr o urmă tot putea să lase. Ce v-a spus fiul dumneavoastră ieri?

— Nu mi-a spus nimic.

— N-a vorbit de evadat?

— Nu.

— Unde e cheia podului?

— Podul nu este închis.

Un agent urcă în pod, dar aţolo, în afară de afumături, nu găsi decât nişte mobile vechi aruncate la reformă şi câteva lăzi goale. Celălalt agent şi Creţu coborâră în pivniţă, dar nu găsiră nici acolo nimic. După două ore de agitaţie, Creţu renunţă.

Urmăriţi de curioşii de pe stradă, se instalară în maşină şi nu rămase în urma lor decât un nor albăstrui de gaz şi miros de benzină arsă.

După vreo jumătate de oră sosi şi Pistruiatul. Primul lucru ce-l observă era butoiul cu apă răsturnat; sub un cerc plesnit, câteva doage ca nişte coaste rupte zăceau sub şuvoiul de apă al pompei. Nu-şi amintea ca vreodată butoiul să fi fost mutat din loc. Mirat, deschise uşa bucătăriei şi rămase pironit locului: masa era mutată din loc, sertarele bufetului trase şi perdelele de la toate uşile rupte. Mama apăru cu ochii plânşi din dormitor.

— Ce s-a întâmplat, mamă?

— Ce, parcă tu nu vezi!... Razie şi numai din cauza ta! De ce ţi-a umblat gura?

— Nu înţeleg, mamă...

— Nu înţelegi, nu înţelegi... Ai fost ieri la fabrica de hârtie?

— Am fost.

— L-ai văzut pe evadat?

— L-am văzut.

— De ce ai spus asta?

— Trebuia să spun. Poliţiştii m-au găsit acolo, nu puteam să spun că nu l-am văzut. Nu eram singur, era şi Mircea acolo... ăla bâlbâitul, îl ştii tu...

— Trebuia să spui că n-ai văzut nimic... Din cauza ta au răsturnat toată casa. Am trimis pe cineva după taică-tu... Să vezi tu numai...

— Ce să văd, mamă!...

— A, eşti şi obraznic! –... Du-te în pivniţă sau în pod să vezi ce au făcut acolo...

Pistruiatul socoti că e mai bine dacă iese din casă, să nu fie nevoit să discute cu maică-sa. Aşa nervoasă nu putea fi lămurită nici cu argumente. îi păru bine că n-a vorbit acasă nimic despre evadat. Cine ştie, mama, speriată cum a fost în timpul raziei, ar fi putut să pomenească de el. Urcă în pod. Mama probabil îşi imaginase doar ce au făcut poliţiştii în pod; realitatea era că nici nu aveau ce face aici: au mutat câteva lăzi şi au răsturnat bicicleta cea veche. Când dădu cu ochii de cârnaţi, îşi aduse aminte că evadatul îl rugase să-i aducă ceva de mâncare. Nu stătu mult pe gânduri, rupse un fir mai acătării şi-l vârî în sân. La uşă, podului se uită în jur, dacă nu cumva mama e prin curte; nu era acolo. Coborî repede ca şi cum s-ar fi grăbit să arunce o privire şi în pivniţă, ocoli casa. Ascunse firul de cârnat în stiva de lemne, apoi cu paşi înceţi coborî şi în pivniţă. În pivniţă deranjul era mult mai mare decât în pod; aici au mutat din loc până şi butoaiele cu murături, au rupt sacii de hârtie şi au răsturnat lada cu cartofi. Urcă repede, ca mama să nu-l pună să cacă ordine acolo. Trebuia

neapărat să plece după-masă de acasă, evadatul îl aştepta. Când intră în bucătărie, tata era deja acolo, stătea călare pe un scaun, asculta văicărelile mamei şi zâmbea; un fel ciudat de a zâmbi „ironic. Cum dădu cu ochii de fiul său. se ridică de pe scaun şi-i făcu semn să-l urmeze. Intrară în camera Pistruiatului. Aici totul era orânduit. mirosea a săpun de spălat. Tata închise uşa după el, apoi se strădui să pară cât mai indiferent. Se aşeză pe un – 83

scaun, îşi aprinse o ţigară şi privi mult timp fuiorul de fum care urca destrămându-se spre tavan:

— Ascultă, mă, unde l-ai văzut tu pe evadat?

Aşteptând răspunsul continuă să privească fumul. Pistruiatul nu ştiu cu ce intenţie îl întreabă taică-su. Deveni precaut:

— L-am văzut când alerga prin curte. Atât. Poliţiştii m-au întrebat unde s-a ascuns. De unde era să ştiu!…

— Dar chiar dacă ai fi ştiut, nu trebuia să le spui, nu-i aşa?…

— De ce, tată?

— Uite aşa! se ridică de pe scaun, îl întoarse şi se aşeză din nou călare pe el. Aşa îi plăcea să stea, rezemat cu braţele de spătar.

— Nu e bine ca un răufăcător să fie arestat? Puse întrebarea ca şi cum ar fi întrebat într-o doară.

— Un răufăcător, da. Dar ţi-am spus că evadatul e un deţinut politic!

— Eu n-aveam de unde să ştiu, tată! Şi chiar dacă aş fi ştiut, nu pentru aceea nu i-aş fi ajutat pe poliţişti, ci pentru că unul dintre ei m-a lovit.

— De ce te-a lovit?

— Nu ştiu. Adică ştiu; erau supăraţi că n-au dat de fugar.

Povesti pe îndelete toate câte s-au întâmplat în curtea fabricii omiţând doar faptul că l-a văzut pe evadat, că ştia unde se află, că s-a întâlnit cu el.

Observă că taică-su îl ascultă cu mare atenţie, ca niciodată până atunci. Ar fi vrut să pună şi el câteva întrebări, dar mama îi chemă în bucătărie. Tata pomi

înainte, Pistruiatul se luă după el dar când descoperi că taică-su îşi uitase ţigările pe noptieră, rămase în urmă. Luă o ţigară şi o ascunse în buzunarul de sus al cămăşii.

În bucătărie, înainte ca maică-sa să-l îndemne la lucru, spuse cu voce tare să-l audă şi taică-su:

— Ar trebui să mă apuc de lecţii, Mâine am matematică şi domnul profesor mi-a promis că m-ascultă.

— Păi cine te opreşte să ţi le faci? întrebă maică-sa supărată. Până la urmă ai să spui că rămâi repetent din cauza noastră.

— Nu, mamă, dar nu ştiu ce trebuie să învăţ. Când a venit azi comisarul la şcoală şi m-a întrebat în cancelarie unde locuiesc, nu m-am mai dus la cursuri.

— Şi n-ai colegi de la care să afli?

— Ba am…

— Atunci? Sau vrei să-ţi spun eu la care să te duci.

— Nu, mamă. Mă duc la Caragea., încă în timp ce vorbea ochise o felie mare de pâine pe masă. Ca într-o doară se apropie de masă şi puse mâna pe pâine.

— Dar să te întorci repede… Va trebui să ne ajuţi şi tu… Ce-i cu pâinea aceea? E mai mare decât ţine. N-ai s-o mănânci!…

— Ba da, mamă, şi ca să fie mai convingător muşcă din ea. O să mănânc că mi-e foame de lup. Ce am mâncat eu azi? Supă de cartofi!…

Taică-su, care tocmai apăruse din curte, zâmbi pe sub mustăci şi-şi întoarse privirile în altă parte să nu-l vadă mama.

— Vorbeşti ca taică-tu, împieliţatule!… Hai, du-te odată!…

PISTRUIATUL NU REUŞI să iasă în stradă decât după vreo jumătate de oră: trebui să-şi facă de lucru prin curte, să scape de sub supravegherea maică-sii, să poată lua cârnatul din stiva de lemn, e.

— Ce tot te învârţi prin curte? Dacă nu ai de gând să te duci, mai bine ajută-mă!…

— Mă duc, mamă, mă duc, dar nu văd găina albă… N-am văzut-o nici când m-am întors, cine ştie, poate a sărit

gardul la vecini în timpul percheziţiei…

— Mama o luă de bună şi începu şi ea să caute găina. Pistruiatului îi păru rău că amintise de găină: acum maică-sa nu se duce în casă până n-o găseşte. Ar fi trebuit să inventeze altceva.

— Ba uite-o acolo, arătă spre coteţe… Cum de n-am văzut-o până acum? Maică-sa se convinse, dacă e într-adevăr acolo, apoi intră în casă. Din prag se mai întoarse spre el:

— Te duci?

— Mă duc, mamă…

În cele din urmă, cu pachetul de mâncare sub braţ, Pistruiatul porni agale pe strada Semaforului. Lângă cişmea îl aştepta Calu.

— Cecu ţine, potaie?… De ce nu te duci acasă? Dacă află băcanul că iar eşti cu nine îţi face de petrecanie. Sau te pune în lanţ…

Câinele se gudură la picioarele lui: avea ochi mari, umezi. Pesemne simţind mirosul de cârnat. se ridică în două picioare şi-şi puse labele pe pieptul Pistruiatului.

— Pleacă de aici, nu e pentru tine… Dacă eşti cuminte te iau cu-mine… Numai să nu mă încurci…

Câinele, ca şi cum ar fi înţeles cele spuse, o luă înainte. Ştia drumul de mult.

Acolo, în curtea fabricii s-au împrietenit. Băcamul închiriase mai de mult o încăpere chiar în incinta fabricii, unde îşi depozitase mărfurile nealterabile, să nu le descopere fiscul în timpul unui control la băcănie. Era război, aprovizionarea se făcea cu greu şi nu rezistau decât descurcăreţii. Şi băcanul era unul dintre aceştia. Băcănia mică din strada Semaforului era sediul lui principal. Cei de pe această stradă nu ştiau că avea o reţea întreagă de magazine cumpărate sau închiriate pe alte nume de la evreii care nu aveau dreptul să profeseze în comerţ. Dar magazinele mari erau controlate mai abitir decât cele mici de cartier. În sediile din centru nu se găsea marfă decât atât Cât prevedea legea. Dar deverul era acolo. Băcanul avea o tricicletă cu motor imensă şi un

angajat de-al lui nu avea altă misiune decât să cutreiere prăvăliile patronului şi să le aprovizioneze cu ţârâita. Uneori chiar nevasta sa făcea turneul cu o birjă: ea transporta delicatesele: piperul, cafeaua, cacaua şi scorţişoarele.

Imediat după închirierea localului din incinta fabricii, băcanul a cumpărat un câine şi l-a instalat, în lanţ; în faţa depozitului. Nu era zi ca Pistruiatul să nu-i aducă ceva de mâncare, uneori îşi sacrifica sandvişurile pe care şi le lua pentru pauza mare, alteori îl hrănea cu caramele. Asta, bineînţeles, numai atunci când reuşea să dea câte un şut mai puternic automatului instalat în sala de aşteptare a gării. Automatul era vechi, la fel ca şi caramelele.

Pe urmă când băcanul desfiinţase depozitul de la fabrica de hârtie a luat şi câinele. îl ţinea în curtea lui, dar nu se prea interesa de el. Avea alte griji. Calu se învăţase însă cu băieţii de la fabrica de hârtie; când reuşea să evadeze se ducea glonţ în curtea 87

părăsită şi-şi aştepta prietenii. Pistruiatul îi devenise un al doilea stăpân. Dacă nu s-ar fi împotrivit maică-sa, l-ar fi luat acasă. Dar chiar şi aşa, neoficial. de multe ori dormea lângă cişmea sau în spatele stivelor de lemne.

Abia când a ajuns la fabrică, îi păru rău Pistruiatului că a luat câinele cu el. Poate o să-l încurce în timp ce-l va. ajuta pe evadat să părăsească fabrica. De aceea, în apropierea porţii, îi porunci să se aşeze la umbra unui tufiş.

— Tu, Calule, rămâi aici!… Dacă te iei după mine, mă supăr! Acum n-ai cu ce să mă ajuţi. Al înţeles?…

Calu lătră de două ori.

— Păi dacă latri, mă încurci, potaie! Şi dacă vii după mine stricăm prietenia.

Porni încet spre fereastra care dădea în coridorul cu lespezi şi trase de câteva ori cu coada ochiului să vadă dacă îl ascultă sau nu Calu. Câinele stătea lângă tufiş cu limba scoasă de un cot. Era cald, abia respira.

Escaladă fereastra, mai privi o dată spre câine, apoi pomi spre scările de la subsol. Era răcoare; din cauza

ferestrei deschise, mâzga se uscase puţin, nu mai era lunecoasă ca în prima zi. În faţa porţii şobolanilor, Pistruiatul îl strigă pe evadat:

— Domnule!…

Trecu o bună bucată de timp până ce acesta îi răspunse:

— Eşti singur?

— Da, domnule.

— Nu te-a urmărit nimeni?

— Nu, domnule.

— Ţi-am spus să nu îmi mai spui domnule!

— Da, domnule, adică… da…7

Nu ştiu cum să se corecteze.

Poate ar fi mai bine să-i arunce mâncarea prin spărtură şi să plece. Dacă numai pentru că îl văzuse străbătând curtea, poliţia a făcut o descindere acasă, ce o să facă dacă află că a stat de vorbă cu el? în clipa aceea însă, din încăperea alăturată se auzi un zgomot, apoi pe spărtură apăru întâi capul, pe urmă umărul evadatului. Deşi Pistruiatul se obişnuise cu întunericul, abia îi întrezărea liniile. Se forţă să-şi ţină ochii întredeschişi să vadă mai bine. Neras, evadatul avea o înfăţişare fioroasă. Pistruiatul se cutremură, pentru o clipă se gândisă şteargă puţina, până nu era prea târziu, dar simţurile parcă nu i-ar fi dat ascultare. Rămase încremenit. Evadatul se chinui să-şi strecoare trupul prin spărtură, gemu de câteva ori, apoi izbuti să se ridice în picioare. Pistruiatului i se păru că e un alt om, mai înalt decât cel pe care îl văzuse escaladând gardul. Parcă şi umerii îi erau mai lăţi, mai puternici. Evadatul mai purta cătuşele la mâini, se uită în jur, apoi îl prinse pe Pistruiat de umăr.

— Cine te-a trifnis?

Vocea, poate din cauza ecoului, păru mai sobră, mai răguşită. Pistruiatul nu ştiu ce să răspundă. Simţi oţelul cătuşelor la gât, i se făcu teamă. Numai la întrebarea asta nu se aşteptase. Îngăimă abia perceptibil:

— Nimeni.

Evadatul îl strânse şi mai tare de umăr.

— Minţi!…

— Nu mint, domnule. Încercă să se desprindă din strânsoare, dar degetele evadatului ca nişte cleşti de oţel îl ţineau strâns. Mă doare…

Evadatul slăbi strânsoarea, Pistruiatul se eliberă şi făcu doi paşi îndărăt până se lovi de zid Dacă ar fi fost în apropierea treptelor ar fi luat-o la goană. Evadatul însă stătea chiar pe prima treaptă. Stăteau faţă în faţă ca doi duşmani. Spre mirarea Pistruiatului, teama îl părăsi. Stătea lipit cu spatele de zid şi înfrunta privirile omului din faţa lui. Se gândi1 cum să-l păcălească, să plece din intrare să poată fugi. Era încordat ca un arc; simţurile îi deveniră nebănuit de fine. Acum vedea chiar bine, putea să distingă colţurile cărămizilor şi reuşi să audă foşnetul oţetarului de lângă fereastră. Pe urmă observă că trăsăturile evadatului se destinseră şi simţi cum un calm ciudat pune stăpânire pe el.

— Iartă-mă, spuse evadatul… Ştii, eu trebuie să-mi iau. toate precauţiile…

Brusc, Pistruiatului îi veni să plângă.

— Am crezut că dacă o să vă ajut, o să-mi mulţumiţi…

Buzele evadatului se strâmbară într-un surâs amar şi Pistruiatul mai mult bănui decât văzu că, omului din faţa lui, îicăzură umerii.

— Desigur… dar un om hăituit se gândeşte în primul rând la rău. Eu nu te cunosc, tu nu mă cunoşti şi mă întrebam cu ce scop mă ajuţi? De unde să ştiu că nu te-a trimis poliţia?

— Dacă aş fi vrut să vă vând, nu v-aş fi făcut semn cu mâna în prima zi.

— Asta a fost în prima zi… îi cunosc pe cei de la poliţie… Puteau să te cumpere sau să te bată să te oblige să divulgi existenţa mea aici. Nu ştiu dacă mă înţelegi…

— De ce să nu vă înţeleg? Dar dumneavoastră nu aveaţi altă şansă decât să aveţi încredere în mine… Dacă aş fi avut altă intenţie, nu veneam singur…

— Ai dreptate… îmi cer scuze… Mai ales că eu nu pot să-ţi dau în schimb nimic în afară de neplăceri…

— Să ştiţi că am avut neplăceri din cauza dumneavoastră.

— Neplăceri?

— Da. A fost poliţia la noi şi a făcut o percheziţie.

Evadatul păli.

— De ce?

— Pentru că amfost în curtea fabricii când dumneavoastră v-aţi strecurat în clădire. Au crezut că v-am ajutat şi v-am ascuns acasă la noi.

Un timp, evadatul rămase tăcut, privi peretele umed şi spuse mai mult pentru el:

— Acum cea mai bună ascunzătoare ar fi la voi. Poliţia nu se întoarce curând în acelaşi loc unde a făcut o descindere. Dar nu mai vreau să vă creez neplăceri… Ai adus ceva de mâncare?

— Da, desigur, am şi uitat.

Întinse pichetul spre evadat şi în clipa aceea observă că mâna stângă a acestuia e plină de sânge închegat.

— Sunteţi rănit!… Aş putea să vă ajut cu ceva?

— Nu.

Încercă să desfacă pachetul, dar nu reuşi. Pistruiatul îl ajută şi evadatul începu să înfulece.

Privindu-l, Pistruiatul îşi aduse aminte de Calu. Atunci când evadatul îl strânsese de umăr n-ar fi trebuit decât să fluiere o dată şi l-ar fi salvat câinele. Bine că nu şi-a adus aminte în clipa aceea de 91

acest lucru, Calu l-ar fi sfâşiat. Mai ales că omul avea mâinile încătuşate.

Evadatul se întoarse spre el:

— Spune, de ce mă ajuţi tu pe mine?

— Nu ştiu… A, ba da… Ieri domnul comisar m-a lovit peste gură.

— Şi pentru atâta lucru îţi primejduieşti viaţa?

Era convins că evadatul exagerează. Cu toate astea îi păru bine că omul din faţa lui îi dădea importanţă.

— Cum mi-o primejduiesc?

— Prin faptul că nu mă trădezi.

— Dar asta n-aş face-o niciodată, spuse Pistruiatul, ca

şi cum ar fi vorba de un lucru fără importanţă. Nici măcar atunci când ne jucăm de-a hoţii şi vardiştii. Asta e o regulă… Şi aş vrea foarte mult să nu vă prindă… Ştiţi, ieri, când au fost poliţiştii aici, uitaţi, aşa am strâns pumnii, să nu vă prindă…

Împinse pumnii strânşi în faţa evadatului.

Acesta ascunse un zâmbet şi întrebă foarte serios:

— Şi asta ajută la ceva?

— Desigur, se grăbi Pistruiatul să-i răspundă. E un semn verificat. Odată n-am ştiut lecţia la română şi am ţintit pumnii să nu mă scoată la tablă. Şi nu m-a scos.

Politicos, evadatul înghiţi dumicatul şi răspunse abia după aceea.

— Va trebui să învăţ şi eu figura asta.

Îşi întinse mâinile spre Pistruiat, apoi îşi încleştă degetele în pumni.

— Nu ţineţi bine degetul mare, râse Pistruiatul. Trebuie să-l ascundeţi în palmă. Şi asta e o regulă.

Evadatul zâmbi din nou; ochii îi deveniră senini, foarte curaţi.

Îşi ascunse degetele mari în palmă, pe urmă, când Pistruiatul se arătă mulţumit, continuă, să mănânce.

Pistruiatul, neştiind ce să facă, se aşeză pe treaptă şi, în clipa aceea, îşi aduse aminte de ţigara furată. O scoase din buzunar şi o întinse evadatului.

— E cam boţită, dar cred că o să vă placă şi aşa…

Evadatul lăsă mâncarea şi puse ţigara între buze. Se vedea de la o poştă că fiecare mişcare îi provoca dureri, se strâmba la faţă, dar încerca să nu se trădeze. Pistruiatul îi aprinse ţigara. Evadatul se transfigura după primul fum.

— Asta e prima ţigară după două luni… –

Trase fumul adânc în piept şi-l suflă chiar în faţă, să-l poată privi cât mai mult. Aerul stătut făcu ca fumul să plutească în faţa lor compact, ce şi cum ar fi fost atârnat de tavan.

Pistruiatul îşi dădu seama că era un moment excepţional şi nu voia să-l scurteze. Se întoarse spre perete şi cercetă cărămizile.

— Ciudată e firea omului, spuse evadatul între două fumuri Acum o oră nu voiam decât să mănânc şi să fumez o ţigară. Acum sătul aş vrea. să scot şi cătuşele. Dar această nemulţumire a omului e un lucru foarte important în evoluţia lui…

— Pe noi la religie ne învaţă să nu fim nemulţumiţi…

— E normal… Pentru că cei care se ocupă cu religia vor să rămână lumea aşa cum e. Să nu se schimbe. Nemulţumirea vrea schimbare…

— Nu înţeleg?

— Îţi spun. Omul în general vrea să-i fie mai bine. Îţi dau un exemplu. De ce să piardă timp cu curăţatul lămpilor de gaz? Acum apasă pe un buton şi, are lumină. De ce să aducă apa de la cişmea? Învârte un robinet şi apa îi curge în bucătărie. Vezi, aceste nemulţumiri duc spre un progres. Desigur lucrurile nu sunt chiar atât de simple, dar procesul e cam acesta…

— Invenţiile…

— Da. Inventarea uneltelor de muncă. Pe vremuri, ca să transporţi o stâncă, era nevoie de zeci de oameni. După ce s-a inventat roata, ajungeau doi. O roabă de exemplu…

— Am învăţat despre roabă. E o pârghie de gradul doi. Dacă m-aş fi gândit la cătuşe, puteam aduce de acasă o daltă sau un bomfaier…

— Vorbeşti ca un adevărat lăcătuş. Cunoşti fabrica asta?

— Fiecare ungher, se grăbi să răspundă Pistruiatul.

Socoti însă că nu era momentul să-i spună că fabrica e a lui. Ar fi sunat a îngâmfare.

— Atunci ar trebui să găsim locul unde a fost atelierul mecanic. Acolo am putea găsi o unealtă…

— Eu o iau înainte şi dumneavoastră mă urmaţi la câţiva paşi. Să nu ne vadă cineva…

— Exista această posibilitate?

— Desigur… Dacă nu vreţi să riscaţi, puteţi să rămâneţi aici… Găsesc eu ceva şi singur…

— Nu. Mergem împreună… Numai cu multă precauţie… Te duci şi verifici terenul.

Pistruiatul se duse până la fereastră şi cercetă curtea. Era goală. Făcu un semn spre evadat şi sări pervazul.

Fostul atelier mecanic era în partea cealaltă a clădirii. Ca să pătrundă, trebuiră să forţeze nişte scânduri de la o uşă baricadată. Intraţi în atelier, puseră scândurile la loc, dar imediat fură nevoiţi să le scoată din nou. Cu scândurile fixate nu se vedea nimic.

Afară, soarele mare şi roşu se ascunsese pe jumătate în spatele clădirilor de pe partea cealaltă a canalului morii. Aerul rarefiat şi cald părea trandafiriu.

Evadatul resimţi efortul ieşirii pe poarta şobolanilor şi al escaladării ferestrei. Îşi ţinea braţul strâns lipit de corp. Sângele infiltrat în mâneca hainei desena o pată roşie în dreptul umărului. Pistruiatul, preocupat în găsirea unei unelte, nu observă imediat acest lucru: abia după ce găsi aruncat într-un colţ un baros imens. îl ridică cu greu şi se duse lângă evadat.

— Ce ziceţi de ciocanul acesta?

Evadatul, surprins de vocea băiatului, tresări, apoi începu să zâmbească.

— Ca să foloseşti ciocanul acesta mai trebuie să creşti cel puţin un metru.

— Vrcă să spuneţi că sunt mic?

— Nu, n-am vrut să spun asta, se dezvinovăţi evadatul. Eşti un bărbat în toată regula…

— Aşa îmi vorbeşte şi tata… înseamnă că toţi oamenii mari sunt la fel… Pentru el când sunt mare, când sunt mic… După cum vrea el…

— Nu e chiar aşa… Dar din păcate de asta o să-ţi dai seama mult mai târziu… Pentru tine, zece lei e mult.

— E foarte mult.

— Vezi, pentru taică-tu zece lei e foarte puţin. El are griji, trebuie să întreţină o familie, pentru el zece lei nu înseamnă aproape nimic. Pentru tine, fără griji, zece lei înseamnă o avere… Totdeauna cine îţi spune ceva încearcă să fii în pielea lui… Vei vedea că are dreptate…

— Înseamnă că un copil nu poate să aibă niciodată

dreptate.

— Ba da. Dar dreptatea trebuie privită obiectiv…

— Ce înseamnă obiectiv?

— Adică fără părtinire. Să-ţi dau iar un exemplu: tu spui că ciocolata e bună… Tatăl tău spune că nu e bună…

— E chiar aşa. Şi eu puteam să dau exemplul acesta. Eu aş putea să mănânc zece pachete de ciocolată şi tata nu mă lasă. Nici măcar de Crăciun. Spune că nu e bine. Şi eu ştiu că e bine.

— Vezi, tu îmi eşti prieten sau, mă rog, ne cunoaştem; pe tatăl tău nu-l cunosc. Dar el are dreptate. Mângând prea multă ciocolată îţi strici dinţii, burta. Puţin e necesar. Cred că el nu spune că ciocolata nu e bună, ci multă ciocolată strică…

— Poate că aveţi dreptate…

— Dacă îmi dai mie dreptate, înseamnă că şi el are dreptate…

În clipa aceea descoperi un polizor plin de praf folosit pentru ascuţirea dălţilor.

— Vrei să învârţi puţin manivela asta?

Pistruiatul înţelese imediat intenţia evadatului. Aşteptă ca acesta să fixeze cătuşele pe gresie, apoi începu să învârtească manivela. Cătuşele de oţel scoaseră scântei lungi ca nişte cozi de cometă. Nemâiputând apăsa mâinile pe piatra de polizor, evadatul se retrase cu un pas şi se strâmbă de durere. Pistruiatul văzu din nou pata de sânge pe haina evadatului.

— N-ar fi bine să vă bandajaţi întâi?

— Cu ce?

— Cu o cârpă, cu ceva. Am văzut dincolo de canalul morii nişte rufe agăţate la uscat.

— Vrei să furi?

— Nuuu… lungi Pistruiatul vocala. Iau cu Împrumut. Privi fix spre evadat, să descopere efectul de pe faţa acestuia. Evadatul însă părea preocupat de cu totul altceva.

— Nu se poate. Dacă te vede cineva?

— N-aveţi nicio grijă. În niciun caz eu nu mă expun.

Am un prieten foarte priceput pentru/asemenea lucruri.

Porni spre uşă, dar vocea evadatului îl ţintui locului:

— Stai aici!… Nu e bine să mai afle cineva de existenţa mea…

Pentru prima oară Pistruiatuluiil i se păru fricos.

— N-aveţi nicio grijă, încercăwW-mnişteascâ.

Prietenul meu e om de încredere. Vârî două degete între buze şi fluieide două ori scurt, apoi se-postă în deschizătura uşii. /!

Evadatul, vădit intrigat, culese de pe jos o bara de fier şi se retrase până la zid* N-avea forţă sa riposteze: era convins că fusese tras în cursă.

În spărtura uşii apăru Calu.

— Uitaţi, domnule, ăsta e prietenul meu!

Evadatul răsuflă uşurat, dar Pistruiati-Tnu-i dădu nicio atenţie. Ieşi în curtea fabricii, «atu se luă după el. Ajunşi în apropierea canalulib Pistruiatul se lăsă pe vine îmbrăţişă capul Slătos al câinelui.

— Uită-te, Calule, acum poţi să mă ajuţi.2 Am nevoie de o bucată de pânză. Albă… Vezi rufele acelea agăţate pe frânghie?… Te duci şi-mi a –, duci o cămaşă… Neapărat albă, înţelegi? Calu privi când spre Pistruiat, când spre direcţia arătată cu mâna îşi ciuli urechile, începu să tremure, Pistruiatul abia reuşi să-l reţină… Du-te!…

Câinele ţâşni şi se repezi spre albia plină de pietre a canalului. Ajuns la apă, îşi întoarse capul şi privi spre Pistruiat. Acesta îl mai îndemnă o dată şi câinele nu se mai lăsă rugat: urcă malul, cercetă rufele şi-şi înfipse colţii în mâneca unei cămăşi.

Albă! strigă disperat Pistruiatul şi Calu privi nedumerit în jur. îi pierise elanul, nu ştia ce să facă. Văzând însă semnele de pe malul celălalt, se ridică în două labe şi se agăţă de o cămaşă albă.

— Pistruiatul din toate puterile, apoi se orfede teamă să nu-l fi auzit cineva.

Din dincolo de mai nu apăru nimeni.

Calu pânza cămăşii; cârligele cedară şi

Calu, cu cămaşa în gură, goni spre Pistruiat.

Bineînţeles cămaşa se murdări de parcă n-ar fi fost niciodată spălată.

— Bine; Calule, eşti un adevărat prieten. Îţi mulţumesc?

Calu ca şi cum ar fi înţeles cuvintele băiatului începu să mârâie şi se gudură la picioarele lui. Pistruiatul cercetând cămaşa descoperi o mânecă nepătată şi + xiolră în atelierul mecanic.

— V-a făcut, domnule!... Am un prieten foarte isteţ...! Scoateţi-vă haina!...

E va a tul îi întinse mâinile ca să i se vadă cătuşele.

— Operaţia asta n-o vom putea face decât după or m-am eliberat de brăţările astea.

X

— Să tăiem haina, propuse Pistruiatul şi se repezi la bancul de lucru să caute un colţ de tablă cu tăiş.

— Lasă, meştere, de haină mai am nevoie. Nu voi putea umbla pe stradă bandajat, numai în cămaşă. O să se uite toată lumea la mine.

Pistruiatul îşi dădu seama că evadatul avea dreptate. Chiar se înfurie că nu se gândise şi el la acest lucru.

Se duseră amândoi lângă polizor. Evadatul însă n-avea putere să apese cătuşele pe piatră, operaţia deveni anevoioasă.

— Mă tem că va trebui să rămâneţi cu „brăţările", spuse. Pistruiatul după un timp.

— Asta nici într-un caz. Cu cătuşele la mână sunt numai jumătate de om. Hai să mai încercăm.

Apăsă cu toată puterea cătuşele Pâffe de polizor: scânteile albastre-gălbui sc. 1 1 ybe zidul atelierului descriind un arc lungv-pro-i de doi metri. Pistruiatul abia reuşi să învârttrmanivela. Trase cu coada ochiului spre evadat. Acesta îşi muşca buzele şi avea faţa schimonosită de durere. După vreo jumătate de oră cătuşele căzură. Bucuros) evadatul vru să-şi mişte mâinile, dar imediat. Xe strâmbă de durere: rana de la umăr îi străfulgera tot braţul. Ajutat de Pistruiat îşi scoase haina. Glonţul îi sfâşiâse umărul, cămaşa se năclăise în rană.

— O smulgem, meştere!

Un nod crescu brusc în gâtul Pistruiatul – şi M veni să vomite. Abia bolborosi:

— O să vă doar a.

— Ştiu! Dar prefer să mă doară acum, decât să fac o infecţie. Dar dacă nu poţi suporta sângele, du-te după apă, fac eu operaţia asta.

— Apă oricum ne va trebui, încercă Pistruiatul să se justifice şi, fără să mai aştepte vreun îndemn, ieşi în curtea fabricii.

Ziua se îngâna cu noaptea, amurgul învăluise clădirile, copacii într-o umbră cenuşie ca o ceaţă. De unde să ia apă şi mai ales în ce? Cum de nu s-a gândit la asta înainte de a ieşi din atelier? Să intre într-o casă şi să ceară un pahar cu apă? Chiar dacă nW refuză, n-o să-l lase să plece cu paharul... Să meargă până acasă? Nu. Maică-sa nu l-ar mai lăsa să plece şi l-ar întreba de lecţii şi câte şi mai câte... Canalul morii avea apă murdară, nu era bună de spălat o rană. Apă, în fond, ar putea lua de la cişmeaua dar în ce? Uite, pentru un fleac, nu-şi plobec sarcina la îndeplinire. Da, jumătatea de Ptge? E. aici undeva în curte o jumătate de minge eh* ne uneori o foloseau în loc de bară pentru porţile de fotbal. Dar unde naiba o fi? Mereu o ascundea cineva prin tufişuri să fie la îndmână!» < v

V – Calule!...

T? 5 lu apăru de undeva din umbră şi sări cu lâbe e din faţă pe pieptul Pistruiatului. Erau aproape de aceeaşi înălţime.

— Calule, am nevoie de minge... Caut-o!... Urmele îl privi concentrat, nu înţelegea despre ce eşlorba. Întoarse cu capul spre rufele agăţate de r le lua se cămaşa.

Nu, Calule, am nevoie de minge... Minge, întregi?...

Să-l lămurească porni chiar el s-o caute. Calu pricepu imediat. Se repezi spre tufişurile de lângă gard şi reveni cu jumătatea de minge. Chiar în semiîntuneric se vedea că era murdară...

— Bravo, Calule, eşti un câine deştept. Îl mângâie pe frunte şi Calu, fericit, îl linse pe braţ.

— Acum eşti un câine prost... Hai să mergem după apă.

Ieşi din curtea fabricii fără teamă şi porni către colţul străzii, spre cişmea. Pe stradă nu erau decât vreo trei trecători întârziaţi care nu-i dădură nicio atenţie”.

Pistruiatul frecă jumătatea de minge înnisâp, o spălă cât putu mai bine şi, ţinând-o în palmele făcute căuş, se întoarse în atelierul mecanic

Era convins că evadatul o să-l certe că întârziase, dar acesta tocmai atunci termină de curăţat rana. Abia se mai distingeau lucrurile din atelier. Cu toate astea Pistruiatul observă că evadatul era alb la faţă ca varul. Cu o bucată de pânză ruptă din cămaşă şi înmuiată în apă reuşiră să oprească hemoragia. Evadatul transpirase, dar nu scoase nici un geamăt „deşi Pistruiatul, neîndemânatic, trebui să refacă de trei ori legătura: ba nu strânsese destul de tare şi bandajul aluneca spre cot, ba greşea nodul şi legătura se destrăma.

— Nu-i nimic, meştere, aşa se învaţă meserie. Am cunoscut odată pe unul care voia să se facă croitor şi nici după şase luni nu învăţase să bage aţa în ac. Z

„Mă consideră prost” îşi spusjg Pteeruiatul şi-i păru rău că nu reuşise să lege rana din prima încercare. Odată mai păţise aşa: Organizaţia Femeilor Ortodoxe au anunţat că vor împărţi de Cră10Î

ci un jucării copiilor săraci. Numai din strada Semaforului s-au strâns vreo douăzeci de copii. Era o înghesuială de nedescris. Pistruiatul se aşezase la coadă, aşteptând să-i vina rândul. Cei mai dezgheţaţi s-au înfipt şi au luat porţia de trei şi unii chiar de patru ori. Când, în sfârşit, ajunse şi el în faţa co – „misiei, jucăriile se terminaseră.

— Vii anul viitor de Crăciun, i-a spus-o femeie fardată, cu faţa ascunsă în spatele unui fileu. La anul vom împărţi din nou jucării.

Acasă taică-su îl făcuse prost.

— A. Lui Boancă a luat de trei ori câte ceva, tu de/ce nu te-ai înfipt?

te, n-ar fi putut să strângă nodul cu putere să nu cadă hiciodată?” I-a fost milă de evadat, de aceea n-a strâns nodul. El nu putea să priceapă asta? Era o problemă de sentiment nu de iscusinţă”.

Când, în cele din urmă, evadatul îmbrăcă şi haina, se făcuse întuneric de-a binelea. Nu se mai putea distinge niciun obiect din atelier. Pistruiatul, obosit şi trist, spuse fără convingere:

— Eu acum, domnule, mă duc… O să mă certe părinţii că am întârziat.

Era convins că maică-sa avea dreptate când repeta întruna că oamenii sunt nerecunoscători.

Evadatul, din cauza întunericului, nu descifra tristeţea de pe faţa Pistruiatului. Era preocupat de problemele lui.

— Nu mţifăl promis că mă scoţi de aici?

— Ba da-răspunse fără vlagă Pistruiatul. Vă scot şi vă arăt şi arumulzincotro vreţi să vă duceţi?

— Vezi, asta e. Încă nu m-am hotărât. În orice caz aş vrea s-o luăm spre canalul morii, nu spre 102

strada de la poarta principală. Acolo. cred. circulaţia e mai redusă.

— Cum vreţi dumneavoastră. Eu o iau înainte.

— Ce-i cu tine, meştere? Ce s-a întâmplat?

— Nimic, minţi Pistruiatul.

— Ba da, s-a întâmplat ceva, insistă evadatul… Pari supărat.

— Credeţi că, dacă m-aş face croitor, n-aş învăţa în jumătate de an să bag aţa în ac?

— Va să zică asta e!… Nu fi prost, meştere. N-am vrut să te jignesc. Tu, sunt convins că, după trei luni, ai putea face un costum întreg. Hai să mergem!

Neconvins, Pistruiatul porni spre uşă şi. ieşi în curte. Când se convinse că nu-i nimeni prin apropiere, îl strigă pe evadat.

— Poftiţi, domnule…

Evadatul ieşi şi el din atelierul mecanic, cercetă curtea, apoi, cu paşi de pisică, se luă după Pistruiat.

Acesta se grăbi, coborând în fugă spre vad şi întorcându-şi privirile decât atunci când ajunse pe malul celălalt. Spre mirarea sa, evadatul era lângă el. Se întrebă cum – de nu i-a auzit paşii, cum de nu i-a simţit răsuflarea, dacă tot timpul a fost în spatele lui. Acum, în întuneric, nu-i maj putea distinge trăsăturile feţei, dar ochii îşi păstraseră licăririle acelea ciudate.

În jur, casele mici, de paiantă, aveau obloanele trase, nu era. nicio lumină prin apropiere.

— Acum încotro o luăm?

— Vorbeşte mai încet, îi şopti evadatul. Probabil poliţia a pus străji prin apropiere.

Tot în şoaptă vorbi şi Pistruiatul

— Încotro o luăm?

I03

„Evadatul rămase o clipă pe gânduri, apoi se hotări:

— Tu o iei înainte. Eu am să te urmez la vreo douăzeci de paşi. Să nu-ţi întorci niciodată privirile înapoi. Mergi tot timpul înainte ca un om care ştie unde se duce. Înţelegi?

— Da, domnule.

— Dacă ţi se pare că te urmăreşte cineva, sau dacă ţi se pare că ceva nu este în regulă te opreşti şi te prefaci că strănuţi. Dacă strănuţi, eu am şi dispar. Ştii unde e zidul cetăţii?

— Ştiu.

— Foarte bine. Dacă eu dispar, peste o oră, dar exact peste o oră, ne întâlnim la zidul cetăţii.

— Şi ce fac eu o oră în oraş?

— Te plimbi… Acum e tot una… Chiar dacă iei bătaie de la ai tăi că ai întârziat. Mi-ai promis că mă ajuţi, nu?

— V-am promis… Dar daţi-mi înapoi actul de proprietate… Pe spatele lui am scris misiva către dumneavoastră.

Evadatul zâmbi din nou:

— L-am citit şi eu. Felicitări pentru fabrică. Să ştii că acum eşti capitalist. În orice caz, singurul capitalist simpatic.

Pistruiatul ar fi vrut să-l întrebe ce înseamnă, capitalist, dar socoti că nu era momentul cel mai potrivit pentru o asemenea discuţie. Puse actul cu grijă în buzunar.

— V-am înţeles, merg înainte, dar încotro? Spre centru, spre gară…

— Vezi, am uitat să-ţi comunic esenţialul. O iei spre depou. Ştii unde e9

— Da.

Conform înţelegerii, Pistruiatul o luă înainte: merse de-a lungul gardurilor de nuiele ale grădinilor, apoi coti pe strada în pantă care ducea spre Foişorul de foc şi cazarma pompierilor. Nici nu mai cuteză să se gândească ce o să-l aştepte acasă. Cu toate astea era mulţumit: a recuperat actul de proprietate. N-avea de unde să-l ia pe Niţă şi, fără act, n-ar mai fi putut dovedi că fabrica e a lui.

În faţa pasarelei de peste liniile ferate vru să se întoarcă să vadă dacă evadatul îl însdţeşte sau nu, dar se ţinu de promisiune şi nu-şi întoarse privirile. În timp ce urcă scările îi trecu prin minte că evadatul de mult nu mai e pe urmele lui. De aceea i-a şi spus să nu se uite spre el, să nu vadă încotro a luat-o. De fapt de aceea nici n-a indicat la început direcţia încotro să se ducă: îi era tot una că oricum dorea să dispară. Nemaiputând răbda, trase cu coada ochiului înapoi: evadatul tocmai apăru la capătul scărilor. Pistruiatului începu să-i placă aventura. Mai văzuse el undeva într-un fel o urmărire din asta, dar acolo urmăritul era urmărit cu adevărat.

Dinspre depou, un vânt rece aduse miros de cărbune şi fum. Praful de cărbune îi pătrunse în nări şi, brusc, strănută. Repede îşi întoarse privirile spre evadat; acesta. tocmai cobora scările şi se pierdu printre trecători. Pistruiatul porni după el, dar nu-l mai găsi. Supărat că va mai trebu5 să piardă o oră prin oraş, porni spre cetate. Mai demult, până nu intraseră nemţii în oraş, aveau voie să se joace printre ruinele cetăţii-Acum accesul era interzis: la poarta mare erau santinele şi se vorbea că nemţii au făcut acolo un depozit de mu105

niţie care, dacă ar exploda, ar arunca tot oraşul în

aer.

Mergând încet, fără ţintă, descoperi că tot oraşul era împânzit de patrule. Se întrebă cum de nu le-a văzut până la pasarelă. Să fi fost cufundat în misiunea pe care o îndeplinea sau, pur şi simplu, nu i se părea ciudat că treceau patrulele pe lângă el. Se uită spre turnul bisericii: ceasul arăta nouă şi un sfert. Acasă tata probabil îşi pregăteşte cureaua pentru o „discuţie”: aşa spunea el programului de bătaie: „discuţie”.

FIX LA ZECE ŞI UN SFERT îi găsi pe evadat. A apărut din spatele unui crenel şi Pistruiatul se miră că nu-l văzuse venind. Era convins că evadatul a venit la cetate imediat după ce s-au despărţit. Dar atunci de ce i-a spus să se întâlnească numai după o oră? Hotărî să-l întrebe acest lucru. Evadatul se opri lângă el şi-l trase la umbra unei adâncituri.

— Ce s-a întâmplat?

— Vă rog să mă scuzaţi, dar am strănutat de-adevăratelea. Dar n-am să mai strănut. Vă promit…

— Ba da. Dar numai conform înţelegerii noastre: când este cazul.

Îşi ţinea mâna rănită în buzunar s-o mişte cât mai puţin.

— De ce aţi spus să ne întâlnim numai peste o oră? De la pasarelă până aici nu faci mai mult de treizeci de minute.

— Da, dar tu ai fi putut să strănuţi şi la gara triaj. De acolo cum ai fi ajuns până aici?

— Aveţi dreptate. La asta nu m-am gândit… Mergem tot spre depou?

— Da. Pe urmă mă descurc şi singur.

— N-aţi vrea să veniţi totuşi până mâine la noi acasă…

— Cum adică? Ai vorbit cuiva despre asta?

— Nu, dar dumneavoastră aţi spus că acum la noi ar fi cea mai bună ascunzătoare, că poliţia niciodată nu se întoarce imediat în acelaşi loc.

— Şi unde să stau? Ce o să spună ai tăi?

— N-or să afle. Vă ascund în pod. O noapte, <şi pe urmă, dacă nu vă place, plecaţi... N-aţi văzut, tot oraşul e plin de patrule...

Evadatul rămase tăcut, calculă în gând şansele de reuşită. Se vedea pe el că acceptase propunerea Pistruiatului. Spuse:

— Dar pentru asta ar trebui să fim prieteni... Ai vrea să fii prieten cu un puşcăriaş?

— Dumneavoastră nu sunteţi puşcăriaş...

— De unde ştii?...

— Păi asta se vede.

— Îţi mulţumesc, puştiule... Ştii cum mă cheamă pe mine?

— Nu.

— Andrei. Şi pe tine?

— Pe mine mă cheamă Mihai Pleşa, dar prietenii îmi spun Pistruiatul... Nu e un nume chiar atât de frumos, dar eu nu mă spuăr când mi se spune aşa... Şi ce-i dacă sunt pistruiat?

— Ai dreptate. E mai bine să ai pistrui pe faţă decât pe suflet. Hai să mergem. Mai ţii minte ce-am discutat?

— Da. Dacă e ceva suspect, sau mă urmăreşte cineva, strănut.

Un timp Pistruiatul merse tăcut, ocolind locurile mai umblate, preferă să facă mici ocoluri decât să 107

traverseze o stradă mai circulată. Dacă era mai atent, putea să distingă şi paşii evadatului. Era bucuros pentru această descoperire: însemna că evadatul nu era chiar aşa de grozav, cum îşi imaginase el ci, mai înainte, nu fusese atent la paşii din spatele lui. În apropierea podului se auzi strigat. Vru s-o rupă la fugă, făcu chiar câţiva paşi mai repezi, dar îşi aduse aminte de evadat: nu putea să-l lase baltă în mijlocul oraşului.

— Stai, Pleşa!...

Îşi întoarse privirile şi se pomeni faţă în faţă cu profesoara de istorie. Numai la ea nu se aşteptase şi, o clipă, se întrebă dacă profesoara nu-l urmărise cumva. Părea mai severă decât la ore:

— Ce cauţi tu, noaptea, în oraş?

Pistruiatul nu răspunse decât după ce îl văzu pe Andrei că se retrage în umbra unei porţi:

— Am avut treabă, doamnăprofesoară M-a trimis mama la… şi acum mă duc acasă…

— Ascultă, Pleşa, tu stai prin apropiere?

— Da.

Profesoara se apropie de el şi întrebă cu voce scăzută:

— Ştii pe unde e fabrica de hârtie?

Fără îndoială profesoara ştia ceva. Hotărî să nege. Ridică din umeri:

— Fabrica de hârtie? Nu, doamnă, nici nu ştiam că hârtia se face la fabrică.

— E pe aici pe undeva, insistă ea. Se spune că e părăsită…

— A, da, acum mi-am adus aminte. E pe strada Drobeta… E clădirea aceea cu gard de piatră…

— Acolo e intrarea principală… Mi s-a spus că mai are o intrare dinspre canalul morii…

— Nu ştiu, doamnă, îmi pare rău.

— Bine, Pleşa, îţi mulţumesc…

Aşteptă ca profesoara să se îndepărteze, apoi o luă spre podul de fier şi când auzi paşii lui Andrei se linişti.

LA ORA ACEEA TÂRZIE strada Semaforului era pustie şi întunecoasă. Rar de tot la câte un geam, unde hârtia de camuflaj era prost pusă, se vedea câte o dâră de lumină gălbuie. Undeva, într-o curte, un câine lătra la lună şi, înfundat, se auzeau greierii. Andrei nu mai păstră distanţa stabilită, se apropie de el şi păşeau tăcuţi unul lângă altul.

— Cu cine ai vorbit lângă pod?

— Cu o femeie, răspunse Pistruiatul cu gândul acasă la discuţia pe care urma s-o aibe cu taică-su.

— Asta am văzut că era femeie. Cine era?

— O profesoară de la şcoală.

— Şi ce ai discutat cu ea?

Socoti că nu era nevoie să-l sperie, să-i facă griji.

Minţi.

— M-a întrebat ce caut, noaptea, în oraş şi i-am răspuns că m-a trimis mama cu fel de fel de treburi.

— Bine, Mihai…

Ajuns în faţa casei lui, Pistruiatul se opri şi făcu semn lui Andrei să nu facă niciun zgomot. îi arătă scara rezemată de uşa podului:

— Aia e scara, urcaţi în pod şi, dacă peste câteva minute veţi auzi ţipete, să ştiţi că… tata are curea lată şi ustură grozav… dar dumneavoastră să nu vă faceţi griji… Eu o iau înainte.

Deschise poarta cu grijă, să nu scârţâie, cu paşi de pisică se duse până la uşa bucătăriei, trase cu ure109

chea, apoi îi făcu semn lui Andrei să-l urmeze. Andrei se duse de-a dreptul la scară şi urcă, încet, treaptă cu treaptă. Pistruiatul aşteptă să ciispară pe uşa podului, îi mai făcu un semn cu mâna, apoi îşi luă inima în dinţi şi intră în casă.

Spre mirarea lui, taică-su nu părea supărat: stătea la masă şi repara un întrerupător. În casă era curăţenie ca într-o farmacie.

— Unde ai fost, frumosule?

Pistruiatul nu era pregătit pentru un răspuns atât de simplu, dar, spre norocul lui, taică-su nici nu-i dădu răgaz să inventeze ceva. Continuă:

— Azi, mâine ai să te întorci acasă numai dimineaţa… Dacă aş fi lipsit eu, să vezi ce mi-ar fi făcut maică-ta. Aşa-i, mamă?

— Tu să taci că toată ziua m-ai supărat. Parcă te-ai bucurat că au fost poliţiştii la noi…

— Păi dacă tot nu ne vin oaspeţi… Mai primim şi noi pe cineva în casă… Bine că n-ai fost acasă, Mihai, altminteri ai fi supărat-o şi tu…

— El mă supără şi când nu-i acasă.

— Atunci totuşi e bine că am lipsit, încercă Pistruiatul să preia tonul şugubăţ al lui taică-su.

— Unde ai fost? întrebă maică-sa pe neaşteptate cu un ton sever.

„Va să zică tot n-am scăpat”, îşi spuse Pistruiatul şi începu pologhia pregătită încă în drum spre casă.

— Întâi m-am dus la Caragea…

— A fost să-şi facă lecţiile, ţi-a spus doar când a plecat, interveni tata şi verifică întrerupătorul. Pâcâia ca unul nou.

— Tu să nu-i iei apărarea, că la asta eşti bun…

— v

A

— Sunt bun şi ca electrician… Ţi-am reparat întrerupătorul şi acum, în loc să discutăm, mai bine pune de cină. S-a întors şi domnul student, tobă de carte şi, cine ştie, poate pe unde a umblat nu i-au dat de mâncare.

— Nu prea/răspunse Pistruiatul şi căută privirile lui taică-su.

Acesta îi făcu cu ochiul.

Mama se supără.

— Parcă tu nu ştii că n-am pregătit nimic!… Nu acum zece minute am bătut covoarele, pe orbeşte, în întuneric? … Când să fi făcut?…

— Ai dreptate şi, dacă mă gândesc bine, nu e rău că au fost poliţiştii la noi. Am fi rămas cu covoarele nebătute.

— Vrei să spui că eu nu bat covoarele?

— N-am vrut să spun asta. Dar văd că tu ai chef de ceartă. Eu n-am…

„Ce bine că am întârziat” îşi spuse în gând Pistruiatul. Dacă nu m-aş fi întâlnit cu profesoara de istorie, o găseam pe mama bătând covoarele. Ce aş fi făcut cu Andrei?

Tata netezi faţa de masă şi spuse cu voce tare, cu un ton puţin poruncitor:

— Poate găseşti totuşi ceva de mâncare în cămară…

— Urcă în pod şi adu nişte cârnaţi!…

Pistruiatul tresări, apoi, roşu la faţă, se încorda ca un arc şi rămase nemişcat de parcă cineva I-ar fi transformat într-o stană de piatră. Limba i se năclăi în gură, nu reuşi să scoată niciun cuvânt. După un timp îşi rezemă coatele de tăblia mesei şi privi buimăcit cum pregăteşte taică-sy

lămpaşul ca să urce în pod. N-avea nici atâta putere să se ill împotrivească deşi, odată cu zvâcniturile repezi ale tâmplelor, rostea în sinea lui de zeci de ori, ca o placă de magnetofon curilele stricate: „Nu trebuie să urce, nu trebuie să urce!…”

Emoţiile ultimelor ore abia acum au pus stăpânire pe el. îi părea rău că nu mărturisise, de la început, totul părinţilor, că-şi asumase întreaga răspundere pentru viaţa lui Andrei. Maică-sa, întorcându-se spre el, îl văzu nemişcat şi se sperie:

— Ce-i cu tine, Mihai? Nu te simţi bine?

Vocea cunoscută, caldă îl trezi la realitate şi, dintr-odată, nu se mai simţi neputincios.

— Ba da.

— Atunci de ce stai de parcă ai fi înghiţit un par?

— Mă gândeam.

— Bravo! Noi nu ne mai vedem capul de treabă şi tu te gândeşti… şi bineînţeles, aiurea! Ajută lui taică-tu…

— Ce să-mi ajute? izbucni nervos tata. Lampa n-are petrol!…

Bombăni ceva în sine care aducea a înjurătură, apoi adăugă cu voce tare:

— Şi de câte ori v-am spus să nu lăsaţi lămpaşul gol! într-o noapte ne pomenim cu lumina tăiată şi o să bâjbâim prin întuneric ca orbeţii!

— Urc eu în pod, se oferi bucuros Pistruiatul şi, fără să mai aştepte răspuns, porni spre uşă. Cunosc podul ca palma. Mă descurc acolo şi pe întuneric.

Ieşit în curte, îşi simţea încă bătăile repezi ale tâmplelor. „Ar fi fost groaznic să urce tata!” Nu trecuseră nici zece minute de când îi spusese lui Andrei că podul e cel mai sigur loc din lume. şi acum, printr-o întâmplare nefericită, ar fi fost descoperit. Fără îndoială, ar fi crezut că a fost atras în cursă.

Porni spre scara rezemată de zid şi, când puse piciorul pe prima treaptă, apăru în curte şi taică-su.

— Să te ajut?

— Nu, tată. Mă descurc singur.

— Totuşi, îţi ţin scara.

— Nu e nevoie. E proptită bine.

— Nu mai trăncăni!…

Urcând scările se întrebă dacă Andrei îşi dă seama cine urcă în pod şi ajunse la concluzia că nu. De aceea, vorbi tare să fie recunoscut după voce:

— Ajunge un fir, tată?

— Ajunge.

În pod, în afară de dâra de lumină care cădea pieziş, prin deschizătura uşii totul era înecat în întuneric. Cu mâinile întinse înainte ca să nu se lovească de ceva, Pistruiatul porni spre leaţurile unde atârnau cârnaţii.

— Eu sunt. Nu vă temeţi; spuse în şoaptă, când se convinse că nu poate fi auzit de jos.

— Şi ce cauţi aici? îl întrebă Andrei tot – în şoaptă, dar Pistruiatului i se păru că acesta ţipă din toate puterile.

— M-au trimis părinţii după cârnaţi… Nu vă temeţi, totul e în regulă.

— Ce tot bodogăneşti acolo? se auzi vocea lui taică-su din curte. Spui poezii?

— Nu, tată… Abia acum m-am obişnuit cu întunericul.

Când peste câteva minute se văzu în bucătărie, se linişti definitiv. Era convins că se descurcase bine într-o situaţie extrem de grea şi această convingere îl încălzi ca un cuptor.

Cină tăcut, râse la o glumă spusă de taică-su, deşi gluma nu i se păru deloc grozavă, apoi mulţumi pentru mâncare şi se vârî în pat. Aşternuturile erau proaspete, reci, miroseau a levănţică.

Înainte de a adormi, încercă să desluşească paşii care ar fi trebuit să vină de sus, din pod, dar nu auzi niciun zgomot. De bună seamă, Andrei ştia să se poarte într-o ascunzătoare.

PISTRUIATUL ADORMI FOARTE TÂRZIU, după ce geamurile deveniră lăptoase şi cântase cocoşul de câteva ori; la început încercă să găsească soluţii să-l scoată a doua zi din casă pe Andrei şi, pe cât era posibil, înainte de a se fi întors taică-su de că fabrică. Din păcate nu era o

treabă chiar aşa de uşoară: maică-sa pleca rar de acasă, va trebui s-o ademenească undeva în fundul curţii, să-i spună ceva grav, că s-au îmbolnăvit orătăniile, sau aşa ceva. Tot gândindu-se îi trecu somnul; închise ochii, dar nu reuşi să adoarmă, apoi îşi aduse aminte de ora de matematică şi-l-râăpădiră sudorile: profesorul îi promisese că-l ascultă. Poate ar fi bine să chiulească…

Îl trezi maică-sa: era transpirat de parcă ar fi avut febră.

— Ce-i cu tine? Nu mai auzi nici când sună ceasul?

— Tata?

— Tata a plecat de mult… Grăbeşte-te, mâncarea e pe masă. Vezi să nu întârzii, că trebuie să-ţi corectezi nota la matematică… Ai stat ieri la Caragea, slavă Domnului, sper că ştii lecţia pe de rost…

— Bineînţeles că ştiu, nu-ţi face tu griji, mamă.

Înfulecă în grabă, lasă jumătate de ceaşcă de lapte pe masă şi o zbughi în curte. Îşi puse ghiozdanul în mers. Privi spre pod şi strigă cât îl ţinu gura:

— La revedere!…

Pentru o clipă avu senzaţia că Andrei apăruse în crăpătura uşii, pe urmă se pomeni cu maică-sa în spatele lui.

— Ce ţipi ca un smintit!

— Mi-am luat rămas bun.

— Ţi-ai mai luat rămas bun şi în casă…

— Am crezut că o să-ţi facă plăcere…

— Hai, du-te!…

Intră în clasă odată cu profesorul. Acesta nu-i dădu nicio atenţie şi Pistruiatul speră că profesorul a uitat de promisiune, şi că n-o să-l asculte. Hotărî ca pentru ora următoare să se pregătească ca un academician. Se aşeză în bancă, îşi strânse pumnii şi se chirci să fie cât mai puţin vizibil. Profesorul îşi puse ochelarii, răsfoi catalogul încet, parcă mai încet ca altă dată şi Pistruiatul răsuflă uşurat când auzi numele de Brebanânseamnă, îşi spuse Pistruiatul, că profesorul nu vrea să se enerveze: l-a scos pe Breban, care era socotit cel mai bun la matematică, să

aibă o oră plăcută. Breban se întrecu pe sine: înşiră o sumedenie de ecuaţii pe tablă, simplifica, dădea explicaţii verbale. Un timp, Pistruiatul reuşi să-i urmărească demonstraţia, pe urmă pierdu şirul cifrelor şi, plictisit, privi pe fereastră: nu se vedea decât. răsărind dintre clădiri, turla bisericii catolice, nişte ţigle coclite de timp, verzui, parcă vopsite cu pensula. Tocmai se gândea dacă ar putea să se urce până la cruce cu ajutorul unei frânghii. când îşi auzi numele. La început crezu că îl strigă un coleg să fie atent, 115

Îşi întoarse privirile spre tablă, tabla era aproape plină cu cifre, pe urmă îşi auzi din nou numele i

— Măi, Pleşa, ai surzit?

Fără niciun dubiu, era vocea profesorului. Se ridică în picioare.

Profesorul îl privi pe deasupra ochelarilor ca şi cum, în clipa aceea, l-ar fi văzut pentru prima oară.

— Pofteşte la tablă, domnule!

În drum spre tablă, zăpăcit complet, auzi ca prin vis vocea lui Breban care voia să încheie neapărat o operaţie:

— Două pătrimi, minus, paranteză mare, două sutimi, plus, deschisă paranteza mică, şase pătrimi, minus opt pătrimi, închisă paranteza mică, închisă paranteza mare…

— Ajunge, Breban. Zece. Treci la loc. Continuă, domnule Pleşa…

Breban, în timp ce se încrucişă cu el, îi întinse creta. Pistruiatul nu ştia ce ar trebui să facă cu ea, o învârti printre degete, căută privirile profesorului, apoi se întoarse spre tablă. Spuse cu voce nesigură:

— Aceste două optimi…

Tăcu. Şi de la tablă se vedea prin geam turla bisericii catolice. Desigur, ar fi fost foarte greu să ajungă până sus ajutat numai de o frânghie. Ce dracu’ ar trebui făcut cu aceste două optimi?

— Măi, Pleşa. Tu nu te-ai pregătit…

— Ba da, domnule profesor, m-am pregătit, dar ştiţi, ieri toată ziua a fost poliţia la noi şi au răscolit toată casa. Au percheziţionat pivniţa, podul… S-au uitat până şi în

coteţele găinilor şi m-au întrerupt mereu de la lecţie”.

Nu ştiu ce să mai spună. Dădu cu ochii de fracţii şi încercă să continue:

— Cele două pătrimi de aici şi cele două optimi din fracţia a doua…

— Măi Pleşa, tu nu vezi că fracţia a doua are paranteze mari?

— Aa, da… Cele două optimi de aici… ştiţi, poliţiştii au plecat numai seara târziu…

— Şi seara e mai greu să te pregăteşti la matematică…

— Nu, domnule profesor, dar ştiţi…

— Ştiu, Pleşa… Vezi acel patru din fracţia întâi?…

La repezeală Pistruiatul nu ştia unde e fracţia întâi, căută până ce găsi cifra patru. Bucuros, spuse cu voce tare ca şi cum ar fi răspuns la cine ştie ce întrebare grea:

— Îl văd, domnule profesor.

— Ţi-l dau ţie, spuse profesorul fără să zâmbească. În catalog, să nu-l pierzi. Şi la ora următoare mai încercăm odată cu simplificarea…

Toată clasa râse cu voce tare.

În râsetele colegilor Pistruiatul se întoarse în ban ca lui din fundul clasei şi privi cu ochi goi tabla împestriţată cu cifre. Brusc i se păru că găsise soluţia şi ridică mâna.

— Ce-i, Pleşa?

— Dacă îmi permiteţi, fac simplificarea acum. Cele patru optimi din prima fracţie…

— Vorbeşti de acest patru? întrebă profesorul foarte serios, arătând cu un liniar spre acel patru cu p: icina.

— Da.

— Ei, acest patru nu mai e aici. Ţi-am spus doar: ţi l-am făcut cadou. E trecut în catalog…

Elevii începură să chicotească şi profesorul, bucuros că gluma lui fusese savurată, deveni îngăduitor şi chemă pe altcineva la tablă. Posomorât, Pistruiatul îşi rezemă bărbia în pumni şi privi ţintă tăblia lucioasă a băncii în care un înaintaş al lui îşi săpase iniţialele, un I şi un S mare.

Ca sfârşitul cursurilor, Pistruiatul părăsi ultimul clasa: era amărât, în sinea lui era convins că ieri făcuse un lucru mare, a salvat un evadat şi oame –, nii care îl înconjoară sunt obtuzi, nu-l înţeleg, deşi, ieri, efectiv n-a avut timp să se pregătească la matematică.

Pe coridor, profesoara de istorie îl ajunse din urmă:

— Ce-i cu tine, Pleşa?

— Nimic, doamnă profesoară.

Ea îl privi lung, răspunsul Pistruiatului n-o convinsese”.

— Ei, nimic-Spune, ce ai?

— Am luat un patru.

— Înseamnă că faci colecţie.

— Ieri în orice ea? n-am meritat-o. Am luat patru la istorie, pentru că n-am fost atent. Aţi fi putut să-mi daţi un patru la purtare, dar nu la istorie.

— Şi nici azi n-ai fost atent?

— Nu. Azi n-am ştiut lecţia. N-am avut timp să mă pregătesc.

— Dacă umbli seara pe stradă…

Ar fi vrut să fie rău, să răspundă cu aceeaşi monedă profesoarei.

— Vreau să vă întreb, doamnă profesoară pe dumneavoastră de ce vă interesează fabrica de hârtie…

— Am nevoie de hârtie de împachetat.

— Dar fabrica e părăsită. Şi intrarea din dos, prin canalul morii, trece prin apă.

— Ieri ai spus că nici n-ai auzit de cea de a doua intrare.

— M-am interesat între timp. Am vrut să vă fiu de folos.

— Eşti obraznic!… Îi întoarse spatele şi porni spre cancelarie.

Pistruiatul era convins că şi profesoara era nedreaptă cu el. Porni spre scări şi, în stradă, soarele îl orbi. Îşi strânse pleoapele să se obişnuiască cu lumina şi în clipa aceea cineva îl prinse de braţ. Tresări: era comisarul care îl căutase cu o zi în urmă la şcoală.

— O, ce bine îmi pare, domnule Pleşa, că ne-am întâlnit, spuse comisarul zâmbind şi Pistruiatul se întrebă dacă se bucură într-adevăr sau minte.

Comisarul arătă spre o limuzină neagră.

— Poftim, domnule Pleşa.

Pistruiatul nu ştia dacă comisarul glumeşte sau nu: rămase locului. Dar comisarului nu-i ardea de glumă. îl înhăţă şi-l împinse în maşină, apoi se aşeză lângă el.

— La comisariat, dădu dispoziţie şoferului.

Pistruiatul se sperie: era convins că s-a aflat că evadatul se mutase la ei şi se întrebă dacă n-ar fi bine să mărturisească totul de la început, înainte ca ei să-i pună întrebări. Atunci s-ar putea spune că a spus totul de bunăvoie, nesilit de nimeni. Privi spre comisar, dar acesta stătea cu ochii închişi, cu capul rezemat de spătar. Părea plictisit: purta aceleaşi haine cu reverele pătate de mâncare.

Niciodată până atunci nu fusese într-o limuzină şi-i părea rău că geamurile erau camuflate cu nişte perdeluţe galbene de muselină şi nu putea vedea afară.

Şoferul urni maşina din loc şi demararea fusese atât de lină încât Pistruiatul, dacă n-ar fi auzit torsul lin al motorului, nu şi-ar fi dat seama că se află în mişcare.

LA COMISARIAT, Pistruiatul fu tint în clădire şi omul de la poliţie îl ţinea atât de strâns, încât Pistruiatul tresări de durere. Hotărî să nu spună niciun cuvânt chiar dacă o să-l omoare în bătaie. Urcând spre etaj, comisarul se opri pentru o clipă i

— Ascultă, Pistruiatule, vreau să-ţi dau un sfat. În biroul comisarului Bălan, unde ne ducem, e şi domnul Comănescu.

— Şi cine-i domnul Comănescu?

— E comisar regal.

Pistruiatul se minună. O să aibă de-a face cu oameni mari. Întrebă:

— E rudă cu regele?

— Tâmpitule!... spuse comisarul cu dispreţ şi-l târî după el.

La etajul întâi, după ce străbătură câteva coridoare, ajunseră într-o sală de aşteptare încăpătoare unde, aşezaţi pe nişte bănci de lemn, stăteau o mulţime de oameni. Comisarul îl sili pe Pistruiat să se aşeze:

— Stai aici până te cheamă. Să nu încerci să fugi că dai de dracu'. Ai înţeles?

— Am înţeles, domnule comisar.

Nu-şi putea imagina ce întrebări o să-i pună ăştia de aici, dar, spre mirarea lui, nu era neliniştit. Numai să nu primesc şi aici un patru. Un patru de la poliţie ar fi mult mai grav decât cel de la matematică. Pe acela de la matematică îl va putea corecta uşor, dar o notă proastă primită de la poliţie ar putea să coste libertatea lui Andrei. Hotărî să fie foarte atent.

Comisarul dispăru într-o încăpere alăturată şi cel din sala de aşteptare se întoarseră curioşi spre Pistruiat: nu ştiau ce să creadă despre acest omuleţ în pantaloni scurţi, cu ghiozdanul subsuoară aşteptând să fie invitgt la comisarul-şef. O femeie în vârstă nu rezistă tentaţiei şi-l întrebă:

— Da' ce-i cu tine aici, băieţaş?

La început Pistruiatul vru să-i răspundă pompos că a fost chemat la anchetă, dar se răzgândi la timp şi răspunse cuviincios, cu voce ştearsă:

— Nimic, doamnă, am fost chemat.

— Asta mi-am dat eu seama. Dar de ce te-au chemat?

— Nu ştiu.

— Ei, nu ştii, interveni în discuţie un bărbat înalt, osos, cu un nas ascuţit de clovn. Doar nu vrei să spui că te-au adus la poliţie degeaba! Am citit în ziare că tot oraşul e plin de răufăcători minori. Ai furat?

— Nu.

— Lasă că spui tu totul aici, că ăştia nu se joacă.

Pistruiatul întoarse privirile în altă parte, în semn că pentru el discuţia a luat sfârşit, şi se chirci pe bancă. Ar fi dat mult să ştie de ce fusese chemat, dar. după socotelile lui, dacă n-au pus pe nimeni să-l păzească şi l-au lăsat cu toţi ăştia din sala de aşteptare, nu putea fi ceva foarte

grav. Numai dacă n-au efectuat cumva încă o razie acasă şi au dat de Andrei. Dar asta, după calculele lui, era exclus: atunci n-ar fi aşteptat până la sfârşitul orelor, ci l-ar fi înhăţat încă în timpul cursurilor şi l-ar fi anchetat imediat acolo. În orice caz de două zile, de când l-a văzut pentru prima oară pe Andrei, sărind gardul fabricii de hârtie, multe s-au schimbat în viaţa lui. Acum se simţea matur, un om împovărat de griji. În urmă cu două zile singurele lui probleme erau lecţiile şi formarea unei echipe de fotbal, care să-i poată înfrunta pe băieţii din cartierul fabricii de zahăr-...

În sala de aşteptare era cald; soarele bătea pieziş geamurile mate; oamenii transpirau, îşi ştergeau frunţile asudate.

— Mihai Pleşa!...

Pistruiatul tresări şi, urmărit de privirile curioase ale celor din jur, porni spre uşa capitonată de unde îl strigase cineva.

Intră în noua încăpere şi simţi cum paşii i se înfundă în covorul persan de sub picioare.

Dar nu covorul i se păru cel mai grozav, ci cele două fotolii tapisate cu catifea roşie. Fotolii atât de mari încă nu văzuse până atunci. Îşi roti privirile prin cameră şi inventarie restul mobilierului: un dulap imens, sculptat, un birou cât două catedre de la şcoală, negru şi, la ferestre, draperii tot din catifea roşie.

În spatele biroului stătea comisarul care îi mototolise actul de proprietate acolo, în curtea fabricii de hârtie. Alături de el, aşezat pe spătarul unui fotoliu era încă un bărbat, mai în vârstă, îmbrăcat foarte elegant, cu o cravată galbenă la gât. Deasu122

prea biroului plutea un nor gros de fum de ţigară. Din cauza soarelui care se strecura printre crăpăturile perdelelor, fumul era transparent ca un-nor scămos de primăvară. Cei doi bărbaţi nu i-au dat nicio atenţie, nici măcar când ajunse aproape de ei: fumau în continuare. Comisarul trabuc, iar domnul elegant o ţigară cu muştiuc aurit, pe care o ţinea între degete de parcă ar fi fost un

creion.

— Stai jos, spuse în cele din urmă comisarul din spatele biroului.

Pistruiatul se aşează pe marginea unui fotoliu şi-şi strânse picioarele sub el. Dacă n-ar fi fost atât de emoţionat, ar fi încercat rezistenţa arcurilor aşa cum avea obiceiul ori de câte ori se aşeza pe o canapea sau divan cu arcuri. Un timp aşteptă cuminte, încercând să tragă cu urechea la discuţia celor doi, dar aceştia vorbeau în şoaptă aşa că, rar de tot, reuşea să desluşească câte un cuvânt, două. Comisarul răsfoia filele unui dosar cu mină în care ţinea trabucul şi acesta, ca o torţă, risipea în aer un fuior de fum albăstrui, aromat. Trecură vreo zece minute şi Pistruiatul, plictisit, era convins. că cei doi au uitat ţie el. Tuşi de câteva ori, dar niciunul dintre ei nu-i dădu ni.ci o atenţie. Neavând ce face începu să deseneze cu degetul pe pluşul roşu al fotoliului. Liniile privite dintr-o parte păreau definitive, încrustate adânc în catifea, dar, de îndată ce lumina nu se mai răsfrângea în ele, deveneau nişte dâre fără importanţă. În pragul unei uşi mascate, pe care Pistruiatul nici n-o bănuise până tunci, apăru o doamnă între două vârste şi se apropie de comisar.

— M-aţi chemat?

— Da, domnişoară Matilda. Facem un proces verbal.

Femeia clătină din cap, în semn că a înţeles, şi se duse la o măsuţă pe care era aşezată o maşină de scris învelită cu o husă de muşama.

Pe husă era tipărit cu litere de aur un cuvânt englezesc: Remington.

— Pleşa!

— Da, domnule comisar.

— Vino aici.

Pistruiatul se ridică de pe fotoliu şi făcu un pas spre biroul comisarului. Nu-şi auzi pasul şi acest lucru îi crea o senzaţie ciudată, stranie. Comisarul îi întinse un carton pe care erau lipite patru fotografii.

— Ia uită-te la astea. îl recunoşti pe omul care a sărit gardul?

Încă din prima clipă, Pistruiatul îl descoperi pe Andrei, dar nu se trădă: cercetă îndelung fotografiile, îşi strânse artistic pleoapele, apoi ridică din umeri.

— Nu, domnule comisar. Vreau să spun că nu-mi pot da seama. Ştiţi, pe omul acela care a sărit gardul nu l-am văzut decât în mişcare. Nici nu ştiu dacă i-am văzut vreodată faţa. Se mai uită o dată la fotografii, le privi cu atenţie, zăbovind asupra fiecăreia. Andrei avea o fotografie veche şi se vedea clar că fusese mărită după o poză făcută de un amator.

— Uită-te atent. Nicio faţă nu ţi-e cunoscută?

Pistruiatul mai mult bănui decât văzu că cei doi îi urmăresc privirile. De aceea intenţionat se opri asupra primei fotografii.

— Pe acesta parcă îl ştiu de undeva… Dar acum nu-mi aduc aminte de unde. Nu e domnul comisar care m-a anchetat la şcoală?

Individul cu cravată galbenă începu să râdă.

— Dacă te-ar auzi comisarul Creţu, ţi-ar cârpi o palmă. Se întoarse spre dactilografă. Te rog scrie:

Femeia începu să bată clapele maşinii de scris: ţăcănitul metalic suna sec.

— Cum te cheamă? întrebă în cele din urmă omul cu cravata galbenă pe care, de la început, îl bănui mai mare în grad. Putea fi chiar comisarul regal. Avea o voce răguşită de tutun şi vorbea încet rumegând fiecare cuvânt.

— Pleşa Mihai.

— Pe tatăl tău?

— Pleşa Mihai.

— Am întrebat cum îl cheamă pe taică-tu 1 ridică vocea anchetatorul.

— Tot Pleşa Mihai îl cheamă, răspunse cu – ion mai ridicat şi Pistruiatul.

— Unde lucrează?

— La turnătoria Ianto. E rihtuitor la metalele galbene.

Omul cu cravată galbenă îşi înălţă sprâncenele:

— Cum adică metalele galbene?

— Aramă, alamă, bronz…

— Aaa, bronz, repetă dezamăgit anchetatorul şi se întoarse spre comisar: n-ar fi trebuit să-l aducem aici. E prostănac…

— Eu? întrebă revoltat Pistruiatul.

— Taci din gură!

— La fabrica de hârtie nu mi s-a părut prost în – cercă să se scuze comisarul Bălan. Ahminte; a daţi seama că nu-l aduceam aici. Acolo voi i ea

12 deschis, sprinţar şi am avut chiar senzaţia că ştie mult mai mult decât ne-a spus nouă. Era în vervă: s-a dat drept proprietarul fabricii de hârtie… Nu-i

amuzant?

— Deloc.

— Drept să vă spun, pe mine m-a amuzat. Şi după ce mi-a arătat actul de proprietate, s-a întâmplat ceva. Nu mi-a mai spus nimic interesant. Dimpotrivă…

Se întoarse spre Pistruiat şi-l cercetă îndelung j

— Ai actul la tine?

Numai după ce îşi duse mâna la buzunarul de sus al cămăşii îşi aduse aminte că pe spatele actului de proprietate îi scrisese lui Andrei.

Prin fumul trabucului, faţa comisarului părea spălăcită.

— E la dumneavoastră. Mi l-aţi luat încă acolo la fabrica de hârtie. Vă rog să mi-l daţi înapoi!…

Omul cu cravata galbenă se amuză:

— Poftim, te face şi hoţ. Se întoarse spre Pistruiat: Hai, şterge-o de aici!…

Pistruiatul nu aşteptă alt îndemn. Porni ca un glonţ spre uşă. În sala de aşteptare, simţindu-se privit, îşi încetini paşii şi, plin de importanţă, se îndreptă spre scări. Doamna în vârstă îl prinse de braţ:

— Ce au vrut de la tine?

Pistruiatul, supărat că l-a prins de braţ tocmai când călca ţanţoş, spuse cu răutate:

— M-au întrebat ce părere am despre dumneavoastră.

Pe stradă Pistruiatul se pomeni în faţa magazinului unde era expus motorul de barcă. Acum nu mai avea niciun rost să se grăbească. Oricum a în 126

târziat la masă, motivare avea bună, că nu în fiecare zi e chemat omul la poliţie. Şi se vedea acasă povestind maică-sii despre aventura de la comisariat şi era convins că maică-sa îl va invidia. Motorul de barcă era tot în vitrină. Asta îi făcu plăcere: uneori, seara, înainte de culcare, era convins că motorul îl aştepta pe el. Nu mai rămânea decât să facă rost de bani şi să plece în excursia aceea minunată până la mare. Deodată se auzi strigat. Se întoarse şi se pomeni faţă în faţă cu profesoara de istorie.

— Du-te înainte, Pleşa, eu am să vin după tine ca şi cum nu ne-am cunoaşte.

— Dacă ceva nu-i în regulă să strănut?

— De ce să strănuţi?

— Am crezut că…

Se amuză. De unde avea să ştie doamna profesoară de înţelegerea lui cu Andrei!… Asta era numai taina lor. Porni înainte, După primul colţ, profesoara se apropie de el:

— De ce te-au chemat la poliţie?

Pistruiatul tresări. Doamna ştie totuşi prea multe. Deveni precaut:

— De unde ştiţi că am fost la poliţie?

— Am văzut prin fereastra cancelariei când ai urcat în maşina poliţiei.

Pistruiatul se linişti. Îşi recăpăta siguranţa de mai înainte.

— Ştiţi, s-a spart un geam pe strada noastră…

— Pentru asta nu te ia la poliţie.

— Ba da, insistă Pistruiatul. Era un geam mare. Şi, ca să fie mai convingător, desenă în aer un pătrat mare.

— Dacă nu vrei, nu trebuie să-mi spin Am crezut că te pot ajuta cu ceva.

O privi drept în ochi, să vadă dacă minte sau nu.

— Îi cunoaşteţi pe cei de la poliţie?

— Nu, dar oricum, puteam face ceva pentru tine…

— În orice caz vă mulţumesc pentru intenţie, doamnă profesoară, dar nu e nevoie să mă ajutaţi. Nu eu am spart geamul. De aceea mi-au şi dat drumul…

— Bine, Pleşa. Pute!…

— Sărut mâinile!

Simţindu-se privit un timp merse liniştit până ce din senin apăru o birjă. Pistruiatul fugi după ea şi se instală pe osia din spate. îi părea rău că nu putea da indicaţii încotro s-o ia.

ÎN TIMPUL PRÂNZULUI, Pistruiatul povesti cu gura plină prin câte trecuse în ziua aceea:

— Şi cum spuneam, tocmai mă uitam la turnul bisericii catolice. Ei, în clipa aceea m-a chemat profesorul la tablă. Erau acolo două fracţii. Prima cu două paranteze mari, în care erau patru optimi…

— Lasă-mă în pace cu fracţiile şi cu optimile tale. Nu mă pricep la ele.

— De ce să mint, mamă, grozav nici eu nu sunt. Dar în orice caz cu un patru am rezolvat…

— Şi ce ai făcut cu celelalte trei…

— N-ai nicio grijă, mamă, le iau eu şi pe acelea… Dar dacă ai şti ce am mai făcut astăzi, te-ai uita la mine ca la o icoană.

— Te pomeneşti că iar ai spart geamul băcanului.

— Ehei, de când nu l-am mai spart. M-am plimbat cu maşifta prefectului.

Mama îl privi încruntată:

— De câte ori ţi-am spus să nu te mai agăţi de maşini!

Pistruiatul dădu din mâini ca un om mare.

— Nu, mamă, nu fac eu din astea. Am fost chiar în maşina prefectului. Aş fi putut să pun şi picior peste picior, dar n-am vrut să-l murdăresc pe domnul comisar.

— Pe care comisar? întrebă nedumerită mama.

— Păi, nu m-am plimbat singur. M-a însoţit un comisar. Să nu mi se întâmple ceva.

— Da’ ce putea să ţi se întâmple?

— Ştiu – eu, spuse plin de sine Pistruiatul. În orice

caz au început să aibă grijă de mine. De atunci.de când m-au cunoscut acolo la fabrica de hârtie. Pe urmă, domnul prefect m-a invitat în cabinetul lui. Ştii cum arată un cabinet de prefect? Pot să jur că nu ştii!… E mai mare decât băcănia lui Glass. Avea trei ferestre mari, perdele şi pe jos nişte covoare atât de groase că, atunci când păşeam, nici nu-mi auzeam paşii… Nu e grozav?

— Ce ai căutat tu la prefect?

— Am avut o discuţie cu el.

— Mie să-mi răspunzi cuviincios că-ţi cârpese o palmă de vezi stele verzi!… Ce ai căutat la prefect?

— M-au anchetat. Dar ştii cum i-am încuiat. Uite aşa! … înşurubă pumnul în aer, să arate plastic cum i-a încuiat.

Resemnată, maică-sa îşi lăsă privirile în farfurie.

— Începi să semeni cu taică-tu. Şi el a avut de-a face cu poliţia. Tot timpul… Şi în primăvara asta…

— Mie mi-ai spus că a plecat la bunica să repare gardul…

— Ce voiai să-ţi spun? Că a fost reţinut pentru cercetări? As vuită, Mihai. Îţi dau un sfat: atunci când treci pe stradă şi vezi un poliţist, treci pe trotuarul celălalt. Ai înţeles?

— Da, mamă. Îşi şterse gura cu dosul palmei şi se ridică în picioare.

— Unde te duci?

— În curte, la porumbei. Cred că porumbarul ar trebui reparat.

— Parcă numai porumbarul?… Şi poarta… Dar taică-tu n-are timp pentru casă…

Pistruiatul ieşi în curte, apoi, tiptil, se apropie de fereastra camerei lui, acolo unde ascunsese o cratiţă cu mâncare şi, precaut, să nu fie văzut de nimeni, urcă în pod.

X

ANDREI ÎŞI ARANJASE CULCUŞUL în cel mai întunecat colţ al podului, în spatele unor lăzi pline cu vechituri. Pistruiatul, în loc de salut, în întrebă dacă mânease ceva. Andrei arătă spre cârnaţii atârnaţi pe sfoară.

— N-am avut încotro, Pistruiatule… Iartă-mă…

— Ai făcut foarte bine… Uite, ţi-am adus şi ceva cald. îi întinse cratiţa.

— Mai bine îmi aduceai ţigări… De ce ai întârziat atât de mult de la şcoală până acasă? M-am temut că s-a întâmplat ceva.

— Nu te-ai temut degeaba. Am fost la poliţie şi m-au anchetat. M-au luat imediat după terminarea cursurilor şi mi-au arătat fotografia ta şi m-au întrebat dacă te cunosc. Bineînţeles, nu le-am

«pus nimic Cred că acum totul e în regulă… Tăcu. «perind că Andrei o să-l roage să continue să povestească, dar Andrei devenise îngândurat, tăcut, îşi privea vârful pantofilor. Pistruiatul îşi reluă povestirea:

— Ştii, numai la final era să dau în bară. Atunci când mi-au cerut să le arăt actul de proprietate. Am dus mâna la buzunar, dar în ultima clipă mi-am adus aminte că pe spatele lui e şi scrisoarea pe care ţi-am scris-o ţie. Pe urmă mi-au dat drumul.

Andrei îşi ridică privirile, dar nu se uită nici a Pistruiat, nici la lucrurile din faţa lui. Pistruiatul avu chiar senzaţia că Andrei vede ceva dincolo de zid.

— Ar trebui să plec cât mai repede de aici. Am impresia că poliţia te caută mai mult pe tine decât pe mine. Şi n-aş vrea să aveţi neplăceri din cauza mea.

Lumina soarelui, care se strecura printre crăpăturile pereţilor de lemn, desenă gratii pe faţa lui Andrei.

— Ce fel de neplăceri?

— Neplăceri. Mulţumeşte-te cu atât… Unde e actul de proprietate?

— Aici, scoase Pistruiatul actul din buzunar.

— Trebuia să-l distrugi mai de mult. Din cauza acestei hârtii puteam să cădem amândoi.

— Să cădem? Cum să cădem?

— Cum să-ţi explic? Să fim arestaţi… Adevărul e că principalul vinovat sunt eu. Trebuia să-l rup imediat după ce l-am citit.

Se miră că Andrei poate să spună asemenea prostii.

— Şi atunci cum aş fi putut dovedi că fabrica e a mea?

Andrei zâmbi.

— Ai dreptate. La asta nu m-am gândit. Dar, la urma urmei, dacă va fi nevoie, o să-l reconstituim, îl rupi?

— Chiar trebuie rupt?

Andrei dădu din cap afirmativ.

— N-ajunge să-l ascundem?

— Nu.

Un timp, Pistruiatul privi bârnele de deasupra capului, apoi începu să rupă actul în bucăţi din ce în ce mai mici. Rupse hârtia în două, pe urmă suprapuse în aşa fel să se potrivească perfect şi mai rupse o dată în două. Un nod i se opri în gâtlej şi se temu să nu-i dea lacrimile? De aceea nici nu-şi ridică privirile: îşi făcu de lucru cu mărunţirea hârtiilor. Când bucăţelele deveniră atât de mici, că nu le mai putu înjumătăţi, spuse cu voce înecată de lacrimi:

— Să ştii, Andrei, acesta este cel mai mare sacrificiu pe care îl fac pentru tine…

Andrei vorbi pe un ton foarte serios, grav:

— Îţi mulţumesc, Pistruiatule…

Pistruiatul nu ştiu ce să răspundă. Încercă să înghită nodul din gâtlej, apoi spuse cu aceeaşi voce sugrumată ca mâi înainte:

— Aşa-i că, dacă lucrurile se vor lămuri, îl vom reconstitui?

— Bineînţeles… Şi mai am o rugăminte la tine. După ce se întunecă, – am să plec. Va trebui să-mi asiguri coborârea din pod.

— Adică să fac în – aşa fel ca să nu te vadă nimeni.

— Exact. N-am evadat ca să schimb celula cu acest pod.

Pistruiatului iar i se înmuie vocea:

— Te mâi întorci?

Andrei îşi rezemă bărbia în palmă.

— Din păcate da. Încă n-am unde să mă duc.

— Atunci de ce trebuie să pleci?

— Trebuie. Trebuie să dau un telefon cuiva.

— N-aş putea să telefonez eu în numele tău? Mi-ar face mare plăcere. Încă n-am vorbit niciodată la telefon.

Andrei se ridică şi porni spre uşa podului la şi cum ar fi vrut să coboare. Pistruiatul îi făcu semn să calce mai încet.

— Mama e în bucătărie şi ar putea să-ţi audă paşii.

— Vezi, şederea asta m-a prostit. Se duse în vârful picioarelor până la Pistruiat:

— Te duci la un telefon public şi formezi. 03. Nu uiţi?

— Cum să uit? Sunt numai ochi şi urechi!

— O chemi la telefon pe operatoarea numărul şase. La centrală, toate telefonistele, în loc de nume, au număr. Când se prezintă operatoarea numărul şase, îi spui aşa: „E o zi splendidă, domnişoară, nu-i aşa?” Dacă ea îţi răspunde: „Da, e splendidă, pentru că e ziua mea” atunci înseamnă că e ea.

— Cine ea?

— Operatoarea numărul şase.

— Păi dacă de la început spun că vreau să vorbesc cu operatoarea numărul şase…

— Fetele, ca să se ajute între ele, ar putea să spună că sunt exact numărul pe care îl cauţi. Totdeauna trebuie să verifici dacă vorbeşti cu cine trebuie Dar asta e o altă treabă. Deci, dacă se prezintă ea, şi îţi răspunde exact „Da, e splendidă, pen133

tru că e ziua mea”, o întrebi când poţi să te duci să ridici bagajul.

— Şi?

— Atât. Ea îţi spune data, locul şi ora. Asta e tot.

— Pentru atâta lucru nu merita să ieşi. Misiunea i se păru simplă şi îi părea chiar rău că nu avea ceva mai complicat de făcut. Se şi vedea formând un 03 la un telefon public, când vocea lui Andrei îi tăie elanul.

— M-am răzgândit. Nu te mai duci. N-am dreptul să te expun. Uită tot ce ţi-am spus.

— Cum să uit? Doar nu sunt tolomac!…

De jos îl strigă maică-sa. Pistruiatul fugi la uşă şi

privi în curte. Aşteptă ca maică-sa să intre în casă, apoi coborî repede. Nici nu-şi luă rămas bun de la Andrei, ca acesta să nu-i interzică să dea cumva telefonul.

— M-ai chemat, mamă?

— De câteva ori. Unde ai fost?

— Am fost la porumbar, minţi fără să clipească, pe urmă am trecut şi pe la Petreşti, să văd cum arată porumbarul lor… Să ştii că nu-i mai bun decât al nostru.

— Cum stai cu lecţiile?

— Bine… Mâine avem două ore de desen şi muzică… Nu-ţi face griji…

— Eu nu-mi fac. Numai tu să nu-ţi faci la sfârşit de an…

— De ce m-ai chemat?

— Te duci şi faci cumpărături. Iei un kilogram de săpun de rufe şi un pachet de sodă.

— Asta e tot?

— N-ajunge?… Hai, – du-te!…

Pistruiatul întinse palma înainte.

— Banii?

— Îi spui lui Glass să treacă în cont…

— Lui tata nu-i place când cumperi pe datorie…

— Taică-tu ar face mai bine să-mi dea mai mulţi bani… în orice caz să nu-i spui lui tata-Băcanul îl primi respectuos, chiar îl trase după tejghea şi-l servi cu o bomboană împachetată în hârtie vărgată. îl descusu în legătură cu percheziţia.

— De ce au fost la voi?

Pistruiatul se prefăcu că nu ştie despre ce e vorba.

— Cine a fost la noi?

— Ei cine? Poliţia… De ce?

— Căutau aur, spuse brusc şi abia reuşi să se ţină să nu râdă. Cineva ne-a reclamat că avem aur în casă. Au răscolit peste tot: au vrut să ridice şi duşumelele. Bomboana pe care mi-aţi dat-o, domnule Glass, e cam acrişoară… Se strâmbă să-i dovedească gustul bomboanei.

Glass alese o altă bomboană, tot împachetată şi i-o dădu Pistruiatului.

— Şi cine v-a reclamat?

— Nu ştiu, domnule Glass. Tata a spus că, dacă află. îl omoară în bătaie…

— E deşteaptă maică-ta că cumpără pe datorie? Să creadă oamenii că n-aveţi bani… Şi zici că n-au găsit nimic?

— Nimic.

— Nu i-au găsit sau n-aveau ce să găsească?

— Eu nu ştiu, domnule Glass. Poate îl întrebaţi pe tata.

Când povesti maică-sii discuţia avută cu Glass, era s-o ia pe coajă.

— Eu nu mai pot de griji şi ţie-ţi arde de glumă. Semeni cu taică-tu.

— Păi trebuie să-i semăn: e tatăl meu!

ÎN COLŢUL STRĂZII îl aştepta Calu: stătea culcat la umbra unui gard şi privea trecătorii. Pe Pistruiat îl simţi încă de departe. La început îşi ciuli numai urechile apoi săltă capul: părea că are reproş în priviri. Pistruiatul îl mângâie numai după ce câinele se gudură la picioarele lui.

— Ai să fii martor la un eveniment istoric, Calule. Am să vorbesc la telefon.

Calu ori că nu înţelesese despre ce eveniment este vorba, ori cuvântul telefon îi era necunoscut, astfel că nu reacţionă în niciun fel.

— Ţi-ar place mai mult să mergem la Mureş?

Calu lătră de două ori scurt „se opri să vadă dacă Pistruiatul vorbise serios sau nu, dar acesta, în loc s-o ia spre stânga, spre Mureş, mergea tot înainte. Neavând încotro îşi grăbi şi el paşii.

În faţa unui magazin de mărunţişuri o fată subţirică, înaltă, stătea cocoţată pe un scăunel şi spăla vitrina. În apropierea scăunelului era o găleată plină cu apă. Calu îşi vârî de vreo două ori limba în găleată, dar apa era ori murdară ori caldă; renunţă să bea. Tocmai era hotărât să plece, când fata îl descoperi la picioarele ei, ţipă atât de tare de parcă ar fi înjunghiat-o cineva. Trecătorii se uitară la ea cum rămăsese încremenită de frica câinelui, dar Calu

nu-i dădu nicio importanţă, se grăbi să-l ajungă pe Pistruiat.1

Cabina telefonică era ocupată: vorbea în spatele pereţilor de sticlă un om mai în vârstă cu spa13 li x lele încovoiat. Ţinea receptorul atât de aproape de gura incit, atunci când vorbea, buzele atingeau microfonul de bachelită. Pistruiatul se învârti în jurul cabinei şi încercă să-şi imagineze cum ar putea arăta un oraş cu case de sticlă. În uşa întredeschisă se frânse o rază de sOare şi un mic curcubeu proiectat pe trotuar părea un cerc desenat de copii cu cretă colorată. În cele din urmă omul termină convorbirea şi Pistruiatul intră în cabină. Abia când întinse mâna după receptor îşi dădu seama că era prea scund ca să ajungă până la disc. Neputincios ieşi din cabină şi se uită în jur pe cine să roage să-i formeze numărul la telefon. Ca şi cum ar fi fost un făcut, toţi trecătorii erau grăbiţi, preocupaţi. Pe urmă îşi aduse aminte că avea de vorbit despre o chestiune specială, probabil secretă, deşi Andrei nu pomenise niciodată acest cuvânt. îl privi cu invidie pe Calu, care se întinsese din nou la umbră.

— Calule! Câinele ridică privirea, dar nu se mişcă din loc. Vino aici! Cu mişcări leneşe, Calu se ridică în picioare şi privi spre Pistruiat. Ţie ce-ţi pasă!... Stai culcat la umbră şi eu mă agit... Ce facem?... Câinele îşi ciuli urechile şi rămase nemişcat. N-ajung la disc. Calu lătră puternic şi se mulţumi cu atât. Nu pricepu ce ar fi putut să facă. Totuşi mai lătră o dată să vadă Pistruiatul că şi el e agitat.

— Tu nu înţelegi? N-ajung la receptor... Ce-i de făcut? Ai văzut tu fata aceea care spăla vitrina?... Calu lătră din nou... Aia, arătă cu mâna sore magazinul de mărunţişuri. Du-te şi adu-mi scăunelul!...

Calu privi în direcţia magazinului, aşteptă până ce Pistruiatul îi desenă în aer scăunelul, înţelese, 137

ochii îi deveniră sclipitori, îşi zburli blana şi porni încet spre locul indicat Fata îl văzu încă de departe. Coborî de pe scăunel, dar n-avu timp să-l ia cu ea în magazin. Calu, stăpân şi pe scăunel şi pe găleată, privi întrebător spre Pistruiat. Acesta îi arătă scăunelul. Calu prinse

stinghia în gură şi, când văzu gesturile de aprobare ale Pistruiatului, porni în goană spre el.

— Tu stai aici de pază până vorbesc. Nu laşi pe nimeni să intre, ai înţeles!? Calu lătră de două ori.

Pistruiatul cocoţat pe scaun formă cele două cifre: O 3… Îi răspunse o voce obişnuită. Pistruiatul nici n-o lăsă să termine fraza începută „ce doriţi” şi interveni:

— Vreau să vorbesc cu operatoarea numărul şase.

Auzi cum femeia de la capătul celălalt al firului o strigă pe una Nu-ţi, apoi, clincănitul comutării îi zbârnâi în ureche.

— Alo, da, operatoarea numărul şase.

Impresionat de ceea ce se întâmpla la celălalt capăt al firului, Pistruiatul se fâstâci. Spuse cu întârziere:

— E o zi splendidă, domnişoară, nu-i aşa?

Şi telefonista îi răspunse cu întârziere:

— Da, pentru că e ziua mea, domnule.

— Vreau să vă întreb când pot să ridic bagajul?

— E chiar necesar? întrebă operatoarea.

Despre o altă discuţie Andrei nu-i pomenise nimic. Totuşi nu se pierdu cu firea.

— Da. Foarte necesar.

— În regulă. Mâine, după ora şase. La automatul din stânga.

Pistruiatul tocmai voia să întrebe ce fel de automat, dar operatoarea întrerupse legătura.

CÂND PESTE JUMĂTATE DE ORĂ reveni în pod şi Andrei îl întrebă dacă s-a întâmplat ceva, Pistruiatul dădu din cap în semn că nu.

— M-am plictisit jos, de aia am venit.

— Şi lecţiile?…

— Pentru mâine n-am lecţii.

Urcă pe butoi, apoi, cu un singur salt, prinse în braţe grinda principală a podului. Balansându-se, ca un adevărat circar începu să avanseze.

— Ce faci?

— Gimnastică. Asta avem mâine la şcoală. Spune, Andrei, dacă n-ai avea rana, ai putea să faci şi tu la fel?

Andrei ascunse un zâmbet:

— Poate nu chiar atât de sprinţar ca tine. Dar am senzaţia că tu vrei să-mi spui ceva.

— Aş putea să-ţi spun ceva, dar, mă tem că te superi.

— Nu mă supăr, insistă Andrei.

Pistruiatul sări de pe grindă şi se duse în faţa lui Andrei:

— Jură.

— Jur.

— Aşa simplu nu e valabil. Îndoaie degetul arătător. îi arată cum să-şi ţină degetul. Jură aşa!

Andrei, cu buzele lungite a zâmbet, îşi îndoi degetul arătător şi încercă să pară cât mai solemn.

— Jur.

— Am dat telefon.

Andrei îl înhaţă de piept, dar Pistruiatul, care prevăzuse reacţia acestuia, îşi ridică braţele a apărare. Strigă atât de puternic încât imediat după aceea se temu să nu fi fost auzit de jos.

— Ai jurat!…

Andrei îi dădu drumul, strânse din dinţi.

— Da, ai dreptate… Dar să ştii, n-ai fost cinstit…”?

Deşi nu se simţea cu nimic vinovat, Pistruiatul îşi lăsă capul în jos apoi, după o scurtă pauză, în care spera ca Andrei să se îmbuneze, relată discuţia avută eu telefonista de la informaţii.

— Mi-a spus operatoarea numărul şase că mâine. după ora şase, poţi să ridici bagajul. A mai spus „automatul din stânga”… Asta nu ştiu ce înseamnă…

Andrei rămase îngândurat, apoi spuse mai mult pentru el:

— Tehnicul lucrează bine.

— Cine?

— Nişte prieteni. Acum, dacă ai dat telefon, nu mai putem da înapoi. Uite ce ai de făcut, mâine, dună ora şase, te duci la gară, imediat la intrare, în stânea. este un automat pentru bomboane. Dpasunra automatului vei găsi un tichet.

— Iei tichetul şi te duci la mesagerii: acolo, în baza tichetului, ţi se eliberează un baoai. Sner să nu fie greu. îl aduci aici Ţi-e clar?

Ochii Pistruiatului începură să scânteieze. Chiar în penumbra din pod păreau nişte beculete verzi.

— Da. Chestii din astea îmi place, să fac…

CÂND TATĂL PISTRUIATULUI se întoarse de la lucru, ligheanul cu apă caldă era pregătit de 140

mult lângă sobă. Se spălă fără cuvânt, apoi se aşeză la masă. Mama se învârtea în jurul plitei, pregătise tocană de cartofi, aştepta să vadă surpriza pe faţa soţului. Acesta părea bine dispus:

— Nu ştiu ce l-a apucat pe băcan, m-a salutat de parcă aş fi acţionar la Banca de credit…

— Mulţuineşte-i lui fiu-tău.

Pistruiatul îşi lăsă privirile în pământ.

— Cum adică?

— Foarte simplu. I-a spus că poliţiştii care au fost la noi n-au făcut percheziţie, ci au căutat aur. Cică tu ai avea aur în casă.

Tata începu să râdă.

— Când l-am văzut că-şi. scoate pălăria şi se apleacă până la pământ, am crezut că vrea să-mi arate carneţelul cu datorii. Dar el nu. Mi-a zis doar: „Cu respect, domnule Pleşa”. Ce i-ai spus, diavole?

Pistruiatul îi povesti cu lux de amănunte, mai adăugă şi ce nu i-a spus şi-i păru bine că taică-su se amuză.

— Pun pariucă acum, dacă ne-am duce să-i cumpărăm băcănia pe datorie, nu ne-ar refuza. Ar trebui să spui asta şi croitorului să ne coasă pe gratis.

— Nu-i spune de două ori că fiul tău o să umple tot cartierul cu aurul nostru şi, până la urmă, într-adevăr o să vină cei de la poliţie să se convingă dacă avem sau nu.

Pistruiatul se sperie. Se dojeni chiar că glumise cu domnul Glass, te pomeneşti că o să vină poliţişti din nou. Hotărî ca despre asta să nu-i vorbească lui Andrei. Să schimbe discuţia, îl întrebă pe taică-su dacă se mai vorbeşte despre evadat.

— Toate ziarele numai despre asta vorbesc. Chiar şi cele din capitală. În Universul e o pagină întreagă. Se spune că se va constitui o comisie de anchetă la Ministerul de Interne şi vor da cu toată poliţia de pământ. Ăştia de aici au început să facă arestări…

— Numai să nu păţeşti şi tu ceva.

— Eu ce să păţesc?… Eu în ziua evadării am fost la fabrică, să nu crezi tu că nu s-au interesat de asta. Sper că ai făcut supă de cartofi?

— Nu, tată… Mama a pregătit ceva clasa întâi… A spus că o să ne lingem şi pe degete…

Seara, înainte, de culcare, Pistruiatul mai stătu de vorbă cu taică-su.

— Dar unde putea să se ascundă evadatul? întrebă cu o curiozitate prefăcută. Cum de nu-l găsesc, când toată poliţia îl caută?

— Nu numai poliţia. Oraşul e plin de patrule militare.

— Dacă ai fost tu în locul lui, unde te-ai fi ascuns?

— Nu ştiu, nu m-am gândit niciodată la aşa ceva… Cred însă că l-au ajutat prietenii…

— Crezi că un om ca ăsta are prieteni?

— Şi câţi încă?!… Singur, cu cătuşe la mâini, nu putea ajunge departe.

— Şi-o fi scos cătuşele.

— Cătuşele sunt din oţel dur. Un aliaj de nichel

— Le taie cu dalta.

— Nu se poate. Pentru asta ar fi nevoie de o daltă din vidia. Cum sunt cuţitele de strung. Cătuşele astea rezistă şi la bomfaier… Nu se pot tăia decât la polizor… De aceea îţi spun că totul a fost 142

bine organizat, cu echipe de specialitate… De ce întrebi?

— Că şi noi ne jucăm de-a evadaţii…

— Bine că eşti copil!

— De, ce e bine?

— Pentru că până te faci tu mare, lucrurile se vor schimba… Tu vei avea o altă viaţă…

— Păi n-ai spus tu că, atunci când termin şcoala, mă

iei şi pe mine la turnătorie?

— Ba da. Dar ai să vezi, după război, muncitorii vor fi respectaţi. Dar despre toate astea avem timp să vorbim… Treaba ta e să înveţi. Noapte bună.

TATĂL PISTRUIATULUI tocmai se pregătea să încarce cuptorul doi, când Emilia, laboranta; anunţă să treacă pe la domnul inginer Petcu. Rar se întâmpla să fie chemat la laborator, de obicei atunci când se pregăteau şarjele speciale, aliaje de bronz cu anumită duritate. îi păru bine că întârziase încărcarea cuptorului; anunţă un tovarăş din echipă şi ieşi din turnătorie.

Soarele din curte îl orbi; acolo în hală, înnegrită de fum şi timp, cu geamurile vopsite în albastru, pupilele muncitorilor, după cinci, şase ore de lucru, creşteau, păreau că au ochi de pisici. Curtea murdară, năpădită de buruieni şi presărată cu santinele, ca muncitorii să nu poată pleca decât la semnalele indicate de sirenă, din cauza şoarelui părea vopsită în galben. Mihai Pleşa îşi ţinea ochii întredeschişi: să scurteze drumul, o luă pe o scurtătură, călcă peste un rond de flori arse de soare şi intră în clădirea scundă a laboratorului. Aici totul era văruit în alb, dar chiar şi aşa, funinginea în 143

filtrată prin crăpăturile ferestrelor se aşternuse peste var, formând nişte desene ciudate de valuri obosite.

— Te cheamă domnul inginer, îi spuse şi laboranta şi arătă spre uşa unui birou alăturat.

— O comandă de bronz?…

— Nu ştiu. O să-ţi spună domnul inginer.

Inginerul îl primi în mijlocul biroului. Întâi verifică dacă nu e cineva în încăperea alăturată, apoi se apropie de Pleşa.

— Cunoşti acţiunea „Solfegiu”?…

— Da.

— Atunci nu e nevoie să-ţi dau alte lămuriri. La Emilia găseşti bonul de ieşire. Treci şi pe la dispensar, spui că ţi-e rău.

— Am înţeles, domnule inginer…

Acasă, Mihai Pleşa, chiar înainte de a fi intrat în casă,

coborî în pivniţă. Închise atent uşa după el, apoi aprinse lampa de furtună şi mută din loc un butoi cu varză. Agitat, dislocă cărămizile false zidite în perete şi scoase de sub nisip un pachet învelit în cârpe. După ce mută butoiul la loc, vârî pachetul într-o cutie de vioară şi ieşi din pivniţă. În stradă, luă cutia viorii sub braţ ca un adevărat muzicant. De peste drum se auzi strigat:

— Hei, domnule Pleşa, ce-i cu vioara aceea?... Nu ştiam de această pasiune a dumitale... Chiar cânţi?...

— Şi încă cum... Anul trecut mi-au oferit chiar un contract la operă... îţi dai seam –, nană Lina, că n-am acceptat. Dar dacă te măriţi dumneata, să ştii că vin să cânt la nuntă...

ÎN FAŢA CASEI BĂCANULUI Pistruiatul îl fluieră pe Calu. Câinele apăru imediat de după nişte şipci rupte ale gardului şi se gudură la picioarele Pistruiatului.

— Vezi că mă gândesc la tine? îl alintă Pistruiatul. Vino, Calule, avem o misiune foarte importantă. S-ar putea să-mi fii de ajutor...

Dincolo de podul de fier erau parcate câteva camioane germane. Soldaţii îşi spălau cămăşile în râu, fumau sau jucau cărţi. Calu îi lătră, dar Pistruiatul strigă la el:

— Lasă, Calule; sunt în refacere...

Pistruiatul ajunse la gară cu câteva minute înainte de ora şase. Intră în sala de aşteptare, urmări cum, la o bucătărie de campanie, se distribuia supă soldaţilor răniţi, apoi se postă chiar în faţa automatului de bomboane. Era convins că în aşa fel va putea vedea pe omul care va pune tichetul pe automat. Trecură câteva minute, dar de automat nu se apropie decât un soldat negricios, cu o raniţă plină cu pâine neagră, care vârî un bănuţ în automat. Ori nu era mulţumit soldatul de bomboana primită pentru bănuţ, ori automatul nu funcţiona bine: supărat, începu să-i care pumni, toată sala de aşteptare suna a zdrăngănit de tinichea până ce un ceferist îl luă de mână şi-l împinse de lângă automat:

— Ce te superi, omule? îţi pui mintea cu o ladă de

metal?… Dă pumni ăluia care a instalat automatul, care îţi fură banii…

Soldatul, neconvins, mai privi multă vreme spre lada de tinichea, apoi ieşi pe peron. Ceasul din sala de aşteptare arăta fix şase. Pistruiatul se apropie de automat. îl însoţi şi Calu. Întinse mâna în scris şi descoperi, cu ciudă, că nu ajungea până la capacul automatului. îl împinse pe Calu lângă perete, apoi călcă pe spatele lui: se înălţă atât de mult încât văzu şi cu ochii tichetul aşezat pe capac. îl luă şi sări pe ciment.

O clipă rămase nemişcat să vadă dacă l-a urmărit cineva sau nu, dar cei câţiva călători din sala de aşteptare erau preocupaţi cu treburile lor. Cu tichetul în mână, Pistruiatul porni spre ghişeul deasupra căruia era fixată o placă emailată cu inscripţia Mesagerii. Întinse tichetul unui magazioner cu mustăţi mari, ungureşti, răsucite cu migală în furculiţă. Acesta, miop, privi tichetul pe sub ochelari apoi dispăru undeva în fundul magaziei şi reveni cu o cutie de vioară.

Pistruiatul prelua cutia şi imediat i se păru că e ceva mai grea decât o vioară, dar se prefăcu a nu da importanţă acestui lucru şi porni spre ieşire. Nu văzu că, în urma lui, un individ înalt cu nişte haine la două rânduri cu dungi late îşi potrivi cravata, apoi mulţumit de ceea ce a văzut porni pe urmele lui. Pistruiatul nu-şi dădu seama că e urmărit decât atunci când ajunse la malul râului. Acolo agentul nu putea să pară un trecător oarecare, fu nevoit să meargă pe urmele Pistruiatului. Când îl văzu pentru prima oară, avu senzaţia că omul din spatele lui ar fi vrut să se ascundă, dar, în ultima clipă, s-a răzgândit. Pistruiatul aşteptă ca omul cu haine cu dungi să-l depăşească, dar acesta se opri, privi, preocupat, creţurile mici, albe, ale valurilor. Pistruiatul porni din nou, omul din spatele lui renunţă să mai contemple apa, porni şi se luă după el. Pistruiatul se convinse că omul îl urmăreşte de-adevăratelea, îl strigă pe Calu:

— Măi, Calule, îl vezi pe orpul acela din spatele nostru? ăla cu pălărie. Goneşte-l!…

Calu porni ca din puşcă. Agentul, speriat de namila care se apropie de el, se întoarse şi începu să fugă din toate puterile. Era o cursă inegală: Calu plutea în aer! Soarele coborâse, câinele nu mai era moleşit de căldură.

Pistruiatul îşi continuă drumul şi chiar când i se părea că prietenul său, terminându-şi misiunea, plecase acasă, se pomeni cu el la picioarele lui. Ţinea în gură o bucăţică de stofă vărgată.

— L-ai gonit?… Adică ce te mai întreb, se vede. Scuipă stofa aia, poate să fie murdară.

Calu lăsă să-i cadă stofa din gură şi privi cu ochii lui cenuşii spre Pistruiat. Acesta îl mângâie pe cap. Calu lăsă capul în jos, se culcă pe iarbă şi se miră că Pistruiatului nu-i ardea de joacă. Totuşi acesta se aşeză lângă el.

— Mă, Calule, ce ar putea să fie în cutia asta? Pi că e grea să fie numai o vioară. Ne uităm?…

Calu lătră de două ori şi Pistruiatul consideră lătratul ca pe o aprobare. Încercă să forţeze broasca. Broasca nu voia să cedeze. Fu nevoit să se scotocească prin buzunare după un cui. Găsi o cheie ruginită care se potrivi. Deschise cutia şi găsi în ea un pachet lunguleţ învelit în cârpe murdare de ulei. La ce i-o fi trebuind lui Andrei această păpuşă de cârpă? Desfăcu cârpele şi descoperi o puşcă automată. Speriat, înveli totul la loc şi îl puse înapoi în cutie.

— Numai la asta nu m-am aşteptat, Calule!

Cu vreo trei străzi înainte de casă, se pomeni înconjurat de o ceată de copii.

— Vii cu noi? întrebă un băiat înalt cu faţa spălăcită lucioasă de transpiraţie.

— Sigur că vine, nu e tot din strada Semaforului? intră în vorbă un altul, bondoc. Ţinea în braţe o minge nouă de fotbal. Era atât de nouă încât pe pielea ei întinsă şi galbenă se putea citi încă firma fabricii: Tarcom.

— Ne-au provocat cei din Bujac. Au spus că ne bat la şase zero.

— Nu pot veni, încercă Pistruiatul să se sustragă. Nu vedeţi, trebuie să mă duc la ora de vioară.

— K Dar de când dracu’ cânţi tu la vioară?

— De astăzi.

— Atunci nu pierzi nimic!… Şi cum să mergem fără portar?… Ştii foarte bine că rândul trecut am luat bătaie de la ei… Vino!…

În zadar încercă Pistruiatul să se sustragă, băieţii îl luară de braţ şi-l târâră după ei.

Cei din Bujac jucau fotbal în strada Postăvarului, o stradă nepietruită numai bună de joc.

Pistruiatul aşează vioara în loc de bară şi se postă în poartă. Era socotit cel mai bun portar din cartier; unii, în batjocură, îi spuneau Pâvlovici, dar nimeni nu se îndoia de capacităţile sale. Avea reflexe iuţi, intuia ca nimeni altul traiectoria balonului şi nu se temea să se arunce în faţa atacanţilor.

De câteva ori interveni şi Calu în joc. Băieţii se temeau să nu înfigă colţii în minge. Până şi Pistruiatul îl goni de câteva ori.

— Du-te de aici că mă încurci! Pleacă n-auzi!…

Ascultător, Calu se duse în spatele porţii, dar urmărea cu ochii toate traiectoriile balonului. Nu o dată se încordă să pornească după minge, dar privirile supărate ale Pistruiatului îl opreau. Un înaintaş din Bujac, care se temea de câini, ceru să fixeze un loc special pentru Calu, la cel puţin trei metri de poartă că, din cauza lui, a ratat două goluri ca şi făcute. Antipatia se părea reciprocă; şi Calu mârâia ori de câte ori centrul înaintaş al echipei adverse se apropia de poartă. Acesta se oprea din elan, se uita mai mult la Calu decât la minge. Odată lovi cu piciorul într-o piatră şi, din clipa aceea, continuă jocul şchiopătând.

Conduceau cu doi la unu, când Mirc ea atinse mingea cu mâna. Se adunară cu toţii în jurul lui, henţul fusese comis în apropierea porţii şi se certaseră vreo zece minute până când hotărâră cine să bată penaltiul. Sorţii căzuse asupra lui Dâma, fiul paznicului de noapte de la fabrica de zahăr. Dima era socotit jucător bun, lovea mingea cu amând-o un picioarele, avea un singur defect: era saşiu. Se spunea despre el că vedea întotdeauna două mingi şi din

cauza asta şuta în gol, în direcţiile cele mai neaşteptate, comiţând bineînţeles o mulţime de faulturi. Când fixă mingea, Pistruiatul îi căută privirile: în general un portar bun trebuia să intuiască direcţia în care se va trage şutul. Dar ca să-l poată privi pe Dima în ochi ar fi trebuit să se deplaseze vreo trei metri din poartă, pentru că Dima privea cu totul în altă parte. În cele din urmă, Dima îşi luă elan, lovi mingea cu stângul şi mingea luă o traiectorie ciudată spre casele din apropiere. Cioburile sunară cristalin şi, ca la comandă, amândouă echipele o luară la goană. Instinctiv şi Pistruiatul. Ai unse în colţul străzii, când îşi aminti de vioară. Se întoarse, dar era prea târziu. Proprietarul feres149

trei sparte, un individ îmbrăcat în pantaloni de pijama şi cu un maiou negru, tocmai ridică vioara de jos. Pistruiatul îl ajunse din urmă exact în clipa când voia să intre pe poartă.

— Daţi-mi vioara înapoi!…

Omul, în loc de răspuns, îi trânti poarta în nas.

Calu îl privi prosteşte. Nu pricepea nimic.

— Mi-a luat vioara, nu înţelegi?… Uite acolo, după gard… Hai, sări!… Adu-mi vioara! Du-te!…

La al doilea îndemn Calu sări peste gard şi dispăru din câmpul vizual al Pistruiatului. Se auzi un lătrat, apoi un ţipăt prelung pe urmă un zgomot ca şi cum s-ar fi răsturnat, după aceea predomină din nou lătratul câinelui.

— Adu-mi vioara! strigă – Pistruiatul.

Se mai auzi un zgomot nedesluşit, pe urmă se deschise poarta şi apăru Calu: ţinea în gură cutia viorii. Omul apăru şi el în spatele câinelui, dar când acesta se întoarse din nou spre el, închise repede poarta.

Pistruiatul luă cutia din gura câinelui şi o luă la goană.

Se opri să-şi tragă sufletul numai când ajunse în colţul străzii Semaforului. Acolo, băiatul de prăvălie tocmai încingea cărbunii pentru grătar. Mirosea a fum şi a carne sărată. Ţanţoş, cu vioara sub braţ, Pistruiatul porni spre casă. Calu îl părăsise: limăsese în apropierea grătarului,

unde mirosul de carne îl atrăgea ca un magnet. Vecina, care tocmai se întorsese de la apă, dădu cu ochii de Pistruiat. Când îl văzu cu vioara în mână lăsă amândouă vedrele jos şi se cruci:

— Ce mă, şi tu cânţi la vioară?…

— Da, tuşă Lina…

— Mai trebuie s-o văd şi pe mă-ta cu trombon şi pot spune că a înnebunit lumea… îşi dădu ochii peste cap, apoi îşi ridică vedrele şi porni spre casă.

Pistruiatul intră în curte. Se frământa ce poveste să inventeze, dacă dă cu ochii de maică-sa, dar spre bucuria lui curtea era goală.

Andrei îl întâmpină chiar în capul scărilor. Dacă cineva s-ar fi uitat într-acolo, ar fi fost imposibil să nu-l vadă.

— Slavă Domnului!

Luă cutia din mâna Pistruiatului şi o ascunse în spatele unor lăzi.

— Ai spus „slavă Domnului” exact ca preotul nostru la ora de religie…

— O fi şi el îngrijorat…

— Dar tu de ce eşti?

— Acum nu mai sunt.

Pistruiatul se aşează pe o bârnă.

— Tu cânţi la vioară?

— Da, îi zâmbi Andrei.

— Dacă te rog să-mi cânţi ceva, îmi cânţi?

— Nu se poate. S-ar auzi şi jos!

— Atunci de ce ai ţinut atât de mult să-ţi aduc vioara?

Andrei îi căută privirile, dar Pistruiatul privea cu încăpăţânare podeaua.

— Ştii, Pistruiatule, asta e o vioară specială… Vrei să ţi-o arăt?

— Nu. Am văzut-o… Şi să ştii că mi-ar fi părut foarte rău dacă m-ai fi minţit…

— Dacă tu abia acum ţi-ai dat seama că nu te mint niciodată, atunci e rău. Dar asta acum n-are nicio importanţă. Aş vrea să mă ajuţi, Pistruiatule.

— Cu ce să te ajut?

— Aş vrea să plec de aici.

— Din cauza viorii?

— Nu.

— Să ştii că nu te ajut cu mare plăcere. Spune, de ce vrei să pleci? Nu stai bine aici? N-ai spus tu că podul nostru e cea mai bună ascunzătoare acum?... Văzând însă faţa imobilă a lui Andrei, îşi strânse dinţii şi continuă: Ce trebuie să fac?

Andrei nu-i răspunse imediat. Pistruiatul era convins că prietenul său încă nu-şi făcuse un plan concret, că abia acum încearcă să născocească ceva. Se linişti puţin şi aşteptă ca celălalt să vorbească.

— Spune, Pistruiatule, ştii pe unde vine strada Secerişului?

— Nu.

II. era ruşine că nu ştia pe unde vine strada Secerişului. Adevărul era că nu cunoştea străzile după nume, ci după o clădire, după o întâmplare, statuie sau fântână. Chiar dacă l-ar fi întrebat cineva cum se numeşte strada unde era şcoala, n-ar fi ştiut să răspundă. Pentru el strada unde era şcoala, era strada şcolii, unde era biserica, era strada bisericii.

— E în apropierea gării triaj, încercă să-i dea un punct de reper Andrei. În spatele depoului.

— Ştiu deja. Strada Vişinilor. E o stradă scurtă, unde toate casele au grădini. Am mai fost pe strada aceea şi anul trecut. Ne-am dus să furăm vişine. Ce-i cu strada aceea?

Andrei continuă pe ton scăzut, silabisind aproape fiecare cuvânt:

— La numărul 14 locuieşte o femeie în vârstă.

152 – Se numeşte doamna Rozeanu. Să ştii că e vorba de o misiune foarte grea.

— Ce trebuie să fac?

— Te duci la ea, după ce mai întâi ai verificat că nu eşti urmărit. Dar s-ar putea ca şi casa să fie supravegheată. Ştii, uneori doamna Rozeanu ne ajută.

Dacă reuşeşti să dai de ea, îi spui că vii din partea lui Enache.

— Nu din partea ta?

— Ba da. Dar ea mă ştie cu acest nume. Enache. Îl reţii?

— Desigur. Am un coleg de clasă pe care îl cheamă Enache. E un băiat negricios, cu nişte ochi mici de viezure.

— Foarte bine. Îi spui că vii din partea lui Enache şi te interesezi dacă cuibul e gol.

— Ce fel de cuib? (

— N-are importanţă. Pe urmă vii şi-mi spui care e situaţia. Fii foarte atent la tot ceea ce îţi spune ea. Va trebui să-mi redai discuţia cuvânt cu cuvânt. Din clipa asta viaţa mea este în mâinile tale. Depinde de cum te descurci.

— N-ai tu nicio grijă, mă descurc eu... Şi când să mă duc?

— Mâine, poimâine, când ai timp. Şi te mai rog o dată, fii foarte atent.

— COMISARUL BĂLAN stătea în spatele biroului şi picotea: nu dormise din ziua evadării lui Bogdan, acasă nu se ducea de teamă să nu se culce, stătea ziua şi noaptea în birou, lângă telefon, aştepta să fie sunat şi cineva să-i comunice că evadatul a fost 153

reperat. Aştenta acest telefon ca pe Mesia, cu evlavie.

Se gândise de câteva ori să se ducă la comisarul regal şi să-şi prezinte demisia, dar ştia că domnul Comănescu nu i-ar fi primit-o: i-ar fi râs în faţă şi i-ar fi spus ceea ce Bălan auzise de multe ori din gura lui:

— De la poliţie nu se pleacă cu demisie; de la poliţie se pleacă cu piciorul în fund! Demisia, Bălane, este apanajul oamenilor slabi şi slabii n-au ce căuta la poliţie.

De obicei la asemenea discursuri mai adăuga şi făptui că un om dat afară din poliţie se duce cu primul tren spre front. Şi nu doar aşa ca toată lumea, ci într-un batalion disciplinar, ca un om ostil regimului. Prezentarea demisiei ar echivala acumcu o sinucidere.

Bălan încercă toate metodele de a de de urma lui

Bogdan, dar urmele, ca şi cum ar fi fost şterse de ploaie, nu se găseau. Cineva îi propusese să ia legătura cu informatorii: nu în speranţa unui rezultat imediat, ci mai mult să fie cu conştiinţa împăcată că a încercat şi această posibilitate. Informatorul Teodor Suciu de la depou îi mai ajutase de câteva ori; era un om mic, pirpiriu şi atât de negricios, încât chiar spălat proaspăt, arăta ca dat cu funingine. Pe vremuri fusese arestat pentru un sabotaj sau participare la o grevă şi n-a rezistat la anchetă. îi era frică de bătaie ca de dracu': şi atunci vorbise, a dat pe mâna poliţiei aproape tot comitetul de grevă, dar, spre norocul lui, cei de la poliţie l-au arestat şi pe el, chiar l-au condamnat la câteva luni, să nu fie bănuit de trădare. Pe urmă, a mâi colaborat cu poliţia, dar nu doar aşa din simpatie, ci pen154

tru hani. Nu primea mult, dar primea, şi cei de la depou care nu ştiau de relaţiile lui cu poliţia îl socoteau om de încredere, fusese doar arestat pentru organizarea unei greve şi nu se fereau de el. El afla fel de fel de ştiri, le transmitea poliţiei şi aştepta acasă mandatul poştal. Pe urmă, după izbucnirea războiului, poliţia l-a neglijat. Suciu era bucuros că l-au uitat, voia şi el să uite totul, clar nu s-a întâmplat aşa: cu o zi în urmă primise o invitaţie să se prezinte la comisarul Bălan. Nu ştia de ce fusese chemat; se învoi de la depou, invocând un pretext oarecare, şi se duse la comisariat.

Bălan stătea la birou şi-l aştepta. Când ofiţerul de serviciu îl anunţă de sosirea lui Suciu, se retrase în biroul alăturat, să-l ţină câteva minute sub supraveghere. Era o metodă verificată, un om străin, într-un birou oficial, se pierde cu firea, devine nervos şi, în orice caz, puterea lui de rezistenţă" scade.

Suciu fu introdus în biroul lui Bălan şi ofiţerul de serviciu se scuză, în numele comisarului-şef, rugându-l să aştepte câteva minute. Suciu rămase un timp în picioare mototoliădu-şi şapca între degee, pe urmă se duse la fereastră şi privi în stradă: la ora aceea a prânzului circulaţia era mare, poliţistul însărcinat cu dirijarea

circulaţiei era transpirat, soarele îl bătea în cap şi maşinile venite dinspre cazarmă îl claxonau. Trecuseră vreo cinci minute şi Suciu, agitat, se simţea din ce în ce mai prost; se aşează pe un fotoliu, la început numai pe marginea spătarului, pe urmă se lungi şi-şi întinse picioarele pe covor. În clipa aceea sună telefonul, Suciu tresări, se ridică în picioare, privi prosteşte aparatul iâ5

de pe birou. Ţârâitul monoton îl enerva, nu ştia ce să facă; să ridice receptorul sau nu.

Din încăperea alăturată apăru Bălan

— De ce nu ridici telefonul, mă!

Suciu se întrebă dacă e mai bine să-i răspundă la întrebare sau să-l salute. Se decise la prima variantă

— Nu fac eu chestii din astea, domnule comisar…

— Şef, mă!

— Domnule comisar-şef.

O rază de soare strecurată printre crăpăturile perdelelor lumină straniu faţa lui Bălan. Orbitele umbrite păreau nişte găuri adânci ca la mort. Simţindu-se privit, Bălan îl întrebă:

— De ce mă priveşti aşa, îngeraşule?… Suciu îşi lungi buzele a zâmbet, era bucuros că întrevederea începea bine. Eliberat de emoţii, zâmbi cu gura plină arătându-şi gingiile trandafirii. Brusc comisarul îl plesni peste gură. Râzi, măgarule!… Nedumerit, Suciu încremeni cu zâmbetul pe buze. Părea o păpuşă de ceară. Telefonul continua să ţârâie. Bălan ridică receptorul:

— Da, da, Bălan e la telefon. Vă salut, domnule Comănescu… Am onoarea, da… da, da, n-aveţi nicio grijă… Până diseară aveţi toate adresele… Zâmbi. Cum să nu, e lângă mine… Privi spre Suciu: acesta, încremenit ca o stană de piatră, continua să privească prosteşte covorul. Desigur, domnule Comănescu, abia aşteaptă să ne dea adresele. Cum? Să tacă?… Aveţi o părere foarte proastă despre mine, domnule comisar regal… N-aveţi nicio grijă, îl toc mărunt… Se întoarse din nou spre Suciu şi astupă cu palma receptorul. Despre tine e vorba… Luă palma de pe receptor… Nicio grijă, domnule Comă156

nescu… Bineînţeles, fac şi un raport scris… Am onoarea, domnule Comănescu…

Puse receptorul în furcă şi se întoarse spre Suciu…

— Ia loc, Suciule!…

Neavând curajul să se împotrivească, Suciu se aşează în fotoliu. Comisarul se aşează şi el în spatele biroului, apoi întinse mâinile păroase pe masă.

Suciu era disperat. Fusese convins că a fost chemat pur şi simplu la o discuţie şi, chiar înainte de a se fi salutat cu comisarul şef, a şi încasat o palmă. Cine ştie, poate cineva l-a vorbit de rău şi ăştia o să-l snopească în bătaie. Deşi nu se simţea vinovat cu nimic, se temea: acum pe timp de război nu era nevoie să fii vinovat ca să dai de bucluc.

— Îmi pare bine, întrerupse în cele din urmă liniştea Bălan, că ai asistat la această convorbire la telefon. Cel puţin nu va trebui să te lămuresc.

— Cel mai bine e să nu mă lămuriţi, domnule comisar-şef, că eu sunt lămurit. Dar să ştiţi că de ştiut nu ştiu nimic.

— Bravo, îngeraşule!…

Şi înainte de a primi palma, comisarul îi spusese îngeraşule. Se retrăsese până la spătarul fotoliului.

— Vă rog foarte mult să nu îmi mai spuneţi îngeraşule.

— Bine, te scutesc, Suciule. Şi acum hai să trecem la oile noastre. Spune-mi adresele tuturor caselor conspirative.

— Dar eu nici nu ştiu ce-i aia casă conspirativă. Se ridică în picioare, dar privirile severe ale comisarului-şef îl ţintuiră înapoi în fotoliu.

— Va să zică nu vrei să vorbeşti?

— Ba vreau, domnule comisar-şef, dar n-am ce să vă spun.

Comisarul îşi ridică sprâncenele a mirare: nu-i venea să creadă urechilor.

— Mă, tu nu ştii ce spui!… Nu te gândeşti câte dau pe mâna lui Gândac… îl cunoşti pe plutonierul Gândac?

Cum să nu-l fi cunoscut! Din cauza unei palme primite de la el a vorbit atunci când a fost anchetat în legătură cu pregătirea grevei. Luă un ton plângăreţ:

— Vă rog, domnule comisar-şef, puneţi-mi alte întrebări şi vă răspund cu dragă inimă.

— Bine, Suciule… Dar dacă nu-mi răspunzi, nu te scoli de pe targă şase luni de zile: Unde se ascunde Bogdan Andrei?

— Care Bogdan Andrei?!

— Cel care a evadat acum câteva zile…

— Păi, dumneavoastră credeţi că ăştia îmi spun, mie unde se ascunde?

Bălan îşi pierdu răbdarea. Spuse un „Bine” printre dinţi, apoi ridică receptorul.

— Alo, aici Bălan. Să vină Gândac!… Să-şi aducă toate sculele… închise receptorul, apoi bătu cu degetul arătător în birou. Uite, aşa te toc, grijania mă-tii!…

Suciu se ridică de pe fotoliu şi se apropie de biroul lui Bălan:

— Dacă daţi telefon să nu mai vină Gândac, vă spun tot ce mă întrebaţi.

— Spune-mi adresele caselor conspirative!…

— Întâi daţi telefon să nu mai vină Gândac.

— Bine, spuse Bălan ca şi cum ar fi făcut o mare concesie, apoi ridică receptorul:

— Gândac să fie pregătit, dar să nu vină încă, 158

Când?… Vă spun eu când. Se întoarse spre Suciu: Dă-i drumul!…

— E una pe strada Brâncoveanu…

— Aia nu mai e.

— Nu mai? auzi, domnule!… Şi ei i numai despre asta am ştiut… întâmplător. Zău, pe crucea mea, curat întâmplător.

Bălan puse din nou mâna pe receptor.

— Staţi, staţi, domnule comisar-şef… Dacă mă gândesc bine, mai e una… La gară, pe Duca, pe aleea Duca. Da, ăleea Duca 5.

Bălan deschise mapa şi confruntă lista caselor

conspirative cu cele spuse de Suciu. Părea mulţumit.

— Alta… Asta de pe Duca e reperată de mult…

— Jta nu mai ştiu…

Supărat, Bălan închise mapa. Suciu îşi dădu seama că acum nu e momentul să lungească discuţia. Spuse repede pe nerăsuflate:

— Mai e una lângă fabrica de zahăr, pe strada Zefirului, numărul 24.

Bălan cercetă lista: adresa nu era trecută pe ea. Bălan luă un creion şi notă silabisind cu voce tare ca Suciu să se corecteze dacă e cazul:

— Zefirului 24… Ridică privirile: Alta?

— Da, şi mai e una… Dar asta e chiar ultima… Chiar dacă mă daţi pe mâna lui Gândac, alta nu mai ştiu…

— Spune.

— Strada Secerişului, numărul 14…

— Asta e lângă depou. Cine stă acolo?

— O doamnă în vârstă, mi se pare, îi spune Rozea nu… Dar n-o cunosc personal…

— Şi cum ai aflat tu de casa asta?

— Tot întâmplător, domnule comisar-şef. Vorbeau doi muncitori sub o locomotivă. Reparau ceva şi aud că spune unul dintre ei: „Boghiul ăsta e tocit complet”. Celălalt: „I-aţi asigurat cazarea?” Zic în sinea mea: „De ce fel de cazare are nevoie un boghiu?” Trag cu urechea. Zice primul: „Poate e mai bine dacă schimbăm boghiul. Pentru orice eventualitate i-am asigurat un cuib şi la Rozeanu”. Pe urmă, întâmplător, am aflat şi adresa.

— Mă, Suciule, când tragi cu urechea nu e întâmplător… Dar să ştii, dacă ne-ai tras pe sfoară, o păţeşti… Eşti liber!…

— Chiar pot să plec? întrebă Suciu neîncrezător.

— Dacă nu ne-ai minţit, da… Dar dacă vrei să te mai gândeşti, poţi să mai stai…

— Nu, domnule comisar-şef, n-am la ce să mă gândesc… V-am spus tot ceea ce am ştiut. Plec. Sărut, mâna…

Bălan aşteptă ca Suciu să părăsească încăperea, pe

urmă ridică receptorul.

— Alo, aici comisarul Bălan. Cu Bota… Da, aştept… Alo, Bota? Ascultă, mă băiatule… Îl ştii pe Suciu?… Da, ăla care. ridică din umeri… Ala de la depou… A fost adineaori la mine şi mi-a dat câteva adrese… Ar fi bine să-l arestaţi mâine, să nu i se întâmple ceva… Şi acum notează o adresă… Nu, e una nouă… S-ar putea să dea roade… Strada Secerişului 14. Casa Rozeanu… Da, da, te muţi acolo. Poate ai noroc şi-ţi pică vânatul în braţe…

PISTRUIATUL porni spre strada Secerişului cu un sentiment nedefinit: îi păru rău că Andrei nu-i 160

explicase sensul discuţiei pe care avea s-o poarte cu doamna Rozeanu, că nu-i spusese nimic despre semnificaţia numelui dublu, că în general se folosea de el ca de un automat. Ar fi vrut să ştie precis dacă Andrei avea sau nu încredere în el; desigur, el putea avea o mie de motive să nu-l instruiască, să nu-i destăinuiască metodele lui de lucru dar, chiar şi atunci ar fi trebuit să-i vorbească deschis, aşa cum se cuvine între doi prieteni adevăraţi. Era hotărât ca, imediat ce se va întoarce, să-l ia pe Andrei la întrebări.

Păşea îngândurat în mijlocul drumului răscolind praful aşezat pe caldarâm. O doamnă voluminoasă care transporta două sacoşe umplute până la refuz cu piersici se răsti la el, dar Pistruiatul era prea preocupat ca să-i dea vreo atenţie. Doamna însă se dovedi o fire războinică; îl drăcui şi-l ameninţă cu mâna. Pistruiatul nu se lăsă impresionat: e drept, întâi aprecie distanţa dintre ei şi, când se convinse că doamna în niciun caz nu putea pune mâna pe el, arătă spre Compania de soldaţi germani care mărşăluia în faţa lui:

— Lor de ce nu le faci observaţie? şi continuă să răscolească praful acompaniindu-se singur cu câte un şuierat să dea senzaţia că se joacă de-a trenul.

Doamna însă, ori era supărată mai de mult, ori nu-i plăcuse răspunsul, propti sacoşele de un gard şi porni în urmărirea Pistruiatului. Dar nu avea nicio şansă: era prea grasă că să poată lua viteză, aşa că Pistruiatul se debarasa

de ea repede. Pe urmă se răzgândi. Fugi după femeie, îşi ceru scuze şi se oferi să-i ajute. Emoţionată, femeia îi întinse sacoşele, dar Pistruiatul avu ghinion. Doamna locuia chiar în colţul străzii, nu-i dădu pentru acest serviciu decât o monedă albă de doi lei.

Bucuros de acest neaşteptat câştig, Pistruiatul o luă la goană şi ajunse compania din urmă: tropăi pe lângă ea, făcu un praf ca patru tractoare, până ce comandantul, un subofiţer asudat şi roşu ca un rac, se răsti la el, pe nemţeşte. Deşi Pistruiatul înţelesese sensul cuvintelor, făcu pe prostul, mai prăfui puţin, apoi o luă la sănătoasa. Oricum, nu putea să înfrunte o întreagă companie.

Coti pe o nouă stradă şi-şi continuă drumul de astă dată pe un trotuar improvizat din piatră de râu. Cu un băţ găsit aiurea zgârie un gard de sârmă împletită. Era mulţumit că sârmele vibrau ca nişte corzi de ghitară. În faţa unei tutungerii îşi aduse aminte de Andrei şi cumpără de doi lei Nationa-e-Când Pistruiatul ajunse în dreptul străzii Secerişului, soarele tocmai apunea; discul imens şi roşu, cât o roată de car, alunecă în spatele clădirii depoului. După câteva minute, când Pistruiatul căută din nou soarele acesta, nu se mai vedea deloc. Câteva raze răzleţe doar, scăpate din spatele depoului, spoiau în trandafiriu marginile dantelate ale unor nori rătăciţi.

Strada Secerişului semăna cu toate străzile învecinate: era îngustă, plină de praf, cu garduri de lemn date cu var, ca să poată fi văzute şi noaptea. Casele erau mici, curţile mari şi grădinile şi mai mari. La prima vedere strada părea pustie, dar nu era; în colţul opus depoului, lângă fântâna cu pompă se jucau doi băieţi. Unul dintre ei, cel mare, avea vreo zece ani, iar celălalt, îmbrăcat numai într-un maiou murdar, nu părea să aibă mai mult de trei ani; acesta din urmă avea picioarele strâmbe şi era extrem de gălăgios. Îşi pompa apă pe picioare şi râdea ca un prost; în jurul fântânii crescuse o adevărată baltă.

Când ajunse în dreptul casei cu numărul 14, se uită în jur, să vadă dacă nu e urmărit; strada era la fel de pustie ca şi mai înainte, nu se vedea nimeni şi nu se auzea niciun

zgomot, doar scârţâitul pompei şi ţipetele băiatului cu picioare strâmbe, din colţul străzii.

Pistruiatul deschise poarta şi se uită în curte; îi era teamă să nu dea peste un câine. Calculase bine: un câine lăţos, mare cât un viţel se năpusti asupra lui. Abia avu timp să închidă poarfa. Imediat ce se văzu în siguranţă, îşi dădu seama că se speriase în zadar; câinele era legat în lanţ şi lanţul scurt aluneca pe o sârmă până în fundul grădinii. Deschise din nou poarta şi dulăul lătră dar nu putea ajunge până la el. Pistruiatul, să-l necăjească „mai făcu un pas în direcţia lui, apoi cercetă curtea: era îngrijită, măturată, plină cu orătănii. În faţă. verandei, pe un stâlp vopsit în verde, era prins un porumbar acoperit cu stuf. Deşi câinele lătra şi mârâia din toate puterile, din casă nu apăru nimeni. Cu paşi rari, ca un om care are foarte mult timp, Pistruiatul porni spre verandă. Urcă cele două scări de lemn spălate cu leşie şi descoperi că ceea ce i se păru verandă era de fapt un coridor care ducea până în spatele casei, probabil spre o bucătărie de vară. În afară de lăzile pentru flori, risipite peste tot pe coridor, nu era decât o masă de nuiele împletite şi două scaune tot din răchită.

Se apropie de fereastra uşii care dădea în bucătărie. Din cauza perdelelor croşetate cu mâna, nu putea vedea nimic. Bătu cuviincios, dar nu-i răs163

punse nimeni. Era convins că făcuse drumul degeaba, că nu-i va putea rezolva nimic lui Andrei. Mai bătu o dată şi, spre bucuria lui, auzi lipăit de paşi, apoi uşa se deschise şi în pragul ei apăru o femeie în vârstă, cu un şorţ cenuşiu cadrilat şi cu o bluză cafenie, apretată. Femeia purta ochelari cu ramă de sârmă, dar tot timpul se uita pe deasupra sticlelor.

— Sărut mâna, doamnă, o salută Pistruiatul şi, pentru că ea întârzie răspunsul, adăugă: dumneavoastră sunteţi doamna Rozeanu?

— Da, fiule.

— M-a trimis Enache.

Femeia îşi duse repede un deget la gură, ceea ce

putea să însemne să nu mai vorbească, dar la fel de bine putea să însemne şi altceva şi anume că doamna Rozeanu avea un tic nervos. Mai verosimilă părea cea de a doua variantă, deoarece repetă semnul de mai multe ori.

— Vă. Întreabă dacă cuibul e liber?

În clipa aceea uşa se deschise din nou şi apăru un bărbat puternic, îmbrăcat în haine albe de panama la două rândurj; avea vestonul descheiat şi i se vedea cureaua latră de care atârna ceva negru. Bărbatul încheie repede vestonul, dar nu îndeajuns de repede ca Pistruiatul să nu-şi dea seama că purta revolver. Asta însemna că doamna Rozeanu nu avea un tic nervos, ci îi semnalizase să tacă. Îi era citudă că nu descifrase semnul de la început.

— Despre ce fel de cuib e vorba, băiatule?

Avea voce groapă tăbăcită de tutun şi vorbea rar ca şi cum ar fi căutat cuvintele. Pesemne auzise toată convorbirea, Pistruiatul nu mai putea tăgădui. Arătă spre porumbar.

— Am un porumbel şi aş vrea să-l vând.

Se minună şi el cât de repede găsi o minciună plauzibilă. îi părea rău că nu-i umbla mintea la fel şi la ora de istorie. Bărbatul îl privi cercetător şi întrebă după o pauză foarte lungă:

— Şi unde e porumbelul?

— Acasă.

— Acasă? se miră omul din faţa lui. Şi atunci cum vrei să-l vinzi?

Răspunsurile, îi veniră pe limbă de parcă i-ar fi şoptit cineva la ureche.

— Voiam să aflu dacă doamna e amatoare…

Bărbatul îşi aprinse o ţigară fără să se uite la chibrit: cerceta când faţa Pistruiatului, când faţa doamnei Rozeanu.

— Şi ce legătură are asta cu cuibul?

— Am văzut cuiburile goale şi mi-a venit ideea…

— Bravo! răspunse de astă dată imediat bărbatul şi Pistruiatul, surprins, tresări. Eşti un adevărat comerciant… Dar ia spune-mi, de unde ai tu porumbei?

— Îi cresc, spuse Pistruiatul, dar nu mai era foarte sigur pe el. Avem acasă unsprezece. Sunt ai mei şi ai lui tata. Şi anul trecut am – vândut unul doamnei. Nu-i aşa, doamnă?...

Doamna Rozeanu, care nu se aştepta să fie întrebată. răspunse cu puţină întârziere:

— Da, dar după aceea te-am căutat o bună bucată de vreme. Şi ştii de ce?... Porumbelul era bolnav.

Pistruiatul se bucură că doamna Rozeanu intră în loc. Simţind un aliat, se linişti şi răspunse ea atare:

— N-a fost bolnav, doamnă, n-avea poftă de mâncare... Atât. N-avea pieliţa umflată la cioc!... Cum aş fi îndrăznit să vă vând un porumbel bolnav?

Bărbatul, descumpănit, se uita când la unul, când la celălalt. Se vedea pe el că era supărat că venise prea târziu pe verandă.

— Dacă am auzit bine, ai spus ceva şi despre Enache.

— Enache e tata, se orientă rapid Pistruiatul: De aceea l-am pomenit să nu creadă doamna că vreau să vând porumbelul fără ştirea tatii. Se întoarse spre doamna Rozeanu. Dar dacă nu vreţi să cumpăraţi, doamnă, am şi" plecat.

Dădu să plece, dar bărbatul îi tăie calea.

— Stai, măi, băiatule!... Mai înainte te-ai dovedit un comerciant versat şi acum renunţi la o afacere ca un ageamiu... Mai spune ceva...

— N-am ce să vă spun, domnule.

Doamna Rozeanu părea tulburată. Ca agentul să nu poată pune şi alte întrebări Pistruiatului, interveni:

— Spune-i lui taică-tu că nu mai cumpăr porumbei... Nu mai am putere să-i îngrijesc... Chiar mâine am să chem pe cineva să dea jos porumbarul şi să-l transforme în coteţ pentru păsări... Dar dacă vrei neapărat să vinzi porumbei, caută-l pe Berindei...

— Cine e Berindei ăsta? întrebă bărbatul pe un ton agresiv.

— Copilul îl ştie... De altfel toţi crescătorii de

porumbei îl ştiu. Face comerţ cu păsări în piaţa de vechituri.

Pistruiatul socoti că e momentul cel mai prielnic să plece. Spuse pe un ton foarte cuviincios:

— Atunci eu am plecat, doamnă. Sărut mâna…

Coborî o treaptă, dar bărbatul îl prinse de braţ.

— Ia stai, băiatule… Să ştii că nu prea îmi place mutra ta… Vii cu mine! îl strânse mai puternic de braţ. Şi să nu încerci să fugi că dai de dracu'!…

Cu toate ameninţările agentului, Pistruiatul îşi smulse braţul din strânsoane şi coborî scările. Bărbatul îl ajunse dintr-un singur pas şi-i cârpi o palmă. Palma se dovedi foarte puternică. Pistruiatul îşi pierdu echilibrul şi căzu pe un rond de flori abia îmbobocite. Câinele forţă lanţul, gata, gata să-l rupă. Dacă nu i-ar fi fost frică de câine, s-ar fi întins şi ar fi făcut pe mortul, dar aşa, speriat de dulău, sări în picioare.

— Ţi-am spus să nu încerci să fugi.

— De ce baţi copilul? interveni doamna Rozeanu şi începu să se văicărească.

Agentul o ţintui cu ochii şi doamna Rozeanu tăcu. Pe urmă, urmăriţi de privirile ei speriate, porniră spre poartă. Câinele se agită; zdrăngănitul lanţului ruginit suna ca un clopoţel de alarmă.

În colţul străzii din apropierea depoului, Pistruiatul descoperi o gaură sub gardul de beton. Probabil o săpaseră cei care nu voiau să ocolească până la pasarela care ducea peste liniile de fier. Exact în dreptul spărturii, Pistruiatul se smulse din strânsoarea bărbatului şi fugi spre gaură. Reuşi să se strecoare înainte ca acesta să-l poată ajunge din urmă. Gaura nu era chiar atât de mare ca şi el să se strecoare cu aceeaşi uşurinţă ca Pistruiatul. Acesta câştigă timp, se repezi spre vagoanele garate pe liniile moarte. Agentul, murdar de pământ, goni cu paşi mari cu gândul să-i taie calea Pistruiatului. Acesta însă sesiză intenţia agentului, rămase sub un vagon, pe urmă, când nu mai putea fi văzut, reveni şi o luă în direcţia opusă. Agentul se trezi în faţa vagoanelor fără urmărit.

Supărat, se uită pe sub vagoane, apoi urcă pe o locomotivă. îi era ciudă: ce o să raporteze lui Bălan? Că n-a fost în stare să aresteze un băiat?

— Urcă pe un maldăr de cărbune şi Atunci deşcoperi că hainele lui-albe de panama erau murdare de ulei. Înjură, pe urmă co –, borî şi porni spre depou. În spatele unei clădiri îşi scutură hainele şi hotărî să se întoarcă la doamna Rozeanu, să afle adresa băiatului Acum era convins că între cei doi era o legătură mai veche, că a fost „prost, că s-a lăsat păcălit de nişte ageamii. Porni spre poartă şi, în clipa aceea, îl descoperi din nou pe Pistruiat: urca tocmai într-un vagon. Cu paşi repezi alergă spre vagon, ajunse la uşă şi spre bucuria lui, uşa cealaltă a vagonului era închisă. Acum băiatul nu-i mai putea scăpa. Şi Pistruiatul îşi dădu seama de acest lucru. Nici nu mai încercă să fugă. Agentul îl pălmui şi-l înhăţă de braţ.

— Nu mai fugi tu, puişor... Să ştii, la început am crezut că eşti prost. M-am înşelat, dar asta nu înseamnă că n-o iei pe coajă... O să înfunzi puşcăria.

— Eu sunt minor, răspunse atotştiutor Pistruiatul.

Agentul râse ca şi cum ar fi auzit o glumă:

— Măi băiatule, la noi până dovedeşti că eşti minor, te apucă majoratul...

Încă înainte de a ajunge la capătul depoului se întâlniră cu Toma Săucan, fochist la căile ferate, un vecin al Pistruiatului de pe strada Semaforului.

— Ce-i cu tine, Mihai? întrebă fochistul privind cercetător spre bărbatul care-l ţinea de braţ. 168

*

Răspunse agentul în locul Pistruiatului:

— A vrut să vândă un porumbel şi mă tem că l-a furat. Dumneata îl cunoşti?

— Desigur. E fiul vecinului meu.

— Au porumbei?

— Au.

— Şi cum îl cheamă pe taică-su?

— Ca şi pe el. Mihai Pleşa.

— Nu-l cheamă Enache?

— Nu. Numai dacă nu şi-au schimbat între timp numele. Eu îl ştiu mai bine de douăzeci de ani. Mihai îl cheamă, domnule.

— Vă mulţumesc. Strânse şi mai puternic braţol Pistruiatului şi porni cu el spre staţia de tramvai…

Agentul nu slăbi strânsoarea nici în tramvai: arătă taxatoarei o legitimaţie cu scoarţe albastre, apoi se aşeză pe o bancă lată, înghesuindu-l pe Pistruiat lângă fereastră. Un timp tăcură amândoi, pe urmă agentul, plictisit de călătoria prea înceată, îl întrebă:

— De ce ai spus că pe taică-tu îl cheamă Enache?

— Pentru că porumbelul pe care l-am vândut doamnei Rozeanu fusese într-adevăr bolnav. Nu voiam să se ducă acasă la noi.

— Mă, tu minţi ca un om mare.

— Nu mint, domnule comisar.

— De unde ştii că sunt comisar?

— V-am văzut legitimaţia şi pistolul.

— Înseamnă că ai mai avut de-a face cu poliţia. Dar uite, am şi ajuns.

Coborâră în dreptul prefecturii.

Bota părea bine dispus: îl târî pe Pistruiat după el pe un coridor întunecat şi ajunseră în aceeaşi 169

sală de aşteptare unde mai fusese şi de prima dată; Sala era tot ticsită, dar de data asta cu alţi oameni. Tocmai când ajunseră în dreptul uşilor capitonate, îşi făcu apariţia comisarul Bălan. Când îl văzu pe Pistruiat, se învineţi la faţă:

— Ce cauţi aici? Acasă, fir-ai al dracului 1 Mi-ai scos peri albi! Se întoarse spre Bota: Ce-i cu tine aici? E ceva mişcare?

Bota arătă spre Pistruiat:

— Până acum ăsta e singurul client.

— Idiotule!… Şi pentru asta ai părăsit postul? Şi dacă între timp se duce cineva acolo? îl ameninţă cu degetul: îţi faci de cap, Bota!… Dacă află domnul Comănescu, te mută la circulaţie…

— Şi băiatul? întrebă nedumerit Bota.

— Dă-i drumul, că dacă-l vede şeful aici, îţi dă şi un pumn.

Se răsti la Pistruiat: „Hai, întinde-o!” Clătinând nemulţumit din cap, intră într-o altă încăpere.

— Pot să plec? întrebă. Pistruiatul obraznic. N-aş vrea să mă vadă unchiul aici.

— Unchiul tău? întrebă, din ce în ce mai mirat, Bota. Cine e?

— Păi, domnul Comănescu.

Bota îi eliberă braţul şi se căută nervos după o ţigară. Nu mai avea.

Pistruiatul îi oferi o Naţională: „Poftim!” Bota se servi, îi tremurau mâinile.

— De ce nu mi-ai spus că unchiul tău lucrează la noi?

— Pentru că nu m-aţi întrebat, de aia… Bună ziua. Se întoarse în călcâie şi porni spre ieşire. 170

În stradă se amuză că reuşise să-l păcălească pe agent. îi veni să sară într-un picior şi-i păru rău că n-avea cui să se laude.

ÎNCEPUSE SĂ SE ÎNSEREZE când ajunse acasă, dar nu reuşi să urce în pod decât după o jumătate de oră. Andrei îl aştepta cu sufletul la gură:

— Ai fost?

— Am fost.

— Hai, spune!

— În primul rând era să mă muşte câinele. De ce nu mi-ai spus că doamna Rozeanu are un câine. Şi ce câine!…

— Lasă astea! Ai aranjat ceva?

— Nimic. În timpul discuţiei a apărut un comisar. Unul Bota.

— Comisarul Bota? întrebă îngrijorat Andrei. Ce, ai început să-i cunoşti după nume?

— Desigur. Pe urmă, la comisariat, ăla care m-a anchetat prima oară s-a enervat de credeam că-i plesnesc tâmplele.

— Nu mai înţeleg nimic. Ai fost şi la comisariat?

— Da, din cauza porumbeilor. Mai mult, ăla care m-a anchetat l-a beştelit pe Bota că m-a arestat. Cred că Bota e

disperat acum. Mai ales după ce i-am spus că domnul Comănescu e unchiul meu…

Andrei îi făcu semn să tacă. ra convins că Pistruiatul a făcut o boacănă.

— Hai s-o luăm pe îndelete. Te-ai dus în strada Secerişului. Te-a urmărit cineva?

— Nu.

— Bravo!… Dar eşti sigur?

— Sigur de tot. Dar înainte de a fi ajuns în strada Secerişului, am avut un conflict cu o doamnă voluminoasă.

— De ce?

— Am răscolit praful şi ea avea două sacoşe pline cu fructe pe care mai târziu i le-am cărat.

— Acelaşi conflict era să am şi cu armata germană.

— Zău, tu ai înnebunit?!

— Nu. Dacă vrei, îţi spun totul în „mare. Tu mi-ai spus să fiu detailat.

— Bine, fii detailat. Te ascult.

Andrei se căută după o ţigară, dar în zadar.1 N-avea. Pistruiatul îl întrebă:

— Ai vrea să fumezi?

— Da.

— Atunci te servesc.

ti întinse pachetul de Naţionale.

— Lipseşte una, a fumat-o domnul comisar Bota. Eu l-am servit. Nu te superi?

Andrei îşi strânse fălcile.

— Am răscolit praful şi în faţa soldaţilor germani Mărşăluiau. M-au gonit şi, pentru că nu eram înarmat, n-am vrut să intru în conflict cu ei.

— Continuă, îl îndemnă Andrei supărat.

— Şi aşa am ajuns la casa doamnei Rozeanu. Până aici nu m-a văzut nimeni. Şi strada era goală. Doar doi copii se jucau la o fântână cu pompă. După ce am verificat că nu m-a urmărit nimeni, am intrat în curtea doamnei Rozeanu. La început am crezut că nu e acasă. De câine ţi-am vorbit… Am avut noroc că era legat bine. Doamna Rozeanu e gospodară. Are şi porumbar. Ăsta a fost norocul

meu.

— Înţeleg. Eşti superstiţios şi, când vezi urî porumbar, treaba îţi merge bine.

— Nu sunt superstiţios, dar cu toate astea norocul meu a fost porumbarul. Urc pe cerdac şi bat la uşă. La început n-a apărut nimeni. Tocmai voiam să plec când uşa se deschide şi apăru doamna Rozeanu. Am recunoscut-o imediat, totuşi am întrebat-o dacă e ea. Mi-a spus că da.

— De acum încolo fii foarte detailat, îl întrerupse Andrei. Fiecare lucru pogte avea o semnificaţie importantă.

— I-am spus că m-a trimis Enache, apoi am întrebat-o dacă cuibul e gol. Şi aici am comis prima greşeală.

— Ce. greşeală?

— Doamna Rozeanu mi-a făcut semn să tac, dar eu am crezut că are un tic nervos.

— Şi n-ai tăcut.

— Nu. Dar să ştii, asta a fost singura mea greşeală. În clipa aceea a apărut din casă un comisar.

— De unde ştii că era comisar?

— Purta pistol. M-a întrebat ce caut acolo. Am spus că am venit să vând un porumbel.

— Ai avut porumbelul la tine?

— Nu.

— Trebuia să născoceşti altceva.

— Nu. Porumbeii m-au salvat. Am spus că am venit să vând un porumbel şi comisarul m-a întrebat, la fel ca şi tine, unde e porumbelul. I-am spus că nu l-am adus, întâi am vrut să ştiu dacă doamna Rozeanu e amatoare. Printre altele i-am spus că doamna Rozeanu mi-a mai cumpărat un porumbel. Ea a confirmat minciuna mea şi atunci mi-am dat seama că e femeie deşteaptă.

Andrei zâmbi, dar Pistruiatul nu avea timp să observe acest lucru. Era plin de el. Continuă:

— Mi-a spus că nu mai cumpără porumbei, că o să strice şi porumbarul, dar, dacă vreau neapărat să vând porumbei, să mă duc la unul Berindei din piaţa de vechituri.

— Berindei ai spus?

— Da. E un nume fictiv. Cică e vânzător de păsări la piaţa de vechituri.

— Nu. Berindei e cea de a doua casă unde pot să mă duc. Să ştii că doamna Rozeanu e într-adevăr deşteaptă. Mi-a comunicat faţă de comisar ce trebuie să fac. Mai departe.

— Comisarul m-a întrebat cine e Enache. i-am spus că aşa îl cheamă pe tata. Nu m-a crezut. Aici n-am greşit, dar am avut ghinion.

— Ce ghinion ai avut?

— În primul rând comisarul mi-a tras o palmă de am văzut stele verzi, apoi, în drum spre comisariat, ne-am întâlnit cu un vecin. Acesta a intrat în vorbă cu noi şi comisarul a aflat că pe tata îl cheamă Mihai şi nu Enache. Asta e ghinionul. După aceea am avut şi noroc. La poliţie ne-am întâlnit cu comisarul Bălan, cel care m-a anchetat cp câteva zile în urmă. Când m-a văzut, m-a drăcuit şi l-a beştelit pe Bota. I-a spus că n-ar fi trebuit să părăsească postul, că e cretin, că domnul Comănescu o să-l mute la circulaţie, dacă va afla că m-a arestat pe mine. Am văzut pe faţa lui Bota că nu pricepe nimic şi atunci i-am spus că domnul Comănescu e unchiul meu. Zău că s-a speriat. Sunt convins că dacă mâine mă întâlnesc cu el pe stradă, mă salută ca pe un comisar-şef. Asta e tot.

— Îţi mulţumesc, Pistruiatule”! Ai făcut o treabă foarte bună. Dar mai trebuie să mai faci una şi mai bună. Va trebui să te duci şi la Berindei. Ştii unde e piaţa de vechituri?

— E ca şi cum m-ai întreba dacă ştiu unde locuiesc.

— Foarte bine. În colţul străzii Bolintineanu este o tinichigerie. Are şi o mică firmă pe care scrie: „La Berindei, reparaţii-montaj”. Te duci acolo şi-l cauţi pe domnul Ciobanu.

— Doamna Rozeanu a spus Berindei.

— Aşa scrie pe firmă. îl cauţi pe domnul Ciobanu şi-i spui că eşti din partea lui Enache. Asta e tot. Sper să nu mai ai neplăceri.

— Şi când să mă duc?

— Mâine* Numai să fii atent, să fii sigur că e el când îi vorbeşti. E clar?

z

PISTRUIATUL abia aştepta să se termine cursurile; îşi propusese să treacă pe la piaţa de vechituri, să facă o recunoaştere în apropierea atelierului de tinichigerie. După discuţia avută eu Andrei, seara în pat, înainte de a adormi, se pregătise în gând pentru această misiune şi ajunsese la concluzia că treaba nu era chiar aşa de uşoară. Şi comisarul Bota auzise de numele lui Berindei şi s-ar putea să fixeze, prin apropiere, un planton şi să-l atragă în cursă. De aceea, socoti că, înainte de a trece la acţiune, o recunoaştere la faţa locului ar fi foarte necesară. Ar fi vrut să-i spună toate astea lui Andrei, dar nu mai avea când. Era convins că Andrei l-ar fi lăudat pentru felul lui de a gândi. Şi în timpul cursurilor se gândi numai la asta. Timpul se scurgea 175

Încet, stătea în bancă pe ghimpi. În cele din urmă se auzi clopoţelul şi Pistruiatul se repezi la uşă şi goni spre ieşire. Deşi era grăbit, făcu un mic ocol să poată trece şi prin faţa vitrinei, unde era expus motorul de barcă, cu atât mai mult că de două zile nu-l mai văzuse. Barca era tot acolo şi Pistruiatul, mulţumit, îşi continuă drumul, de astă dată cu paşi mai întinşi. Deodată se sperie: de pe un zid, dintr-o fotografie mare, cât un afiş de cinema, îl privea zâmbind Andrei. Era aceeaşi fotografie pe care o văzuse şi. la poliţie: sub fotografie era tipărit cu litere mari un anunţ: „50.000 lei recompensă aceluia care ar putea să dea informaţii în legătură cu evadatul Andrei Bogdan”. Pistruiatul se opri, privi lung afişul, apoi se întoarse şi fugi la vitrina unde era expus motorul de barcă: rezemat de motor era un cartonaş cu preţul motorului: 50.000 lei. Parcă anume recomoensa trădării lui Andrei era fixată la preţul motorului de barcă. Calm, îşi continuă drumul şi în fata afişului se opri din nou: de astă dată cercetă mai atent faţa lui Andrei. Fotografia era veche, ridurile din colţul gurii nu se vedeau şi fotograful. neînzestrat, nu reuşise să

surprindă zâmbetul acela hâtru al lui Andrei. Pentru că Andrei avea un zâmbet hâtru şi nişte ochi vioi care te sfredeleau. Dacă nu l-ar fi cunoscut pe Andrei personal, după fotografie l-ar fi putut crede un om rău, cu priviri iscoditoare Pistruiatul îşi căută un loc de unde durea să privească fotografia drept în ochi. Când se convinse că nu-l vede nimeni, ridică două degete la tâmple şi-l salută milităreşte.

În apropierea pieţii de vechituri, mai făcu un ocol, să-l ia pe Calu. Nu trebui să insiste prea mult. Calu 176

apăru imediat după prima fluierătură şi se luă după el

— Nu ştii de ce te-am luat, Calule, cu mine:

Calu îşi ciuli urechile ca şi cum ar fi fost curios să afle de ce era nevoie de el.

— S-ar putea să mai găsim un om în haine albastre şi s-ar putea să fie nevoie de tine.

Calu lătră de două. ori şi se gudură la picioarele lui.

Pistruiatul cunoştea piaţa de vechituri ca pe buzunarele sale. Îi plăcea să treacă prin faţa tarabelor; acolo totdeauna erau expuse lucruri mai ciudate, unele pe care nici nu ştia la ce folosesc. Într-un loc, pe o sfoară, erau atârnate, ca nişte steaguri, sute de cravate vechi de toate culorile. În spatele unei maşini de cusut, o femeie grasă cosea ceva şi, alături, un individ, îmbrăcat cu un tricou vărgat, curăţa nişte cravate cu neofalină. Femeia ridică privirile spre Pistruiat, pe urmă îl descoperi şi pe Galu.

— Vasile! ia vezi ce câine mişto…

Vasile, cel eu tricoul, se uită şi el spre câine, apoi se întoarse spre Pistruiat:

— Bă, e de vânzare câinele?

— Nu, răspunse Pistruiatul şi-şi văzu de drum. Calu se luă după el.

La vreo douăzeci de metri de atelierul de tinichigerie, Pistruiatul se opri în faţa unei alte tarabe şi, ca şi cum s-ar fi interesat de nişte piese de bicicletă, cercetă uşa atelierului. Vreo zece minute nu intră şi nu ieşi nimeni de

acolo. Oamenii care stăteau prin apropiere erau trecători ocazionali, vânzători ambulanţi, nici uliul dintre ei nu părea agent.

În faţa uşii atelierului, Pistruiatul îl dăscăli pe Calu:

— Rămâi aici, meştere, şi nu dai voie nimănui să intre. Ai înţeles? v-Calu se întinse în faţa uşii, era clar că înţelesese ce avea de făcut.

Pistruiatul intră în atelier. Deasupra uşii un clopoţel anunţă sosirea lui.

Tinichigiul, un om gras şi cu părul tuns scurt, nici nu se întoarse spre el. Ciocănea cu un ciocan de lemn o tablă albă. Văzând că tinichigiul nici nu avea intenţia să se uite spre el, Pistruiatul mai salută o dată.

— Bună ziua.

Tinichigiul îl privi peste umăr:

— Nu cumpăr nimic. Nici timbre, nici brichete, nici nasturi uzaţi, nimic…

— Nu sunt vânzător, domnule…

Tinichigiul îşi şterse mâinile în şorţul pătat de ulei.

— Atunci ce cauţi aici? Cerşeşti? Sau vrei să comanzi nişte burlane?

— Nu, domnule Ciobanu.

Tinichigiul tresări:

— Cum ai spus?

— Ciobanu…

Tinichigiul îl privi un timp, pe urmă, plictisit, ridică ciocanul de lemn.

— Nu vă spune nimic acest nume? insistă Pistruiatul.

— Nu. Acum îl aud pentru prima oară… în semn că terminase discuţia, se întoarse spre bancul de lucru şi începu să ciocănească tabla din faţa lui.

— Atunci vă rog să mă scuzaţi… Pistruiatul era convins că nu era omul pe care îl căuta. Deschise uşa, dar în clipa aceea tinichigiul se întoarse din nou spre el:

— Stai măi, băiatule!… Am auzit oare bine?

Ciobanu ai spus?

— Da, Ciobanu, aşa cum scrie pe firmă.

— Pe firmă scrie Berindei.

— Atunci înseamnă că am greşit adresa. Vă rog să mă scuzaţi…

— Eu sunt Ciobanu, spuse tinichigiul în cele din urmă.

— Mai înainte aţi spus că nici n-aţi auzit de acest nume… Cum puteţi dovedi că sunteţi domnul Ciobanu?

— Ai neapărată nevoie de dovadă?

— Da.

— Acte n-am. Dar dacă-l cauţi pe Ciobanu pe care îl ştiu eu, îl cauţi altfel.

Pistruiatul începu să zâmbească. De fapt omul din faţa lui are dreptate. Trebuia să înceapă cu parola.

— Tabla neagră e mai scumpă decât tabla de zinc?

— De ce n-ai început imediat aşa? Numai dacă vrea tinichigiul.

Pistruiatul se uită în jur.

— Nu ne aude nimeni?

— Nu.

— M-a trimis domnul Enache. Întreabă dacă tehnicul a rezolvat cuibul.

— Unde e? Adică asta i-are nicio importanţă…

Spune-i să se ducă în strada Carol 35, apartamentul 5. Ţii minte?

— V 179

— Da. Mi-a spus ceva şi despre îmbrăcăminte?

Tinichigiul se duse la un dulap cu uşi de metal şi scoase de acolo un geamantan mare, galben. îl dădu Pistruiatului. Spune-i lui Enache că totul e aranjat. Geamantanul acesta ar trebui dus la adresa din strada Carol. Sunt hainele lui. În buzunar are şi acte. A fost rănit grav?

— Nu foarte, dar îşi mişcă greu mâna stângă? Duc eu geamantanul?

— Numai dacă eşti curat.

— Cum adică curat?

— Adică dacă nu eşti urmărit.

— Nu sunt. Şi aş vrea să văd şi eu casa unde se mută Andrei.

— Foarte bine. Şi acum am şi eu o rugăminte: să nu mai vii niciodată pe aici… Numai dacă nu există altă soluţie… înţelegi?

— Înţeleg.

Tinichigiul se duse la uşă. O deschise şi aruncă o privire în stradă.

— Poţi să te duci.

Pistruiatul, cu ghiozdanul în spate şi cu geamantanul în mină, ieşi din atelier.

— Hai. Calule…

În faţa tarabei cu cravatele, omul cu tricoul de marinar îi tăie calea.

— Ce ai în geamantan, puştiule?… Dacă nu vrei să vinzi câinele, poate vinzi geamantanul…

Smulse geamantanul din mâna Pistruiatului şi se aşează pe el. Contrariat, Pistruiatul vorbi totuşi politicos:

— Vă rog frumos să-mi daţi geamantanul înapoi…

— Ţi-l cumpăr. Îţi dau un pol pe el. Nu face nici zece lei, dar poate cu ce-i înăuntru… – 180

— Nu vreţi să-mi daţi geamantanul înapoi?

— Ţţţ! plescăi din buze individul.

Pistruiatul se întoarse spre Calu, care stătea lângă picioarele lui şi nu pricepea despre ce este vorba.

— Roagă-l tu, Calule, să-mi dea geamantanul înapoi.

Calu îşi arătă colţii şi începu să mârâie. Omul de pe geamantan încremeni. Câinele era atât de aproape de el încât nu îndrăzni nici să răsufle.

— Ia, mă, câinele de aici!…

Calu începu să latre. Deveni ameninţător.

— Dacă e pornit, nu mai pot să-l opresc…

— Ia-ţi geamantanul şi câinele, şi pleacă de aici…

— V-am spus, nu-l mai pot opri. Numai dacă vă consideră prieten…

— Spune-i că-i sunt prieten…

— Pe Calu nu-l putem minţi… Lui îi trebuie dovezi…

— Ia-l de aici!…

— Nu ţipaţi că se enervează… Am găsit… Mă însoţiţi un timp ca a vadă că suntem prieteni… Ridicaţi-vă…

Individul se ridică încet, cu ochii aţintiţi asupra câinelui.

— Nu aşa. Puneţi mâna pe geamantan… Se întoarse spre câine. Lasă-l, Calule. E om bun… Uite, mă ajută să duc geamantanul…

Individul cu geamantanul în mână, încolţit de Calu, păşea alături de Pistruiat ca un adevărat hamal.

Femeia de la maşina de cusut începu să râdă: grăsimea de pe gât îi tremura de parcă ar fi fost din piftie.

Trei străzi îl lăsă Pistruiatul pe „hamalul de ocazie" să-i transporte geamantanul. Acesta, când se simţi mai puţin supravegheat de câine, îi şopti:

— Noi, Pistruiatule, sper să ne mai întâlnim în viaţă. Şi atunci, să nu dea Dumnezeu ca plăcerea să fie de partea mea…

— Nu mai vorbiţi că vă aude Calu şi se supără. Şi acum vă rog să puneţi geamantanul jos. Aşa. Vă mulţumesc. Puteţi să plecaţi. Lasă-l, Calule, se întoarse spre câine, când acesta începu să mârâie din nou… La revedere…

Când omul dispăru după colţ, Pistruiatul ridică geamantanul şi porni spre strada Carol. La numărul 35 făcu un mic popas şi trimise câinele acasă.

— Îţi mulţumesc, Calule, acum ţi-ai terminat misiunea… Restul îl rezolv eu… Hai, du-te!…

Aşteptă să dispară câinele, apoi intră în casă. Sub poartă mai făcu un popas, apoi întrebă pe o femeie care tocmai apăru dintr-un apartament de la parter:

— Nu ştiţi cumva care e apartamentul 5?

— La etajul întâi, îl lămuri femeia, şi Pistruiatul urcă scările.

În faţă apartamentului 5 îşi trase sufletul apoi apăsă pe butonul soneriei.

Uşa se deschise după câteva clipe şi, în prag, capăru o fetiţă oacheşă, cu două codiţe lungi.

— E cineva acasă?

Fetiţa se rezemă de uşă şi răspunse cu o voce piţigăiată.

— Da.

Îi lipsea un dinte din faţă.

— Cine?

— Eu.

— Am întrebat de părinţi.

— Mama este plecată după cumnărături.

— Şi tata?

— Tata a murit pe front.

Pistruiatul îşi lăsă privirile în jos în semn că-i pare rău şi spuse pe un ton scăzut:

— Atunci am să vin mai târziu.

— Dacă vrei poţi să aştepţi. Mama e numai peste drum, la băcănie. Îi făcu loc Pistruiatului să intre. Poftim.

Pistruiatul se foi.

— N-aş vrea să deranjez.

— Nu deranjezi.

Neavând încotro Pistruiatul intră în casă. Puse geamantanul pe covor şi se aşeză pe el.

— De ce te-ai aşezat?

— Păi nu mi-ai spus s-o aştept pe mămica?

— Atunci aşază-te pe un scaun.

— Mulţumesc, stau bine şi aici.

— Şi ce vrei că la noi?

— Nimic.

— Atunci de ce ai venit?

— Vreau să discut cu mămica ta.

— Ce?

— Nişte probleme.

— Ce fel de probleme?

Fără îndoială fetiţa era prost crescută şi foarte curioasă. îi răspunse ea atare:

— Fel de fel.

— Şi ce ai în geamantan? continuă fetiţa seria întrebărilor.

— Nimic, nişte haine.

— Vreau să le văd şi eu.

— Nu se poate.

— De ce nu se poate?

— Pentru că geamantanul e încuiat.

În clipa aceea se deschise uşa şi apăru mama fetiţei. Când Pistruiatul dădu cu ochii de ea, încremeni. Mama fetiţei era chiar profesoara de istorie. Se ridică repede în picioare şi foalbâi un sărut mâna.

— Ce-i cu tine, Pleşa? întrebă şi ea mirată.

— Nimic, doamnă profesoară, cred că am greşit adresa… Trebuia să mă duc într-un loc şi… vă rog să mă scuzaţi…

— Ţi-am mai spus că umbli brambura…

— Nu umblu, doamnă… Sărut mâna!… Ridică geamantanul şi porni spre uşă. Fetiţa se grăbi să-i deschidă.

Pe coridor, Pistruiatul verifică numărul apartamentului; nu greşise, era 5, aşa cum îi spusese şi tinichigiul. Probabil că a greşit numărul casei. Coborî la parter şi ieşi în stradă. Era bun şi numărul, 35. Cum să se întoarcă acum îndărăt? Totuşi nu găsi nicio altă soluţie. Urcă nou la etaj şi apăsă pe butonul soneriei. De astă dată îi deschise chiar profesoara de istorie.

— Ce-i, Pleşa, ai uitat ceva sau iar ai greşit adresa?

— Nu, adică da… Vreau să spun, dacă tot am venit…

— Hai, nu te mai bâlbâi, intră…

Imediat ce închise uşa, profesoara se întoarse spre Pistruiat.

— Ştiu de ce ai venit. Vrei să-mi vorbeşti de patru pe care l-ai primit la istorie… Să ştii că frum-am aşteptat ca tocmai tu să mă cauţi pentru asemenea lucru. N-ai ştiut, şi cel care nu ştie primeşte un patru.

— Ai un patru la istorie? interveni şi fetiţa în discuţie…

Pistruiatul’s*3 întoarse spre ea, se strâmbă, apoi privi în ochii profesoarei.

— Nu pentru asta am venit, doamnă profesoară… Am venit pentru… pentru…

— Spune odată de ce ai venit!… Şi eu l-am întrebat, mamă, şi n-a vrut să-mi răspundă…

— Pe tine nici nu te interesează pentru ce am venit! îi

răspunse categoric Pistruiatul. Căută privirile profesoarei: M-a trimis domnul Ciobanu… M-a rugat să vă întreb dacă aveţi de închiriat o cameră mobilată cu ferestrele spre sud…

Profesoara deveni serioasă şi se întoarse spre fetiţă:

— Lucica dragă, vrei să ne laşi singuri?”

Lucica se uită la maică-sa, apoi la Pistruiat şi-şi scoase limba.

— Lucica! V pă maică-sa la ea. îmbufnată, Lucica ieşi în camera alăturată. Profesoara se apropie de Pistruiat.

— Mai spune-mi o dată, cine te-a trimis?

— Întâi să-mi răspundeţi la întrebare.

— Am, dar mi-e teamă că e prea scumpă pentru dumneata.

— Acum e bine, se linişti Pistruiatul… în geamantan am hainele lui Enache.

— La asta nu m-am aşteptat. De haine el avea nevoie să vină aici. Eu n-am cum să iau legătura cu el…

— Asta rezolv eu, doamnă… Deci cuibul e gol…

— Da.

— Atunci e bine… Am şi plecat, doamnă… Cred că Enache o să vină încă în seara asta… Sărut mâna…

ÎN CENTRUL ORAŞULUI portiera unei maşini care se deschise îi tăie calea. Mirat, Pistruiatul vru să ocolească portiera, dar, în clipa aceea, se pomeni faţă în faţă cu comisarul Bota.

Comisarul era îmbrăcat în uniformă neagră, era elegant ca un ofiţeraş.

— Ce mai faci, puştiule?…

Zâmbi larg. Avea dinţi mari, albi, frumoşi.:

— Nimic… Merg…

— Unchiul tău ce mai face?

Tocmai vru să întrebe care unchi, când îşi aduse aminte de Comănescu. Ştiind că are hainele lui Andrei în geamantan îşi pierdu siguranţa de sine.

— Mulţumesc, bine… Tocmai mă duc la el… Trebuie să-i duc acest geamantan.

Anume spuse că geamantanul e al lui Comănescu ca

Bota să nu-l întrebe ce are în el.

— Te duc cu maşina, se oferi politicos comisarul. Unde stă? /

— Cine? întrebă Pistruiatul ca să câştige timp. Fusese inspirat. Şoferul interveni:

— Ştiu eu, domnule comisar. Coşbuc 6.

— Nu te-am întrebat pe dumneata ţ se răsti Bota la el. Unde stă? îl întrebă agresiv pe Pistruiat.

— Credeam că ştiţi şi dumneavoastră. În Coşbuc 6.

— Poftim în maşină.

Pistruiatul se aşează pe bancheta din spate; Bota îl ajută să pună geamantanul lângă şofer şi se instală lângă Pistruiat.

— Tu eşti cam prost îmbrăcat pentru un nepot de comisar regal.

— Credeţi? întrebă Pistruiatul şi se gândi ce să-i mintă… Ştiţi, unchiul s-a împotrivit căsătoriei soră-sii. Dar mama l-a iubit pe tata şi mulţi ani nici nu şi-au vorbit… Abia de vreo trei sau patru ani s-au împăcat… Mi se pare că a fost ori un Crăciun ori. Paşte când ne-a vizitat pentru prima oară… Cred că din cauza mea… Pe mine m-a îndrăgit foarte mult… Mi-a adus şi haine noi, dar de ce să le port toată ziua, nu-i aşa?

Bota nu-i răspunse. În clipa aceea maşina se opri în faţa unei vile cu un etaj.

— Am ajuns, spuse şoferul.

Pistruiatul se temu că Bota o să-l însoţească până în casă, dar acesta îi deschise doar portiera şi-i făcu loc să iasă. Pistruiatul luă geamantanul şi fu bucuros când găsi poarta deschisă. Ca să nu dea de bănuit, porni cu paşi hotărâţi spre clădire. Pietrişul alb al aleii îi scârţâia sub picioare. Ajuns în faţa uşii încercă clanţa, dar uşa era încuiată, îşi întoarse privirile spre stradă, maşina era tot acolo. Rezemat de capotă Bota tocmai îşi aprindea o ţigară. Pistruiatul apăsă pe butonul soneriei. Trecu aproape un minut şi nu deschise nimeni. Pistruiatul începu să se bucure, deşi maşina era tot în faţa casei. Mai apăsă o dată pe buton, apoi auzi paşi şi apăru o servitoare tânără

îmbrăcată într-o rochiţă neagră cu guleraşul alb.

— Sărut mâna, spuse Pistruiatul şi dădu buzna în casă sub privirile mirate ale servitoarei. Ea se luă după el.

— Îl caut pe domnul Constantinescu…

Servitoarea îl măsură din priviri:

— Aici nu locuieşte niciun Constantinescu…; Poate îl cauţi pe domnul Comănescu, de la poliţie…

— Nu, doamnă… îl caut pe domnul Mişu Constantinescu… Un om aşa, mic, cu nasul turtit ca un 187
tampon… Lucrează la Banca… da, la Banca agricolă…”

— Ai greşit adresa, băieţaş…

Pistruiatul trase cu coada ochiului spre stradă, văzu maşina lui Bota şi hotărî să continue discuţia.

— Aici nu-i Coşbuc 6?

— Ba da, îi răspunse servitoarea. Discuţia începu s-o enerveze.

Pistruiatul, negăsind nimic mai bun de spus, arătă spre o vază plină cu flori:

— Astea ce fel de flori sunt?

— Gladiole…

— Gladiole?… Aşa arată gladiolele?…

Maşina tocmai demară din faţa casei.

— De astea am mai văzut şi în parcul comunal. Dar nu ştiam că se cheamă aşa. Vă rog să mă scuzaţi… înseamnă că nenea Mişu Constantinescu într-adevăr nu locuieşte aici…

Fata îl conduse până la uşă şi Pistruiatul, cu geamantanul în mână, coborî bucuros scările, deşi din cauza drumului cu maşina ajunse în partea cealaltă a oraşului. Fără geamantan, distanţa n-ar fi avut nicio importanţă: s-ar fi urcat pe tamponul unui tramvai, şi, în mai puţin de douăzeci de minute, ar fi ajuns acasă. Din cauza geamantanului însă trebuia să bată toată distanţa pas cu pas. În apropierea podului de fier îl opri un gardian.

— Ce ai în geamantan, puştiule?

— Haine…

— Atunci treci acolo, şi arătă spre cheiul apei.

— Dar eu vreau să mă duc acasă…

— După control. Gardianul îl îmbrânci.

Pistruiatul, supărat, porni spre chei şi descoperi acolo o mulţime de oameni cu geamantane, cu desage, cu coşuri, cu rucsacuri. Mai auzise el ceva despre campania împotriva bursei negre, de demascarea speculanţilor, de confiscarea tuturor mărfurilor a căror provenienţă nu era justificată. Un alt gardian îl sili să stea la coadă. Neavând încotro, se supuse. Nimerise între o ţărancă cu două desage cu miros de slănină râncedă şi un individ îmbrăcat elegant; cu nişte ochelari cu ramă de aur. În faţă, la vreo opt metri de el, un comisar, care controla bagajele, tocmai se răsti la un cetăţean:

— Păi asta e mai mult de douăzeci de kilograme de săpun… Ce faci cu el?

Omul îngăimă ceva, că nevasta sa e spălătoreasă, dar Pistruiatul nu reuşi să audă toată convorbirea. Şi fiindcă voia să fie pe deplin lămurit se întoarse spre omul cu ochelari cu ramă de aur:

— Ce se întâmplă aici, domnule?

Individul cu ochelari nu se arătă prea vorbăreţ:

— De la doi la patru…

— Nu înţeleg.

— Faci pe prostul?

— Nu, domnule!… Ce înseamnă de la doi la patru?

— Cine nu iese bine la control primeşte între doi şi patru ani…

— Şi credeţi că o să controleze şi geamantanul unui băiat ca mine?

— Bineînţeles… Sunt unii care transportă alimente în cărucioare de copii.

— Atunci am dat de dracu’!

Omul cu ochelari abia acum se arătă binevoitor, îl cercetă cu privirile:

— Carne?

— Nu.

— Făină?

— Nu. Haine.

— A, lucrezi în textile… Te scapă Vasiliu…

Coada înainta încet. La o femeie găsiseră aproape treizeci de kilograme de lină, la un altul două duzini de cămăşi sustrase de la o fabrică. Pistruiatul, neştiind ce ar trebui să spună despre uniforma din geamantan, era speriat. Stând rezemat de balustrada de fier a cheiului, privi în jos. La vreo patru metri adâncime, prundul râului îl îmbia. Scoase din buzunar un ghemotoc de sfoară şi legă un capăt de toarta geamantanului iar celălalt capăt de balustradă. Când socoti că nu-l vede nimeni începu să dea drumul geamantanului.

Geamantanul rămase atârnat deasupra prundişului.

Ajuns în faţa Comisarului, Pistruiatul ascultă discuţia acestuia cu individul cu ochelari:

— O, ce bine îmi pare că ne vedem din nou, domnule Petrescu… Tot becuri?

— Becuri, domnule comisar…

— Atunci lăsaţi geamantanul aici. O să avem noi. grijă să nu se spargă… Iar dumneata te prezinţi mâine la secţia economică. Fix la nouă… Sper că aţi rămas tot om de cuvânt… w

— Se poate, domnule comisar.

Comisarul nu-i mai dădu nicio atenţie. Se întoarse spre Pistruiat:

— Tu, puştiule?

— Vreau să cumpăr un kilogram de carne de vacă… Dacă se poate muşchi…

Comisarul îl privi năucit:

— Te plesnesc de-ţi sar ochii… Unde ţi-e bagajul?

— Ce fel de bagaj?

— Atunci ce cauţi aici?

— Mi-a spus un domn că aici se vinde carne de vacă şi săpun…

— Hai, pleacă de aici, obrăzniciile!…

CÂND, ÎN SFÂRŞIT, Pistruiatul se văzu în pod, eraistovit: umblase ca pentru două zile, nu mâncase nimic şi trecuse prin fel de fel de emoţii. La întrebarea lui Andrei dacă totul a mers strună a răspuns că da. N-avea putere

nici măcar să-i povestească prin câte *a* trecut. Andrei, în spatele unei lăzi, tocmai se îmbrăca. Pistruiatul încercă şi el chipiul, dar chipiulera mare, îi cădea peste ochi. În cele din urmă apăru Andrei în uniformă militară.

— Îţi stă bine în uniformă, îl întâmpină Pistruiatul. Arăţi ca un adevărat ofiţer.

— Crezi că nu mă recunoaşte nimeni?

Garantez... Am uitat să-ţi spun: în buzunar ai actele. Ar trebui să te uiţi să vezi cum te cheamă... în timp ce-şi căuta actele, Andrei spuse pe un ton foarte serios:

— Ai devenit un adevărat activist...

— Activist?... Ce înseamnă activist?

— O să afli mai târziu... Ştii cum mă cheamă? Ion Dunăreanu!

— Ai un nume foarte frumos. Îmi pare rău că nu mă cheamă şi pe mine aşa. Vrei să te însoţesc?

— Nu. Şi te rog foarte mult să nu mai treci niciodată, nici pe la tinichigerie, şi nici în strada Carol. Asta e foarte important.

— Şi noi nu ne mai vedem niciodată?

— Ba da. Dar nu foarte curând.

— Şi dacă o să-mi fie dor de tine?

— Trebuie să fii tare... Dar s-ar putea să am nevoie de tine...

— Aş vrea să ai...

— Bine. Pistruiatule! Vezi dacă pot să cobor.

COMISARUL BOTA, înainte de a intra în biroul lui Comănescu, îşi verifică ţinuta. îl ştia pe şeful cel mare meticulos şi n-ar fi vrut ca, din cauza unui nasture sau a unui fir de praf, acesta să-i facă observaţie. Comănescu îl primi rece, parcă obosit, plictisit. Nu-i răspunse la salut, aştepta ca Bota să-i raporteze. Acesta nu se lăsăaşteptat.

Am terminat acţiunea „Depoul", domnule comisar regal. Am percheziţionat fiecare atelier, fiecare secţie...

— Şi, bineînţeles, n-ai găsit nimic! îl întrerupse Comănescu.

— Aproape nimic, domnule comisar regal. Nişte manifeste...

— Aş fi preferat să găsiţi tipografia…

— E vorba de o tipografie mică, de mână, un multiplicator…

— Dar destul de mare ca să umple tot oraşul cu manifeste.

— S-ar putea s-o depistăm. Avem promisiuni…

— Cunosc aceste promisiuni… Până aflăm noi adresa, tipografia e instalată în partea cealaltă a oraşului… Spune-mi de depou.

— Am reţinut trei indivizi… Unul dintre ei pare a fi dispus să vorbească.

— Luaţi-l cu binişorul…

— Lăsaţi asta în seama noastră, domnule comisar regal/… Văzându-l pe Comănescu puţin mai bine dispus, schimbă vorba-Azi m-am întâlnit cu nepotul dumneavoastră… Atunci când v-a adus geamantanul.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, domnule Bota. N-am niciun nepot.

— Nu se poate. Nu locuiţi în Coşbuc 6?

— Ba da. Dar nu toţi care locuiesc pe Coşbuc 6 trebuie să aibă nepoţi. Tu ai băut, Bota?!…

— N-am băut, domnule comisar regal. Şi să ştiţi, puştiul care – acum îmi dau seama – s-a dat drept nepotul dumneavoastră e acelaşi băiat pentru care rândul trecut m-a certat domnul comisar Bălan. Dar vă spun, l-am dus eu în Coşbuc 6 şi l-am văzut când a intrat la dumneavoastră în casă…

— Poate vrei să spui că am legături cu oameni suspecţi…

— Nu, domnule comisar regal. Dar băiatul a intrat la dumneavoastră.

— N-am avut niciun vizitator minor.

— Înseamnă că băiatul acesta ne duce de nas. Prima oară l-am întâlnit la o casă supravegheată. Domnul comisar Bălan m-a certat că l-am adus aici. Mi-a spus că dumneavoastră l-aţi anchetat deja.

— Pe pistruiatul acela l-ai văzut şi la casa supravegheată?

— Da, la casa Rozeanu.

— Interesant, foarte interesant… Poate n-ar» râu să-l punem sub observaţie. Du-te şi aranjează asta!

— Am înţeles, domnule comisar regal.

Salută reglementar şi porni în camera de gardă. Sore nemulţumirea lui, nu-l găsi acolo decât pe

Ciupitu, un agent bătrân, familist, cu faţa ciupită de vărsat, de unde i se trăgea şi porecla.

— Ce faci, Ciupitule?

— Nimic, căscă agentul, deşi mai avea câteva ore până la terminarea serviciului.

— Ascultă mă, Ciupitule!

— Ordonaţi, domnule comisar!

— Te duci în strada Semaforului 2. Locuieşte acolo un puşti pistruiat. îl urmăreşti o zi, două, vezi ce-i cu el, apoi raportezi şefului direct. Ai înţeles?

— Numai la chestii de astea mă trimiteţi, spuse cu reproş agentul. Mor de foame, domnule comisar; Dacă nu mă trimiteţi la un bijutier sau la o cârciumă, o să-mi chiorăie maţele ca un saxofon. Am patru copii, domnule comisar…

— Dracu’ te-a pus să te însori… Hai, du-te!… Şi înainte de a pleca, trimite-l aici pe Suciu…

— Pe care Suciu?

— Pe ăla pe care l-am arestat la depou.

— Am înţeles, să trăiţi…

Suciu fu introdus de un gardian. Purta cătuşe.

— Scoate-i bijuteriile 1 ordonă Bota.

Gardianul îi descuie cătuşele şi, la un semn discret al comisarului, ieşi din încăpere.

Suciu îşi frecă braţele.

— Vă mulţumesc, domnule comisar-şef

— Comisar.

— Vă mulţumesc, domnule comisar.

— Spune mă, Suciule…

Suciu se grăbi să-i răspundă:

— Vă spun, domnule comisar…

— Spune, tu ai puteai să te ascunzi sub acest dulap?

— Da, domnule comisar…

— Atunci poftim… Ascunde-te!…

Suciu abia atunci se uita la dulap: era un dulap metalic, fără picioare. Între dulap şi. podea cu greu s-ar fi putut introduce o lamă de cuţit.

— Aţi glumit, domnule comisar… Sub dulapul acesta nu încape niciun gândac.

— Dar dacă te-ai strădui? Culcă-te!…

Suciu căută privirile comisarului să vadă dacă acesta glumeşte sau vorbeşte serios. Comisarul nu glumea. Se lăsă în genunchi, apoi se culcă pe burtă în faţa dulapului. Ştia că orice împotrivire s-ar solda cu bătaie. Prefera să se feţată joc de el decât să fie bătut.

Comisarul se apropie de el.

— Pentru Dumnezeu, domnule comisar, ce vreţi de la mine?

— Scoală-te, Suciule!… Suciu se ridică imediat în picioare. Spune, Suciule, tu-l cunoşti pe Cristian?

— Cristian? Nu, domnule comisar, nu cunosc pe niciun Cristian. Pe crucea mea! îşi închipui o crace mare până la buric.

— Atunci ţi-l prezint eu. Uite, e acolo! Arătă spre birou. În sertarul de sus…

Suciu se uită spre biroul încărcat cu dosare: nu prevedea nimic bun din această discuţie.

Bota, să m impresioneze, îşi încreţi fruntea:

— Te duci, sau vrei să-ţi fac o petiţie în scris? Hai, ce aştepţi?!…

Neavând încotro, Suciu, speriat de moarte, se duse în vârful picioarelor ca, eventual, paşii să nu-l enerveze şi mai mult pe Bota şi se opri în spatele biroului. Mai aruncă o privire spre comisar, cu speranţa ca acesta să-i zâmbească, să-i sugereze că totul 195

nu e decât o glumă. Bota îi urmărea toate mişcările cu fălcile strânse. Precaut, Suciu trase sertarul indicat, dar îl închise imediat. Broboane de sudoare reci îi năpădiră tâmplele.

— Adu-l aici! se auzi glasul gutural al lui Bota.

Suciu mai deschise o dată sertarul şi scoase de acolo un baston de cauciuc. Cu paşi mărunţi, ca drumul să dureze cât mai mult, Suciu se apropie de Bota şi-i întinse bastonul. Acesta îl îndoi între mâini, se juca, nervos, cu el. Suciu, cu ochii împietriţi, nu-şi luă privirile de la baston, ca şi cum cauciucul ar fi fost un magnet; vag simţi cum şiroaiele de sudoare i se preling sub gulerul cămăşii.

— Stai jos, Suciule, spuse după o pauză Bota şi arătă cu capul spre un fotoliu de piele. Cu mişcări încete, gata în orice clipă să se ferească, Suciu se aşeză pe marginea fotoliului. Îşi ţinea genunchii strânşi şi era încordat ca un arc. Bota aruncă bastonul spre el şi Suciu, de emoţie, neîndemâmatec* era să-l scape.

— Fă cunoştinţă cu Cristian, spuse râzând comisarul. împrieteneşte-te cu el... Probabil o să fiţi mult timp împreună...

Neputinţa, umilinţa îl îndârji pe Suciu. Spuse cu o voce dură, netremurată, încât, după rostirea frazei, se minună el însuşi:

— Ce vreţi de la mine, domnule comisar?

Bota îşi dădu seama, că celălalt, cu nervii sfâşiaţi, era în stare să-l înfrunte. N-avea niciun rost să continue cu tonul folosit până acum. Se aprooie de Suciu şi se aşeză ameninţător pe spătarul fotoliului.

— Vreau să-l prind pe Bogdan. Eu vreau să-l prind, înţelegi?... Uite, pe răspunderea mea, îţi 19 fi idau drumul... Chiar acum. Eşti liber... Dar dacă în două, trei zile nu-mi dai o pistă, atunci... Tu eşti bine văzut printre muncitori: lucrezi doar la depou... Nu poţi să nu afli ceva... Şi tot timpul gândeşte-te la Cristian... Hai, cară-te!...

SUCIU NU SE LINIŞTI nici când ajunse acasă, în camera lui subînchiriată, întunecoasă, cu miros acrişor de igrasie. Oricine venea pentru prima oară la el, îl ruga să ridice obloanele. Suciu zâmbea îngăduitor: ferestrele nu aveau obloane. Întunericul se datora unei clădiri zidite aiurea, cu calcanul chiar în dreptul geamului lui, la doi metri depărtare. Nici măcar dimineaţa, când soarele bătea pieziş, o rază nu reuşea să se strecoare în casă; iar când

cerul era înnourat, Suciu era obligat să aprindă luminile. Nu se mutase din această casă din comoditate ci din precauţie: avea un singur vecin, chiriaşul principal, un pensionar în vârstă, cam într-o ureche, surd, care nu vedea şi nu auzea nimic, care nu-şi dădea seama că are de-a face cu un om al poliţiei.

Suciu deschise larg ferestrele, să aerisească, dar nu pătrunse în casă decât miros de buruieni arse de soare şi, vag, aroma teilor de peste drum. Era deprimat şi o nelinişte imensă, îi măcina creierul: preţ mare au cerut poliţiştii pentru eliberarea lui. De unde să facă rost de Bogdan? Bota, ca toţi poliţiştii de altfel, era naiv şi prost: era convins că muncitorii de la deoou ştiu cu toţii adresa unde e ascuns Bogdan. îi subapreciază pe comunişti şi poate chiar acesta era motivul pentru care nu reuşeau să le vină de hac. Cei câţiva comunişti care ştiau în clipa de faţă de existenţa lui Bogdan erau toţi oameni de in 197

credere, nu nişte palavragii. Dacă ar fi răsuflat ceva, ar fi ajuns de mult la urechile poliţiei. Ori Bogdan nu mai e în oraş, ori nu ştie despre el decât un sân –, gur om, sau, mă rog, foarte puţini şi, fără discuţie, numai cei în care au încredere absolută. Dacă ar aplica şi poliţia metoda de lucru a comuniştilor; ar avea sarcină mult mai uşoară. Dar fiecare comisar ar vrea să-l prindă personal pe Bogdan; şi pentru banii puşi pe capul lui, şi cu gândul la avansare. Dacă ar schimba între ei măcar bănuielile, ar şti mult mai mult, ar fi mai uşor de tras o concluzie. Comisarului Bălan nu-i putea sugera acest lucru: Bălan era nervos, pripit, n-ar fi avut răbdare să-l asculte. Bota era vanitos, Creţu şi Zisu carierişti. Erau prea mândri ca să asculte sfaturile unui biet informator. Dacă ar putea odată să ajungă în faţa comisarului regal, să-i sugereze lui o altă metodă de lucru, poate ar reuşi mai mult şi, cine ştie, acesta, drept mulţumire, l-ar putea transfera într-un alt oraş, să i se piardă urma. Viitor mare în depou nu-şi prevedea: muncitorii au început să-l ia la ochi, au început să-l ocolească. Probabil bănuiesc ceva. Suciu îşi dădea seama că singura lui salvare era să dea de urma lui Bogdan şi era

hotărât să nu-şi vândă prea ieftin pielea.

Când se linişti, răsfoi toate însemnările sale, îşi notă câteva adrese, apoi se îmbrăcă elegant şi porni în oraş. Una din adrese suna ciudat: Ciobanu, tinichigeria Berindei. Nu cunoştea nicio parolă, nu ştia care dintre mime era cel fictiv. Dar nu avea de ales: adresa o aflase în timpul unei acţiuni de răspândire a manifestelor. „Marfa era trimisă de Ciobanu!" „Eu l-am ridicat!", se lăudase un muncitor înalt, cu sprâncenele arse. „Am fost 198

chiar la el, la Berindei 1" A doua adresă era în strada Carol, unde locuia o profesoară de istorie de la şcoala primară numărul 8. Cunoştea ceva şi din felul cum trebuia să ia legătura cu ea, şi anume, să închirieze o cameră cu fereastră într-o direcţie cardinală. Dar oricum, era femeie, putea fi înşelată mai uşor.

Hotărî să-şi încerce norocul în strada Carol. Urcă la etajul <întâi şi citi toate cărţile de vizită de pe uşile apartamentelor. În cele din urmă găsi pe pe cea dorită: „Iulia Prodan, profesoară.

Suciu îşi aranjă ţinuta, sună discret, o dată scurt, Se auziră paşi şi, în deschizătura uşii, apăru o femeie tânără cu trăsături frumoase. Suciu îşi drese vocea şi spuse pe un ton oficial:

— Aş vrea să vorbesc cu doamna profesoară Prodan.

— Eu sunt, răspunse femeia şi-l cercetă îndelung. Cu cine am plăcerea?

— Numele meu n-o să vă spună nimic, doamnă. Vin din Bucureşti.

Sublinie cuvântul „Bucureşti" ca şi cum numele oraşului ar fi fost o titulatură. Profesoara nu păru impresionată:

— Şi ce doriţi?

Individul din faţa uşii nu-i plăcu din prima clipă.

Suciu, dezorientat, socoti că nu era cazul să înceapă cu parola, mai ales că n-o ştia pe de-a întregul, căută să câştige timp:

— Ştiţi, n-aş vrea să discutăm aici pe palier… Dacă mi-aţi permite să intru… e vorba de un lucru foarte

important…

— Îmi pare foarte rău, îl întrerupse profesoara. E dezordine, şi… Spuneţi-mi ce doriţi?

Suciu nu răspunse imediat: îşi muşcă buzele, ca şi cum s-ar concentra să-şi aducă aminte de ceea ce ar fi avut de spus.

— Nu aveţi de închiriat o cameră cu ferestrele spre sud?

Rosti cuvintele încet, cu pauze între ele, ca, să se ştie că e vorba de o parolă. Iulia păli, instinctiv vru să închidă uşa, dar se răzgândi repede. Se forţă să nu se trădeze şi-şi auzi bătăile repezi ale tâmplelor. Se strădui să vorbească stăpânit, fără nicio intonaţie:

— Nu. De altfel nici nu ştiu încotro dau ferestrele mele. Cine v-a spus că închiriezcamere?

Suciu îşi dădu imediat seama că femeia din faţa lui e puţin derutată. Răspunse repede:

— Cei de la Bucureşti, de la centru.

Iulia îşi mai reveni.

— Ce fel de „centru”?

Suciu încercă un zâmbet.

— Înţelegeţi dumneavoastră. Avu senzaţia că e pe drumul cel bun. Aş vrea să mă întâlnesc cu Enache. Repetă numele silabisind: E-na-che.

Iulia îşi recăpă definitiv calmul.

— Cu care Enache?… Nu cunosc niciun Enache… Cred că aţi greşit adresa!…

Închise uşa, semn că pentru ea discuţia a luat sfârşit. dar rămase în spatele uşii până ce se convinse că omul nu mai e pe palier. Abia după aceea se duse spre camera lui Andrei, Trebuia neapărat să-i comunice această întrevedere. Bătu la uşă şi, fără să aştepte răspuns, intră.

— Te deranjez?

Andrei îşi ridică privirile de pe hârtiile din faţa lui şi zâmbi:

— Nu. De altfel e pentru prima oară că vă fără să te fi chemat. S-a întâmplat ceva?

— Da. A fost aici un om care ar fi vrut să stea de

vorbă cu tine.

— Cine?

— Nu-l cunosc.

— Şi, de unde ştie că stau aici?

— Nu ştie. Ani impresia că, bănuieşte doar. Te-a căutat pe numele Enache. Spunea că a venit din Bucureşti, de ia centru.

— Ce fel de centru?

— Asta l-am întrebat şi eu… Mai ales că cei de la Comitetul Central au fost informaţi de noua ta adresă. Adresa asta a fost hotărâtă de biroul local. Ştia şi ceva din parolă, căuta o cameră cu ferestrele spre sud… Părea că auzise Ceva, dar nu era destul de bine informat.

Andrei îşi puse palma în faţa ochilor obosiţi, ca şi cum aşa ar fi fost mai uşor să se concentreze.

— Asta e grav.

— De aceea am venit zgr-ţi spun.

Andrei se ridică, se duse la fereastră, privi un timp desenele abstracte ale perdelelor, apoi se întoarse spre Iulia.

— Dacă erau de la poliţie ar fi insistat, poate ar fi dat buzna în casă. Probabil că tatonează doar, verifică toate adresele pe care le au în dosarele lor. Bănuiesc că ai fost calmă.

— Am încercat să fiu.

— Cred că nu trebuie să fii îngrijorată… Sper. Tu n-ai astăzi cursuri?

— Ba da, dar numai de la 11.

— Mda… Dacă te duci la şcoală, aş avea o rugăminte. Aş vrea să-l văd pe Pistruiat.

Iulia răspunse repede cu o nuanţă de reproş în glas:

— Ţi s-a făcut dor de el?

— Da, spuse Andrei şi zâmbi.

— Să-l trimit aici?

— Nu. Aş vrea să-l văd în oraş.

— Eu n-aş putea să te ajut?

— Ba da. Dar deocamdată nu e ceva important şi, în afară de asta, dacă au fost aici, s-ar putea să fii pusă sub

supraveghere. Înţelegi?

— Desigur. La asta nu m-am gândit.

X

AGENTUL CIUPITU se postă în faţa casei din strada Semaforului 2, la şase dimineaţa, înarmat cu un bloc notes şi cu un creion. Luă cu el şi două lame, pentru eventualitatea dacă vârful creionului s-ar rupe. Pentru că, spunea el, în creioanele astea de fabricaţie de război, fie ele şi Hardtmuth, nu mai poţi avea încredere: te lasă în pană când ţi-e lumea mai dragă.

Despre creioane sau despre orice alt lucru fără însemnătate ar fi putut vorbi ore întregi: ştia cum se presează praful de grafit pentru miez, ştia la ce temperatură se produce solidificarea, ce lemn se foloseşte pentru carapace; ştia cu ce se conservă mărarul, câtă terebentină se adaugă la vopseaua neagră ca să producă un kilogram de pastă de ghete. Dar dacă, întâmplător, cineva l-ar fi întrebat de ce e război, n-ar fi ştiut să răspundă. Nu ştia de ce era România aliată cu Germania, dacă s-a deschis sau nu cel de al doilea front şi, în special, nu înţelegea ce caută americanii în Europa.

Până la şapte şi douăzeci când apăru Pistruiatul în poarta casei nu făcu decât o singură însemnare în carneţel: „6, 30, Pleşa Mihai, bătrânul, părăseşte casa. E îmbrăcat cu pantaloni de doc şi o scurtă de piele”.

Când apăru Pistruiatul, notă ora, apoi vârî carneţelul în buzunar şi, profesional, se luă după băiat. Păstră o distanţă de vreo douăzeci de metri, dar toate măsurile luate erau de prisos: Pistruiatul nu-şi întoarse niciodată capul spre el. În colţul străzii fluieră de două ori şi, de printre leaţurile rupte ale unui gard, apăru un câine lăţos. Ciupitu îi urmări până la fabrica de hârtie. Aici îşi scoase carneţelul şi notă: „7, 40, fabrica de hârtie”. Ştia că Andrei Bogdan evadase la fabrica de hârtie. Pentru o clipă îi trecu prin minte că această afacere de urmărire fără importan – că s-ar putea să-i fie rentabilă! Cine ştie dacă acest copil nu era în legătură cu evadatul. Continuă urmărirea foarte precaut: intră în curtea fabricii printr-o spărtură, îşi

murdări costumul proaspăt călcat de nevasta sa, apoi se târî prin iarba încă udă de rouă şi se apropie de Pistruiat până la vreo zece metri. Spre mirarea lui, Pistruiatul nu intră în clădire; scoase numai din ghiozdan două felii mari de pâine. Le întinse câinelui, pe urmă, ca şi cum şi-ar fi lăsat jigodia de planton, îşi văzu de drum. În stradă, curăţindu-şi costumul înverzit de iarbă, Ciupitu înjură de toţi dumnezeii. Pistruiatul ori avea cunoştinţa de el şi i-a jucat o festă, ori inconştient l-a pus să se strecoare printre dărâmături. sisaşe târască prin iarba udă. Dar pentru că urmăritul nu-şi întorsese niciodată privirile, Ciupitu trase concluzia că Pistruiatul n-avea nici cea mai mică bănuială că ar fi urmărit.

203

La ora opt fără trei minute, Mihai Pleşa intră în clădirea şcolii.

Agentul se întrebă dacă are vreun rost să stea de planton în faţa şcolii sau, foarte liniştit, poate să se ducă într-o cafenea să-şi petreacă timpul acolo. Totuşi nu-şi părăsi postul. Dacă va trebui să facă un raport chiar şefului cel mare, n-avea niciun rost ca din cauza a două sau trei ore de asteotare să-şi pericliteze o eventuală avansare. Îşi cumpără un ziar şi se aşează pe balustrada de metal a scuarului din faţa şcolii.

La sfârşitul orelor, profesoara de istorie, cu catalogul sub braţ, se postă la o fereastră şi aşteptă ca Pistruiatul să se apropie de ea. În clasă, în timpul lecţiilor îl anunţase cu voce tare că ar vrea să discute cu el, după program. Felul cum îi spusese părea o ameninţare: chiar auzi cum colegul de bancă al Pistruiatului îi şopti: „Probabil îţi cheamă părinţii la şcoală”. Pistruiatul nu-i răspunse înţelesese cum trebuie cele spuse de profesoară.

După oră Pistruiatul îşi făcu de lucru prin clasă, să întârzie cât mai mult. Voia ca, pe coridor. În tâmnul discuţiilor, să nu fie decât ei doi. În cele din urmă, când se convinse că ceilalţi elevi au coborât scările, se apropie de profesoară. Ea, în clipa când îl simţi, începu să-i vorbească fără să se în „toarcă spre el.

— Eşti singur?

— Da.

— La ora trei te duci la Terasa Astoria. Fii atent să nu fii urmărit. Te aşteaptă Andrei.

— Am să fiu acolo.

Plecă fără să salute.

Profesoara rămase la fereastră şi privi scuarul din faţa şcolii. Ciudată e viaţa! Tocmai acest puşti pistruiat i-a fost dat să-i fie omul de legătură. Dacă totul ar fi depins de ea, nu i-ar fi dat nicio sarcină. Dar dacă Andrei îl socoteşte de încredere, probabil că e.

Pistruiatul tocmai apăru în faţa scuarului şi atunci profesoara îl urmări cu privirile. Spre mirarea ei, un bărbat care până atunci citisentfstingherit un ziar se luă după el. Putea fi doar o coincidenţă, dar ea n-avea dreptul să fie nepăsătoare: fugi în cancelarie, lăsă catalogul şi, fără să-şi iar rămas bun de la colegi, goni cât putu mai repede pe scări să-l ajungă din urmă pe Pistruiat, în stradă se convinse de-a binelea că băiatul era urmărit: omul cu ziarul se as-videa după trecători, pe după porţi. Ce bine că a rămas câteva clipe la fereastră. Trecu în grabă pe lângă agent şi se apropie de Pistruiat.

— Nu te uita la mine şi fii atent la ce-ţi spun: nu te mai duci la Terasă, eşti urmărit. Nu te uita în spate! Eşti urmărit de un bărbat cu pălărie cu boruri largi, îmbrăcat într-un costum bej. Fii foarte atent…

Profesoara îşi continuă goana dând impresia că cei câţiva – paşi făcuţi alături de Pistruiat au fost un fel de răgaz, ca să-şi mai tragă sufletul.

Pistruiatul nu privi nici în stânga, nici în dreapta: îşi continuă drumul. Ajuns în faţa unei drogherii se opri şi cercetă firmele. Cu coada ochiului se uită îndărăt şi-şi descoperi omul. Venea agale ca un om fără treburi. Să-i poată reţine mai bine figura, Pistruiatul se întoarse spre el:

— Nu ştiţi, domnule, de ce se scrie „Lizette” cu doi de t?…

Surprins, agentul încremeni, apoi se uită spre firmă şi văzu inscripţia „Drogheria Lizette”.

Răspunse cu întârziere:

— Probabil e o transcriere franţuzească…

— Vă mulţumesc, domnule.

Rămase în faţa vitrinei. Apoi, când agentul trecu mai departe, îşi continuă şi el drumul, dar în sens invers. Dacă e într-adevăr urmărit atunci agentul va trebui să se dea de gol. Într-adevăr, agentul se întoarse după Pistruiat. Pistruiatul îşi grăbi paşii, îşi grăbi şi agentul. Pistruiatului începu să-i placă această urmărire: coti spre o stradă lăturalnică aproape goală. „Păi, o să ai o misiune grea cu mine, domnule agent!” Pistruiatul se aplecă să-şi lege şireturile şi, în clipa aceea, apăru agentul. Nu mai putea să dea îndărăt: îşi continuă drumul şi îl depăşi pe Pistruiat. Acesta, în aceeaşi clipă porni iar în sens invers. După ce depăşi colţul, se lipi de zid şi aşteptă. Auzi bocăniturile repeze ale agentului şi acesta apăru, transpirat, la colţ. Era în viteză: abia reuşi să stopeze în faţa Pistruiatului, dar fu obligat să meargă mai departe. Pentru o clipă avu senzaţia că puştiul îi zâmbeşte. Nici nu-i o misiune chiar atât de uşoară, gândi, şi îl înjură pe Pistruiat. Satisfăcut, Pistruiatul porni agale şi simţindu-se urmărit, nu-i mai dădu nicio importanţă agentului. Hotărî să-l păcălească cum nu mai fusese păcălit până atunci. Ştia o casă cu două intrări. O să-l ducă pe agent până acolo şi o să-l lase cu buzele umflate. În casa cu pricina, Pistruiatul intră în clădire şi fugi pe scări, spre etajele de sus. Alerga aproape de balustradă, să fie văzut. 206

Agentul, jos, la capătul scărilor îşi notă ceva într-un carneţel. Era clar că băiatul nu-i mai putea scăpa. Urcă şi el scările. Ajuns la etajul doi, auzi în spate paşii repezi ai copilului. Nu observase că acesta se pitise într-o adâncitură de pe palier. Fugi şi el în jos şi nu-şi dădu seama că Pistruiatul se ascunsese sub scară. Goni în stradă, se uită în stânga, în dreapta, dar Pistruiatul nu era nicăieri. În acest timp, Pistruiatul intră în curtea interioară şi ieşi pe poarta cealaltă care dădea spre chei. Fără grabă se opri în staţia de tramvai şi se aşeză pe primul tampon.

Fix la trei apăru în faţa Terasei Astoria. Câţiva ofiţeri

nemţi şi nişte pensionari stăteau la mesele aşezate pe trotuar. Printre ei, Pistruiatul îl descoperi şi pe Andrei? îmbrăcat în uniformă. Nu ştia cum va trebui să ia legătura cu el, dar socoti că Andrei va fi destul de deştept să-l ajute. Tocmai trecea indiferent prin faţa lui, când acesta se întoarse spre el:

— Puştiule, nu vrei să te duci să-mi cumperi nişte ţigări?... Un pachet de Naţionale. îi întinse o bancnotă de cinci lei.

— Cu plăcere, domnule.

Cu bancnota în mână îşi continuă drumul. Sub o poartă, să nu fie văzut, despături bancnota: aşa cum se aşteptase, găsi în ea un bileţel: „Du-te la Berindei şi rupe imediat biletul!”

Rupse bileţelul în zeci de bucăţi, le puse în palmă şi suflă în ele: bucăţelele de hârtie se risipiră ca nişte fulgi. Şi pentru că pe bileţel nu era trecută nici ziua şi nici ora când urma să aibă loc vizita, socoti că sarcina era imediată şi porni spre piaţa de vechituri.

ÎN PIAŢA DE VECHITURI, fără să-şi dea seama, Pistruiatul trecu iar în faţa tarabei cu cravate. Nu auzi când femeia se întoarse spre individul cu tricou de marinar.

— L-ai recunoscut?

— Pe cine??. Aa, pe prietenul meu pistruiat... Dă-l dracului!

— Doar nu te temi de el! Eu, în locul tău, i-aş cere socoteală pentru chestia aceea cu geamantanul. Chiar aşa, să te ia de fraier un puşti?...

— Ai dreptate... Merită să-i dau un picior în fund... E javra cu el?

— N-o văd.

— Atunci îl potcovesc.

Pistruiatul se trezi prins de umeri. Se sperie, se întoarse şi, când îl recunoscu pe bişniţar, se linişti. Crezuse că îl ajunsese din urmă agentul.

— Ce bine îmi pare că te văd, spuse cu voce mierosă bişniţarul... Să ştii că mi-ai făcut o mare surorizăcă m-ai

vizitat… Ascultă, nu mai ai un geamantan să ţi-l car?

— N-am.

Faptul că Pistruiatul nu încercă să fugă şi nici nu se arătă speriat îl puse pe bişniţar în încurcătură.

— Ascultă, mă gâlmă!… Ce crezi, baţi recordul mondial „Ta înălţime dacă îţi dau un şut în fund?

— Să ştiţi, prietenului meu nu-i place atletismul şi mutra dumneavoastră îi place şi mai puţin… Vârî două degete între buze şi fluieră cât putu de tare, apoi începu să strige din răsputeri:

— Calu! Calule!…

Bişniţarul, fără să scoată un cuvânt, sări peste un morman de vedre şi dispăru în mulţime. Nu-şi 208 x imaginase că Pistruiatul îşi strigase câinele doar aşa, ca să-l sperie.

Înainte de a intra la tinichigiu, se uită în toate părţile, să vadă dacă nu e urmărit. Nu era. Intră şi clinchetul metalic al clopoţelului îi făcu plăcere. Tinichigiul se întoarse spre uşă şi făcu o mutră de parcă ar fi văzut poliţia.

— Ce-i cu tine pe aici!? Nu ţi-am spus să nu mai dai pe la mine?…

Primirea ostilă îl descumpăni pe Pistruiat.

— Eu am fost convins că dumneavoastră aveţi nevoie de mine… Şi dacă m-am înşelat „vă rog să mă iertaţi…

— Vrei să spui că Enache tot pe tine te-a trimis!…

— Da. Sau dumneavoastră credeţi că nu merit încrederea lui?

— N-am spus asta… dar e vorba de o misiune foarte grea… Trebuie să predai unui om un gheştetner…

— Ce-i aia gheştetner? întrebă Pistruiatul. Auzise pentru prima oară acest cuvânt.

— Un fel de tipografie…

— Tipografie?… Ar fi trebuit să viu, cu un camion?

— Nu… E o tipografie de mână. Deschise uşa dulapului de tinichea şi scoase de acolo un oachet puţin mai mare decât un ghiozdan. Uite. asta e

— Atât de mică? Nu pot s-o văd şi eu?

— Nu. De fapt nici n-aveai voie să ştii ce-i în acest pachet.

— Am înţeles. N-aveţi, încredere în mine.

Tinichigiul îl privi dojenitor:

— Mă, da sensibil mai eşti!…

— Sunt, domnule Ciobanu!

— Te priveşte, prietene. Uite ce va trebui să faci. Ştii unde e poşta mare”.

— Ştiu.

— La patru şi un sfert, dar exact ia patru şi Un sfert, te prezinţi la ghişeul numărul doi. Acolo va sta un om cu Universul în buzunar. Te apropii de el şi-l întrebi: „Expediaţi un mandat”? Dacă răspunde „Da, un mandat telegrafic”, atunci pui pachetul lângă el şi pleci… Asta e tot. E clar?

s – Da, domnule Ciobanu.

— Atunci du-te, să nu întârzii. Mai ai o jumătate de oră.

Pistruiatul părăsi atelierul cu precauţie: se temu că bişniţarul, văzându-l fără yeâine, să nu se lege de el. Din cauza cumpărătorilor taraba acestuia nu se vedea. Pistruiatul, atent, coti imediat după primul colţ, cu riscul de a ocoli câteva străzi, numai să nu dea cu ochii de el.

Gheştetnerul nu era greu: cam cât un ghiozdan de marţi, când avea orarul foarte încărcat. Misiunea i se păru extrem de uşoară: nu înţelegea de ce era nevoie de atâtea precauţii. Oare de ce nu s-o fi dus maistrul Ciobanu la întâlnire? Probabil e cunoscut şi orice poliţist, văzându-l, s-ar luat după el. Îşi aduse aminte însă că şi el fusese urmărit şi, îngrijorat, privi în jur: pe strada pe care trecea nu văzu niciun cunoscut şi niciun poliţist. Îşi dădu însă imediat seama că nu de poliţiştii îmbrăcaţi în uniformă trebuie să se ferească, ci de agenţii secreţi;

În apropierea poştei mari, un turc, rezemat de căruciorul cu îngheţată, îl îmbie să-i cumpere marfa. Pistruiatul îşi aduse aminte de bancnota de cinci lei, rezemă gheşteţnerul de roata căruciorulin şi se scotoci prin buzunare.

— Vanilie ai? întrebă când pusebanenota pe cărucior.
— Am.
— Da de ciocolată?
— Am.
— Da cu fistic?
— Am şi cu fistic, bre!
— Rece?
— Păi, cum să fie îngheţata, bre? Rece!
— Atunci dă de un franc cu alune…
Turcul îi umplu un cornet cu îngheţată, apoi îi dădu restul.
— E bun, spuse Pistruiatul ca un adevărat cunoscător.
— Păi, când n-a fost îngheţata bună la Mehmet? Pistruiatul vârî restul în buzunar şi porni spre poştă. Exact în poartă îşi dădu seama că uitase pachetul la căruciorul turcului. Aruncă cornetul la pământ şi fugi din toate puterile spre negustor. Încă de departe văzu că pachetul nu mai era acolo. Turcul îl primi surâzător:
— Mai pun una de alune?
— Nu. Am venit după pachet.
— Ce fel de pachet?
— Unul aşa, îi desenă Pistruiatul forma pachetului în aer. L-am lăsat rezemat de cărucior…
— Dacă l-ai lăsat acolo, acolo trebuie să fie… Alah nu schimbă ordinea lucrurilor…
— Schimbă, nu schimbă, pachetul nu-i aici.
— Înseamnă că n-ai avut pachet. Ai fost mai înainte aici?
Pistruiatului i se urcă sângele în obraz:
— Am fost, bre! Nu te-am întrebat de îngheţ ţaţa de vanilie, de ciocolată, cu fistic, şi mi-ai spus că ai de toate…
— Eu nu am decât un fel de îngheţată. De vanilie. De când a început războiul n-am decât de vanilie. Atât!
— Atunci când ţi-am cerut cu alune şi mi-ai dat de vanilie, m-ai minţit… Aşa cum mă minţi şi acum… Dă-mi pachetul înapoi!
Turcul deschise uşiţa căruciorului şi scoase pachetul.

— Ăsta e, strigă bucuros Pistruiatul…

— Şi de unde ştiu eu că-i al tău?

— Întreabă-l pe Alah al dumitale, îţi spune el E pachetul meu.

— Dacă-i al tău spune-mi ce-i înăuntru?

— O tipografie!

— Mă, tu mă crezi pe mine prost?… Ia-ţi pachetul şi du-te!

În sala mare a poştei, Pistruiatul căută imediat ghişeul doi. Deasupra lui, pe o sticlă scria cu litere de aur: Recomandate, telegrame. Nu era niciun om acolo. Pistruiatul se uită spre ceas: mai erau cinci minute până la patru şi un sfert. Se aşeză pe o bancă, se uită în jur şi încercă să ghicească omul pe care va trebui să-l întâlnească. Printre cei din sală niciunul nu avea Universul în buzunar. S3 nu fi venit încă? Se întoarse spre uşă şi, în clioa aceea, simţi o mână pe soaţe. Se întoarse şi înlemni. Era taică-su.

— Ce cauţi tu aici?

— Am venit cu un prieten şi m-a rugat să-l aştept. Era bucuros că pusese pachetul alături, altminteri taică-su l-ar fi putut întreba ce are în el. 212

— Acum o înţeleg pe mama că te ceartă mereu. Masa e pusă şi tu umbli hai-hui. Ştii cât e ceasul?

Pistruiatul privi spre ceas: lipsea un minut până la patru şi un sfert. Ce ghinion să-l întâlnească tocmai pe taică-su la poştă!

— Hai, du-te acasă! continuă taică-su, şi-i spui mamei/ că vin şi eu imediat.

Pistruiatul se ridică, luă pachetul şi porni spre uşă. De acolo îşi mai întoarse o dată privirile. În faţa ghişeului era un om şi avea şi Universul în buzunar. Taică-su. Cum de nu i-a observat până atunci ziarul? Se întoarse şi se postă lângă el. Taică-su dădu cu ochii de el şi se supără cu adevărat, îi zvâcneau venele de la tâmple.

— Tot n-ai plecat?!…

— Te aştept să mergem împreună…

— Eu mai am puţină treabă aici.

— Expediaţi un mandat?

Taică-su căscă ochii mari, apoi se uită în jur să vadă dacă nu-i aude cineva. Nu era nimeni prin apropiere.

— Da, un mandat telegrafic.

Pistruiatul puse pachetul pe tejghea şi părăsi poşta.

CIUPITU INTRĂ în biroul lui Comănescu galben ca ceara. Şeful îi ceruse un raport scris şi el nu avea ce pune pe hârtie. La început, când îl chemă să raporteze şi verbal, se bucură, pe urmă, se sperie şi mai mult. Ce să-i spună?

Stând în faţa biroului lui Comănescu, sub privirile cercetătoare ale acestuia, era galben ca ceara.

— Dumneata, domnule agent, nu eşti bolnav?

— Nu, domnule.

— N-ai icter?

— Nu, domnule.

— Mă mir. Arăţi ca o lămâie. Spune!

Ciupitu îşi luă inima în dinţi şi începu să relateze.

— La şase şi treizeci a plecat taică-su la fabrică. La şapte şi douăzeci a apărut băiatul şi s-a îndreptat spre fabrica de hârtie.

Comănescu păru interesat. Îşi aprinse o ţigară:

— Continuă, te rog!

— La fabrica de hârtie l-a hrănit pe Cala. Calu e câinele lui. De acolo a plecat la şcoală…

— Asta e tot ce a făcut la fabrica de hârtie?

— Da, domnule comisar regal. De la şcoală a apărut după terminarea cursurilor. Nu trebuie să vă spun, am stat cinci ore în faţa şcolii aşteptându-l. Apare şi mă întreabă de ce se scrie Lizette cu doi t. Tocmai pe mine s-a găsit să mă întrebe.

— Te-a mirosit.

— Mult mai târziu m-a reperat. Spun, a ieşit de la şcoală, dar n-a luat-o spre casă, ci spre o stradă lăturalnică. Strada era pustie. Nu eram acolo decât noi doi… Vă imaginaţi, am avut o misiune grea…

— Halal misiune, îl întrerupse Comănescu. Să urmăreşti un băiat de 13 ani. Spune mai departe…

— Degeaba vă supăraţi. domnule comisar regal.

Strada, cum spuneam, era pustie. îl urmăresc. Se opreşte. Eu, ce era să fac? îl depăşesc. El se întoarce şi o ia în sens invers. Mă iau după el Stăfea ascuns după colţ şi. când îl depăşesc. porneşte din nou pe strada pustie.

— Ca un om cu experienţă.

— Exact, domnu1?? comisar regal. Ca un om cu experienţă…

Comănescu izbucni:

— Dumnezeu *v-a* luat minţile!… Băiatul se joacă cu voi, fiindcă simte că sunteţi nişte proşti!… Aduceţi-l aici!

— Acum?

— Vezi că eşti prost? Mâine-dimineaţă, când pleacă la şcoală. Doar n-o să stau toată noaptea după el. Şi cum ţi-a scăpat?

— V-am spus. A intrat într-o casă de pe strada Fogoian şi acolo s-a topit.

— Pe Fogoian 18, nu?

— Exact, de unde ştiţi?

— Casa aceea are două ieşiri. A doua spre cheiul Almăşan… Din cauza voastră mă înjură cei din Bucureşti! Nici nu-i de mirare că vor să mă schimbe. Dar înainte de asta, am să fac un mare serviciu poliţiei. Am să vă dau pe toţi afară!…

Când Pistruiatul ajunse acasă, Ciupitu era postat în faţa casei lor. Stătea rezemat de un gard şi fuma. Pistruiatul se apropie de el şi-l întrebă cât e ceasul. Ciupitu, politicos, îşi consultă ceasul de buzunar:

— Patru şi patruzeci…

— Şi când vă schimbaţi? întrebă obraznk Pistruiatul. Sau faceţi şi ore suplimentare?

ABIA LA CINĂ reuşi mama să-şi spună păsul despre comportarea lui Mihai:

— Ştii la ce oră a venit azi domnişorul de la şcoală?

Tata nu-i răspunse imediat: mai sorbi două linguri de supă şi, când se convinse că mama nu mai vrea să adauge nimic, răspunse tot cu o întrebare:

— De unde să ştiu?

— La patru şi jumătate.

— De, dacă învaţă mult. Tu vrei să-l faci popă! Trase cu ochiul spre Pistruiatacesta zâmbi pe ascuns să nu-l vadă maică-sa.

— Ţine-i partea! Ştii că are un patru la istorie”?

— La istorie? întrebă tata mirat, ca şi cum singura materie importantă ar fi fost istoria. Dacă are un patru la istorie, nu e grav. Istoria se face, nu se învaţă. Şi dacă o face bine, poate să iasă şi premiant. Aşa e, mă 9

— Am să mă străduiesc, tată…

Disperată, mahia nu mai ştia ce să creadă despre cei doi. Vru să ceară lămuriri, dar în clipa aceea se auziră bătăi în uşă:

— Dar ăsta cine o mai fi? întrebă speriată.

— Nu ştiu, ridică Pistruiatul din umeri.

— Nici eu, spuse şi tata şi continuă să mănânce.

— Nu ştiţi, nu ştiţi, izbucni mama. Fiţi siguri că pe mine nu mă caută nimeni. Se duse spre uşă să le demonstreze că are dreptate. În prag apăru doamna Preda. Stânjenită, mama îşi lăsă privirile în pământ, dar spuse cu voce caldă:

— Îmi pare bine că aţi venit, doamnă Preda, îmi pare foarte bine… x

— N-aş vrea să deranjez, doamnă Pleşa… Văd că sunteţi la masă…

— Nu, am terminat de mult… Aţi încercat rochia?

— Da, tocmai de aceea am venit. Soţul meu spune că face nişte cute aici.

Arătă spre şold.

— Asta se corectează uşor. Se întoarse spre masă: Vreţi să treceţi voi dincolo…

— Desigur, răspunse tata, numai tu nu uita sănţiţi puţin focul, să putem încălzi din nou supa.

Se ridică, îi făcu semn lui Mihai şi intrară în dormitor.

Imediat ce închise uşa, tata îl prinse pe Pistruiat de umeri:

De unde ai avut tu pachetul acela? Pistruiatul nu-i răspunse imediat, doar după ce ajunse la concluzia că nu i se poate destăinui:

— Nu pot să-ţi spun, tată.

Tata nu-l luă în serios: îl privi cercetător, apoi spuse în zeflemea:

— Aha, înţeleg… Faci pe misteriosul…

Oare tata chiar n-o fi înţelegând că e vorba Je un lucru foarte serios? răspunse tot cu întârziere:

— Nu, dar Enache mi-a spus să tac.

Tata tresări, dar se reţinu imediat: chiar îi păru rău că nu se putu reţine:

— Enache? Care Enache?

După felul cum pronunţase numele, nu părea că e într-adevăr curios.

— Deţinutul acela care a evadat acum câteva zile. Deci nu se înşelase, băiatul ştia mai mult decât ar fi bănuit.

— Îl cunoşti personal pe Andrei?

În ochii Pistruiatului apărură nişte luciri ciudate. Spuse cu o mândrie provocatoare:

— Da, e cel mai bun prieten al meu.

Tata nu se putu reţine; izbucni:

— Formidabil!… Mă, tu ştii ce om grozav e Andrei?

— Ştiu, răspunse Pistruiatul, plin de sine.

— Cu doi ani în urmă am fost împreună cu el… Pistruiatul râse cu subînţeles:

— Atunci când ai fost să repari gardul bunicii?

— Atunci mă, atunci… Numai vezi ca mama să nu afle nimic…

— N-o să afle. În orice caz de la mine nu.

Tata rămase un timp tăcut, privi desenele întortocheate de pe covor. Era mândru de fiul său.

— Spune, tu cum ai intrat în combinaţia asta?

— L-am întâlnit pe Andrei la fabrica de hârtie şi după aceea l-am ascuns.

— Unde?

— Aici, încasă. În pod.

Ar fi vrut să-şi strângă copilul la piept, dar se reţinu.

— Mă, tu eşti nebun!

— Nu, tată…

Mama deschise uşa şi, plină de importanţă, rosti

numele soţului:

— Mihai… Te rog condu-o pe doamna Preda…

— Cu plăcere, spuse tata şi Pistruiatul descifra din aceste două cuvinte un fel de înjurătură.

— Poftiţi, doamna Preda.

Doamna Preda întinse braţul, dar tata se prefăcu că nu vede şi-i deschise larg uşa:

— Poftiţi…

Legănându-se, doamna Preda ieşi în curte şi tata o urmă.

— Sunteţi foarte amabil, domnule Pleşa… Amabil şi drăguţ…

— Asta e puţin spus, doamnă Preda… Cu zece ani în urmă am fost ales cel mai drăguţ om de pe strada Semaforului. Îi deschise poarta şi, când ea ieşi în stradă, tata o închise. Noapte bună, doamnă…

Ofensată, doamna Preda nici nu răspunse la salut şi se pierdu în întuneric.

Tala; n loc să se întoarcă în bucătărie, se duse la beci, ridică chepengul şi coborî. La lumina unei lămpi de furtună desfăcu pachetul primit de la fiul său şi se apucă de lucru. Cunoştea bine funcţionarea gheştetnerului. Cu doi ani în urmă tipografia ilegală mai fusese instalată în pivniţă şi numai după ce agenţii au început să dea târcoale cartierului a dăt-o mai departe unui muncitor de la fabrica de vagoane.

Meticulos, pregăti hârtiile, apoi scoase textul primit de la un tovarăş venit de la Bucureşti şi se apucă de lucru. Cinci au apărut zorile avea tipărite mai mult de cinci mii de fluturaşi în care Partidul Comunist Român chema pe muncitori, pe ţărani şi. pe ostaşi la luptă împotriva cotropitorilor hitlerişti.

ÎNGRIJORATĂ, Iulia Prodan se culcă târziu, după ce adormise Lucica. Se întinse în pat. Din stradă se auzea huruitul unor maşini militare şi nişte comenzi în limba germană. Stinse lumina, dar când îşi dădu seama că nici aşa nu putea adormi, aprinse veioza de pe noptieră şi căută o carte: dădu peste Fraţii Jderi, o mai citise de

câteva ori şi-şi spuse că alesese bine, nu va trebui să se concentreze prea mult cu toate astea, după câteva pagini îşi dădu seama că frazele nu se legau între ele, reţinuse doar nişte cuvinte, nimic altceva. Gândurile îi zburau la camera alăturată unde, Andrei, de două nopţi nu mai stinsese lumina. Slăbea văzând cu ochii şi Iulia Prodan se simţea responsabilă de sănătatea lui. Ştia că cei de la comitet o să-i facă reproşuri că nu s-a îngrijit. Îndeajuns de el, că nu s-a străduit să aibă 219

condiţiile cele mai bune de lucru, dar cu Andrei nu se putea vorbi: era preocupat, gândurile îi zburau aiurea în altă parte, răspundea la întrebări scurt, numai cu da sau cu un şi, în general, părea absent la tot ce se petrecea în casă. Avea ochii încercănaţi şi, neras, părea un sălbatic.

Hotărî să se ducă la el şi să-i poruncească să stingă lumina, să se culce. Se ridică din pat, încet să n-o trezească pe Lucica, îmbrăcă un capot şi porni spre camera alăturată. Aşa cum bănuise, lumina ardea. Bătu încet în uşă:

— Pot să intru 9

— Desigur.

Andrei stătea la birou: în faţa lui pe o planşă harta oraşului era plină cu nişte desene ciudate, abstracte, linii, săgeţi de diferite dimensiuni, cerculeţe colorate.

— Iar nu dormi! spuse Iulia cu reproş.

Andrei o privi cu ochi mici obosiţi:

— Nici tu n-ai somn.

— Ba da.

— Şi atunci ce cauţi aici? Tu ai mâine cursuri, dar eu pot să lenevesc cât vreau.

— Ştiu că te scoli totdeauna înaintea mea.

— Pentru că am de lucru, Iulia. Nu vezi? Desenez. Vreau să dau examen la Belle arte…

— Singurul lucru care mă bucură e că glumeşti… Aş putea să te ajut cu ceva?

— Da. De fapt e bine că ai venit aici. Cunoşti bine oraşul?

— Destul de bine.

— Cam ce distanţă ar putea fi între gară şi fabrica de uleiuri?

— La asta nu mă pricep…

— Bine. Atunci află dacă la palatul telefoanelor există o scară de serviciu, una care să ducă direct în centrala automată.

— Asta pot să aflu. Şi acum te rog, culcă-te… Ştii foarte bine că răspund de sănătatea ta…

— Îmi porunceşti?

— Aş vrea să-ţi poruncesc…

— Acum nu se poate, Iulia… Efectiv am de lucru…

— Atunci te las… Noapte bună…

— Noapte bună, Iulia.

Profesoara ieşi din cameră, dar în loc să se ducă spre dormitor, se duse în bucătărie şi puse de cafea. Dacă tot nu-i dă ascultare şi lucrează, cel puţin să nu-i fie somn. Intră în camera lui Andrei fără să mai bată la uşă. Andrei, când văzu cafeaua aburindă, se lumină la faţă:

— Mai înainte ai fost atât de severă că n-am îndrăznit să te rog să-mi faci o cafea… Mă tem că ai început să-mi ghiceşti gândurile…

— E rău. asta? întrebă ea tulburată.

— Acuma, da.

— Poate că ai dreptate… Vezi, mai înainte am spus că nu mă pricep la distanţe. Am găsit soluţia. Măsor drumul dinspre gară şi fabrica de uleiuri cu paşii. Nu e bine aşa?

— Ba da-E foarte bine… Şi acum du-te şi culcă-te… Îţi mulţumesc pentru cafea.

Profesoara se culcă cu grijă să n-o trezească pe Lucica. Luă din nou cartea în mână, dar frazele tot nu se închegau.

— De ce nu stingi lumina?

— Tu nu dormi?”

— Cum să dorm cu lumina aprinsă? Şi mai ales cum să dorm, dacă umbli noaptea. Unde ai fost?

— Am făcut o cafea lui nenea Andrei.

— Şi te mai plângi că nu doarme… Cum să doarmă, dacă îi faci cafea?!…

— Ai dreptate. Hai să dormim.

Stinse lumina, dar somnul o ocoli până în zori.

MIHAI PLEŞA tocmai ascundea pacheţelele de manifeste în sân, când, în uşa bucătăriei, apăru Pistruiatul. Se uită lung la taică-su, apoi spuse ca un specialist:

— Aşa nu poţi ieşi din oraş.

Taică-su îl privi chiorâş:

— Te-oi fi pricepând acum la toate… De ce să nu pot ieşi?

— Pentru că te arestează primul poliţist…

— Ce vorbeşti! De zece ani totdeauna aşa am transportat manifestele.

— Da, dar de când a evadat Andrei, toată poliţia stă la pândă… –

— Poate ai vreo propunere?

— Da. Dar mă costă un patru.

— Nu înţeleg.

— Mă duc la şcoală fără cărţi.

— Şi?

— Iau un patru.

— Spune mai departe!

— Dar acest patru valorează cât doi de zece.

— Mă! Tu vrei să pui manifestele în ghiozdan.

— Da. Cine ar bănui că în ghiozdanul unui copil ar putea exista manifeste?

— Mă. tu nu eşti prost.

— Nu sunt… şi unde trebuie să duc manifestele?

— În strada Carol 35.

— Ştiu. Apartamentul 5. Doamna Iulia Prodan…”!

— Mă, tu cunoşti toată organizaţia…

— Nu toată… Dar pe câţiva cunosc.

Tata îl mângâie pe cap. z

— Să fii foarte prudent. Să nu faci vreo prostie.

— De mult nu mai fac prostii, tată. Înghesui toate manifestele în ghiozdan, se îmbrăcă şi porni spre strada Carol fără să dejuneze. îl încălzea gândul că în curând îl va vedea pe Andrei;

În stradă îl descoperi imediat pe agent. Stătea

rezemat de gard şi fuma. Ar fi fost o prostie să se întoarcă înapoi. Hotărî să scape de el pe drum. Dar nu se întâmplă aşa. Agentul îl ajunse din urmă şi-l prinse de braţ.

— Ce faci; iubitule? îi spuse agentul în loc de salut. Azi n-o să mai scapi… Spune-mi, ce ai căutat ieri. În strada Fogoian?

— E o balustradă lucioasă acolo şi mă dau pe ea…

— Şi pentru atâta lucru faci un ocol atât de mare?

— Da. Merită. E balustradă foarte lucioasă? Nu vreţi să încercaţi şi dumneavoastră?

Agentul îi cârpi o palmă. Pistruiatul vru să se rupă din strânsoare, dar nu reuşi: agentul îl ţinea ca într-un cleşte.

— Nu vrei să-mi povesteşti de cea de a doua ieşire din strada Fogoian?

— Casa aceea are două ieşiri?…

— Va să zică nu ştiai. Tu mă crezi prost, puştiule… Uite, nu sunt. îi mai cârpi o palmă.

— Ce vreţi de la mine? întrebă Pistruiatul speriat când văzu că agentul nu-l slăbeşte deloc. Trebuie să mă duc la şcoală…

— Cred că azi vei absenta de la cursuri… Vrea să te vadă domnul comisar regal.

Dintr-odată Pistruiatul păli şi-şi strânse mai puternic hamurile de la ghiozdan. Cum o să meargă la prefectură cu cinci mii de manifeste? Mai bine ar fi lăsat asta în seama lui taică-su.

În apropierea prefecturii mai încercă o dată să se smulgă din strânsoare, dar agentul aşteptase această tentativă. îl ţinea strâns de parcă toată cariera lui ar fi depins de asta.

În sala de aşteptare, acum goală, agentul îl sili să se aşeze pe o bancă.

— Să ştii că nu poţi ieşi din clădire. Dacă încerci să fugi, te snopesc…

Cu privirile aţintite în gol, Pistruiatul mai mult bănui decât auzi cum agentul intră în biroul lui Comănescu.

— L-am adus, domnule comisar regal. E afară în sala

de aşteptare.

— Pare speriat?

— Nu prea.

— Poate se preface numai…

— Dacă se preface, se preface bine. Îl aduc?

— Bineînţeles. De ce crezi că m-am sculat în zori?

Agentul ieşi, îl luă pe Pistruiat de umăr şi-l împinse în birou. De astă dată încăperea i se păru neprimitoare şi nu-l mai emoţionară nici fotoliile tapisate cu catifea roşie şi nici perdelele de pluş.

— Pofteşte mai aproape, domnule Pleşa.

Faptul că domnul Comănescu îi spunea „domnule* n «Tezorientă şi mai mult. E drept, comisarul regal nu avea nimic agresiv în voce, dar Pistruiatul ar fi preferat să fie înjurat decât luat cu vorbe mieroase.

— Bună dimineaţa, domnule comisar.

— Bănuiesc că nu te-ai aşteptat să ne vedem El fi de matinal. Ia loc, domnule Pleşa.

Pleşa se aşează în fotoliu şi rămase nemişcat. Nu ştia dacă se cuvine – sau nu să-l reclame pe Bgent că l-a pălmuit. Preferă să tacă.

— Să ştii, domnule Pleşa, mi-a plăcut gluma aceea cu nepotul. Ai păcălit trei comisari… De ce ai făcut asta?

Pentru că domnul Bota m-a pălmuit… Mi-a tras o palmă fără să-i fi făcut ceva… Ştiam că se teme de dumneavoastră şi atunci i-am spus că sunt nepotul dumneavoastră. Vă rog să mă scuzaţi… O altceva aş fi putut să fac unui comisar?

— Ai dreptate. Se ridică de la birou şi se apropii» de Pistruiat. În locul tău aş fi procedaţ la fel.

Plimbându-se, ajunse în spatele Pistruiatului. Acum probabil se uită în ghiozdan, gândi Pistruiatul. Cine ştie, poate ăştia ştiu că am manifeste în ghiozdan şi se joacă cu mine. Comănescu, ca şi cum l-ar fi ghicit gândurile, îi ordonă:

— Scoate-ţi ghiozdanul.

Mecanic, Pistruiatul îşi scoase ghiozdanul şi nu «e împotrivi când Comănescu îl luă şi-l puse în faţa lui pe

birou. Pistruiatul, buimăcit, privea prosteşte ghiozdanul şi mâinile albe, noduroase ale comisarului regal. Când liniştea se prelungi peste măsură îşi lăsă privirile în jos şi se sperie şi mai tare: la picioarele lui pe covor era un manifest. Probabil căzuse în timp ce îşi scosese ghiozdanul. Puse repede talpa pe el. Comănescu îi simţi mişcarea, se ridică puţin şi se uită pe covor. Manifestul, cbmplet acoperit de talpă, nu se vedea…

— Ştii de ce te-am chemat aici?

— Nu.

— Am vrut să te cunosc. Am vrut să cunosc omul care mi-a păcălit trei comisari. Bravo!

— Acum, că m-aţi cunoscut, pot să plec?

— Eşti chiar atât de grăbit

— Da. Prima oră e de matematică. Am un pa –, tru şi s-ar putea să răspund să-mi corectez nota?

— Chiar te-ai pregătit?

— Da.

— Spune-mi, ai vrea să primeşti un zece la matematică?

— Da, domnule comisar.

— Cine e profesorul vostru de matematică?

— Domnul Iliescu.

Comănescu căută privirile Pistruiatului.

— Ca să vezi cât de mult ţin la tine, am să vorbesc cu domnul profesor Iliescu să-ţi dea un zece. Ştii pentru ce fac acest lucru?

— Nu.

— Pentru că ai reuşit să-mi păcăleşti trei comisari. De aceea! îmi plac oamenii deştepţi… Şi tu eşti unul căruia îi umblă mintea… Cum ai reuşit să scapi de agentul care te-a urmărit? A fost prost, nu-i aşa?

— Da, zâmbi Pistruiatul cu gura plină, apoi, stânjenit, făcu o grimasă: Adică nu ştiam ce vrea. de la mine-şi atunci am hotărât să-l păcălesc…

— Chiar aşa simplu, te-ai gândit să păcăleşti un om matur? Bravo! Deci te-ai convins că agentul nu ştie să urmărească un om.

— Da.

— Dar tu ai fi în stare să urmăreşti pe cineva fără să te observe?

— Bineînţeles! Când ne jucam de-a hoţii şi vardiştii, şi eu sunt vardist, niciunul nu-mi scapă…

Comănescu apăsă pe butonul unei sonerii şi, în clipa următoare, apăru secretara.

Comănescu îi dădu dispoziţii fără să se uite la ea.

— Îmi faci legătura cu domnul profesor Iliescu de la şcoala numărul 8.

— Am înţeles, domnule comisar regal. Imediat. Ieşi tăcută la fel cum intrase.

— Vezi, se întoarse Comănescu spre Pistruiat, eu mă ţin de cuvânt. Dar să ştii, zecele acela nu ţi-l dau pe gratis.

— Dacă mă lăsaţi să mă duc la şcoală îl iau şi singur.

— Poate. Dar aşa îl iei sigur. Ai xfea să-mi faci un serviciu?

— Cu mare plăcere.

— Atunci fii atent. Aş vrea să dai comisarilor mei o lecţie. Şi uite cum. Ştii unde e fabrica de uleiuri?

— Ştiu.

— Te duci acolo cu un om de al meu şi o să-ţi arate pe cineva. Pe cineva pe care va trebui să-l urmăreşti.

— Şi dacă intră într-o cârciumă? Eu sunt mic, eu nu pot intra în cârciumă.

— Îl aştepţi afară şi pe urmă îl urmăreşti din nou.

În timp ce vorbea, se juca cu catarama ghiozdanului. Desfăcea încuietorile. Pistruiatul nu-şi putu lua privirile de la degetele lui îngălbenite de nicotină. îi auzea vocea ca prin vis:

— Notezi tot ceea ce face, toate adresele unde se duce, cu cine stă de vorbă… Ţi-e clar?

— Adică să fac pe comisarul?

— Da.

Tocmai voia să deschidă ghiozdanul, când sună telefonul. Comănescu întinse mâna după receptor:

— Alo, da, şcoala numărul 8?… Aici prefectura poliţiei… Cu domnul profesor Iliescu… Am înţeles. Să fie

scos de la ore… Da, aştept… Puse palma peste microfonul receptorului, vezi ce politicos sunt?

— Pentru că aţi spus, prefecturapoliţiei…

— Bineînţeles, aprobă Comănescu. Îmi pare bine că judeci… Alo, domnul profesor Iliescu?… îmi pare bine… Aici Comănescu… Am o rugăminte, domnule profesor. E vorba de elevul dumneavoastră Pleşa… în primul rând aş vrea să-i motivaţi absenţa. Da, am treabă cu dumnealui şi, în al doilea xâiâd, să-i tffeceţţân catalog un zece. Nu, nu e rugămintea mea personală, ci a prefecturii… Bineînţeles, un zece care să conteze la medie… Vă mulţumesq foarte mult, domnule profesor… Faceţi un act patriotic.

Pistruiatul, ca şi cum s-ar fi scărpinat. la picioarg, se aplecă, scoase fluturaşul de sub talpă, îl mototoli şi-l ascunse în ciorap. În acest timp Comănescu puse receptorul în furcă.

— II-a plăcut, domnule Pleşa?

— Da.

— Acum e rândul tău. La trei fără un sfert te ei întâlni cu comisarul Bota şi te vei duce la fabri228

ca de uleiuri. Şi după o săptămână îmi vii şi raportezi. Dar să nu încerci să mă tragi pe sfoară, că eu nu glumesc. Ăi înţeles?

— Da, domnule comisar regal.

Se ridică în picioare, întinse mâna după ghiozdan, îl luă cu precauţie să nu cadă nimic din el, în aşeză subsuoară şi porni spre ieşire. Auzi încă soneria din camera lui Comănescu, dar nu mai văzu că agentul Ciupitu intră în biroul comisarului regal.

— Ordonaţi, domnule comisar regal.

— Iar tu eşti?

— Da, domnule comisar regal.

— Acum a ieşit puştiul. Ar trebui urmărit… Vezi poate mai e cineva pe aici.

— Vă rog să aveţi încredere în mine. Vă jur, de astă dată nu-mi scapă…

— Te cunoaşte.

— N-are importanţă, domnule comisar regal. Am

plecat să trăiţi…

DIRECTORUL ŞCOLII, ca şi cum l-ar fi aşteptat pe el, stătea în capul scărilor. Părea supărat. Pistruiatul crezu că din cauza telefonului primit de la Comănescu. Directorul, în loc să-i răspundă la salut, îl luă la întrebări:

— De ce ai lipsit de la cursuri?

— Am fost la poliţie, domnule director…

— Tot n-ai terminat cu poliţia?

— Am terminat, domnule director… Chiar azi am terminat cu ei…

— Şi crezi că poliţia îţi va motiva absenţele?…

— Da. S-a şi vorbit cu domnul profesor Iliescu…

— Cine a vorbit cu el?

— Domnul comisar regal?

— Înseamnă că l-a vizitat acasă. Pentru că domnul profesor e bolnav. Azi nici n-a venit la cursuri!

— Am fost de faţă când s-a vorbit cu el, insistă Pistruiatul.

— Domnul profesor n-are telefon acasă.

— S-a vorbit la telefonul de aici.

— Aici la şcoală? De ce minţi, mă Pleşa?… Telefonul nostru e stricat de o săptămână… U spui lui taică-tu să vină mâine la şcoală… Vino în cancelarie. Intrară în cancelarie şi, spre bucuria Pistruiatului, profesoara de istorie era acolo. Se bucură şi directorul: Bine că sunteţi aici, doamna Prodan: Ar trebui să-l luaţi pe Pleşa la rost… Trage chiu – lui şi îndrugă nişte minciuni mai mari decât el. M³ se pare că îi sunteţi dirigintă?

— Da, domnule director…

— Atunci vă rog să staţf de vorbă cu el…

Ieşi trântind uşa.

Profesoara aşteptă să se stingă paşii directorului, apoi se apropie de Pistruiat.

— Ce s-a întâmplat?

— Am fost la prefectură.

— Ce ai căutat acolo?

— Ei m-au căutat. M-au luat de pe stradă. Să ştiţi că am fost puţin speriat. Am cinci mii de fluturaşi la mine.

— Unde? îngălbeni profesoara.

— Aici în ghiozdan. Dar nu vă temeţi, totul s-a rezolvat cu bine…

— Tu ai înnebunit! Am să-i spun lui Andrei să nu-ţi mai dea nicio sarcină…

= – Cum doriţi dumneavoastră… Dar azi eu trebuie să-l văd neapărat. Cir orice risc.

Dacă trebuie neapărat, te duci. îl găseşti la mine acasă. Dar te duci fără ghiozdan…

— Şi ce fac cu fluturaşii?

— Îi ascunzi.

— Nu trebuie distribuiţi?

— Ba da.

— Îi distribui eu.

— Nu se poate! Există un procedeu. Îi duci înapoi tipografului. El ştie ce trebuie să facă.

— Trebuia să vi-i predau dumneavoastră…

— Da, dar nu aici la şcoală…

Se deschise uşa şi, în prag, apăru directorul. Profesoara luă un ton oficial:

— Ascultă, Mihai Pleşa! Dacă te mai prind că lipseşti de la cursuri, te exmatriculez…

Directorul aşteptă sfârşitul frazei, dar profesoara nu continuă. Spuse ca şi cum s-ar fi răzgândit:

— Nu, mergem chiar acum acasă la tine… Trebuie să ştie şi părinţii cum te comporţi la şcoală.

— Directorul aprobă din cap şi le deschise uşa să iasă din cancelarie.

În stradă, profesoara îl povăţui în continuare pe Pistruiat:

— Predai fluturaşii tipografului… Ştii de unde să-l iei?

— Da.

— Pentru că există un consemn. Nu e-voie să faci nimic după capul tău… Dădu cu ochii de Ciupitu, care, tocmai în clipa aceea, îşi întorcea spaleie. Asta de la poliţie e tot aici. Tu du-te. eu caut să-l reţin.

2. (1

Pistruiatul porni cu paşi grăbiţi şi văzu cum pro2

fesoara îi taie calea agentului.

— Domnule, vă rog nu vă supăraţi, nu ştiţi cumva pe unde vine oficiul poştal numărul 4?

— Nu ştiu, doamnă.

Agentul vru s-o ocolească, dar profesoara se ţinu scai după el.

— Dar poşta centrală? Ştiţi, eu sunt din provincie şi trebuie să expediez o scrisoare recomandată…

— Nu ştiu, doamnă!

Vocea îi tremura de nervi. Din cauza unei tâmpite din provincie n-o să-şi poată duce munca până la capăt. Când văzu că provinciala mai vrea să-l întrebe ceva o îmbrânci şi fugi după Pistruiat. Acesta, ascuns sub o poartă, îl urmări cum se pierde în mulţime, apoi, calm, făcu calea întoarsă şi porni spre centrii oraşului. Hotărî să distribuie el manifestele. Cum adică să nu poţi face nimic după capul tău?… Că cineva tot trebuie să hotărască. Tot un cap. Şi de ce ar fi capul altuia mai bun decât al kii. Doar are o experienţă în munca asta. Era convins că Andrei i-ar fi dat dreptate. În colţul străzii lăturalnice se lovi piept în piept cu bişniţarul din piaţa de vechituri. Strada era pustie, nu putea Bici măcar să strige după ajutor. Bişniţarul îl prinse de braţ şi-l trase spre el:

— O ce bine îmi pare că ne-am întâlnit. frumosule

— Mie nu! mormăi cu sinceritate Pistruiatul, încercă să se smulgă din strânsoare, dar omul îmbrăcat cu tricoul de marinar îl ţinea strâns. Zám bea satisfăcut:

Vezi bă, gâlmă, cum e viaţa. Bucuria unuia e liccnzul ultuia. Şi să ştii că întâlnirea cu tine pe miile mă bucură foarte, foarte mult…

Se smuci din nou, dar bişniţarul se aşteptase şi Iii uceustă încercare: îl lovi peste faţă.

Să nu mai faci figuri din astea că te sluţesc… () să arăţi ca Frankenstein…

Şi ce vrei de la mine?

Vreau să stau de vorbă cu tine… Să facem o conversaţie… 1

— N-am ce discuta cu dumneata 1 – Nu mă supăra că

devin agresiv… Ascultă mă, gâlmă… Odată am vrut să cumpăr de la tine un geamantan. Pe lovele şi m-ai refuzat. Acum, în compensaţie, sântobligat să-ţi iau ghiozdanul cu împrumut.

— Ghiozdanul, nu!…

Bişniţarul îi smulse ghiozdanul de pe spate şi vru să-l deschidă.

— Nu-l. deschide, că dai de dracu'!…

— Ce vorbeşti, mă!… Deschise ghiozdanul şi dădu cu ochii de nişte pacheţele colorate.

— Bănuiam eu ceva, dar nu m-am aşteptat ca, în loc de cărţi de şcoală, să transporţi marfă.

— Dă-mi ghiozdanul înapoi!… întinse mâna după ghiozdan, dar bişniţarul se feri la timp:

— Ia mă cazmaua, că te plesnesc. Te pup".

scumpule! şi cu ghiozdanul subsuoară porni de-a lungul străzii.

Pistruiatul se luă după el. În colţul celălalt al străzii, apăru un poliţist şi-şi încetiniră amândoi paşii. Pistruiatului îi veni o idee. Se opri în faţa poliţistului.

— Domnule poliţist, omul acela cu tricoul vărgat are manifeste în ghiozdan.

Poliţistul n-aşteptă alte îndemnuri. Din doi paşi îl ajunse pe bişniţar. Acesta, deşi luat prin surprindere, nu-şi pierdu cumpătul.

— Ce-i, domnule şef?

— Ce ai în ghiozdan?

— În ghiozdan? Ce să am? Cărţi… Nu vedeţi, mă duc la şcoală…

— Ai manifeste împotriva regimului!

— Ce am? întrebă speriat bişniţarul.

Poliţistul îi smulse ghiozdanul din mână, îl deschise şi scoase un pâcheţel din el. Bişniţarul căscă ochii, era uluit. Poliţistul îi împinse un manifest în faţă:

— Cel puţin zece ani iei pentru asta!

— Cât? se sperie bişniţarul, îl îmbrânci pe poliţist şi o luă la fugă. Poliţistul scăpă ghiozdan" din mână şi, când îşi restabili echilibrul, se luă val vârtej după bişniţar.

Pistruiatul nu stătu mult pe gânduri: sări la ghiozdan, îl ridică şi fugi în sens invers cât îl ţineau picioarele.

Nu se opri decât după un sfert de oră când se convinse că nu mai poate fi ajuns. Se rezemă de zidul unei case să-şi tragă sufletul.

Un vânt cald mătură trotuarele purtând biletele de tramvai aruncate ca pe nişte fluturi. Asta e! hotărî Pistruiatul. Vântul îmi va ajuta să împart manifestele. Intră pe poarta primului bloc cu patru etaje şi urcă scările până la mansardă. Spre norocul lui găsi uşa podului deschisă. Merse până la luminator şi privi în stradă. Privită de sus, strada părea îngustă, iar oamenii nişte furnici. Luă un pachet de rrâanifeste şi le aruncă în gol. Vântul, aşa 234

cum prevăzuse, risipi manifestele. Părea că ninge cu fulgi coloraţi. Grăbit, Pistruiatul nu mai contemplă zborul uşor legănat al manifestelor, ci o r. buglu spre scări.

Când ajunse în stradă, aproape toţi oamenii erau aplecaţi, culegeau hârtiile colorate. În colţul străzii apăru un poliţist. Pistruiatul porni spre staţia de tramvai. Voia să fie cât mai departe de strada cu manifeste. Urcă pe un tampon şi, străbătând oraşul, ÎI veni încă o idee. Desfăcu alt pacheţel şi risipi fluturaşii de pe tampon. Tramvaiul părea o cometă eu coadă mare, colorată. Încă înainte de a ajunge Iii staţie, sări de pe tampon şi fugi spre prima stradă lăturalnică. Nu văzu că din tramvai, odată cu el, sări şi un individ şi se lua după el. Abia atunci ne simţi urmărit, când urcă scările spre pod. Casa era necunoscută, nu ştia pe unde ar putea să se ascundă. Tot urcând auzi în spate paşii individului. Intră în pod; în stânga şi dreapta grinzii principale erau orânduite boxele. Prima era deschisă, cu lacătul alături. Rufele întinse pe frânghie erau încă ude: probabil nu de mult au fost puse. Vru să intre să se ascundă acolo. Se răzgândi însă în ultima clipă. Dacă i-a venit lui ideea asta, de ce n-ar avea aceeaşi idee-şi urmăritorul. Se piti în spatele unei grinzi. În clipa aceea apăru individul. Era un om înalt, cu nasul turtit ca un boxer. Văzu boxa deschisă, se repezi într-acolo şi intră. Cu un singur salt Pistruiatul. puse lacătul. Omul observă,

începu să bată cu pumnii în uşa făcută din şipci. Pistruiatul nu-i dădu nicio atenţie: se duse la luminator şi, sub privirile omului din boxă, aruncă şi ultimele pachete de manifeste. Omul închis ţipa cât îl ţinea gura şi dădea cu piciorul în uşă. Pistruiatul, te23»

mândru-se că balamalele ar putea să cedeze, porni spre „scări. La timp: o mulţime de oameni atraşi de ţipetele din pod se îndreptau într-acolo. O femeie cu bigudiuri în păr, îmbrăcată numa-cu un capot înflorat, îl întrebă pe Pistruiat:

— Ce s-a întâmplat, băieţaş?...

Pistruiatul îi răspunse cu voce tare să-l audă ceilalţi:

— Este un om în pod care aruncă manifeste pe luminator... Ar fi bine să anunţaţi poliţia.

Ajuns jos. răsuflă uşurat şi pomi spre strada Carol. Îi deschise Lucica.

— Nu e nimeni acasă!

— Nici tu? întrebă râzând Pistruiatul...

— Mama mi-a spus să spun că nu e nimeni acasă.

— Şi mama unde e?

— Nu ştiu.

— E la şcoală?

— Nu ştiu.

— Şi când se întoarce?

— Nu ştiu.

Supărat, Pistruiatul schimbă tonul:

— Ascultă, domnişoară „nu ştiu”. Vreau s-o aştept pe mămica ta.

— Aşteaptă afară, şi-i trânti uşa în nas.

Pistruiatul sună din nou.

Lucica crăpă uşa şi spuse textul învăţat pe de rost:

— Ţi-am spus că nu e nimeni acasă! vru să trântească uşa din nou, dar nu reuşi: Pistruiatul îşi puse piciorul în deschizătură şi intră în casă cu forţa, Lucica începu să plângă.

— Ai să vezi ce o să păţeşti, dacă vine mămica acasă.

— Vreau să vorbesc cu locatarul vostru.

Lucica îşi şterse lacrimile cu dosul palmei şi spuse pe

un ton foarte hotărât:

— La noi nu locuieşte niciun locatar! în clipa. aceea apăru Andrei.

— Ce-i gălăgia asta, Pistruiatule?

— Mi-a spus că nu eşti acasă, încercă să se dezvinovăţească Pistruiatul.

Andrei, se întoarse spre Lucica:

— Pentru el sunt totdeauna acasă.

— Ori da ori ba, spuse îmbufnată Lucica şi nu ştiu cum să mai continue.

Andrei zâmbi, îl luă pe Pistruiat de umăr şi-l duse în camera lui.

— Nu te-am văzut de mult, domnule Pleşa… ia să văd, ţi-au mai ieşit pistrui?

— Da, spuse Pistruiatul supărat. Din cauza soarelui…

Andrei schimbă vorba:

— Hai, spune, de ce ai venit?

— Am intrat într-o mare încurcătură, Andrei. Vreau să-ţi cer un sfat…

— Tu n-ai nevoie de sfaturi… După cum te cunosc, ieşi singur din încurcătură…

— De data asta, fără ajutorul tău, nu cred…

— Despre ce fel de încurcătură e vorba?… Dar, mai înainte, spune-mi, înainte de a veni aici. ţi-ai luat toate măsurile de precauţie?

— Crezi că aş fi venit altfel 9”.

Andrei zâmbi din nou.

— Hai, spune, ce s-a întâmplat? Despre ce ajutor e vorba?

Pistruiatul tăcu un timp, păru încurcat

— Nici nu ştiu de unde să încep…

— Eu zic să luăm cu începutul.

— Aşa m-am gândr şi eu. Astăzi domnul Comănescu mi-a făcut o ofertă.

— Aa, unchiul tău… Şi ce ofertă ţi-a făcut?

— Să urmăresc un muncitor.

— De ce să-l urmăreşti?

— Să văd ce face, cu cine se întâlneşte, pe urmă să

raportez totul poliţiei.

— Şi, bineînţeles, tu ai refuzat.

— Nu puteam. În timp ce discutam cu el, aveam cinci mii de manifeste la mine.

— Tu ai înnebunit!… De unde ai avut tu manifeste?

— Mi le-a dat un tipograf. Trebuia să le predau cuiva şi am fost arestat. Nu pentru manifeste, ci doar aşa pentru o discuţie. Pentru oferta despre care ţi-am vorbit.

— şi unde sunt manifestele?

— Le-am distribuit. Povesti pe îndelete cum şi în ce fel a distribuit manifestele. Lui Andrei îi veni să râdă.

— Eşti un om grozav, Pistruiatule!…

— Dar să ştii, Andrei, cei de la poliţie nu sunt oameni cinstiţi.

— Cum adică?

— A vorbit Comănescu în faţa mea la telefon cu şcoala să-mi motiveze absenţele şi să-mi pună o pilă la profesorul de matematică…

— Şi ce e necinstit în asta?

— Îţi spun. Se făcea că vorbeşte. Dar profesorul cu care discuta nici nu era la şcoală. Iar mai târziu am aflat că telefonul de la şcoală e stricat mai bine de o săptămână… Sunt nişte porci!…

— Aşa e, Pistruiatule! Sunt nişte porci. Acum vorbeşte-mi despre ofertă.

— Mi s-a spus că la trei fără un sfert să mă întâlnesc cu un comisar care o să-mi arate pe cineva de la fabrica de uleiuri pe care va trebui să-l urmăresc şi să raportez tot ceea ce face.

— Foarte bine. Noi o să aflăm cine e omul pe care îl urmăreşti iar el va primi instrucţiuni ca o săptămână să nu facă nimic, să nu se întâlnească cu nimeni. Iar tu îţi faci datoria… Cred că vor să te verifice… îşi consultă ceasul: Du-te, să nu întârzii.*

Pistruiatul se foi puţin:

— Vreau să te mai întreb ceva, Andrei… Ai de toate aici?

— Am. În orice caz îţi mulţumesc că te gândeşti la

mine, dar nu-ţi face griji: am tot ce-mi trebuie.

— Nu crezi că ar fi bine să vorbesc totuşi cu profesoara? Aş putea pune o vorbă bună pentru tine…

— Nu e nevoie. Sunt pe mâini bune. Pistruiatule.

Du-te…

CÂND SUNA SIRENA fabricii de uleiuri, Pistruiatul şi comisarul Bota erau de mult postaţi în faţa intrării principale.

Bota se comportă ca şi cum atunci l-ar fi cunoscut pentru prima oară. În gând Pistruiatul îi mulţumi pentru asta: i-ar fi fost foarte neplăcut să răspundă la nişte întrebări. Când apărură muncitorii, Bota se lipi strâns de el:

— Fii atent acum… Uite, ăla e!… Ala cu puloverul albastru… ăla înalt…

— Îl văd…

— Acum pleacă de aici să nu te vadă lângă mine… Pe mine mă cunosc ăştia… Ştii ce ai de fă –, cut?

— Ştiu, domnule comisar.

Un timp merse încet, ca un om fără treburi, pe urmă, să nu-l piardă din ochi pe muncitorul cu puloverul albastru, îşi grăbi pasul. Muncitorul era înalt, deşi îşi ţinea capul în pământ şi umerii încovoiaţi.

După primii paşi, Pistruiatul l-ar fi recunoscut dintr-o sută: avea un mers ciudat, legănat ca un urs: părea că-şi arunca picioarele nu ca să meargă, ci ca să nu-şi piardă echilibrul, să nu cadă în faţă. Trebuia să fi fost prost să-l pierzi din vedere.

În colţul străzii, muncitorul intră în birtul cu un nume foarte caraghios: „La trei păduchi”. Pistruiatul se rezemă cu fruntea de vitrina birtului şi privi înăuntru. Omul lui tocmai ajunse la tejghea. Chelnerul îl cunoştea: fără să-l întrebe, îi puse în faţă o cinzeacă. Cu o singură sorbitură, acesta goli cinzeaca, chelnerul notă ceva într-un carneţel şi muncitorul, tot fără salut, aşa cum intrase, porni spre ieşire. Acum îl văzu Pistruiatul prima oară de aproape: avea faţa pătrată şi nişte ochi mici, ascunşi adânc în orbite. Poate că păreau mici din cauza sprâncenelor

stufoase, împreunate deasupra nasului. Muncitorul îşi şterse gura cu dosul palmei, tuşi de câteva ori sec, ca un bolnav de plămâni şi-şi continuă mersul legănat.

COMISARUL BĂLAN avea ochii tot încercănaţi şi părea şi mai tras la faţă. Deşi stătea în poziţie de 240

drepţi, părea că se sprijină de birou. Îşi lungi buzele într-un zâmbet forţat, să pară bine dispus:

— Va să zică l-aţi angajat în poliţie…

— Într-un fel, – îi răspunse Comănescu, urmărind cu privirile rotogoalele de fum pe care le sufla spre tavan. Mai mult să-l verific.

— Cum să-l verificaţi? întrebă nedumerit Bălan. Era convins că nu pricepe din cauza oboselii.

— Omul pe care îl urmăreşte e omul nostru. Vom consulta rapoartele puştiului cu rapoartele lui. Vom vedea dacă băiatul e cinstit faţă de noi sau nu.

— Sunteţi mare, domnule Comănescu, spuse cu admiraţie Bălan. Pentru prima oară îl admira cu adevărat.

ÎN CELE DIN URMĂ cheia se răsuci în broască şi, în uşă, apăru Andrei. Profesoara îl întâmpină sleită de puteri:

— Credeam că nu mai vii niciodată…

— De ce credeai asta?

— Eram foarte îngrijorată. Ai plecat de dimineaţă şi n-ai dat nici im semn de viaţă… Tot oraşul e plin de patrule şi raziile se ţin lanţ…

— Îţi mulţumesc că ai fost îngrijorată. Lucica?

— Doarme… Mă duc şi eu…

— Mai stai puţin, o rugă Andrei.

— E foarte târziu, încercă să-l refuze Iulia. E aproape unsprezece.

— Şi dacă te rog, insistă Andrei. Ştii, ani de zile am fost îngrozitor de singur… Mereu singur… Eu şi cei patru pereţi… Ştii ce visam acolo, în închisoare?

— Că o să fii liber…

— Asta e o noţiune abstractă… Libertatea mi-o imaginam în mod concret. Că într-o seară vin acasă şi cineva mă aşteaptă…

— Şi care e şi îngrijorată.

Andrei îşi lăsăcapul în pământ…

— Ai dreptate, e târziu… Du-te, Iulia. ’Noapto bună…

— Nu, acum mai stau. Stau până mănânci… Pot să-ţi spun ceva?

— Desigur.

— Acum două săptămâni ţi-am cumpărat o sticlă cu vin, dar până acum n-am îndrăznit să ţi-o aduc…

— Să ştii că aş bea un pahar de vin.

Profesoara ieşi în bucătărie şi se întoarse cu o sticlă înaltă cu gât lung. Turnă vin într-un pahar şi-l întinse lui Andrei:

— Eu dacă aş bea un pahar m-aş îmbăta.

— Şi ce s-ar întâmpla? râse amuzat Andrei. Ai spune că la Posada, în loc de Carol Robert, a fost Sigismund Bathori? Ei şi?

— Dacă s-ar întâmpla numai asta…

— Ce ar putea să se mai întâmple? îi. Întinse paharul.

— Nu ştiu. În orice caz întâi beau. Cel puţin o să am o justificare.

Duse paharul la gură şi bău până la fund. Rămasă cu paharul în mână, căută privirile lui Andrei, apoi se aplecă spre el şi-l sărută pe obraz.

Andrei rămase nemişcat, pe urmă, când tăcerea se lungi peste măsură, spuse aproape în şoaptă:

— Vezi, nu s-a întâmplat nimic.

— Ba da.

— Dacă te mai rog să rămâi, rămâi?

Profesoara îşi lăsă privirile în jos. Spuse cu voce «linsă:

— Dacă „ai şti de când aştept să mă rogi să rămân. Îşi ridică privirile: Poate asta n-ar fi trebuit să pun…

— Ba da, Iulia… Totul trebuie spus. Şi te mai rog ceva: mâine tu oricum îl vezi pe Pistruiat. Spune-i că omul pe care îl urmăreşte se numeşte Ţuguian, lucrează la vopsitorie şi e spărgător de grevă. Să raporteze totul exact, cei de la poliţie vor hă-l verifice…

— Asta e tot?

— Nu. îi mai spui să fie foarte prudent.

CÂND PISTRUIATUL intră în anticamera lui Comănescu, nu era acolo decât un singur om, slab. cu umerii lăsaţi. Părea că se teme şi de umbra lui. Pistruiatul se aşează lângă el, scoase din ghiozdan caietul în care îşi notase datele despre Ţuguian şi începu să-l răsfoiască. Era bine pregătit: spera ca domnul Comănescu să cadă în fund când îi va auzi raportul. O săptămână întreagă îl urmărise pe muncitorul din vopsitorie, ar fi putut scrie despre el un roman întreg. Însemnările erau în regulă: închise caietul şi se uită în jur: în contrast cu biroul lui Comănescu, anticamera era murdară, nemăturată de câteva zile, cu geamurile pline de praf. După un sfert de oră de aşteptare, plictisit, se ridică şi se duse la fereastră: fereastra dădea într-o curte interioară asfaltată, plină cu maşini. Recunoscu şi limuzina neagră cu care făcuse prima călătorie la poliţie. Şoferul tocmai îi ştergea capota.

Se deschise uşa şi, în prag, apăru un comisar mai în vârstă, unul pe care Pistruiatul nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Omul de pe bancă sări să-l salute:

— Să trăiţi, domnule Iovănescu, să trăiţi…

Comisarul rămase o clipă cu ochii aţintiţi asupra individului, pe urmă îl ţintui cu degetul:

— Tu până la urmă ai s-o păţeşti, Suciule!… De două săptămâni taci ca un melc. N-ai suflat niciun cuvânt despre Enache… Nu e bine ce faci!… Tu nu te gândeşti că ai familie?! Ai aflat ceva?

— Încă nimic… Dar arião veste grozavă…

— Dacă ai venit cu fleacuri, mai bine cară-te…1 Domnul Comănescu e foarte supărat pe tine. Spune că vrei să-l tragi pe sfoară…

— Eu, domnule Iovănescu?… Aşa mă cunoaşteţi dumneavoastră pe mine?… Am o veste de cel puţin, trei miare… Scăzu tonul: joi, în faţa depoului doi, se va aduce un vagon cu arme.

Comisarul îi făcu semn şi Suciu schimbă tonul. Spuse râzând:

— Vreau să spun că vor aduce un vagon cu fasole… Cred că domnul Comănescu va fi foarte mul –, ţumit…

Comisarul ieşi şi Pistruiatul, care auzi toată convorbirea, începu să-l cerceteze pe omul de lângă el: „eră slab ca un ofticos şi faţa ridată, deşi nu părea chiar aşa de bătrân. Omul, simţindu-se privit, se întoarse spre Pistruiat:

— Tu în ce sector, lucrezi?

— Uleiuri.

— Ulei? întrebă Suciu mirat. Ce fel de uleiuri?

— Parcă ai fi un începător, îl luă Pistruiatul peste oicior. La fabrica de uleiuri.

— Aa, în locul lui Costea?

Pistruiatul nu înţelese aluzia, dar spuse ca şi cum ar fi priceput totul:

— Nu ştiu în locul cui, dar lucrez.

— Şi cât primeşti?

— Ce să primesc? z

— Hai, nu face pe nebunul. Lovele. Cât?

Pistruiatul duse mâna spre tâmple, să pară că gândeşte, dar Suciu descifra din această mişcare cifra 2. I se păru că Pistruiatul îi arată două degete. Întrebă curios:

— Două mii?

— Da, mormăi Pistruiatul. Două.

— Nu se poate. În voce i se simţi indignarea.

— Dacă zici că nu se poate, nu se poate…

Suciu se apropie şi mai mult de el”.

— Zici două?

— Da. De la caz la caz…

Suciu privi spre uşa lui Comănescu. Pistruiatul avu senzaţia că Suciu înjură în gând.

— Păi ăştia şi-au bătut joc de mine, spuse în cele din urmă Suciu.

— Nici nu mă mir, făcu Pistruiatul pe deşteptul. Dacă vii cu vechituri. Ştirea a sta cu depoul doi am dat-o de patru zile…

— De unde ştiai? A

— Am şi eu oamenii mei…

— Mă, să ştii că eşti dat dracului… Mic şi al dracului! …

În clipa aceea se deschise uşa şi, în prag, apăru Comăriescu. Suciu se ridică în picioare şi se aplecă până aproape de pământ.

— Să trăiţi, domnule comisar regal-Comănescu îl privi cu dispreţ, apoi se întoarse spre Pistruiat.

— Poftim, domnule Pleşa… Tu mai aştepţi, Suciule…

Plictisit, Comănescu se aşeză într-un fotoliu, puse picior peste picior şi, tacticos, îşi aprinse o ţigară.

— Ai făcut treabă bună, sau nu?

— Am făcut, spuse foarte rezervat Pistruiatul. Hotărî să fie foarte sobru.

— Atunci poftim, te ascult…

Pistruiatul scoase caietul din ghiozdan şi-l răsfoi:

— Omul pe care mi-aţi spus să-l urmăresc se numeşte Ţăguian Florea şi lucrează la vopsitorie, secţia a doua.

— De un de ştii toate astea?

— M-am interesat. Am fost la portarul fabricii şi i-am spus că am jucat fotbal şi omul acela solid, cu puloverul albastru şi cu părul lins, mi-a luat mingea…

— Mă, tu nu eşti prost!

— Nu sunt, domnule Comănescu. Continuă: l-am luat în primire vineri la ora 3. E un om fricos.

— Fricos?

— Da. Ierf, un muncitor l-a scuipat în faţă, i-a spus trădătorule şi el n-a protestat. S-a şters cu mâneca hainei şi a plecat mai departe.

— Şi ce-ai mai aflat?

— În fiecare zi, după lucru, se duce la birtul < „La trei păduchi” şi bea o cinzeacă de ţuică pe datorie.

— De unde ştii că pe datorie?

— Odată, după ce a plecat, am intrat şi eu în birt şi am întrebat dacă a fost tata pe acolo… Păi de unde să ştim care e tatăl tău? L-am descris pe 246

Ţuguiun: e un om înalt, cu pulover albastru, cu părul lins. Un bărbat de la tejghea a spus: „ăla şefule, care bea pe datorie”. Sâmbătă la ora patru a Intrat într-un apartament din strada Alexandru cel bun, numărul 8. La familia Dumitrescu. Duminică n-a ieşit din casă decât spre

seară când s-a dus cu o femeie şchioapă la cinema.

Comănescu, care între timp scosese din buzunar o foaie de hârtie şi verifica cele spuse de Pistruiat. m² arătă mulţumit.

— Bine, mă! Ai noroc că nu ne-ai minţit. Şi acum cară-te de aici. Nu mai vreau să te văd. Eşti prea deştept pentru vârsta ta…

— Să ştiţi, domnule Comănescu, eu pot face şi pe prostul…

Comănescu vrrf să-l lovească cu piciorul în înnH. dar Pistruiatul se feri şi ieşi val vârtej pe uşă. În nu-i cameră, Suciu îl privi întrebător. Pistruiatul îi împinse două degete în faţă:

— Două miare, meştere…

ÎNCEPU să se întunece când Pistruiatul termină rentarea despre vizita făcută lui Comănescu. Amir – i îl asculta zâmbind, iar profesoara era din ce în ce mai uimită…

— Când i-am spus că pot face pe prostul, a vrut să-mi dea un şut în fund, dar eu am uşchit-o… Asta e tot. Acolo, în anticameră, mai era un individ care aducea informaţii poliţiei. Spunea că şi le că joi, în faţa depoului 2, se va aduce un vagon de muniţie.

Andrei sări în picioare:

— Ai auzit tu asta cu urechile fale?

— Da.

— Şi cum arăta omul acela?

Pistruiatul încercă să şi-l reamintească;

— Slab ca un ţâr şi cu pometii obrajilor ieşiţi înainte… Stai puţin, comisarul i-a spus şi pe nume…

— Caută să-ţi aminteşti, Pistruiatule… În acţiunea asta au fost incluşi numai oameni de încredere.

— Şi dacă la noi sunt oameni dintre aceştia…

— Aminteşte-ţi… Hai, încearcă… Sau, dacă vrei îţi spun eu câteva nume: Coman.

— Nu.

— Tănase.

— Nu.

— Balint.

— Nu…

— Suciu…

— Da, aşa îi spunea comisarul, Suciu…

— Suciu? se miră Andrei… Dar ăsta cum o fi aflat?… E un individ mic, cu un început de chelie…

— Da. da, sări Pistruiatul… Şi-şi ridică umerii mereu…

— Asta a fost şi aici, interveni profesoara. Îţi aminteşti, ăla care spunea că e trimis de la Centru şi nu cunoştea exact parolă…

— Astă n-a mai avut sarcini de la greva din ’38… Nu înţeleg, se tângui Andrei. În orice caz, îţi mulţumesc, Pistruiatule, pentru informaţie. Să ştii că, dună eliberare, îţi vom fi recunoscători Şi acum, să luăm nişte măsuri urgente…

ÎN SPATELE DEPOULUI 2, totul era pregătit: Comănescu, personal, verifică fiecare amănunt. 248

Treizeci de comisari şi poliţişti îmbrăcaţi în salo» ei» de muncitori roiau prin apropiere, birourile funcţionarilor erau-pline până la refuz cu ostaşi şi în străzile învecinate erau parcate în camioane ajutoare de rezervă. La ora patru fix, locomotiva de manevră se apropie de depou. Cercetând actele dl1 la biroul de mişcare, această manevră nu era prevăzută pe niciun grafic. Cele două vagoane pe care le împingea locomotiva erau vechi, fuseseră «coase de mult din circulaţie şi acum, din senin, au «părut.

Comănescu, care era instalat într-un vagon de clasă, tras special în spatele depoului, se adresă lui Suciu:

— Ai noroc, Suciule… Credeam că ne tragi pe Nfoară…

— Vai de mine, domnule comisar regal, dar se poate… Numai dumneavoastră să aveţi grijă să nu mi se întâmple ceva… Dacă se află că eu v-am informat…

— Atunci? întrebă râzând Comănescu

— Atunci sunt ca şi mort…

— Să ştii că societatea n-ar simţi această pierdere… Bănuiesc că nu ne-ai informat dintr-un sentiment patriotic,

ci din cauza arginţilor. Oricum banii n-au miros. Nu-i aşa, Bălane?

Bălan, somnoros ca de obicei, aprobă din cap.

— S-au oprit vagoanele, domnule Comănescu.

La semnalul unui ţignal, poliţiştii au înconjurat mica garnitură. Înarmaţi cu cazmale, cu drugi se fier, atacară uşa primului vagon. În mai puţin de cinci minute, uşile fură forţate. Comănescu, care se apropiase şi el de vagon, privi interesat lăzile solide pe care inscripţii scrise cu mâna indicau cuvântul: Fragil.

— Daţi lăzile jos! dădu Comănescu dispoziţie.

Neştiind ce fel de armament putea fi în lăzi, la indicaţia unui specialist în pirotehnie, „lăzile fură purtate în braţe de parcă ar fi fost ouă. Erau grele, abia reuşiră şase oameni să le mişte din loc. – Când primele scânduri fură date la o parte, Comănescu personal dezveli ambalajul de hârtie. Primul lucru ce ieşi la iveală fusese un cartonaş pe care scria cu litere de tipar: PROŞTILOR!

Sub cartonaş erau orânduite cărămizi.

Comănescu nici nu clipi: rămase cu mâna suspendată în aer şi spuse încet, să nu-l audă decât Bălan:

— Băgaţi-l pe Suciu la zdup!…

SE ÎNTUNECASE de-a binelea când profesoara ajunse la gară. Era frântă de oboseală: făcuse un ocol mare, să scape de eventualii urmăritori. În sala de aşteptare, ticsită de soldaţi, mirosea a transpiraţie şi a praf de cărbune. Se duse de-a dreptul la casa de bilete numărul 1. Când se convinse că nu-i nimeni prin apropiere, ceru un bilet pentru Bucureşti, clasa întâi, într-un compartiment pentru nefumători. Casierul îşi scoase capul pe ferestruica ghişeului s-o vadă la faţă. Răspunse mecanic ca şi cum textul ar fi fost imprimat pe un disc de patefon:

— Acceleratul de la ora 11 a fost scos din circulaţie. Aveţi în schimb un personal la ora 01. Fix la 01.

Profesoara nu-i răspunse. Se duse în colţul sălii de aşteptare, la un telefon public, şi, când se asigură că nu poate fi auzită, formă numărul de acasă: Alo, Andrei?… Da, m-am interesat. Accele-Hilul de la ora 11, contramandat.

Plec cu personalul de 01. Da, 40 de oameni…

Aşează receptorul în furcă şi ieşi din clădirea gării. Undeva, prin apropiere, o patrulă militară legi l ima toţi trecătorii. Rămase nemişcată în umbra clădirii, apoi, lipită de perete, porni spre oraş

Ajunsă în Parcul Comunal, profesoara se aşeză pe banca de sub statuia lui Vicenţiu Babeş. La zece şi un sfert avea întâlrrire cu un tovarăş şi acum îi parca rău că fixaseră locul întâlnirii în parc. Auzise că pe aleile întunecoase se ascund dezertori şi beţivi certaţi eu legile. Acum însă nu mai avea altă alegere. Nu stătu decât câteva clipe când auzi zgomot în spatele ei. Vru să fugă, dar recunoscu vocea Pistruiatului.

— Vai, ce m-ai speriat, Pleşa… Ce-i cu tine aici?

— Sunt de serviciu, doamnă.

Era plin de el.

— Cum adică de serviciu?

— Mi-a spus Andrei să am grijă de aumneavoastră. V-am urmărit toată după-amiaza. V-am însoţit de la distanţă la fabrica de uleiuri, la uzina electrică şi acum, seara, la gară. Acolo, după ce aţi telefonat, un domn s-a luat după dumneavoastră şi mi-au trebuit zece minute până l-am încurcat. L-am întrebat când soseşte acceleratul, câte minute întârziere are rapidul şi, până la urmă, era să vă pierd şi eu… Acum, de ce nu vă duceţi acasă?

— Am treabă.

— Aici, pe bancă?

— Aici.

— Mă mir.: După câte ştiu eu, la unu noaptea trebuie să fim la dolmă.

— Şi tu vii? Te-a chemat Andrei?

— Nu n-a chemat, dar nu mi-a spus să nu vin: Să nu cumva să-i sugeraţi dumneavoastră această idee.

— Nu te teme.

— Şi aveţi multă treabă aici?

— Da.

— Eu n-aş putea să vă ajut?

— Nu. Organizăm ceva.

— O diversiune?

— De unde ştii tu cuvântul ăsta?

— L-am auzit pe Andrei vorbind. El l-a pronunţat de mai multe ori. Dar nu ştiu ce înseamnă. Pe el mi-a fost ruşine să-l întreb. Ce-i asta, doamnă?

— Păr cum să-ţi explic. Ca să putem lucra liniştiţi la dolmă, aici în oraş trebuie să se întâmple ceva; Ceva care să atragă poliţia în acel loc. Înţelegi…

— Înţeleg, doamnă… Atunci, eu nu vă mai deranjez. Ne vedem la dolmă.

— MAMA NU SE LINIŞTI decât în zori, când apărură cei doi Mihai: soţul şi fiul Vru să-i certe, dar nu mai avea puteri. Toată noaptea pândise strada, doar doar vor apărea de undeva. După ce trase perdele de camuflaj şi aprinse lumina, se cruci: amândoi, erau murdari de noroi din cap până în picioare.

— Da’ unde aţi fost de v-aţi murdărit în halul ăsta? După câte ştiu n-a plouat în noaptea asta…

Tata răspunse râzând:

— Am fost la pescuit şi am intrat în baltă.

— La pescuit, noaptea? Voi aţi înnebunit!…

— Cum, n-ai auzit de pescuitul de noapte? E cel mai eficient. Noaptea peştele nu vecfe şi, hav, se agaţă de undiţă…

— Unde aţi fost? întrebă mama serioasă.

— Ţi-am spus o dată. La pescuit. Ne dai ceva de mâncare?

— Nu meritaţi să vă dau!

Mâncară în linişte. Mama se văită că va pierde o jumătate de zi cu curăţitul hainelor, dar cei doi nu găsiră cuvinte s-o îmbuneze. Pistruiatul era încă emoţionat; participase la cea, mai importantă acţiune organizată de Andrei, la descărcarea armelor pentru insurecţie.

În pat, Pistruiatul rememora tot ceea ce făcuse în noaptea aceea: fix la unu ajunsese la dolma liniei ferate, cu câteva minute înainte de a sosi vagonul cu arme. Fără îndoială, fusese mai mândru decât toţi ceilalţi. Avea şi motive: era meritul lui că armele nu încăpuseră pe mâna

poliţiei. Dacă atunci, acolo, în anticamera lui Comănescu n-ar fi auzit despre dezvăluirea acţiunii şi n-ar fi spus totul lui Andrei, muncitorii ar fi putut rămâne fără arme. Se bucură şi mai mult când îl văzu pe taică-su la dolmă: avea o misiune foarte importantă. Stătea până la brâu în stufăriş şi semnaliza cu o lanternă fiecare mişcare de pe şosea. Pistruiatul se duse lângă el şi se umplu de noroi până la piept Sore mirarea lui, taică-su nu-l certă: îl rugă numai să iasă din apă, să nu răcească.

Ostaşii şi muncitorii descărcară vagonul în mai puţin de jumătate de oră, dar repartizarea armelor dură mai mult. Tot atunci se formară şi detaşamentele pe întreprinderi, după un plan întocmit de Andrei.

Tata nu primise nicio armă. S-a împotrivit Andrei, a spus că are o misiune mult mai importanţă, să-l ducă pe eroul zilei acasă. Abia în drum spre casă a aflat că „eroul zilei" era el.

Taică-su era supărat. Spuse:

— N-aş fi crezut că sarcina mea din partea partidului va fi să am grijă de tine.

În drum spre casă auziră primele împuşcături. Taică-su îl linişti:

— Ăştia sunt cei de la fabrica de vagoane. Ocupă aeroportul.

— Dar aeroportul e păzit de nemţi!

— Tocmai de aceea.

O rachetă verde se înălţă spre cer şi explodă în zeci şi zeci de steluţe.

— Ştii ce înseamnă asta?

— Nu, răspunse Pistruiatul. Jocuri de artificii nu văzuse decât în zilele de 10 mâi şi 8 iunie.

— Înseamnă că muncitorii au ocupat uzina electrică.

A doua zi, spre mirarea Pistruiatului, taică-su nu se duse la lucru, ca de obicei. Rămase acasă şi se instală lângă aparatul de radio. Până atunci, ori de câte ori asculta ştirile, închidea aparatul. Pistruiatul bănui ceva, se aşeză lângă el.

— Ce aştepţi, tată? >".

— Muzică… Ştii că sunt înnebunit după muzică şi uite, ăştia nu vor să dea nimic. Întări tonul, dar 254

nu se auzeau decât nişte fluierături ascuţite care sfredeleau timpanele.

— O să te dea afară din fabrică 1 spuse mama de câteva ori, dar tata n-avea urechi pentru ea.

În cele din urmă se auziră semnale! cunoscute ale postului din Bucureşti şi o voce groasă, metalică, pe care Pistruiatul n-o auzise până atunci, începu să citească proclamaţia Partidului Comunist din România.

— Ce înseamnă toate astea, tată? întrebă Pistruiatul, după ce nu se mai auzi vocea crainicului.

— Că suntem liberi.

— S-a terminat războiul?

— Nu, abia începe. împotriva cotropitorilor.

— Şi Andrei e liber acum?

— Da.

— Poate să meargă în oraş fără să fie arestat?

— Bineînţeles.

Pistruiatul ieşi din casă şi fugi într-un suflet până în strada Carol. îi deschise uşa Lucica:

— Iar eşti aici?

Înainte ca Pistruiatul să-i fi putut răspunde, apăru şi profesoara:

— Ce-i cu tine, Mihai?

— Vreau să-l văd pe Andrei. Acum e liber. nu mai trebuie să se ascundă.

— Nici nu se ascunde.

— Mă lăsaţi să intru?

— Da, dar Andrei nu-i acasă.

— Nu ştiţi unde s-a dus?

— Nu ştiu. Nu mi-a spus nimic.

— E la primărie, interveni Lucica.

— Tu de unde ştii? se miră maică-sii

— Am ascultat la uşă când a vorbit cu omul acela. A spus că pleacă la primărie.

— De câte ori ţi-am spus că nu e frumos să tragi cu urechea la uşă!…

— Şi ce a mai spus? întrebă Pistruiatul.

— N-ai auzit ce a spus mama? Nu e frumos să tragi cu urechea la uşă.

Pistruiatul dădu din mâini, apoi salută şi vru să plece, dar profesoara îl opri:

— Unde te ducă?

— La primărie, doamnă…

— Stai că vin şi eu.

Intră în casă să se schimbe. Lucica aşteptă să se îndepărteze, apoi se uită drept în ochii Pistruiatului:

— Eşti foarte antipatic!

— Eu? zâmbi Pistruiatul. De ce?

— Pentru că eşti urât şi ai pistrui.

— Da, dar pistruii mei sunt frumoşi.

— Şi câţi ani ai?

— Şaptesprezece.

— Pe o parte ai şaptesprezece.

— Dacă n-ai fi fata doamnei profesoare…

— Şi dacă n-aş fi?

— Ţi-aş transforma nasul într-un şurub şi atâta l-aş învârti, până n7 ar mai rămânea nimic din el.

Lucica se înfurie >

— Să nu mai vii niciodată la noi!

— La tine nici n-aş veni…

— De ce?

— Pentru că ai şurubul prea mic.

Apăru profesoara, o sărută pe Lucica pe obraz:

— Să nu deschizi nimănui, ai înţeles?

— Da, mamă…

Ajunşi la scări, Pistruiatul se aplecă peste balustradă şi alunecă până jos. Profesoara îl ajunse din urmă abia în stradă.

— Dar să ştii, îi spuse, eu nu pot călători pe tamponul tramvaielor.

— Ştiu, n-ar fi trebuit să mă dau pe balustradă. Vă rog să mă iertaţi…

Niciodată nu văzuse Pistruiatul atât de mulţi oameni

adunaţi la un loc ca în dimineaţa aceea în faţa primăriei. La balcon, împodobit cu ghirlande de brad cu steaguri roşii şi tricolore îl descoperi pe Andrei. Acesta tocmai vorbea. Pistruiatul se opri să-l asculte:

— Cetăţeni, se auzi vocea tunătoare a lui Andrei. Trăim un moment istoric foarte important: România, prin forţele sale patriotice conduse de partidul comunist, şi-a recăpătat independenţă. Din acest moment, alături de comunişti, trebuie să se adune toate forţele democratice, toţi cetăţenii cinstiţi ai oraşului nostru. Pentru că numai uniţi vom putea rezista trupelor fasciste cotropitoare. Numai printr-o forţă imită vom putea rezista până la venirea trupelor române care au eliberat Bucureştiul şi cea mai mare parte a pământului străbun!...

Pistruiatul nu mai avu răbdare să-l asculte până la capăt: se strecură prin mulţime şi se apropie de poarta primăriei. Nu reuşi să se strecoare înăuntru decât în patru labe, pe sub picioarele unora care tocmai intrau. Nu-l observase nimeni. Se ridică şi nu-i veni să creadă ochilor! Altfel îşi imaginase el primăria. În hol, peste tot, pe scări, circulau soldaţi şi muncitori înarmaţi, cu bandă tricoloră pe braţ. Într-un colţ erau orânduite paturi în care dormeau câţiva răniţi. Holul primăriei semăna cu sala de aşteptare a gării, numai că aici era mult mai multă agitaţie. Urcă scările spre etaj, ca să-l caute pe Andrei.

Îl întâlni abia spre ora prânzului, în sala mare de consiliu, dar nu se putu apropia de el. Era înconjurat de o delegaţie de femei de la fabrica de textile şi-şi aşteptau rândul mulţi alţii. Pistruiatul se mulţumi să-l privească de departe. Pe la ora două apăru în sala de consiliu un ofifk cu cască de motociclist, plin de praf. Oamenii îi deschiseră drum şi, când acesta ajunse în faţa lui Andrei, salută regulamentar, deşi Andrei nu purta uniformă.

— Să trăiţi, domnule secretar. Permiteţi-mi să vă raportez. Trupe motorizate germane, venind dinspre Ungaria, au trecut graniţa şi se apropie de oraş.

Andrei nici nu Clipi. Rămase un timp pe gânduri, apoi se întoarse spre colonelul care stătea lângă el, îl prinse de

braţ şi intrară într-un birou alăturat.

ÎN SEDIUL ilegal al partidului, instalat într-un apartament chiar în centrul oraşului, pe bulevardul Ferdinand, era agitaţie: Iulia Prodan stătea în spatele perdelelor şi privea în stradă, să vadă mărşăluirea trupelor germane pe bulevard. Soldaţii erau obosiţi, prăfuiţi, abia îşi târau picioarele.

În jurul lui Andrei stăteau trei ofiţeri şi un alt activist pe care Pistruiatul îl văzuse şi la primărie. Vorbea Andrei:

— Trupele româneşti nu vor putea fi aici înainte de trei sau patru zile-Până ătunci va trebui să rezistăm cum putem. Când spun rezistăm, înţeleg să-i hărţuim pe nemţi să nu se poată organiza. Cu to

varăşii militari am făcut un plan: cei de la fabrica de vagoane vor apăra partea de nord a oraşului şi în special podurile.

Pistruiatul, plictisit de datele tehnice, trecu în camera cealaltă unde stătea o mulţime de oameni aşteptând rândul să fie primiţi. Abia trecu pragul şi cineva îl prinse de umeri: se întoarse şi o recunoscu pe doamna Rozeanu. Era îmbrăcată la fel ca atunci pe veranda casei. Ţinea un pachet sub braţ:

— Ce-i cu tine, urâtule?

— Mie îmi spuneţi asta, doamnă Rozeanu?

— Dar cui altcuiva, băiatule? Păi mai e vreun urât aici în cameră? Nu vezi câţi pistrui ai…

— Andrei a spus că urâţi sunt aceia care au pistrui pe suflet…

— Am glumit, băiatule… Da ia spune, nu. ne porţi tu ghinion?

— Eu? Uitaţi-vă aici. Îşi arătă pumnii strânşi cu degetele mari prinse în palmă.

Doamna Rozeanu râse şi-l bătu pe umăr:

— Andrei e înăuntru?

— Da.

Doamna Rozeanu intră în camera de şedinţe şi Pistruiatul se luă după ea. Tot mai interesant era în apropierea lui Andrei. Acesta tocmai spunea unui

muncitor:

— Tu, Dobre, tu vii cu mine la fabrica de hârtie…

— Şi ce apărăm acolo? întrebă mirat muncitorul…»

La întrebarea asta ar fi putut să-i răspundă şi Pistruiatul. Fabrica. Doar e proprietatea lui. Andrei spuse cu totul altceva:

— Strada care duce spre podul de fier. Şi, în afară de asta, cu cât îi dispersăm mai mult, cu atât vom rezista mai mult.

Oamenii ieşiră din casă unul câte unul şi, când ajunse şi Pistruiatul în stradă, Andrei nu mai era nicăieri, îi era ciudă, din cauza doamnei Rozeanu, îl pierduse din vedere. Pomi spre fabrica de hârtie.

Pe Andrei îl găsi împletind o scară de frânghie ca să poată urca în pod. Când dădu cu ochii de Pistruiat, se încruntă:

— Ascultă, Pistruiatule, acuma nu mai e joacă. Tu n-ai ce căuta aici! Aş vrea să te ştiu în siguranţă. Te duci şi te ascunzi până vin trupele noastre.

— Eu n-am voie să-mi apăr fabrica?

— Nu.

— Mie mi-e teamă că ai să pleci şi nu vom reconstitui niciodată actul de proprietate…

— După ce oraşulva fi liber, îi făgădui Andrei, ăsta va fi primul lucru de care am să mă ocup-Neconvins se supuse. Îşi luă rămas bun de la Andrei şi porni spre casă. Ajuns în apropierea pieţii de vechituri, se abătu pe la tinichigeria lui Ciobanu. Găsi atelierul devastat.

— Au fost nemţii şi l-au arestat, îl lămuri o femeie care aduna zdrenţe prin apropiere.

În colţul străzii Semaforului, Pistruiatul se întâlni cu Mircea. Acesta îi făcu semne încă de departe.

— Nu tte duduce aacasă fete caută ppopoliţia… Viiino la noi!…

— Nu, nu, am unde să mă ascund. Îţi mulţumesc.

Nu se duse acasă decât după ce se lăsase întunericul, dar nici atunci nu dinspre stradă, ci escaladând gardurile vecinilor.

Bătu încet cu degetele în geam şi, nu peste mult timp, apăru maică-sa: avea ochii roşii de plâns.

— Cum ai ajuns aici?

— Prin spate, prin grădină.

— Nu poţi să dormi acasă. Vă caută poliţia. Şi pe tine şi pe taică-tu. Ce aţi făcut?

— Nimic, mamă. Zău n-am făcut nimic.

— Pentru nimic ţiu vă caută poliţia.

— Şi unde o să dorm?

— Am vorbit cu tuşa Veronica, te duci la ea. Da să nu ieşi cumva din casă că te omor în bătăi. Ai înnebunit şi tu, şi taică-tu! Vă caută poliţia din jumătate în jumătate de oră. Dinspre stradă se auzi un zgomot. Pleacă, mai adăugă şi închise repede fereastra.

Pistruiatul se lipi de zid, apoi se duse până în fundul grădinii şi sări gardul. La timp: pe poarta casei tocmai intraseră doi poliţişti. Pistruiatul îşi continuă drumul: traversă şi. grădina lui. Săucan apoi sari în strada Sfântul Cristofor. Strada era îngustă cu un singur rând de case. Tocmai ajunse în colţul străzii când se auziră primele împuşcături. „Ai noştri”, îşi spuse, şi îi păru rău că împuşcăturile nu veneau dinspre fabrica de hârtie. Auzi tropăit de paşi, se lipi de zid, pe urmă auzi claxonul unei maşini. Vru să se întoarcă, dar nimeri exact în braţele agentului Ciupitu. Acesta, când îl văzu, îl înhaţă şi nu-i venea să creadă ochilor.

— Oo, băieţaş, Dumnezeu te-a adus în calea mea. Dumnezeu personal. Înseamnă că mă iubeşte. îl lovi cu pumnul în cap… Ştii de când te caut mă, nenorocitule?! De trei zile. Şi ziua; şi noaptea… Au vrut să mă dea la circulaţie din cauza ta. Păi uite-te la mine mă, eu îs de circulaţie? Mă vezi tu pe mine stând în colţul străzii Bolintineanu, hai?… Iar îl lovi. Se auzi o rafală, apoi pe cer apăru o rachetă verde şi după aceea zeci şi zeci de steluţe. Agentul îşi ridică privirile spre cer şi, în clipa aceea, Pistruiatul sări în sus, apucă borurile largi ale pălăriei şi i-o trase peste ochi. Dezechilibrat şi orb, Ciupitu îşi duse mâna la cap şi, când îşi scoase pălăria, Pistruiatul nu mai

era. I se auzeau doar paşii în întuneric.

Tuşa Veronica locuia în cartierul ceferiştilor, avea o casă mică ascunsă sub nişte salcâmi noduroşi.

Ceasul din turla bisericii Sfântul Augustin bătu de unsprezece ori când Pistruiatul sări gardul mătuşă-sii. Acum rafalele se ţineau lanţ şi se auziră şi primele explozii.

Tuşa Veronica se sperie când îi bătu în geam.

— Cine-i?

— Eu sunt, tuşă Veronica, Mihai.

Mătuşa îi deschise, era îmbrăcată numai într-o cămaşă de noapte lungă, plină de floricele.

— Ce cauţi tu la ora asta aici?

— Mi-a spus mama că umblă poliţia după noi şi nu e bine să stea bărbaţii acasă.

— Care bărbaţi?

— Păi, tata şi eu…

— A, da, zâmbi pentru prima oară tuşa Veronica. Du-te, spală-te şi hai la culeşte!…/

— Dar mama nu v-a spus?

— Ce să-mi fi spus?

— Că trebuie să faceţi de mâncare.

— De mâncare? Cui?

2 «2

— Lui tata. Ştiţi, el *a* plecat şi mama nu-i poate să-i facă de mâncare, să nu dea de bănuit.

— Bine. Am să-i gătesc mâine.

— Nu mâine, acum. Trebuie să-i duc mâncarea încă în noaptea asta.

— Voi aţi înnebunit. Afară e război şi voi mă puneţi să gătesc în miezul nopţii. La culcare!

— Nu, tuşico! Dacă nu vrei să găteşti, dă-mi ceva rece. Slănină, pâine, orice, dar multă că nu pot să mă duc în fiecare zi la el.

— Nici nu te duci. Îmi spui unde, şi mă duc eu.

— Nu se poate, tuşico, numai eu cunosc drumul.

Neconvinsă, tuşa Veronica pregăti totuşi un pachet cu afumături…

— Şi spune, te mai întorci astăzi?

— Dacă pot, am să vin. Dacă nu, dorm în fabrica de hârtie.

În drum spre fabrică trecu şi pe la băcănia lui Glass şi-l fluieră pe Calu. Acesta din cauza exploziilor era agitat, nu-şi găsea locul. Apăru repede şi se gudură la picioarele Pistruiatului.

— Meştere, azi vei avea o treabă foarte importantă de făcut.

Calu mirosi pachetul din mâna Pistruiatului şi dădu din coadă.

Undeva, în apropierea cetăţii, cerul se înroşi, apoi în spatele caselor apărură şi flăcările. Avea tuşa Veronica dreptate: e război de-adevăratelea. Numai să nu i se întâmple ceva lui Andrei;

Când ajunse în apropierea fabricii de hârtie, trebui să se ascundă: fabrica era înconjurată de soldaţi nemţi şi o mulţime de camioane ostăşeşti. De sus, de la luminatorul nodului, se vedeau trasoarele luminoase ale mitralierei lui Andrei. Soldaţii îşi căutau adăpost în spatele maşinilor prin gropile săpate de ploi. De undeva de pe şosea apăru şi un tanc: şenilele de oţel alunecau pe caldarâm, scoteau scântei de parcă strada ar fi fost pavată cu pietre de brichetă. Pistruiatul făcu un ocol şi se apropie de fabrică dinspre canalul morii. Acolo, în albia aproape secată, nu era decât o singură santinelă. Stătea rezemat de (un pietroi şi fuma: era bucuros că era departe de bătaia armelor.

Pistruiatul se aplecă spre Calu şi-i şopti la ureche:

— Îl vezi pe neamţul acela cu arma? ăla care fumează! Goneşte-l!…

Calu cobori malul, apoi, când ajunse în vad, începu să latre. Soldatul se întoarse, văzu namila gonind spre el, pe urmă o luă la goană. Arma rămase căzută jumătate în apă. Pistruiatul nu stătu mult pe gânduri: traversă canalul şi fugi spre atelierul mecanic. Undeva lătră o mitralieră şi se lumină un geam. Pereţii din apropiere erau ciuruiţi de gloanţe. Când intră în atelier, avu senzaţia că nu e singur: rămase nemişcat lângă perete şi aşteptă ca celălalt să se

trădeze. Stătuse mai mult de un minut, dar nu-şi auzi decât propria-i respiraţie: se întrebă dacă nu-i prea zgomotoasă. Când nu mai „putu răbda, culese ceva de pe jos, un piron şi-l aruncă în partea cealaltă a atelierului. Pironul căzu pe o – tablă, se răsturnă zgomotos şi ecoul se stinse foarte, foarte târziu. Nu se auzi niciun alt zgomot. Înseamnă căi s-a oărut numai că nu e singur în atelier. Se ridică şi noroi spre bancul de lucru deasupra căruia, prin tavan, se putea vedea până în pod. Mai mult bănui decât văzu gaura din tavan. Aşteptă ca afară să răsune armele, abia atunci îndrăzni să strige:

— Andrei!…

Cuvântul se zvârcoli în atelier pe urmă se stinse. Mai strigă o dată.

— Andrei!…

— Cine-i?

Recunoscu vocea lui Andrei.

— Eu sunt, Pistruiatul. Ţi-am adus de mâncare.

— Stai acolo, îţi arunc o frânghie.

Căzu frânghia şi Pistruiatul trebui s-o caute pipăind prin aer. În atelier era întuneric, beznă.

— Te-ai prins?

— Da.

Andrei trase de frânghie şi, peste câteva secunde, Pistruiatul debarcă în pod.

Andrei părea foarte supărat.

— Am să te bat ca pe un covor. Ce cauţi aici?

— R-Ţi-am mai spus. Ţi-am adus de mâncare.

Dobre, tovarăşul lui Andrei, stătea cul. cât pe burtă în faţa unei ţigle scoase. Trăgea de zor. Totuşi interveni în discuţie:

— Mai bine aduceai gloanţe… După câţi sunt ăştia de afară, n-o să rezistăm nici până dimineaţa.

— Nu se poate circula, îl lămuri Andrei.

— Ba da, sări Pistruiatul. Eu cum am venit? Dinspre canalul morii drumul e deschis.

— Era şi acolo o santinelă. Am văzut-o de sus.

— L-am gonit. Adică l-a gonit prietenul meu. În colţul

celălalt al podului se prăbuşi o grindă.

— Ăsta-i tun, constată Dobre. Ne-am dus dracului.

— Nu-i tun. Adică e tunul unui tanc, îl informă Pistruiatul. Acum a venit. De ce nu trageţi în el?…

— L-aş gâdila numai. Acolo trebuie o bomba. Şi atunci am trăi ca în rai. Şi noi, şi ei.

— Şi n-aveţi o bombă?

— Nu avem decât dinamită şi aia se manevrează greoi cu fitil, cu fel d fel de chestii.

— Credeţi că eu nu pot să aprind un fitil?

Andrei îl prinse de umăr şi-l zgâlţâi:

— Tu n-ai învăţat încă la şcoală că nu e voie să te joci cu focul?… Tăcu un timp, pe urmă adăugă: Dar totuşi ai putea face ceva. Să-i anunţi pe ai noştri să ne trimită muniţie… Cel puţin nişte benzi de mitralieră.

— Pe cine să anunţ?…

— Pe Ciobanu.

— Ciobanu e arestat. I-am văzut atelierul devastat…

— Atunci o anunţi pe profesoara de istorie.

— Şi dacă n-o găsesc acasă?

— O găseşti la sediu…

— Mă duc…

— Andrei tocmai ridica o ţiglă să poată privi în curte.

— Fii atent, Pistruiatule. Nu văzu când acesta luă un pachet de dinamită cu fitilul pregătit şi o cutie de chibrituri.

Se lăsă jos pe frânghie şi ajunse la podea, când, la gaură, apăru Andrei.

— Ai luat dinamita?!…

— Ca amintire, Andrei…

— Nu fi nebun! Poţi să sari în aer în fiecare clipă…

— Cu tancul în curte puteţi muri şi voi…

— Pistruiatule!…

Pistruiatul se prefăcu că nu-l mai aude. Se duse la scândurile de la uşă zidită şi privi afară. Nu erau, decât vreo patru sau cinci nemţi în apropierea gardului: desfăceau nişte lăzi pline cu inscripţii.

Pistruiatul dădu scândurile la o parte, ieşi şi se culcă

în iarba înaltă. Nemţii erau preocupaţi cu lăzile lor ferecate. Se târî până la colţul clădirii şi se ascunse în spatele unor stive de lemne. De aici se vedea gardul, poarta şi tancul. Era proptit cu fundul într-un tufiş şi servanţii lucrau cu capacul deschis. Pistruiatul, fără să se gândească prea mult, vârî două degete în gură şi fluieră de două ori scurt. Unul dintre servanţii tancului privi în jur, dar n-avea vreme să cerceteze curtea. Cel din tanc îi spuse ceva şi soldatul îmbrăcat în uniformă neagră porni spre fundul curţii.

Calu apăru aproape târâş. Pistruiatul îl mângâie:

— Dacă mă ajuţi acum, suntem salvaţi. Vezi asta? îi arătă pacheţelul cu dinamită. Trebuie dus sub tanc. Acolo! Arătă direcţia cu mâna şi Calu fu gata să pornească spre tanc. Pistruiatul abia îl putu opri.

— Stai mă, nebunule! nu aşa. Trebuie să duci pachetul sub el. Aprind fitilul, să nu te sperii!…

Scoase chibriturile din buzunar şi câinele se retrase un pas.

— Calule, nu face pe nebunu'!… aprinse fitilul şi întinse pachetul spre Calu. Acesta se foi un timp, dar Pistruiatul îl sili să ia dinamita în gură. Du-te, Calule!… îl laşi acolo şi vii repede înapoi. Du-te!…

Îl împinse de la spate şi privi îngrijorat cum Calu pornise spre tanc. Pe la mijlocul drumului Calu se mai întoarse o dată spre el, dar Pistruiatul îi făcu semn să se ducă".

Calu ajunse la tanc fără să fie văzut şi se ascunse între şenile. Te pomeneşti că prostul ăsta rămâne acolo sub tanc! mai stătu câteva clipe apoi fluieră din nou. Câinele ţâşni de sub tanc, îl văzuşi un soldat, îl strigă, dar nu putu termina fraza. O explozie puternică, de parcă ar fi sărit toată fabrica în aer, zgudui toate zidurile şi, în lumina puternică, Pistruiatul văzu înotând în aer fel de fel de obiecte, şi oameni. Fugi din toate puterile spre poartă în aceeaşi clipă se auzi şi cea de a doua detunătură. Suflul exploziei îl trânti la pământ, se ridică şi, puţin ameţit, îşi continuă goana. Calu.se ţinea aproape de el. Mai târziu

Pistruiatului îi păru rău că nu putea fi în pod, să vadă faţa lui Andrei.

POARTA CASEI din strada Carolnr. 35 era închisă. Pistruiatului îi veni să plângă: dar n-avu timp să se tânguie că, în colţul străzii, apăru un camion militar. Se ascunse sub umbra porţii, apoi, când camionul dispăru, fără să se gândească prea mult, apăsă pe butonul soneriei. Nu era convins că va apărea portarul, dar chiar dacă acesta ar fi venit, nu era sigur că o să-l lase în casă. Be ascunse după o vitrină. Trecură vreo cinci minute până auzi cheia răsucindu-se în broască. Rămase nemişcat, apoi, când auzi paşii portarului întorcându-se în casă, se repezi la poartă şi vârî un capăt de creion în broască. Repede se ascunse din nou. Portarul se chinui să închidă poarta, dar fără succes. Înjură de câteva ori pe ungureşte, apoi lăsă poarta deschisă. Aşa spera şi Pistruiatul. Totuşi nuintră imediat. Aşteptă câteva minute şi, abia când se convinse că portarul a intrat în casă, se încumetă să 268

Între. Se strecura ca un fur până la etajul întâi şi la început încercă să bată în geam, dar nu-i răspunse nimeni. Îşi luă inima în dinţi şi apăsă pe butonul soneriei.

— Cine-i? auzi după câteva secunde vocea profesoarei.

— Pleşa, doamnă, Mihai Pleşa. Vin din partea lui Andrei.

Ea îi deschise şi Pistruiatul intră în casă. Profesoara, speriată, era doar într-o cămaşă de noapte şi, pentru prima oară, poate din cauza părului despletit, Pistruiatului i s-a părut urâtă.

— Ce s-a întâmplat?

În drum spre sediu ocoliră toate patrulele, uneori fiind nevoiţi chiar să se ascundă. Pitiţi – într-un gang neprimitor, în faţa căruia se opriră câţiva soldaţi, profesoara îl întrebă pe Pistruiat:

— Ţi-e frică?

— Nu. Dar dumneavoastră?

— Mie da, îi şopti profesoara. Era albă ca varul.

— Când sunteţi cu un bărbat nu trebuie să vă temeţi.

— Bărbatul eşti tu?

— Da. Aşa a spus Andrei.

— Dacă a spus el, eşti!

La sediu nu era decât un singur om mic de statură, cu nişte ochelari cu ramă de baga neagră, care tot ternii so wMina la ceafă.

— Enache şi Dobre, începu profesoara, au rămas izolaţi în fabrica de hârtie.

— Ştiu. Am încercat să-i scoatem de acolo, dar forţele germane din jurul fabricii sunt prea mari. Am fost de două ori respinşi.

— Dar nu mai au muniţie, interveni şi PistnfŞ iatul

— Şi asta ştiu. Dar, din păcate, benzi de mitra? lieră nu avem decât la tâmplăria lui Ene. Parola e simplă: Am venit după mort.

— Şi pe unde vine, Ene ăsta?

— În strada Cimitirului.

DIMINEAŢA DEVREME, încă înainte de a răsări soarele Pistruiatul se duse la unul dintre cei mai buni prieteni ai lui, la Alifie. Pe numele cel bun, se numea Coste? dar toată strada, toată şcoala îl ştia numai după poreclă. Pistruiatul îi bătu în geam de patru ori scurt, aşa cum erau semnalele la radio Londra, şi aşteptă. Alifie apăru somnoros, cu părul ciufulit.

— Ai înnebunit!... De ce mă scoli la ora asta?

— Avem o treabă foarte importantă de făcut...

— Ce?

— Ai să afli.

1 Unde?

— În strada Cimitirului...

— Nu se poate... Acolo în apropierea aeroportului e război... Mi-a spus tata. A fost toată noaptea acolo... Dacă ai vedea ce armă are...

— Nu mă interesează. Vii sau nu vii?

— Viu, dar să ştii că facem o prostie. Acolo se trage cu adevăratelea.

Pe strada Cimitirului nu mai era război. Nemţii respinseseră grupiil care controla şoseaua spre aeroport şi

acum luptele se duceau în apropierea hangarelor. Sore mirarea Pistruiatului atelierul lui

Ene era deschis şi câţiva muncitori aranjau în stive nişte sicrie.

— Îl caut pe domnul Ene, spuse Pistruiatul unui muncitor mustăcios.

— Ăla e, arătă acesta spre un bărbat în vârstă cu părul cărunt. Pistruiatul se apropie de Bătrân:

— Am venit după mort.

— Tu mă? se minună Ene. Dacă ar fi venit un preot, nu m-aş fi mirat. Dar mă rog. Îşi roti privirea prin curte apoi strigă spre un bărbat îmbrăcat în haine de doc: Ghiţă! … Acesta se apropie. Ene îi şopti ceva la ureche şi omul trase în apropierea sicrielor un cărucior cu două roţi. Ene şi Ghiţă aşezară un sicriu pe cărucior şi-l împinseră până în stradă.

— Băieţi, de acum încolo, Dumnezeu cu mila.

— Mie mi-e frică de mort, spuse Alifie după ce tâmplarii intrară în curte. Pentru asta m-ai chemat?… Mai bine nu veneam.

— Nu-i mort, mă idiotule!… Uite-te aici. Ridică capacul: sicriul era plin cu benzi de mitralieră şi cu grenade.

În apropierea fabricii de hârtie un ofiţer neamţ îi opri:

— Was is das?

— Niciun das, se cocoşi Pistruiatul. Nu vezi, un mort. Alifie îl „traduse” pe Pistruiat. Întâi îşi împreună mâinile pe piept şi spuse:

— Capul.

Numai să nu se uite în sicriu, mormăi Pistruiatul.

— Was is das sicriu?

Pistruiatul îşi închipui o cruce pe piept şi-i spuse cu evlaviei

— Mă-ta! J

Neamţul dădu din mâini şi-i lăsă să treacă.

ÎN CURTEA FABRICII era linişte; nu se auzea decât dinspre canal, când bătea vântul, foşnetul apei şi rar de

tot, de sub streaşină, ciripitul unor rândunici. Din cauza fumigenelor nestinse fabrica părea învăluită în ceaţă. Nu i-a fost greu Pistruiatului să se strecoare în clădire: un timp se târî printre lăzile de muniţii goale, apoi se ridică şi fugi cu paşi mari până la atelierul mecanic. Frânghia din pod, mişcată de curent, aducea cu un şarpe imens-Pistruiatul se urcă pe banc, se agăţă de frânghie şi se căţără spre pod. Numai când se văzu proptit de buza deschizăturii se linişti: avu senzaţia ciudată că îl urmăreşte cineva. De aceea n-avusese cura >ul să-l strige pe Andrei. Mai aruncă o privire io* în atelier, nu văzu nici 6 mişcare şi răsuflă uşura.

În pod era întuneric, numai ici colo prin nişte ţigle sparte răzbătea o lumină lăptoasă, opacă. Prima oară îl văzu pe Dobre: stătea culcat pe spate, cu mâinile desfăcute de parcă ar fi vrut să îmbrăţişeze pe cineva. Când ajunse aproape de el, descoperi. pata de sânge pe piept. Pistruiatul se cutremură: simţi cum îi creşte un nod în gât, aerul i se păru puţin şi pe frunte îi apărură broboane de sudoare. Dobre ţinea ochii deschişi, şi ochii mari, albaştri îşi pierduseră luciul: păreau de sticlă.

— Andrei!... strigă cu voce sugrumată Pistruiatul fără să-i pese că ar putea fi auzit. Andrei!...

Fugi sppe luminator: Andrei era întins cu faţa la pământ, îşi ţinea umerii strânşi şi braţul stâng, ocrotitor rezemat de minerul mitralierei. Pistruiatul îngenunche lângă el, îl răsuci; glontele ucigaş îi strivise gâtul şi coşul pieptului. Numai faţa îi rămăsese curată: paloarea îi adânci şi mai mult trăsăturile, aducea cu acel Andrei pe care îl cunoscuse în ziua evadării.

— Andrei! izbucni din nou şi numele prietenului se lovi de ţigle, se fărâmiţă apoi se stinse ca un ecou.

Privindu-l atent, descoperi că avea pumnul strâns.

— De câte ori ţi-am spus că şi asta e o regulă, mormăi fără lacrimi Pistruiatul. Îi împinse degetul mare în palmă. Aşa ar fi trebuit să-l ţii!...

Prin luminator se vedea până în curtea fabricii lângă zid, în jurul lăzilor de muniţii erau câţiva soldaţi germani.

Pistruiatul îşi simţi cerul gurii uscat, îşi strânse fălcile, îşi propti umărul de minerul mitralierei şi începu să tragă…

ABIA CÂND ŢĂCĂNITUL sacadat al mitralierei încetă şi banda sări din încărcător, Pistruiatul simţi că-l năpădesc sudorile reci. În liniştea ce se lăsase în po. d, o linişte ciudată plină de aşteptări, se auzea şuieratul vântului strecurându-se printre gratiile de fier ale geamului. Un timp, Pistruiatul rămase nemişcaf, rezemat în coate, privind fix curtea din faţă. La vreo treizeci de metri, aproape de şopron se vedea o parte din şenila tancului, câteva lăzi şi sacii de nisip aduşi de nemţi să se adăpostească în spatele lor. Un ostaş german, în zvârcolirea morţii se cââţărase pe un sac şi-şi atârna mâinile ca pe nişte frânghii. Avea o poziţie ciudată, părea că doarme sau că se odihneşte incomod cu faţa răsucită în sus ca şi cum ar fi dorit în ultima clipă să arunce o privire spre cer. Partea stângă a feţei era năclăită de sânge. De altfel asta era singura pată de culoare din curte. Deodată, din spatele unei lăzi, apăru o cască de oţel, apoi faţa prelungă a unui ostaş tânăr. Piştrwiatul tresări şi în clipa aceea mai văzu apărând un ostaş, tot tânăr, care se opintea să înainteze ajutând du-se de coate. Trebuia neapărat să părăsească podul! Ca împins de un resort, sări în picioare şi se re? pezi spre chepeng. Funia era tot acolo. Fără să se gândească prea mult, se aplecă, prinse funia şi se aruncă în gol. Coborârea nu dură mai mult de câteva clipe şi, în momentul când simţi podeaua sub picioare, instinctiv se aruncă în spatele unui banc de lud cru. La timp. Uşa de scândură putredă se dădu la o parte şi, în deschizătura ei, conturaţi de soarele din spatele lor, apărură cei doi soldaţi tineri. Primul, cel cu faţa lunguiaţă, trase o rafală de automat. Detunăturile se stinseră încet, zbătându-se printre pereţii igrasioşi ai încăperii. Cel de al doilea soldat descoperi funia: îşi agăţă automatul de gât şi începu să urce. Avea forţă în mâini, se trăgea în sus fără să se ajute cu picioarele. Privindu-l, Pistruiatul simţi arsurile din palmele julite de frânghie. Când în deschizătura podului

dispăru şi cel de al doilea soldat, Pistruiatul, mereu lipit de zid, se trase până la uşă. Privi în curtea din dos: buruienile, arse de soare şi ciuruite de gloanţe, stăteau nemişcate în bătaia soarelui. Cu un singur salt se aruncă într-un tufiş, apoi imediat începu să se târască spre canalul morii. Undeva, se auzeau împuşcături şi, în stânga, la Fabrica de uleiuri, un fum negru se învolbura sore cerul sticlos.

TRECUSERĂ PATRU ZILE de când trupele germane şi horthyste ocupaseră regiunea, când se răspândi vestea că armatele române au ajuns la Radna, la vreo treizeci de kilometri de oraş. Unii erau chiar informaţi că regimentele porniseră în marş, dar nemţii se încăpăţânaseră să rămână până în ultima clipă în oraş. Se presupunea că nu primiseră încă ordin de retragere, dar cei mai mulţi locuitori erau convinşi că, înainte de a pleca, vor să jefuiască oraşul. Din precauţiune, prăvăliile aveau rulourile trase, închise cu mai multe lacăte, jar porţile fabricilor erau baricadate. Numai cele trei farmacij au rămas deschise şi, în cartierul fabricii, brutăria lui Hudak. În cele din urmă, nemţii totuşi s-au decis: în zorii zilei de 29 august au aruncat în aer podul de fier de peste Mureş şi o parte din hangarele de la aeroport. Se vorbea în oraş că la aeroport gărzile patriotice s-au împotrivit cu înverşunare, dar nimeni nu ştia nimic precis.

A doua zi, după distrugerea podului, nemţii s-au încolonat în faţa primăriei şi au pornit spre frontieră pe drumul Curticiului. Populaţia, care se închisese de câteva zile în case, năvăli pe străzi: oamenii erau veseli, râdeau şi se înghesuiau în jurul unor afişe care apăruseră din senin pe toate zidurile. Mihai ocolea grupurile din jurul afişelor: le cunoştea textul încă de acasă. De altfel, tocmai de aceea hoinărea pe străzi: taică-su îi interzisese să rămână în apropierea tiparniţei. Maică-sa, încă de dimineaţă, îi unsese o felie de pâine cu untură şi-l trimise la joacă. Primul drum, ca de altfel în fiecare zi, îl făcu în strada Carol, dar şi de astă dată găsi uşa zăbrelită. Vecinii spuneau că au fost razii, dar că profesoara plecase încă

înainte de sosirea 275

poliţiştilor. Oare profesoara ştia de moartea lui Andrei?

Neavând ce face, se duse la Mureş, să vadă rămăşiţele podului. Traversele metalice, late de o palmă, erau răsucite, rupte de parcă ar fi fost de tinichea. Ieşeau din apa învolburată ca nişte braţe ciuntite. În urma lor, dire albe de spumă se răsuceau în vârtejuri, formând pâlnii adânci. Acolo unde traversele au rămas întregi, valurile se strecurau ca printr-un pieptene imens. Pistruiatului podul îi plăcea şi aşa fărâmiţat: îi părea doar rău că nu fusese de faţă când a sărit în aer. Ar fi fost un spectacol formidabil. Mai văzuse şi în filme poduri aruncate în aer. Într-un jurnal, un pod suspendat, plin cu camioane, se făcuse ţăndări. Cei din sală, care stăteau în primele rânduri, de teamă s-au ridicat în picioare şi… a trebuit să intervină plasatoarea ca oamenii să se aşeze din nou.

Acolo, la malul Mureşului zărise pentru prima oară cele patru avioane care au apărut deasupra oraşului. La început păruseră paşnice, pluteau deasupra caselor ca la o demonstraţie de ziua aviaţiei. Lumea era convinsă că supraveghează retragerea trupelor nemţeşti, mai ales că sirenele de alarmă rămăseseră mute. Copiii, adunaţi în pâlcuri, se hlizeau şi le arătau cu degetul. Era o zi caldă, de sfârşit de august, cu un cer senin, sticlos.

După ce au înconjurat de câteva ori oraşul, avioanele coborâră atât de jos, încât Pistruiatul reuşi să descifreze inscripţiile de pe ele: LW 743» I.W. 1998 şi celelalte două tot cu numere din patru cifre. Mai târziu, Mihai nici nu se mai sinchisi să le privească: pornise spre primărie să vadă steagul roşu pe care câţiva oameni tocmai îl înălţau pe tur276

nul clădirii. îl fixaseră pe acelaşi loc unde stătuse când Andrei vorbise oamenilor adunaţi în faţa primăriei. Privind steagul, Pistruiatul se întrebă dacă nu cumva e acelaşi pe care îl aveau acasă ascuns între cearşaf şi saltea.

Mama era supărată pe steag. Nu o dată o auzise

discutând despre el.

— În fiecare seară mă culc cu groază! Parcă aş avea dinamită sub saltea. Nu vrei să-ţi fac o pijama din el?

De câteva ori Piştruiatul încercă să şi-l imagineze pe taică-su îmbrăcat cu o pijama roşie şi tot de atâtea ori îl pufnea râsul. O singură dată în viaţa lui văzuse un om îmbrăcat ţipător: era clovnul de la circul Kludsky, un om încovoiat, cu un nas de carton cât un morcov.

În clipa când oamenii terminară fixarea steagului, se auziră primele explozii: deasupra gării triaj un fum ca tăciunele întuneca cerul. Limbile de flăcări, galbene, albastre în bătaia soarelui păreau transparente. I-ar fi părut rău să fi rămas la pod să scape acest joc de artificii. Fumul negricios se întinse ca o plăcintă pe cer: razele aurii ale soarelui abia reuşeau să-l străpungă.

Restul bombelor incendiare au căzut pe cartierul gării. Pistruiatul se dezmetici repede: trombele de fum apăruseră şi deasupra străzii Semaforului, unde locuia. Cuprins de groază, fugi spre casă. În zadar încercară câţiva cetăţeni să-l oblige să coboare în primul adăpost: fugea din toate puterile, nu auzea nici vuietul înfricoşător al sirenelor, nici talanga gălăgioasă a clopotelor. În apropierea casei, un cordon format din pompieri şi ceferişti îi tăie calea şi se agită în zadar: nu-l lăsară să trea277

că Eu ochii înlăcrămaţi încercă să desluşească contururile casei de peste drum, dar, în afară de flăcări şi fum, nu văzu nimic. Paralizat de spaimă, se chir –, ci în el: cu ochii înroşiţi de fum îşi căută printre cei adunaţi părinţii şi-i fu ciudă că nu vedea nici măcar un cunoscut. Pe urmă, dinspre casa pe care o bănui a lui, se auzi un trosnet înfundat şi ţiglele se rostogoliră până în stradă.

— E casa lui Pleşa, auzi prin apropiere şi Mihai se cutremură. Privi în direcţia de unde venea vocea, dar totul era învăluit în fum. Numai când pompierii începură să transporte cadavrele arse, se dezmetici: se zgâi din toate puterile, dar nu recunoscu pe nimeni.

— Măi, ăsta e fiul lui Pleşa, auzi din nou. Tu cum ai

scăpat?

Mihai nu ştiu ce ar fi trebuit să răspundă, izbucni în plâns şi nu se împotrivi când cineva îl luă de braţ şi-l târî într-o casă.

PISTRUIATUL locuia de o lună la mătuşa Veronica pe strada Privighetorilor, nu departe de fosta lui locuinţă. Mătuşa scăpase ca prin minune de bombardament, casa ei mică, peticită cu tablă ruginită, rămase intactă de parcă ar fi fost situată în partea cealaltă a oraşului. Vecinul din stânga ei, un tâmplar, cu casă din cărămidă arsă şi acoperiş de tablă, rămăsese pe drumuri: s-au topit sub ploaia bombelor incendiare până şi cărămizile. Dar tâmplarul avusese noroc fusese plecat în vizită la un prieten din Gai. Vecinul din dreapta, un căruţaş, abia a putut fi identificat: a ars împreună cu casa

din care nu mai rămăseseră decât obiectele metalice, dar şi acelea deformate, topite.

Pistruiatul se mutase la tuşa Veronica imediat după înmormântarea părinţilor: era o zi caldă de uugust, fără noroi. Nu erau de faţă decât câţiva vecini şi un funcţionar chel de la primărie. Venise să-l ducă pe Mihai la un azil undeva în Oltenia. Poate dacă „n-ar fi fost şi tuşa Veronica de faţă, n-ar fi avut cum să scape. Funcţionarul chel avea toate hârtiile şi biletele de tren pregătite.

De felul ei, tuşa Veronica era evlaviosă. Se scula dimineaţa la cinci, să prindă slujba la biserica sârbească, de acolo alerga la catedrală s-o bată soarele prin vitralii, pe la prânz trântea o rugăciune scurtă la Capela reformată, alta la biserica grecocatholică, iar seara, îngenunchea pentru vecernii. Umbla îmbrăcată numai în negru, pe umeri purta un şal obosit, mâncat de molii, iar în picioare nişte şoşoni cu urechile pleoştite, legate cu şireturi. De două ori pe săptămână trecea pe la cimitir, aprindea li im mări de ceară pe mormântul familiei Pleşa şi pe al celui de al doilea soţ, fost prim-gonaci al ocolului silvic din judeţ. Murise într-un accident de vânătoare organizată de prefectură, iar ancheta condusă de

subprefect n-a putut stabili vinovatul. I s-a promis o pensie, dacă renunţă la continuarea cercetărilor şi mătuşa Veronica n-a avut de ales: Mircea al ei era mort, nicio anchetă nu-l mai putea învia. Cuvioasă şi bună, îl luase pe Mihai sub oblăduire, deşi pensia ei abia dacă îi ajungea pentru mâncare şi lumânări.

Totuşi Mihai se simţea străin în casa ei. Trebuia că se roage înaintea fiecărei mese, să îngenuncheze înainte de a se urca în pat. În casă totul i se părea straniu. Mătuşa Veronica avea mobile puţine şi multe tablouri. Cel mai măre, agăţat deasupra patului ei, înrămat, o reprezenta pe Maria-Magdalena. Bucătăria era dominată de o litografie ieşită la soare, aproape decolorată, intitulată înălţarea la cer. Alături de litografie, era agăţat un tablou de ulei, executat de un pictor local îngeraşii. Doi îngeri dolofani rezemaţi în coate pe un nor de vată albă.

— Ăştia doi, îi explicase tuşa Veronica lui Mihai, sunt Mihail şi Gavril când erau mici.

Alte tablouri şi iconiţe erau prinse în pioneze în jurul candelelor. Pe noptiere, pe policioare, în sticle de bere verzi, se găsea apă „sfinţită”, folosită şi ca doctorie.

Zile în sir Pistruiatul a bătut drumul în strada Carol, dar profesoara de istorie nu era de găsit. În cele din urmă, la sediul partidului, cineva l-a informat că profesoara plecase la Bucureşti, la o şcoală de partid. Tot acolo dăduse ochii Cu Ciobanu, tinichigiul, şi acesta, grăbit, i-a zâmbit numai. Tocmai voia să părăsească sediul, când îl ajunse din urmă Dorel Ilieşu, un prieten mai vechi de pe Strada mare, un băiat înalt, subţire de parcă ar fi făcut greva foamei.

— Pistruiatule, m-a trimis tovarăşul Ciobanu să te înscriu la U.T.C. Zice că tu ai avut şi activitate ilegală… Ce activitate ilegală ai avut, mă?

— N-am avut nicio activitate, spuse modest Pistruiatul. L-am cunoscut pe Andrei.

— Care Andrei?

— Dacă n-ai auzit de el, n-are nicio importanţă. Şi cum să fac să mă înscriu la voi?

— Păi întâi trebuie să dai dovadă că mer>P

— Şi cum pot dovedi asta?

Vii să activezi: organizăm baluri la diferite întreprinderi, facem afişaj, spargem vitrinele comercianţilor care se ocupă de speculă. Hai că e interesant!

Kuţă de ceea ce făcea înainte cu Andrei, activitatea lui Dorel Ilieşu era un fleac.

— Bine, Dorele, am să vin…

— Vino neapărat. În zilele astea trebuie să lămu îi ni pe câţiva să se prezinte voluntar în armată.

— Tu de ce nu te duci?

— Păi, eu am treabă, trebuie să organizez de taşa mentele.

În ziua aceea a încolţit ideea voluntarismului în capul Pistruiatuliâi. Da, asta era cea mai bună soluţie: scapă şi de tuşa Veronica şi-şi va putea răzbuna părinţii.

CÂND PISTRUIATUL ajunse în dreptul Cercului teritorial, tinerii erau de mult aşezaţi pe două rânduri. În dreptul intrării, un plutonier gras, transpirat., agita câteva liste dactilografiate şi ţipa din toate puterile, dar era atât de răguşit, încât nimeni nu înţelegea nimic. Pistruiatul se apropie de el, dar, în afară de câteva frânturi de cuvinte, şi acelea rostogolite ca nişte bolovani şi înecate în gâfâieli, nu înţelesese aproape nimic. Atâta doar că nu se puteau prezenta decât cei programaţi. Un timp.se foi prin apropiere, apoi, pândind momentul prielnic, vru să intre în rând, dar un soldat negricios, cu faţa obosită, îi tăie calea:

— Ai întârziat, puştiule, vii mâine!

— Am fost programat pentru azi, se răţoi Pistruiatul şi se aşează la coadă.

Soldatul nu se lăsă convins de tonul ridicat al băiatului

— Eşti pe listă? z

— Trebuie să fiu.

— Atunci de ce ai întârziat? Crezi că la armată se vine ca la promenadă?… Băiatul din faţa lui i se păru prea tânăr. Câţi ani ai?

Pistruiatul îi răspunse obraznic tot cu o întrebare:

— Dumneata faci înregistrările?

Soldatul negricios îl privi lung, vru să-i răspundă pe acelaşi ton; dar se răzgândi şi ridică numai din umeri. De după un nor apăru soarele şi, umbrit de cozoroc, negriciosul păru şi mai întunecat.

Mihai Pleşa nu era pe listă: plutonierul îl tăiase” două zile a rând:

— Eşti mic, mă!

Unul dintre băieţi îl sfătuise să se ducă în faţa comisiei fără să fie trecut pe listă De ce să fie selectat de două ori? Şi la poartă, şi la comisie. Intenţionat venise mai târziu, după întocmirea listelor.

Coada înainta încet, tinerii glumeau, se întrebau unde vor fi repartizaţi:

— Eu aş vrea la tancuri, spuse unul. Fratele meu e tot la motorizate.

— Ştii să şofezi? îl întrebă cel de lângă el.

— La tancuri nu e nevoie de şoferi. De mecanici.

— Şi tu eşti mecanic?

— Sunt. Adică într-un fel… Dacă ştiu să montez o maşină de ţesut, de ce n-aş fi bun la tancuri?

— Compari tu o maşină de ţesut cu un tanc? Dacă le spui că ai avut de-a face cu maşinile de ţesut, te trec la manutanţă, la croitorie o să ne calci vestoanele!…

Dacă n-ar fi intervenit un Oafat atotştiutor, cu cămaşa cadrilată, discuţia ar fi degenerat în ceartă:

— Nu mai e timp să fim instruiţi pentru tancuri. Perioada noastră de instrucţie este foarte scurtă. După câte am auzit numai de vreo trei sau patru săptămâni. Ne bagă la pifani.

Pistruiatul ar fi vrut să-l întrebe ce înseamnă „pifan”, dar nu voia să pară neştiutor. Se rezemă de gardul forjat al Cercului teritorial şi privi forfota din curte: un soldat îmbrăcat într-o salopetă neagră repara o motocicletă cu ataş: motorul hârâia, tuşea, rateurile aduceau cu o rafală de mitralieră. Un alt soldat, teterist, arunca dintr-un camion uniforme legate cu moletiere şi le număra cu voce

tare: 34, 35, 36… Mai târziu, plictisit de ceea ce se petrecea în curte, se gândi la Dorel Ilieşu: oare ce o fi vrut să spună cu „activitatea ilegală”?… Dacă ar fi trăit Andrei, acum totul era altfel: el i-ar fi izgonit pe nemţi fără ca aceştia să mai aibă răgazul să bombardeze, şi acum ar fi mers alături de tata la sediul partidului şi ar fi putut povesti tuturor cum şi-au bătut joc de comisari. Dar acum astea nu mai aveau niciun rost.

Agitându-şi braţele, plutonierul cel gras se pomeni eu Mihai în faţă. Un timp îi privi chiorâş, pe urmă îşi şterse sudoarea de pe frunte cu mâneca vestonului.

— Iar eşti aici?

— Păi, trebuie să fiu…

— Cum aşa? Eşti pe listă?

— Sunt.

— Cum te cheamă?

— Pleşa, domnule…

Plutonierul aruncă o privire pe hârtiile din mână, Pistruiatul nu-l lăsă să se adâncească în studierea lor. Minţi cu neruşinare:

— Dumneavoastră m-aţi trecut… Acolo printre primii…

Ori vocea i se păru prea subţire, ori omul din faţa lui era prea mic ca să-i dea crezare. Îşi căută ochelarii, dar cineva din curte îi ceru doi oameni la comisie.

— Mă, spune plutonierul, ştii câte kilograme are o armă? Neprimind răspuns adăugă: şapte!

Pistruiatul îl înfruntă şi-i răspunse obraznic:

— Dar un tun cât are?

Întrebarea veni din senin, plutonierul nu avu replică. Se congestionă la faţă şi îngăimă abia perceptibil;

— Intră!…

În biroulde recrutare erau trei mese: în spatele uneia era instalat un furier blond, pieptănat cu cărare. În faţa lui stătea în poziţie de drepţi tânărul cu cămaşa cadrilată. La a doua masă era un căpitan cu faţa roşie, brăzdată cu vinişoare subţiri. Fuma dintr-un portţigaret de chihlimbar galben, dar avea şi vârfurile mustăţilor şi degetele galbene

de nicotină. Pistruiatul se prezentă la a treia masă, acoperită cu hârtie albastră ca la şcoală. În spatele ei stătea rezemat în coate, studiind un dosar, un ofiţer tânăr, cu gulerul cămăşii desfăcut. Nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi cinci de ani. Avea părul tuns scurt şi faţa pătrată, aproape simetrică. Mihai Pleşa se aplecă respectuos, dar ofiţerul nu-l băgă în seamă: era preocupat cu dosarul din fata lui. Pistruiatul, aruncă şi el o privire într-acolo, dar 2C4

w I

nu văzu decât nişte hârtii scrise de mână, pline cu fel de fel de ştampile. Într-un târziu ofiţerul îşi ridică privirile şi-l întrebă mirat:

— Dumneata 7

Era prima oară că cineva i se adresa cu „dumneata” şi tot sângele îi năvăli în tâmple.

— Vreau să plec voluntar!

Ca şi cum ar fi auzit o glumă, ofiţerul îşi lungi buzele a zâmbet discret.

— Şi ce vrei să faci ca voluntar?

Pentru o clipă Pistruiatul avu senzaţia că nimerise la o adresă greşită. Spuse foarte neconvingător:

— Vreau să mă duc pe front. Şi eu îi urăsc pe fascişti!

Amuzat, ofiţerul continuă să zâmbească.

— Tu, mă?

— Eu, domnule; ofiţer. Îşi trase aer în plămâni şi-şi scoase pieptul ca să pară mai solid. Nevăzând însă nicio tresărire pe faţa ofiţerului, adăugă ca un argument: şi tata, şi mama au fost omorâţi de nemţi. Vreau să mă duc pe front!

De afară, din curte, răsuna iar eşapamentul motocicletei cu ataş şi rateurile făcură să tremure geamurile. Mihai tresări şi aruncă o privire spre fereastră. Ofiţerul îşi dădu seama că se speriase, zâmbi din nou, apoi îşi scoase o ţigară din buzunarul vestonului şi-şi scăpără bricheta:

— Câţi ani ai?

La întrebarea asta Mihai se pregătise încă de acasă.

Răspunse repede fără să-i tremure vocea:

— Douăzeci!

Ofiţerul îşi încruntă fruntea, dar nu păru sever:

— N-ai douăzeci!

Pistruiatul ştia că, dacă nu e hotărât, nu-l înro—lează. Totuşi îi păru rău că pronunţase o cifră atât de mare. Acum însă nu mai avea niciun rost să ciuntească din ea. Spuse pe un ton foarte scăzut:

— Aproape douăzeci! După felul, cum îl privea ofiţerul nu părea convins. N-avea încotro, trecu la tocmeală: Nouăsprezece…

— N-ai tu nici nouăsprezece!

Această constatare suna ca o dojană. Pistruiatul îşi lăsă privirile în pământ:

— Optsprezece… Vreau să spun şaptesprezece… Ochii ofiţerului erau albaştri ca un mic petec de cer.

Ai rude?

— N-am. Şaisprezece! Era hotărât să rămână la cifra de şaisprezece.

Ofiţerul îl privi drept în ochi, apoi îşi scutură scrumul ţigării. Părea preocupat de ceva. Se întoarse spre furier:

— Stanciu!

Furierul îşi întrerupse munca şi se ridică în picioare:

— Ordonaţi, domnule locotenent!…

— Completezi un bon de masă!

Furierul îşi înclină capul, în sens că a înţeles, şi se aşează. Ofiţerul se întoarse spre Mihai:

— Ai să mănânci la Cercul teritorial, la popota ofiţerilor.

— Vreau să mă duc pe front, domnule ofiţer!

Pentru prima oară, faţa ofiţerului deveni aspră:

— Frontul nu e pentru copii!…

Pistruiatul nici nu-şi mai amintea cum ajunsese în stradă: ca prin vis auzise vocea furierului şi, dacă nu i-ar fi fost ruşine de ofiţer, i-ar fi spus că n-a venit la armată ca să cerşească.

ORI DE CÂTE ORI se întâlnea cu Dorel Ilieşu, avea discuţii cu el. Despre toate problemele mari ale

mapamondului: Dorel era informat despre tot: ştia câte tancuri au ruşii sau americanii, cum se lansează paraşutiştii din avion, ce partide politice conduc destinele ţărilor din Europa, care e preţul zahărului la negru, care e platforma tineretului manist. Ştia şi despre bigotismul mătuşii Veronica şi-l sfătuia să se mute de la ea:

— E o persoană mistică, Mihai, nu e în pas cu vremea.

— Păi cum să fie în pas cu vremea? o justifica Pistruiatul. Are aproape şaptezeci de ani!

— Eu nu spun să schimbăm mentalitatea ei, ci să ferim mentalitatea ta de o influenţă nefastă.

Dorel folosea o mulţime de expresii foarte ciudate pe care Pistruiatul nu le auzise până atunci: „În pas cu vremea”, „mentalitate”, „lupta de clasă”…bo, ot” „nu e indicat* „conjugarea eforturilor”.

— Bine, Dorel, şi unde să mă mut?

— Asta nu e o problemă!

Adevărul era că pentru Dorel nimic nu era o problemă. Sau în orice caz aşa afirma el.

— E o problemă, ripostă Pistruiatul.

— Îţi spun că nu e!… Vorbesc la judeţeană şi te angajezi ucenic intern la fabrica de vagoane.

Chiar fusese şi la judeţeană, şi la direcţia fabricii de vagoane la un unchi de al său, dar la căminul fabricii de vagoarie nu erau locuri. „Şi, unchiule Sever, nu se poate face chiar nimic? E vorba de un element capabil, devotat…” „Doar ştii, Dorel. noi nu angajăm ucenici decât o dată pe an. Toamna”.

— Nu e nicio problemă, Mihai!… O să fie locuri peste o săptămână sau două, nu trebuie să te descurajezi-şi până atunci n-ar fi rău să activezi şi tu…

— Cum adică să activez?

— Să iei parte la acţiunile noastre.

Pentru el totul era o acţiune: „colectarea fierului vechi, măturatul străzilor sau mitingurile ţinute pentru înfierarea comerţului negru.

Odată pictase cu o bidinea groasă iniţialele partidului

pe vitrina unui magazin de confecţii. Vânzătorii, care aveau şi sarcina păstrării curăţeniei în prăvălie, l-au înhăţat şi l-au pus să lingă varul de pe sticlă. Dorel făcuse bube la gură şi a fost câteva zile internat în clinica lui taică-su. Ziarul local a făcut caz, Dorel devenise erou şi, după tratament, vorbea cu toată lumea de sus. Profesorii de liceu îl salutau, îl întrebau de sănătate şi se temeau de el. Uneori, când nu avea ce face, se plimba pe corso cu o mulţime de cărţi sub braţ: Capitalul lui Marx. În limba germană, şi câteva volume despre profit şi religie.

Pistruiatul ajunse în dreptul gării triaj tocmai când se hotărî definitiv să nu se mai întoarcă la mătuşa Veronica. Motivele erau altele decât cele invocate de Dorel, sau în orice caz aproape altele: nu voia să-i fie povară. Era şi momentul bine ales! tuşa o să creadă că a fost luat în armată, n-o să-l caute şi, în orice caz, nu în casa bombardată, unde hotărâse să se întoarcă. Ştia că va trebui să facă unele amenajări, cel puţin să astupe găurile din tavan, să nu plouă în cameră. E drept, nu mai fusese

de câteva zile pe acolo, dar spera să nu fi umblat nimeni.

Ca şi cum ar fi fost un făcut, în spatele depoului II întâlni pe Dorel Ilieşu: dirija instalarea unei embleme cu seceră şi ciocan, mare cât un etaj, pe un zid înnegrit de funingine. Dorel îi ieşi înainte:

— Ce-ai făcut la recrutare?

— Nimic. M-au respins. Îşi zău că aş fi vrut să mă duc să lupt.

— Poţi să lupţi şi aici, încercă să-l încurajeze Dorel. I se păru totuşi că nu îl lămurise pe de-a-ntregul. Adăugă: condiţiile sunt create.

— Ce fel de condiţii? Să desenez embleme pe pereţi?

— Da. Şi pe front sunt soldaţi care nu luptă direct cu arma în mână. Vorbea ca şi cum ar fi avut auditoriu. Ridica braţele în sus, le cobora brusc, făcea pauze de efect. Unii fac de mâncare.

— Nu vreau să mă fac bucătar.

— Vorbeşti prostii!… N-am însă argumente ca să-ţi demonstrez că vorbeşti prostii. Schimbă tonul: Şi acum ce vrei să faci?

— Îmi caut ceva de lucru:

— Aa, da, şi se lovi cu palma peste frunte. Şi eu m-am interesat. Scoase din buzunar un carnete! şi începu să-l răsfoiască: „Merceria Mosorul de aur”. Nu, nu, aici se caută fete – „Fierăria Andreni”, optsprezece ani… Nici asta nu e pentru tine. Croitorie, bucătărie… Uite asta e, „Bobescu şi fiul…”

— Şi Bobescu ăsta ce e?

— Cizmar. Angajează ucenici cu masă şi casă. Încă nu l-am verificat politic, dar nu e nicio problemă. O să mă ocup eu de el…

CIZMĂRIA DE LUX de pe strada Brâncoveanu, Bobescu şi fiul, era unul din cele mai mari ateliere din oraş. Pe firma lui, din sticlă aurită, fixată deasupra intrării în atelier, erau înscrise două inexactităţi: prima, „cizmărie de lux”. Foarte rar se întâmpla ca Bobescu şi fiul să execute o pereche de pantofi la comandă; lucra, mai mult. În serie, bocanci pe care îi vindea la târguri. Avea şi tarabe cu firmă, aşa cum Dermata avea magazine în diferite oraşe. Bocancii lui Bobescu puteau fi cumpăraţi, la târgurile mai importante, până şi în Bucureşti şi Iaşi. „Cizmăria de lux” însemna atelier şi nu manufactură „şi-l scutea cu un procent important la impozite. Cea de a doua inexactitate era „fiul”. Fiul era o inexactitate mai mică, pentru că fiul exista, dar nu avea decât un an. Bobescu îl scrisese pe firmă ca să aibă coproprietar.

Intrarea din strada mare era pompoasă: o uşă de sticlă, cu o perdea galbenă, decolorată de soare, dădea într-un salonaş unde Bobescu primea clienţii. Aici, în afară de masa de croit acoperită cu piei de toate culorile avea şi o maşină de cusut, branţuri şi, pe o tablă colorată, aşezate după mărime, ştanţe de oţel. Când funcţiona maşina cu pedală, geamurile intrau în trepidaţie şi huruitul se auzea până la etajul al doilea.

Alături de salonaş, împodobit cu covoare, era

atelierul propriu-zis: o încăpere mare în formă de L, cu multe măsuţe joase şi tot atâtea scaune de cizmărie cu trei picioare.

— Pe nişte poliţe de lemn nevopsit erau înşirate calapoadele numerotate.

Bobescu îl primi pe candidatul la ucenicie în spatele mesei de croit; era un om înalt, cu spatele în29 (1

covorat şi cu o faţă lunguiaţă, plină cu cicatrici. Una, cea mai lungă, pornea de la tâmplă şi cobora până sub bărbie.

— Şi zici că vrei să devii cizmar?

Pistruiatul îi răspunse hotărât ca şi cum toată viaţa ar fi visat să devină cizmar:

— Da, domnule!

— E meserie grea, băiatule! Se învaţă, dacă eşti silitor, în patru ani. Şty asta?

Pistruiatul nu ştia, dar răspunse afirmativ.

— Da, domnule!

— În primul an nu ai liber decât o singură duminică din patru. Ai înţeles?

— Da, domnule!

— Părinţii?

— Au murit în timpul bombardamentelor.

— Adică eşti singur.

— Da/ domnule!

— Te iau, măi, că eşti orfan. În primul an de ucenicie nu vei intra în atelier decât după-masă. Înainte de masă, tragi numai cu ochiul. Aşa se fură meseria. Trebuie să-ţi intre în nări mirosul cleiului, în urechi ritmul ciocanelor.

— Eu aş vrea să lucrez tot timpul…

— De asta n-o să te plângi. Un om care nu e harnic nu poate deveni cizmar. O s-o ajuţi pe nevasta mea…

Doamna Bobescu nu se ocupa de cizmărie. Era gospodină, grasă, cu faţa şi gâtul pline de pistrui şi mereu agitată: sărea când la plită, când la Bobescu cel mic, care plângea tot timpul, de parcă I-ar fi jupuit cineva.

— Mihai, adu lemne! Vezi de ce plin ce Decebal! Fugi la băcănie şi adu sare!

Băcanul era un om scund, saşiu şi foarte curios:

— Pentru cine iei sare, băieţaş?

— Pentru doamna Bobescu. A spus să fie curată, nu din aia din sac.

— Eşti ucenic la ei?

— Da, domnule!

— Vezi, unul ca tine, curăţel, mi-ar trebui şi mie. N-ai un prieten care ar vrea să devină vânzător?

— Nu, domnule! Bună ziua!

În primele zile, Pistruiatul nu avusese timp să treacă pe la atelier decât noaptea târziu, să mături. Astfel în nări nu i-a pătruns mirosul cleiului, ci al verzei murate, pe care o aducea zilnie din pivniţă.

Doamna Bobescu înghiţea cantităţi industriale de varză murată, spunea că nu are acid şi, în afară de această deficienţă, doctorul îi prescrisese varza murată pentru slăbit. Când era bine dispusă, deşi asta se întâmpla destul de rar, cânta. Cânta un cântec vechi, fără cuvinte: la notele înalte îşi lungea gâtul să iasă sunetul cât mai curat… Dacă obosea, se aşeza pe două scaune de bucătărie şi se justifica chiar dacă nu era nimeni de faţă:

— Aşa e mai comod şi nu mă taie.

— Pe Mihai îl îndrăgise încă din prima zi şi-i dădea poveţe:

— Nu mânca mult, să nu te îngraşi! Nu fura, că eu te prind chiar dacă nu furi!

Din zori. şi până seara gătea şi mirosea a ulei încins…

— Hai, puiule, te duci la piaţă şi aduci o oală cu smântână. Vezi să nu fie acră şi să nu curgă ca laptele. Şvăboaicele sunt hoaţe, te cred prost şi-ţi dau marfă alterată. Iei şi pătrunjel. Dar nu cumva să-l aduci fără verdeaţă, că mă supăr.

Era imposibil să n-o superi. Se supăra din te miri ce: că lemnele erau tăiate prea subţiri, ba prea groase, că fumegă soba, că geamul e aburit. Dacă ar fi încercat să-l deschidă, se supăra, că răceşte Decebal. Pe faţa ei nu se aşternea împăcarea decât când mânca. La masă mânca

foarte rar şi foarte puţin, în schimb ciugulea toată ziua din mers: muia o felie de pâine în untura încinsă. Grăsimea îi curgea pe bărbie şi atunci gemea de plăcere.

Când Pistruiatul intră pentru prima oară în atelier, calfele şi ucenicii îl priviră curioşi: unul mai în vârstă, cu părul tuns scurt cu foarfecă, în trepte, se hlizi la el:

— Tu eşti ucenicul cel nou?

— Da, domnule!

— Am auzit că nu prea îţi place munca…

— Îmi place, domnule!

— Atunci de ce nu vii în atelier?

— Am treabă la bucătărie.

— La căldurică. Ia spune, doamna e tot cu capotul acela înflorat?

— Da, domnule!

— Când am cunoscut-o în ’38 tot cu ăla era. O mai încape?

— Da, domnule!

— Dacă se mai îngraşă puţin ai să-i vezi pielea…

Calfa vorbea tare, maistrul era în încăperea alăturată, croia limbi de bocanc, putea să audă conversaţia şi Pistruiatul se temu că va fi luat la rost că n-a luat „atitudine”. Dar ce ar fi putut să spună? Că doamna nu e grasă, că poartă alt capot?

Se auzi strigat din bucătărie. Trebuia să schimbe scutecele lui Decebal.

Doamna Bobescu nu e rea decât atunci când o dor măselele. Dar măselele o dureau des. Uneori se trezea din somn cu dureri şi atunci trezea toată casa} Bobescu o înjura că nu se duce la dentist. De ce –, bal, speriat de strigăte, plângea, iar Pistruiatul aşteptă să fie trimis la farmacie. Doamna Bobescu mânca antinevralgice ca pe nişte drajeuri: le ronţăia între dinţi până ce buzele îi deveneau albe ca hârtia velină. De doctori se temea; auzise de la cineva că un dentist a scos cuiva o măsea sănă. toasă.

— La tine, Cati, nu e cazul. Tu n-ai un dinte sănătos. Uite-te în oglindă! De atâtea dulciuri dinţii par daţi cu

pastă de ghete. Mai mare ruşinea! Nevasta lui Bobescu şi fiul!

Bobescu când vorbea despre el îl amintea şi pe Decebal, ca pe un titlu de nobleţe.

În prima duminică liberă, Pistruiatul rămase ia Bobescu şi cercetă atelierul. Mirosi cleiul din cutiuţele calfelor, apoi îşi puse un şorţ şi se aşeza la masa de lucru. Luă o bucăţică de talpă şi-o presără cu cuie de lemn. Bobescu îl găsi ciocănind, îi dădu una peste ceafă, măsură cu centimetrul talpa stricată, îi calculă suprafaţa, apoi îl ameninţă:

— Când vei deveni calfă, îţi scad din primul salariu. Dobitocule!…

Pistruiatului nu i-a fost dat să devină calfă, într-una din zile apăru Dorel în atelier. Pistruiatul îi recunoscu vocea, se trase mai aproape de uşă, să tragă cu urechea. Dorel vorbea cu voce tare, plin de el, aducea a cumpărător. L-a păcălit chiar şi pe Bobescu şi fiul.

— Dumneavoastră sunteţi domnul Bobescu?

— Da, tinere!… Te pomeneşti că ai venit să comanzi nişte pantofi… Avem piele box şi talpă de crep. Groasă de două degete.

Într-adevăr, avea sute de kilograme de crep de import, adus de contrabandă din Ungaria, pe care îl ţinea sub pat în dormitor. Tot acolo avea şi piei de viţel argăsite, cu miros de hoit.

— Nu, domnule! îl caut pe Mihai Pleşa. După câte am aflat eu, e angajatul dumneavoastră.

— Dar ce ai cu el? întrebă precaut Bobescu. Se temea de inspectorii de la Administraţia financiară ca de foc.

— Vreau să-i comunic ceva.

— Spune-mi, dragă, şi-i comunic eu…

— Foarte bine, că tot sântocupat, am o şedinţă în judeţeană. Spuneţică l-a căutat Dorel de la U.T.C…

— De la ce? întrebă Bobescu şi, după voce, părea şi mai speriat.

— De la Uniunea Tineretului Comunist… Spune! i-i să vină diseară la sediu. Strada Goldiş, numărul *4*.

— Îi spun, fiule, îi spun…

Pistruiatul se retrase în bucătărie şi era curios dacă maistrul o să-i transmită cele spuse de Dorel. Era convins că nu, dar se înşelă; maistrul era un om dintr-o bucată. Îl strigă de îndată ce Dorel părăsi atelierul.

— Mihai!… Ia vino până aici!…

Pistruiatul se duse în atelier, ţanţoş, şi-i părea bine că erau şi calfele de faţă să audă şi aceştia că nu era oricine; era căutat de la judeţeană U.T.C.

Bobescu îl măsură din priviri:

— Ascultă, mă zgâmboi!… Noi aicb faţem pantofi, nu politică! Hai, şterge-o!… *

Replica fusese atât de neaşteptată încât Pistruiatul era atât de fâstâcit că nu mai avu timp să se ferească. Bobescu îl lovi cu piciorul în fund. Lovitura îl dezmeticizbughind-o spre uşă, auzi încă râsul strident al calfei cu părul tuns cu foarfecă.

Abia în stradă se trezi de-a binelea. Ce o să facă diseară, mâine? Ce o să mănânce? Se uită de-a lungul străzii.cu speranţa să-l zărească pe Dorel. Acesta tocmai dădea colţul. Fugi după el. Dorel îl privi mirat. Nu mai avea bube la gură.

— De ce ai venit acum? I-am spus meşterului să te anunţe pentru diseară.

Pistruiatului, Dorel i se păru străin; ar fi vrut să-l plesnească. Se stăpâni însă şi spuse pe un ton foarte ironic: 1

— Vestea l-a bucurat atât de mult că n-a mai avut răbdare să aştepte până diseară. Mi-a dat şi un picior în fund! Hei, dacă trăia tata nu mai îndrăznea el!… *.

— De ce te-a alungat? x

— A spus că el face pantpfi, nu politică!

Dorel strâmbă din nas:

— Nici nu ştiam că e reacţionar. Scoase am buzunar carneţelul cu scoarţe roşii şi notă ceva în el, aooi ca unul care îşi rezolvase bine treburile, adăugă ca pe o concluzie: Dă-l dracului de capitalist!… Vii diseară?

— Nu cred. Trebuie să-mi caut ceva de lucru. N-am

ce mânca…

Dorel îi răspunse ea şi cum ar fi fost vorba de un lucru neimportant:

— Tu numai la mâncare te gândeşti!

*

Revoltat, Pistruiatul ridică tonul:

— Dar la ce ai vrea să mă gândesc?

— Cum la ce? Îţi spun: la politică! Toată lumea se agită, se frământă, se gândeşte…

Pistruiatul nu-l lăsă să termine fraza:

— Şi din politică te poţi sătura?

— Vorbeşti ca unul fără nivel politic. Desigur, făcând politică nu-ţi asiguri acum micul dejun. Dar făcând politică, îţi asiguri viitorul. Cât. despre acum, te ajutăm noi…

— Cred că părinţii mei m-au obişnuit prost: mi-au dat de mâncare în fiecare zi… Tu nu înţelegi că n-am unde să mă duc?

— Asta nu e o problemă, Mihai!…

Îşi ridică mâinile $ Pistruiatul, abia atunci, descoperi că avea braţul stâng bandajat.

— Ce ai la mână?

— Ieri-noapte la afişaj ne-au atacat huliganii!

— De ce v-au atacat?

— Cum de ce? Erau de la ţărănişti! Te aştept diseară. Noroc!

N-avea niciun rost să-l reţină. Se uită lung după el cum dispare prin mulţime, apoi porni fără ţintă prin oraş. Spre mirarea lui, nu era chiar atât de abătut cum îşi imaginase când părăsise atelierul. Scăpase de ţipetele lui Decebal, de vocea gâjâită şi mereu nemulţumită a doamnei Bobescu… Brusc: şi aminti de maică-sa. Şi-o imagină într-o clipită cu zâmbetul ei cald, cum îi purta de grijă când ieşea dimineaţa din casă, cum îl mângâia când se întorcea de la şcoală şi-i punea grăbită mâsa… Apoi, deodată, îşi strânse fălcile… „Eu acum n-am voie să mă piocc ia ea. n-am voie să fiu slab Călca apăsat, se lovea de trecători ca un beat. Din clo Dotnita 297

bisericii din colţ se auziră trei bătăi: era ora

cumpărăturilor. „Mihai, te duci la băcănie, iei praf de copt!”

Băcanul! Da, el voia să angajeze ucenic. Cum de nu şi-a adus până acum aminte de el? Poate că postul e tot liber. Îşi grăbi pasul şi nu se opri decât în faţa magazinului. Citi firma: Magazin de delicatese „La Grecul”. Ioanis Lefkaros.

Intră.

Băcanul, care stătuse pe un scaun în spatele tejghelei, – se ridică în picioare.

— Cu ce aş putea să vă servesc?

— Acum cu nimic, domnule Lefkaros… M-aţi întrebat odată dacă nu cunosc pe cineva care ar vrea să devină vânzător…

— Şi?

— Cunosc pe cineva care ar vrea să devină vânzător. E un băiat exact ca mine. Vreau să spun; chiar eu aş vrea să mă fac vânzător.

— Te-a dat afară Bobescu?

— Nu, domnule!… Eu am plecat. Am vrut să învăţ meserie, dar acolo până acum n-am fost decât în bucătărie… Eram un fel de fată în casă.

— Tu min; i! i

— Nu mint. domnule… Îi uită numele. Nu mint. Au un copil mic, trebuia să-i schimb scutece!” Eu vreau o meserie… Dar dacă dumneavoastră n-aveţi nevoie de ucenic, atunci nu vă mai deranjez

Se voia demn. Porni spre uşă.

— Stai mă!… Trebuie să ştiu de ce ai plecat de acolo. Aşa se obişnuieşte… Şi zici că ai vrea să devii vânzător?

— Altfel n-aş fi venit aici…

Băcanul ocoli tejgheaua, se apropie de el şi-i puse mâna pe umăr.

— Ştii care e prima datorie a unui vânzător?

— Nu, domnule!…

— Îţi spun eu: cinstea. Şi de când vrei să te angajezi?

— Chiar de acum.

— Mda, mormăi grecul. Se aplecă spre tejghea şi

scoase de acolo un baston negru cu o măciulie de porţelan. Pe urmă, când se sprijini de el, Pistruiatul îşi dădu seama că grecul avea un picior mai scurt. Cum de n-a observat asta până acum? Jenat de această descoperire, îşi lăsă privirile în jos. Grecul se rezemă de tejghea:

— Aşa cum ţi-am spus, dacă vrei să devii vânzător, trebuie să fii cinstit. Cinstit şi ager la minte. Trebuie să ştii preţurile pe de rost şi să cunoşti marfa. Ridică bastonul şi arătă spre un sac:

— Ce-i asta?

Pistruiatul aruncă o privire spre sac:

— Nu! Făină albă, dublu zero. Şi asta? anM? spre alt sac.

Pistruiatul cercetă conţinutul celui de al doilea sac.

— Orez.

— Nu! Orez glasat de import. Şi asta?

Arătă cu bastonul spre un coş cu stafide.

Pistruiatului îi părea rău că nu ştia niciun adjectiv care s-ar fi potrivit la stafide. Ca totuşi să pară mai preocupat de marfă se apropie de coş, pipăi stafidele cu degetul. Grecul îl pocni cu bastonul peste degete. Lovitura veni atât de brusc încât Mihai se sperie şi ridică tonul:

— De ce aţi dat în mine?

Băcanul zâmbi. îi zâmbeau şi ochii mici. negri, ascunşi în orbite.

— Asta e examenul de admitere la un magazin de delicatese. De acum încolo, când vei băga mâna într-un sac, îţi vei aduce aminte de baston.

Pentru prima oară Pistruiatul folosi vocabularul lui Dorel:

— Capitalist împuţit!…!

Şi o zbughi spre uşă.

Pe o bancă, într-un părculeţ, la o încrucişare de străzi, se opri să-şi tragă sufletul. Era răvăşit. Chipul tatălui său parcă se desprinse dintr-un boschet. Ba nu. Nu era boschet. Era chiar subsolul casei lor. îl trimisese mama să-l cheme la masă… Tatăl tocmai terminase de legat un pachet… Desigur, manifeste; ştia bine acest lucru. Avea o

lumină în ochi

Ilinişte calmă pe faţă. „Da, tata ştia întotdeauna grea! Nu l-am văzut niciodată şovăind ţ „îşi

Luă de jos Un beţişor uscat şi-l rupse. Trosneai sec parcă-l trezi de-a binelea din reverie;,?

M5PRE STRADA PRINCIPALA se auzea fanilitară. Sunetele înalte ale alămurilor se strecurau printre case, se amplificau, deveneau stridente, alungite. Pistruiatul porni într-acolo. Ştia că era 14 octombrie, plecau voluntarii pe front. Dacă atunci ofiţerul ar fi avut inimă, acum era şi el îmbrăcat în uniformă, ar fi defilat prin faţa atelierului lui Bobescu. Îşi imagina ce faţă ar fi făcut Bobescu văzându-l militar, dar pe urmă îşi aduse aminte că, dacă ar fi fost admis, n-ar fi avut de unde să-l cunoască pe cizmar.

Deastfpfa străzii, între balcoane, erau întinse ghirlande de frunze de stejar şi multe stegule-l colorate. Gardienii, oamenii de pază cu banderole la braţ, îmbrânceau trecătorii să elibereze caldarâmul golit de vehicule.

Voluntarii au apărut din strada primăriei; în faţa lor păşea fanfara, plină de importanţă. Din apropiere alămurile se auzeau şi mai puternic şi, în bătaia soarelui, străluceau la fel ca şi glanţele lustruite ale catedralei. Mihai se căţără pe acoperişul unei tarabe, să poată urmări mai bine parada. Plutonul, cu steagul regimentului, condus de wn ofiţer înalt, cu sabia la şold, urma imediat după fanfară. Steagul era înclinat, franjurile de mătase măturau caldarâmul. Trecătorii aplaudau, strigau „ura” din toate puterile. Striga şi Pistruiatul. Agitându-se pe acoperişul tarabei, îl descoperi şi pe acela care voise să devină tanchist. Era chiar cap de coloană şi părea mai înalt decât a fost la recrutare. De pe balcoane, din ferestre, femeile aruncau flori şi soldaţii;, nepăsători, le călcau în picioare. În urma companiilor, civilii se încolonară şi ei şi însoţiră pe militari până la gară.

Strada, golită, deveni pustie, tristă. Pistruiatul coborî de pe tarabă şi se întrebă încotro s-o apuce. Nehotărât, se aşează pe marginea trotuarului lângă rigolă. Chiar în faţa

lui pneurile unui camion zdrobiră un buchet de margarete. Petalele albe ca nişte fulgi de nea se ridicară în aer apoi aterizară lin pe caldarâm. Mihai urmări jocul petalelor şi o tristeţe grea, ca o povară, îi apăsă umerii. Se forţăsă nu plângă. De la gară se auzeau salvele de tun, t-ar bubuiturile aduceau mai degrabă cu nişte ţipete. Soarele coborî în spatele casei de peste drum când, 301

la capătul străzii, apăru un individ îmbrăcat în tricou de marinar care trăgea după el un coş imens de rufe instalat pe nişte rulmenţi. Lângă el, cu un buchet de garoafe în braţe păşea o femeie desculţă, îmbrăcată cu o rochie lungă de culoarea cărămizii. Aduceau a circari. Individul cu coşul de rufe se opri chiar în apropierea. Pistruiatului: părea obosit de efort, se aşează pe coş, îşi îndreptă şalele, pe urmă scoase din buzunar un muc de ţigară. În clipa aceea Pistruiatul îl recunoscu: era bişniţarul din piaţa de vechituri. Instinctiv vru să se ridice, să fugă. dar se răzgândi imediat: de ce? Nici măcar frică nu îi era. Se miră doar că nu-l recunoscuse imediat. Da, desigur, din cauza mustăţilor. Mai de mult nu avea mustăţi, acum şi le lăsase lungi, căzute pe oală. Aruncând o privire spre femeie o recunoscu şi pe ea; era tovarăşa bişniţarului care peticea cravate. Probabil perioada de ocupaţie nici lor nu le-a priit. Bişniţarul îşi aprinse mucul. Văzând că femeia se rezemaseşi ea de coş, se încruntă şi îi făcu un semn cu capul:

— Atacă!

Femeia, ascultătoare, puse buchetul pe coş, se lăsă în genunchi şi începu să adune florile risipite pe caldarâm. Era profesionistă: mâinile îi umblau rapid, selecta pe cele nestrivite, făcea mici grămăjoare şi se muta cu îndemânare. dintr-un loc într-altul fără să se ridice. După ce curăçăo porţiune de drum, se ridică şi se apropie de bişniţar:

— Ai spus că muncim duet.

Individul ridică privirile spre ea:

— Astăzi lucrezi solo!

Femeia se proţăpi în faţa lui. Părea foarte hotărâtă.

De atâta târâş genunchii îi erau roşii ca nişte mere ionatane.

— Dacă muncesc numai eu, de ce să împărţim banii pe din două?

Bişniţarul întinse mâna să scuture scrumul ţigării, dar rămase cu gestul suspendat: faţa îi trăda mirare.

— Margareto, mucles! Şi ca să fie mai convingător, adăugă: La „investiţii" nu te gândeşti?

Pistruiatul îşi ziuli urechile. Femeia nu părea că se gândeşte la… „investiţii". Bişniţarul continuă s-o lămurească arătând spre frânghia folosită ca ham:

— Funia de cânepă, coşul… Văzând că femeia nu schiţează niciun gest de încuviinţare, – se ridică şi apăsă pe o pedală: capacul coşului se ridică în sus. Mecanizarea… Şi, în special, rulmenţii. Dacă mă prindeau când i-am demontat, luăm două luni.

Femeia nu se înduioşă de această declaraţie. O ţinea pe a ei:

— Am înţeles, vrei să mă exploatezi!…

Bişniţarul se înfurie. Aruncă mucul de ţigară la picioarele ei şi-i smulse buchetul de flori din mână:

— Ai spus tu cuvântul ăsta? Îţi dau transferul, Margareto!

Fără să aştepte răspuns, o îmbrânci şi, văzând că femeia n-o ia din loc, o lovi cu buchetul peste fund:

— Cară-te am spus!…

Dorind să pară demnă, femeia îşi ridică fruntea, (iar, la o nouă ameninţare, o luă la goană. Spuse ceva, dar, din cauza unui claxon, vocea i se pierdu. Rămas singur, bişniţarul vru să se aşezepe coş, dar îl descoperi pe Pistruiat. Ochii i se luminară şi, 303

mereu zâmbind, se apropie de el. Arătă spre marginea trotuarului de lângă Pistruiat:

— E ocupat?

— Nu.

Bişniţarul se aşează. Se scotoci după un alt muc, apoi îşi aprinse ţigara. Pistruiatul îl cercetă cu coada ochiului: era puţin ţigănos şi buza de jos îi atârna ca la un papuaş.

La început crezu că din cauza mucului pe care îl ţinea în colţul gurii, dar, privindu-l mai insistent, îşi dădu seama că bişniţarul avea gura croită strâmb. Nasul mare, cărnos, îi dădea o înfăţişare de clovn, iar ochii mici, apoşi, de o culoare nedefinită, aduceau cu nişte bile de sticlă uzate.

Simţindu-se privit, bişniţarul se întoarse spre el:

— Îmi pare bine că te văd. Să mor dacă nu-mi pare bine!… Poate nu mă crezi? îmi pare bine, mă… Să ştii că nu sunt mulţi în ţara asta care m-au tras pe sfoară… Tu ai reuşit… Te admir!…

Pistruiatul nu-i răspunse. Şi comisarul regal îi spusese că îi părea bine că a reuşit să tragă pe sfoară trei comisari. Dar comisarul regal nu fusese sincer. Bişniţarul, da.

— Unde ţi-e câinele?

„Probabil pentru că nu vede câinele prin apropiere vorbeşte aşa”, gândi Pistruiatul.

— A dispărut în timpul ocupaţiei.

— Păcat, era un câine deştept… M-am temut de el ca de dracu’!… Mi-a plăcut şi chestia cu manifestele… Puteam să iau zece ani…

Bişniţarul strivi mucul sub bocanc.

— Şi cum te cheamă, pistruiatule? Că am uitat cum îţi zice!

— Chiar aşa. Pistruiatul.

— Ai nume frumos. Vrei să mă ajuţi?

— La ce să te ajut?

— Să adunăm florile astea. Făcu un gest larg cu mâna ca şi cum ar fi vrut să arate toate florile risipite pe caldarâm.

— Păi ai avut ajutor, de ce l-ai gonit?

— Ar dura mult să-ţi explic… Treaba e mai complicată…

— Eşti angajat la primărie?

Bişniţarul tresări, îşi ridică sprâncenele, apoi începu să zâmbească:

— Eu angajat? Am eu moacă de om care se vinde? Nu, Pistruiatule! Ceea ce fac eu acum e cea mai mare şi

cea mai cinstită afacere în care m-am băgat vreodată… Ştii ce zi a fost astăzi?

— Da. 14 octombrie. Au plecat voluntarii pe front. Tu de ce n-ai plecat?

— Păi eu nu-s militar.

— Şi de ce nu te-ai prezentat voluntar?

— Păi am eu aere de voluntar? Dar în loc să-mi pui întrebări, mai bine ajută-mă… Îţi spun, e o afacere…

Pistruiatul nu întrezărea afacerea în culegerea florilor răspândite. Întrebă curios:

Bişniţarul îmbepu să explice:

— N-ai nas de comerciant. Azi’s – u vândut toate florile din oraş. Mâine nu se va mai găsi nici măcar o păpădie. Şi acum ciuleşte-ţi bine urechile! intră în acţiune legea cererii şi a ofertei. Mâine cererea va fi mare şi oferta ioc. Adică nu ioc. oferta o va face Lampă…

— Dar ăsta cine mai e

— Lampă sunt eu. se mândri bişniţarul.

Pentru el acest nume echivala cu Brătianu, Ro – setti, sau alţii ca ăştia.

— Aşa îmi spun prietenii, Lampă.

Pistruiatul culese de jos o floare strivită:

— Şi crezi că vei putea vinde florile astea călcate în picioare?

— Să le vezi mâine recondiţionate. Dar chiar aşa obosite cum sunt, e o mare afacere. Te iau tovarăş, vrei?

— Nu. Ai avut un om, de ce l-ai gonit?

— Pe Margareta? Păi ea era coaptă pentru o despărţire. Voia muncă puţină, bani mulţi şi, pe deasupra… dar asta o priveşte pe ea… Într-o întreprindere serioasa, munca se divizează: unul culege, altul recondiţionează, altul vinde. Te mai întreb o dată, mă ajuţi?

Îşi aprinse un alt muc.

Pistruiatul n-avea încredere în afacerea cu florile. Răspunse sec:

— Nu.

— Atunci de ce stai aici? De ce nu te duci acasă?

— Unde?

Lampă se întoarse spre el. Părea mirat.

— Păi ce, eşti de capul tău?… Bătrânii?

— Au murit în bombardament.

Lampă, care nu se aşteptase la acest răspuns, îşi muşcă buzele, apoi spuse mai mult pentru el:

— De, oamenii mai mor… Dar undeva tot stai?

— Am stat. La o mătuşă care avea mai multe iconiţe decât mâncare. I-am spus că plec la armată…

— Să ştii că-mi placi. Şi unde dormi?

— Acasă printre dărâmături.

30G

Lampă stinse mucul cu o eleganţă de porea ar fi fost regele RMS:

— Eu te-aş invita la mine, dar ştii, am o locuinţă flotantă. Şi dacă nu sunt atent, mă pot trezi la Timişoara, ori la Oradea…

— Nu înţeleg!

— M-am mutat într-un vagon de marfă în gara triaj. De încăpătoare e încăpătoare, e de cinşpe tone. Am băgat şi o sobă canadiană în el să-mi fac un ceai. Dar, din păcate, nu poţi avea încredere în chefereul ăsta! Ăştia fac manevre când nu te aştepţi… Dar spune-mi, casa voastră e chiar atât de bombardată…

— Vino să vezi.

— Ai să râzi, vin.

O birjă hodorogi pe caldarâm: birjarul, gras şi buhăit, dormita pe capră. Gloaba obosită călca leneş, mai mult din inerţie

— Spune mă, Pistruiatule, tu ai mâncat?

— Nu prea.

— Nici eu. Am un mic capital. Scoase din buzunar nişte monezi de metal. Dar asta e tot. Şi pentru că m-ai invitat la tine, îţi fac încă o dată propunerea: Ajută-mă! Dacă nu ne apucăm de treabă. florile se calcă în picioare… Le adunăm, mergem să mâncăm pe urmă, acasă, la tine. Ne înţelegem sau nu?… Ar fi păcat să pierdem o şansă.

În mai puţin de o oră Pistruiatul adună toate florile

care i se păreau că pot fi recondiţionate. În acest timp, Lampă cumpără mezeliiri şi o jumătate de nâine neagră, aproape caldă. Cinară chiar pe cos. Pistruiatul, flămând, înfulecă substanţial, ca la nuntă şi Lampă îl privi blând. Simţi chiar nevoia să-l mângâie pe cap, dar se reţinu.

În drum spre casă se căzniră mult; rulmenţii de sub coş erau mici, se împotmoleau în toate hârtoapele. Pe întuneric, dărâmăturile păreau sinistre. Dar, spre mirarea lui Mihai, Lampă nu părea dezamăgit:

— Nu aduce cu castelul Peleş, dar are o mare calitate: nu e construită pe roţi… în orice caz, chiar dacă dormi mai mult, te trezeşti tot aici.

— Surpriza nu constă decât în tavan…

— Poate să ne cadă în cap?

— Cine ştie…

— Ei, că doar n-om fi noi cei mai ghinionişti oameni din Arad!

Lăsară coşul în curte şi intrară în casă pe sub nişte grinzi care, ca prin minune, rămăseseră întregi. Bâjbâind prin întuneric, Lampă se lovi de un scaun răsturnat, apoi de nişte cărămizi. Pistruiatul îl văzu că se ţine de picior:

— Te-ai lovit? Imediat îşi dădu seama că întrebarea era stupidă, dar nu mai avea ce face. Lampă îi răspunse sec:

— La un singur picior. La stângul. Mă, tu n-ai lumină?

— Am o lampă de petrol. Dar n-am chibrituri.

Lampă îi întinse cutia de chibrituri.

— Fă lumină, că mă doare ţurloiul.

Pistruiatul se chinui mult până reuşi să aprindă lamna. Sticla era murdară, nu dădu decât o lui rrnă părelnică, asemenea unui opaiţ. Nici el nu mai fusese de mult pe aici: praful de moloz se aşternuse peste mobilă, pe covorul aruncat într-un colţ, peste cărămizile risipite aiurea. După ce Pistruiatul şterse sticla lămpii şi camera se lumină de-a binelea, Lampă inventarie încăperea. Părea satisfăcut.

— Stai bine, prietene! Şi, neprimind niciun răspuns, adăugă: Dar se vede că n-ai experienţă. Ştii cu ce m-am

ocupat eu în tinereţe?

— Nu.

— Am aranjat interioare. Oriunde am locuit, la Văcăreşti, la Gherla, am avut apartament clasa întâi. Toţi mă invidiau. Ştii ce se poate face din acest bordei? Un palat!

— Nu cred. Dacă ne-am osteni, poate am reuşi să facem un morman de cărămizi şi o stivă de scânduri. Lampă îşi căută un loc mai ferit şi se aşeză: îşi mângâie piciorul lovit şi se întoarse spre Pistruiat.

— Să ştii, eu nici acolo n-am fost atât de pesimist ca tine.

Pistruiatul se apropie şi se aşeză lângă el.

— Unde acolo?

— La zdup.

— Ce-i aia zdup? întrebă Pistruiatul. nedumerit.

— Nu ştii? E un fel de hotel obligatoriu, cu singura deosebire că acolo, în loc de perdele, ai gratii.

— Tu ai fost închis? Pentru prima bară îl privi cu teamă.

Lampă zâmbi îngăduitor:

— De foarte puţine ori. După cum rostea cuvintele părea că discută despre un lucru foarte obişnuit. Mai găsi o ţigară mototolită în buzunar, o îndreptă, o răsuci la un capăt să nu-i curgă tutunul şi o aprinse tacticos. Fuma elegant şi-şi ţuguia buzele când sufla fumul. Părea umblat. Pistruiatul se retrase de lângă el ca şi cum, de la distanţă, l-ar fi putut privi mai bine. îl rodea curiozitatea:

— Aşa-i că e rău la închisoare?

Fără să ştie de ce, aştepta o confirmare.

— Aşa şi aşa! răspunse tot în zeflemea Lampă.

Îşi masă piciorul rănit. Mă deranja meniul de dimineaţă: supă de chimen cu palme.

Pistruiatul încercă să şi-l imagineze îmbrăcat în haine vărgate! Poate s-a obişnuit şi de aceea poartă tricoul de marinar, cu dungi. Ar fi fost mult mai bine, dacă nu s-ar fi adunat cu el; cine ştie în ce chestii e încurcat şi poate că e urmărit de poliţie. Dar dacă nu e numai un simplu hoţ» ci

umblă şi cu cuţitul? La gândul acesta se cutremură. îl întrebă:

— Şi de ce ai fost închis? îl privi cu atenţie să-şi dea seama dacă minte sau nu.

Lampă îi răspunse fără să-şi ridice privirile de la piciorul lovit:

— Am călcat decretul numărul cinci.

— Şi ăsta ce mai e?

Miraţ, Lampă ridică ochii spre el:

— Tu nu cunoşti cele zece porunci?

Cum nu? învăţase doar la şcoală şi le auzise de sute de ori de la mătuşa Veronica. Dar care o fi a cincea?…

Lampă nu-l lăsă să se frământe prea mult:

— A cincea sună cam aşa: Nu fura!

— Eşti hoţ?

— Asta e prea mult spus! Uneori am pus mâna unde nu trebuia. Dar nu eram un profesionist propriu-zis; odată doar am avut o treabă mai serioasă de unde mi se trage şi porecla. Am găsit un vagon nesigilat. Ce crezi că era în el?

— De unde să ştiu?

— Nici eu n-am ştiut. Lăzi. Le-am descărcat şi, când m-am uitat în ele, am găsit lămpi de gaz. Luni de zile am vândut lămpi pe la târguri. Când au dat de urma mea, mai aveam vreo două duzini. Poate nici atâta. Doi ani am primit şi un nume. Îţi place Lampă?

— Sună caraghios.

— Mie mi se pare la fel. Dar numele nu ţi-l alegi singur.

— Şi acum mai furi?

— Nu vezi, m-am reprofilat pe flori. Tu, Pistruiatule, dacă eşti deştept şi mă asculţi, noi ajungem departe. Aranjăm şi casa. Dar pentru asta ne trebuie bani şi, deocamdată, nu văd altă soluţie decât florile. Le recondiţionăm şi, de mâine, începi să le vinzi. Pe tine nu te întreabă de autorizaţie…

— Şi ca să vinzi flori îţi trebuie autorizaţie?

— La oamenii mari… Copiii n-au nevoie de ea. Ieşii de acord?

Acum, seara, Pistruiatul n-ar fi vrut să se încontreze cu el. Mai ales că aveau să doarmă împreună. Spuse un, da", dar nu foarte, convingător.

— Atunci e bine. Să ştii că eu am fost închis, dar cuvântul meu de onoare e cuvânt de onoare.

— Al meu e la fel. Dar trebuie să-mi promiţi ceva…

— Cu dragă inimă.

— Să nu mai calci niciodată decretul numărul 5.

— Îţi jur. zâmbi Lampă. Ridică două degete spic tavan. Şi ca prieten chiar te rog. dacă s-ar/nlimpla să pun mâna unde nu trebuie, să mă denunţi… Ai această dezlegare din partea mea. Bate palma!

DUPĂ CE LAMPA aranjă florile pe tarabă, după o metodă ştiută numai de el, le stropi cu apă să pară mai proaspete. Un timp le contemplă ca pe 311

O operă de artă şi un necunoscător ar fi jurat că îi pare rău că se desparte de ele. Totul i se păru în regulă, nu lipseau decât cumpărătorii.

— Dacă te-ai duce, din curiozitate, spuse Pistruiatului, să cercetezi vitrinele florăriei Dacia de pe bulevard, ai avea o surpriză: sunt goale. Şi acum fii atent: la tocmeală nu laşi decât 6 jumătate de frape. Atât. Şi numai atunci dacă e un client serios şi cumpără un buchet întreg. Ştii textul?

— Ştiu.

— Atunci e bine. Şi dacă îl cânţi, ca şi ţigăncile, eşti mare. Dacă nu vindem marfa până la prânz, dăm faliment. Nenorocitele astea de garoafe se ofilesc. Hai, atacă!

Lampă rămase în apropierea tarabei să asculte textul Pistruiatului. L-au compus împreună încă ieri seara:

— Ia garoafa, doi lei firul, ia garoafă! Margarete pentru fete, doi lei firul! Din proprie iniţiativă Pistruiatul adăugă: „Hai, neamule!"

— După cum cânţi, spuse admirativ Lampă, ai putea să te angajezi şi în corul mare al catedralei.

Cu tot textul cântat, cumpărătorii nu se înghesuiră. Din când în când doar, dacă ţipa mai tare, câte un trecător tresărea, arunca o privire spre tarabă, apoi îşi vedea de

drum. Cu fiecare minut ce trecea îi scădea entuziasmul. Ieri seara, înainte de a adormi, îşi imaginase acest moment: vedea coadă în faţa tarabei şi buzunarele doldora de bani. În cele din urmă, un domn negricios, îmbrăcat elegant, se opri în faţa lui. Pistruiatul era convins că are de a face cu primul cumpă-ălor şi îi împinse în faţă un buchet mare de garoafe.

— Hai, neamule, ia garoafa, doi lei firul!

Individul însă nu-i dădu nicio atenţie: puse mâna pe umărul lui Lampă şi începu să zâmbească. Avea dinţi mari galbeni de nicotină.

— Ce faci, Lampă?… Nu te-am văzut de jun an…

Lampă se întoarse spre el, îl recunoscu şi-i zâmbi:

— Ce bine îmi pare că te văd, Achime!… Arăţi bine, eşti elegant!

— Lasă asta… Ce faci?

— Nu vezi, arătă spre tarabă. Am deschis o florărie… Tu când ai ieşit?

— Prea vrei să le afli pe toate… Vino la Astoria, am o masă reţinută…

— Păi vin, cum să nu vin?! Se întoarse spre Pistruiat: Fii pe fază, meştere, şi să nu te mişti de aici până nu mă întorc.

LA TERASA ASTORIA, Achim avea într-adevăr o masă reţinută. îl aşteptase, acolo, Isabela, logodnica lui, o femeie tânără, fardată, îmbrăcată fistichiu. Avea ochi mări, miraţi şi păreaproastă. Achim, binecrescut, făcu prezentările?

— Isabela, logodnica mea. Fii atentă, fă, că le introduc în lumea bună. Dumnealui e Lampă, ţi-am vorbit de el: Gherla, zeamă de varză…

Isabela dădu din cap, întrebă cât e ceasul, apoi îşi aprinse o ţigară americană.

— Asta e, continuă Achim, care mi-a dat pardesiul, când m-am eliberat… Un pardesiu în februarie face cât două şube când n-ai pe tine decât o singură cămaşă.

Isabela râse:

— Acum nu e februarie”.

Era convinsă că spune ceva hazliu, şi se înşurubă în scaun.

Achim strânse din fălci.

— Nu te mai fâţâi!

Isabela râse, apoi îşi tamponă nasul cu o pudră galbenă.

— E cam aiurită, se scuză Achim faţă de Lampă”. Stai jos! Lampă se aşează sfios, era prost îmbrăcat pentru Astoria.

— Ce bei, Lampă?

— Ce să beau? După cum sunt îmbrăcat, bere.

Achim făcu semn unui chelner şi comandă două halbe.

— Vezi să aibă guler, câţi le tom în cap. Şi doamnei o regală… Ai venit?

Siguranţa lui Achim îl intimidă pe Lampă. Privea faţa de masă, degetele lungi, albe „ale Isabelei. Achim îl ghici:

— E de familie bună, păcat că nu-stă bine cu Sorbona… Taică-su a avut fabrică de mărţişoare… Spune şi tu, Isabela!…

Isabela zâmbi şi se interesă din nou cât e ceasul.

Achim dădu din mâini a lehamite.

— De ce nu-i spui cât e ceasul? întrebă curios Lampă.

— Pentru că, oricât ar fi ceasul, ea ar spune că are treabă şi pleacă. Uneori o caut după aceea două zile. Se întoarse spre Isabela… Azi ceasurile nu funcţionează…

Această declaraţie o linişti puţin. Zâmbi şi făcu. două gropiţe.

— Tu nu asculta, Isabela, nu vezi că vorbim despre lucruri importante… Numără până la o mie şi să nu te încurci… Cât vine după 722?

— 723

— Bravo, Isabela!… încearcă să numeri în gând.

— Tu când ai ieşit? întrebă Lampă ca să schimbe discuţia…

— Acum vreo câteva săptămâni, când au venit nemţii… Să le dea Dumnezeu sănătate! Doi iepuri am împuşcat! M-am eliberat şi am terminat şi cu războiul…

— Şi ce-i cu asta?… Eşti soldat?

— Nu-s soldat, măi, dar pe vreme de război legile sunt severe… înainte, pentru o duzină de ceasuri, primeam trei luni… Acum tot pentru o duzină primesc doi ani… E o diferenţă… Şi eu nu prea mai am ani de risipit aiurea… Eu trebuie să lucrez…

— Zici că ai ieşit acum. câteva săptămâni. Cum te-ai redresat atât de repede?

— Eu n-am timp de pierdut, măi Lampă… în primele zile m-am reprofilat… M-am făcut pescar…

— Optzeci şi patru, spuse Isabela cu voce tare şi-şi ţugui buzele a plâns.

— Optzeci şi cinci, o ajută Achim… Hai, continuă!… Te deranjează zgomotul?

— Da. Optzeci şi şapte, optzeci şi opt…

— Pune vată şi ia-o de la început!

Isabela scoase vată din poşetă şi-şi astupă urechile. Părea mulţumită.

— Şi cum ziceam, reluă Achim, m-am făcut pescar…

— Înţeleg, spuse neconvins Lamcă. Să ai timp să meditezi… Platon.

31, 5

— Platon? se miră Achim… A, da, gardianul de la Gherla…

Lampă îşi aduse aminte de discuţiile avute cu Achim la Gherla. Achim, în afară de câteva pagini din Biblie, nu citise nicio carte şi, în materie de filosofie, era ca un baston.

— Nu. E vorba de un alt Platon, tu n-ai de unde să-l cunoşti. Spune!…

— Zic, mi-am luat o undiţă.

— Şi te-ai dus la mâlul Mureşului.

— Nu, Lampă! Am colindat străzile. Unde vedeam o plapumă, o pernă la fereastră, aruncam undiţa. Dar afacerea, dragă, e tot sarea. Duci un vagon de sare la Budapesta şi te întorci cu un vagon de becuri. Frontiere nexam, soldaţii înaintează şi noi după ei.

— Nu mă bag în chestii din astea cu frontiere. Curtea

Marţială, Tribunalul militar, Consilii ad-hoc, nu frate-meu… Afacerea e aici în oraş…

Achim îl privi cu dispreţ:

— Te dai la fund cu florile, Lampă.

— Dar n-am de-a face cu poliţia. Vremurile sunt tulburi.

— Tocmai bune de pescuit… Uite-te la mine. Ieri eram încă dezbrăcat ca tine… Azi sunt un domn…

— Şi de unde lovele?

— De la fraţii Kruger.

— Dar ăştia cine mal sunt?

— Kruger, magazinul de confecţii. I-am vizitat azi-noapte. Destul de bine aprovizionaţi… N-am luat decât şase costume… N-am avut niciun ajutor. De aia te-am căutat.

Achim descoperi că Isabela aruncă priviri provocatoare spre un domn îmbrăcat într-un costum în carouri. O întoarse cu faţa spre el şi o ameninţă cu degetul:

— Unde eşti?

— La 314.

— Dacă greşeşti, te plesnesc.

— M-ai căutat? întrebă neîncrezător Lampă. Credeam că ai dat întâmplător peste mine.

— Pe dracu'! Am dat sfară în ţară. Cineva, m-a trimis în gara triaj, dar acolo n-am găsit decât pe una Margareta…

— Şi chiar vrei să lucrezi cu mine?

Achim foarte sigur de el goli halba:

— Dacă te mai cizelezi puţin.

— Nu ştiu, mărturisi Lampă. N-am mai lucrat de mult. Îşi privi mâinile, pe urmă îşi aduse aminte de Pistruiat. Spuse mai mult pentru el. Aş vrea să-mi refac viaţa…

— Eşti sentimental şi tâmpit! făcu semn chelnerului şi mai comandă un rând de halbe tot cu guler.

— Poate, se justifică Lampă. Dar am un prieten, un puşti, şi i-am promis că mă îndrept.

— Ei şi?

— Nu e chiar aşa. Băiatul e orfan. N-aş vrea să ajungă ca mine.

— 522, interveni Isabela.

— Ia-o de la început, se răsti Achim la ea. Ia-o de la început! Tot cu un ton ridicat se întoarse spre Lampă: Ar trebui să te călugăreşti! În orice caz mai gândeşte-te! Te caut diseară. Ai adresă?

— Am. Semaforului 2.

PISTRUIATUL n-avea stofă de comerciant. Ori vocea îi era prea stridentă, ori oamenii nu aveau nevoie de flori, ori marfa era prea alterată. Trecuse de prânz şi nu vânduse decât câteva buchete. Unul unei doamne cu două rânduri de ochelari, probabil nu-şi putea da seama de starea florilor, un altul, unui ofiţeraş elegant şi în rest câte un fir, două unor persoane îmbrăcate în doliu.

Tocmai băteau clopotele de prânz la biserica ortodoxă când apăru Dorel. Avea în mână o găleată cu pap şi sub braţ o mulţime de afişe colorate. Îl văzu pe Pistruiat în spatele tarabei, căscă ochii mari, era convins că are vedenii.

— Ce cauţi aici?

— Nu caut nimic. Vreau să vând flori… Tu nu eşti amator? Doi lei firul…

— De flori îmi arde mie?!… De ce n-ai venit ieri?

— Unde să fi venit? Mi-ai spus ceva?

— Da, am vrut să te anunţ şi am uitat… îmi pare rău. Te-ai angajat la florărie?

— Nu. Dorel. Sunt proprietar…

— Păi ai spus că vrei să te angajezi ucenic.

— Da. Am şi fost. După cizmărie m-am angajat la un magazin de delicatese. Dar şeful m-a bătut fără pricină. L-am înjurat şi am plecat…

— Vezi. dacă ieri ai fi fost la gară, am fi putut vorbi cu tovarăşa Prodan.

— S-a întors tovarăşa Prodan de la Bucureşti?

— Da. A întrebat de tine. Dacă i-ai fi povestit cele întâmplate. ea ar fi putut da totul la ziar.

— Şi dacă ar fi dat la ziar, uitam de bătaie?

— Mă. Mihai, tu te gândeşti numai la tine…

— Da la cine să mă gândesc?!”…

— Eşti prost! Se aplecă să-şi ridice găleata.

— Unde te grăbeşti? vru să-l reţină Pistruiatul, dar Dorel era* hotărât să plece.

— Mă duc să pregătesc o acţiune de afişaj. Liberalii au aruncat o mulţime de manifeste în cartierul gării. Trebuie contracaraţi.

„Contracaraţi” era un cuvânt nou pentru Pistruiat, dar trebui să recunoască, suna frumos în gura lui Dorel. Ar fi vrut să-l întrebe şi de profesoara de istorie, dar de după colţ apăru Lampă. Privi chiorâş spre tarabă şi, când îşi dădu seama că tânărul cu găleată în mână nu e cumpărător, se apropie şi-l îmbrânci:

— Circulă bă, că ne strici afacerea!

Dorel vru să-l înfrunte, dar, văzându-l prea solid, se răzgândi şi plecă fără să salute. Lampă luă castronaşul cu bani.

— Asta e tot ce ai vândut?

Pistruiatul, supărat de acel „circulă bă îi răspunse obraznic:

— Cine-i prost să cumpere flori obosite!

— Ia te uită! ne pricepem şi la comerţ! Ce a vrut puştiul?

— Vrea să contracareze o acţiune a liberalilor. Sublinie cuvântul „contracareze”. M-a chemat la afişaj.

— Pentru cine?

— Cum pentru cine? Pentru partid!

— Pentru comunişti?

— Da.

— Păi ăştia nu plătesc nimic. N-au bani… Ţărăniştii şi liberalii da. Şi dau gras.

— Da, dar ei sunt reacţionari.

— Mă, tu mă sperii cu atâta cultură!

Răsturnă mărunţişul în palmă şi-l vârî în buzunar?

— Şi partea mea? întrebă Pistruiatul.

— E aici, îşi arătă Lampă buzunarul. Suntem tovarăşi,

ce dracu'! Împărţim frăţeşte.

— Nu e mai bine dacă facem jumătate, jumătate?

— Mă şmecherie! Brusc luă o hotărâre: Aruncă florile de pe tarâbă în coş. Sper, aici n-o să umble nimeni. Mergem acasă. O să avem oaspeţi…

— Oaspeţi la noi?

— Da, ce te miri? Suntem oameni de lume!

— Şi unde o să-i aşezăm? Pe jos?

— N-ai tu nicio grijă… De aia ne ducem să facem pregătirile.

— Şi cine ne vizitează? Tot unul care calcă decretele?

— Un domn, mă! Unul care, când vrea să se îmbrace, nu ia un costum, ci şase. Ai să-l cunoşti…

În drum spre casă, Pistruiatul se opri în faţa băcăniei lui Lefkaros.

— Vezi, Lampă, dacă băcanul ăsta ar fi fost un om corect, noi nu ne-am fi cunoscut.

— Cum adică?

Pistruiatul îi povesti pe scurt păţania cu vânzătorul.

— Şi nu i-ai spart vitrina? întrebă mirat Lampă „dar întrebarea aducea mai mult a concluzie.

— Cum să-i sparg vitrina?

— Cu un pietroi. Cum adică, el are voie să te bată fără să i se întâmple nimic? Şi ca să-ţi dovedesc că-ţi sunt prieten, îmi iau angajamentul să-l sancţionez eu. Aşteaptă-mă afară. Intră în magazin:

Sigur pe el Lampă se opri în uşă, cercetă încăperea apoi, cu paşi legănaţi, se apropie de tejghea. 320

Grecul arboră un zâmbet profesional şi întrebă politicos:

— Cu ce aş putea să vă servesc?

Lampă, ca şi cum n-ar fi fost definitiv decis, cercetă şi rafturile apoi se rezemă de tejghea şi întrebă cu un ton oficial:

— Orez aveţi?

— Avem. Acolo, arătă grecul spre un sac.

În drum spre sac, Lampă gustă o măslină şi scuipă sâmburele pe podea. Grecul îl urmări cu atenţie. Lampă

vârî degetele în orez ca un cunoscător în materie şi întrebă foarte serios:

— Glasat?

— Vai de mine! se lamentă grecul. Glasat de import.

Lampă strecură orezul printre degete. Boabele se risipiră pe podea. Grecul făcu un pas înainte, dar Lampă îl opri cu o singură privire:

— La asta spui dumneata glasat? întrebarea veni din senin. Grecul făcu o gri masă. Cumpărătorul îl îngrijoră.

— Ce neobrăzare! continuă Lampă şi bătu cu pumnul în tejghea. Ăsta e orez de import? Mă duc la Comisia locală să trimită poliţia economică. Se ambală: La orezul acesta spui dumneata glasat?! Nu ţi-e ruşine?!... Soldaţii mor de foame pe front şi dumneata spui la orezul acesta glasat?!...

Grecul se sperie:

— Vă rog, ştiţi, eu cum să vă spun...

— Probabil înşeli şi la cântar!

— Nu, domnule!... Şi orezul, pe cuvântul meu de onoare, avea etichetă de import. Scria glasat... Dar până ajunge marfa la noi, aici în provincie...

— Te pomeneşti că e de furat!

v-au domnule’s...

— Vrei să verific chitanţele? ... Sau mai bine vedem cum îţi bate cântarul... Ia măsoară două kilograme să văd... Dar repede că n-am timp de pierdut!...

Grecul apucă o pungă şi cântări cu belşug două kilograme de orez. Lampă luă punga şi-o mai cântări o dată.

— De cântărit cântăreşti bine... Puse punga pe tejghea. Ia pune în pungă şi obolul pentru ăia de U poliţia economică... Ei sunt necruţători, nu ca mine-Grecul deschise sertarul casei şi luă câteva bancnote maronii de cinci sute şi le vârî în pungă.

— Sper să le ajungă, mormăi Lampă. Şi-ţi dau un sfat, domnule! Să nu mai spui nimănui că ai orez glasat. Şi să ştii, că e ultima oară când mai trec cu vederea. La revedere!

Grecul rămase nemişcat, de parcă ar fi fost bătut în

cuie. îl trecură năduşelile apoi, când auzi uşa închizându-se în urma lui, răsuflă uşurat. Scăpase destul de ieftin la acest control.

— Şi ce a spus băcanul? întrebă Pistruiatul când Lampă îl ajunse din urmă.

— Mi-a spus că i-a părut rău că te-a lovit. Şi să ştii, nu sunt chiar atât de răi capitaliştii. Uite ţi-a trimis ca despăgubire două kilograme de orez. Glasat. Mi-a dat şi preţul vitrinei pe care n-am spart-o. Bei un şpriţ?

— Nu.

— Dar un sifon?

— Sifon beau.

— Atunci facem un mic ocol şi trecem pe la Halta veche.

PISTRUIATUL era pentru prima oară într-o cârciumă în calitate de consumator; mai fusese şi altă dată, trimis de taică-su după un kilogram de „risling" şi două sifoane, dar niciodată până atunci n-a stat la o masă. De multe ori însă îşi închipuise că, bărbat în toată regula, se va duce la restaurant. Ce nu-şi putea însă imagina era faptul că va trebui să consume vin. Pentru el vinul nu avea niciun gust sau în orice caz nu un gust care să-l îmbie. Dacă ar fi depins de el, ar fi ordonat ca în toate cârciumile să se vândă şi sirop.

Pistruiatul cerceta localul; i se păru că erau prea multe mese, prea multe oglinzi şi foarte mult gunoi. Podeaua nu văzuse mătură de cel puţin o săntămână.

T ampă era cunoscut în local. Proprietarul, un bărbat mărunt, cu priviri ascuţite, îl salută încă de la intrare:

— Am onoarea, domnule Lampă!

Lampă însă nu-l învrednici cu răspuns, privi în jur, apoi îşi alese o masă lângă perete şi se aşează cu dichis; curăţă scaunul, faţa de masă şi adună toate paharele în coşul de pâine.

— De ce ne-am aşezat tocmai aici lângă perete? întrebă Pistruiatul.

Ar fi vrut să stea în mijlocul încăperii să-l vadă toată lumea.

— Dacă ai observat că m-am aşezat lângă perete e bine. Înseamnă că ai spirit de observaţie. Într-un birt ca ăsta trebuie să-ţi alegi un loc strategic… înţelegi?

— Da. Dar spune-mi de ce nu l-ai salutat pe proprietar. A fost foarte amabil!

— A fost la fel de amabil ca şi cu restul clienţilor şi apoi, la oameni de mâna a doua, dacă le dai prea multă importanţă, îţi pun fel de fel de întrebări. Şi, în afară de asta, Cartof, sau naiba mai ştie cum se numeşte, e cel mai lacom dintre cârciumari. N-are decât vin îndoit şi sifoane răsuflate.

— Şi atunci cum are clienţi?

— Din cauza poziţiei geografice. La Halta veche fac haltă şi cei care vin şi cei care se duc la gară. E în drumul muncitorilor de la fabrica de textile şi a celor care lucrează la depou.

Se apropie un chelner cu un singur ochi; părea obosit, plictisit. Avea halatul murdar şi nişte bocanci soldăţeşti plini de noroi.

— Cu ce vă servim, domnule Lampă? Puterea ursului, un cabernet ca sângele sau o fetească?

— Jumătate fetească şi un sifon. Sifonul să fie rece. Şi încă ceva. Când aduci paharele, să nu bagi degetele în ele. Sunt foarte sensibil, mă înţelegi, nu?

Pistruiatul aruncă o privire spre mâinile chelnerului: avea unghiile îndoliate. În gând îi mulţumi lui Lampă că îi atrăsese atenţia să nu-şi vâre degetele în pahar.

Chelnerul nu protestă, clipi tâmp; avea pleoapele roşii, congestionate. Plecă umil, apoi reveni repede, puse sticlele pe masă şi se retrase într-un colţ să moţăie.

Lampă îşi turnă în pahar şi-l înnădi, cu sifon, apoi se întoarse spre pistruiat, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva. dar se răzgândi şi horpăi din vin

— Ai vrut să-mi spui ceva…

— Eşti ca Mafalda… M-ai ghicit… Ascultă, puştiule, odată, când o să am bani mulţi, am să te duc 324 într-un restaurant adevărat. Acolo chelnerii au hainele şi mâinile curate şi te întreabă aşa: „Mai doriţi ceva, domnule?” Şi

când ridici un deget, îţi aduc coniac franţuzesc. Termină fraza şi privi în gol… Pistruiatului i se făcu milă de el.

— Tu n-ai rude, Lampă?

— Nu prea. Am crescut într-un azil.

— Şi părinţii?

— N-am avut. Adică nu i-am cunoscut. Am fost găsit într-un vagon de clasa a treia între Bucureşti şi Arad. De scutece, pe un petec de hârtie prins cu un ac de siguranţă, părinţii mi-au lăsat doar numele: Cristinel. Zâmbi trist. Ce nume caraghios!… Auzi, Cristinel!… Cu numele ăsta nu te poţi face nici măcar farmacist…

— Cum, farmaciştii au nume speciale?

— Nu fi tâmpit!

— Şi cine te-a găsit?

— Femeia de serviciu, care mătura vagoanele. M-a dus la azil. Bău un şpriţ, apoi privi atent desenele de pe faţa de masă. Pistruiatul aştenta ca Lampă să continue, dar acesta părea că încheiase discuţia. Pistruiatul insistă:

— Şi cât ai stat acolo?

— Mult. Nici nu mai ştiu cât. Ştiu doar că o dată? de două ori pe an veneau acolo oameni şi-şi luau copil de suflet… Pe mine nu m-a ales nimeni, niciodată…

— De ce?

— De unde să ştiu?! îmi amintesc că, într-un an. n-a mai rămas la azil decât un singur copil: eu. Ceilalţi au fost daţi, alţii au crescut şi au fost trimişi la meserie. Era iarnă, cutreieram de until singur dormitoarele şi plângeam. Ştiu precis că era duminică şi, ca niciodată până atunci, au venit vreo patru familii să-şi ia moştenitorii. „Acum e momentul! mi-am zis. N-au de unde alege!” M-am dus repede în dormitor, m-am spălat, m-am pieptănat frumos cu cărare şi aşteptam să fiu luat. Îmi imaginasem fel de fel de părinţi: şi mai săraci, şi mai bogaţi, şi mai graşi, şi mai slabi. Spun, au venit să mă vadă şi eram ferm convins că mă admiră. Unul, un domn îmbrăcat cu palton cu guler de blană, chiar m-a mângâiat, apoi a intrat la director. Eram convins că mi-am găsit părinţi. N-am mai avut răbdare să aştept terminarea discuţiilor din cancelaria directorului,

m-am dus şi mi-am luat paltonaşul de iarnă. Noul părinte era încă în biroul directorului. M-am apropiat de uşă şi am tras cu urechea. Ăla care trebuia să-mi fie tată tocmai spunea:

— Şi numai pe ăsta cu gura strâmbă îl aveţi?

— Numai pe el.

— Bine, atunci am să trec pe săptămâna viitoare. Poate o să am de unde alege.

— Aşa am rămas fără părinţi! încheie povestirea Lampă. Se uită în fundul paharului ca şi cum ar fi văzut ceva interesant acolo.

Pistruiatul îl privi atent; gura i se părea mai strâmbă ca de obicei.

— A fost rău la azil?...

— Mai rău a fost la Casa de corecţie.

La masa vecină căzu un pahar şi se sparse în bucăţele. Chelnerul chiar privi într-acolo, dar nu se sinchisi să adune cioburile.

— Dar la Casa de corecţie cum ai ajuns?

— Când am împlinit cincisprezece ani, s-a adunat consiliul azilului să-mi aleagă o meserie. M-au întrebat şi pe mine. dar eu nu ştiam ce voiam să fac.

Le-am spus că vreau ce vor dumnealor. M-au dat la întreprinderile comunale de ecarisaj.

— Dar asta ce fel de meserie e?

— Hingher. Ăia care prind câinii vagabonzi.

— Păi asta e o meserie?

— Bineînţeles. Spun m-au dat la hingheri. În câteva luni am descoperit dedesubturile meseriei. Afacerea era să prinzi câini de rasă care se răscumpărau. Odată, am prins un şoricar. Am avut ghinion. Şoricarul era al unui maior. A chemat poliţia, a făcut tămbălău, iar eu m-am mutat cu domiciliul la Casa de corecţie. Trei ani am stat acolo. Îşi ridică privirile şi se uită fix într-un loc. Îi vezi pe ăia! Arătă cu bărbia spre colţul celălalt al încăperii.

Mihai privi într-acolo şi văzu doi oameni: unul bărbos cu haine jerpelite şi un altul în uniformă de comisar.

Omul cu barbă i se păru cunoscut: îl mai văzuse, de

asta era sigur, dar la repezeală nu ştia de unde să-l ia. Celălalt, în uniformă, era străin pentru el. Nu-l mai văzuse niciodată.

— Nu mai căsca gura la ei!… îl trase Lampă de mânecă. Comisarul se numeşte Chiriac şi lucrează la intervenţii. Când se anunţă un furt, hop! apare Chiriac. E un om aşa şi aşa: îl poţi cumpăra cu doi poli.

— Şi. celălalt?

— Şi el e comisar. Sau mă rog, a fost comisar. Vestitul Potra.

— Eu de ce nu-l cunosc?

— Probabil nu ţi-a fost prezentat.

— Am vorbit serios. I-am cunoscut ne toţi comisarii.

— Ce vorbeşti?… Asta, Potra, a lucrat la politic…

— Pe cei de la politic i-am cunoscut: pe Bălan, pe Bota, pe Zisu şi chiar şi pe comisarul regal, pe domnul Comănescu…

— Bravo! Ai avut relaţii, n-am ce spune! Potra ăsta a fost omul forte al comisarului regal. Niciodată n-o fost văzut în uniformă. Apărea numai în cazuri grave şi totdeauna în civil, să nu bată la ochi. Era şeful secţiei politice…

— Eu totuşi l-am văzut undeva…

— Păi, dacă te-ai învârtit pe lângă comisarii din oraş oi fi avut ocazia. Ştiu de ce nu-l recunoşti. Şi-a lăsat barbă, să nu fie recunoscut. De aceea. Eu n-am avut de-a face cu el. Uite! ciocăni tăblia mesei, cu degetul – aşa îi toca pe comunişti!

— Cum adică îi toca?

— Îi bătea. Făcea anchete. Avea şi o poreclă: Potra palmă de fier. Nu l-a văzut încă nimeni zâmbind. Se spune despre el că singura lui plăcere era să bată. Am fost odată cu unul politic în aceeaşi celulă. Îşi ţinea palma căuş. Avea o rană. L-am întrebat ce are şi el n-a vrut să-mi spună. Am aflat mai târziu. L-a anchetat Potra. Începuse blând, mieros. „Vrei să-mi dai scrumiera, domnule Coman?” Aşa se numea ăla, Coman. Prin apropiere nu era nicio scrumieră… Scrumiera dumitale”, i-a spus Potra. „Ce fel

de scrumieră?" a întrebat naiv Coman. „Cea din palmă". Coman i-a întins mâna. a. crezut că Potra vrea să scuture scrumul ţigării. Acesta însă i-a stins mucul în palmă.

— Şi corn u în ştii nu-i fac nimic?

— Pentru asta ar trebui întâi să-l prindă

— Poate l-a prins comisarul acum.

Lamcă începu să râdă, de parcă i-ar fi spus o glum2

— Pe dracu'! Nu vezi, e omul lui!... Păcat că comuniştii nu-l ştiu că e pe aici!... Ar plăti mult pentru el.

— Tu numai la plată te gândeşti?

— Da' la ce să mă gândesc? La nemurirea sufletului, să-i iau pâinea dă la gură lui Kant?

— Şi ce-ar fi dacă totuşi ai face o faptă bună?

— Faptă bună? Nu înţeleg!

— Denunţă-l!

— Nu mă bag în politică!

Îşi turnă vin şi-l bău sec. Pistruiatul aşteptă ca Lampă să mai spună ceva, dar acesta se scufundă în el.

— Spuneai că a lucrat la politic.

— Acolo.

*

— Atunci poate chiar el îl bătea pe tata.

— Pe taică-tu?

— Da. De fiecare 1 mai, tata era arestat şi venea acasă bătut. Da, acum îmi amintesc, odată a avut şi o rană în palmă. Mie îmi spunea că a avut un accident la depou... Vecinii spuneau pe la colţuri: „Vine 1 mai, iar o să-l aresteze pe Pleşa!" Eu îl denunţ pe Potra ăsta... Nu-l las eu pentru nimic în lume!

Vru să se ridice, dar Lampă îl sili să se aşeze din nou:

— Stai blând. Mai bine nu-ţi vorbeam despre el. N-am nevoie de belea.

Din când în când Pistruiatul trăgea cu ochiul spre individul cu barbă, vrând parcă să-l memoreze. Acesta, deşi era aplecat asupra mesei, părea un 329

om înalt, mătăhălos. Fălcile late, faţa lunguiaţă în formă de paralelipiped.

— Nu te mai uita la el că te plesnesc! îl ameninţă

Lampă. Nu vreau să am de-a face cu poliţia! Hai să mergem. Plata!…

Chelnerul.se trezi, îşi croi drum printre mese.

— Şapte franci, domnule Lampă. Şapte franci, plus sifonul.

UN TIMP MERSERĂ tăcuţi. Era cald, soarele era chiar deasupra lor: aerul rarefiat mirosea a gaz de eşapament. Pistruiatul călca tăcut, se gândea la comisarul Potra, încerca să-şi imagineze cum îl bătea pe taică-su. E rău să fii obligat să suporţi bătaia fără să dai şi tu. Claxonul unei maşini îl readuse la realitate. Întrebă:

— Ce facem cu florile nevândute?

— Nu ştiu, tresări Lampă. Avea şi el gândurile lui. Le lăsăm acolo… Dar ce vom face mâine?

Pistruiatul nu avu nicio idee.

— Că ceva trebuie să facem, cugetă în continuare Lampă. Dacă aş mai avea” dexteritate, dacă aş mai avea încredere în degetele mele…

Pistruiatul se minuna ori de câte ori Lampă îi punea o întrebare aiurită.

— Cum să n-ai încredere în ele?… Sunt ale tale!

— Da, dar n-am mai lucrat de mult. Un ceasornicar care lucrează la baros nu mai poate repara ceasuri. îi tremură mâinile.

Pistruiatul îl privi mirat:

— Eşti ceasornicar?

Lampă se supără:

— Eu ceasornicar, frate?!… Artist, mă! Artist de mare precizie! Nu ştiu de ce nu-mi cumpăr un kilogram de Nivea, să-mi îngrijesc mâinile!

Pistruiatul îşi aduse aminte că şi la ei acasă era o cutie de Nivea. Era pe o policioară de lângă oglindă. şi, uneori, tata, după ce se rădea, îşi ungea faţa. Mamă îl privea duioasă: „În sfârşit, nu mai miroşi a fum!”…

Brusc, Lampă îi puse mâna pe umăr:

— Mă, îl vezi tu. pe umflatul acela?…

— Ala cu haine în dungi?

— Ăla. Hai să-l păcălim!

— Cum să-l păcălim? îi plăcea că Lampă venea totdeauna cu ceva neprevăzut.

— Foarte simplu. JTE duci la el, îl tragi de mânecă şi arăţi spre cer. Asta e tot. Se va uita şi el în sus, tu îl întăriţi, arăţi cu degetul chiar spre share. Restul aranjez eu. Pe urmă, când se adună mai mulţi în jurul tău, o întinzi şi măi aştepţi după colţ. Gata!

Îi făcu vânt şi Pistruiatul goni spre individul cu haine vărgate. Se opri în faţa lui şi arătă spre cer:

— Acolo!

Grăsunul vru să meargă mai departe, dar curiozitatea îl opri şi ridică şi el privirile. Nu văzu nimic. Să nu-l bată soarele în ochi îşi scoase pălăria şi o ţinu streaşină în faţa ochilor.

— La ce te uiţi, băieţaş?

— La bicicleta aceea cu aripi… Acolo, mai ia stânga… Chiar în dreptul soarelui.

Grăsunul avea faţa buhăită şi două rânduri de guşe. Din cauza soarelui clipea des ca o găină.

Se opri şi o, femeie şi căscă şi ea ochii spre cer, apoi se opriră şi alţii. îl întrebau pe grăsun la ce e 3.11

uită. Acesta îşi dădu importanţă, mormăi ceva şi continua să caute bicicleta cu aripi. În cele din urmă, intrigat că nu vede nimic, se întoarse spre Pistruiat.

— Unde, mă?

— V-am spus acolo, puţin mai spre stânga. În stânga soarelui. Acum se vede chiar foarte bine… Uitaţi-vă!… Se forţă să nu râdă.

Grăsunul tocmai cerceta cerul, când apăru Lampă.*

— Ce a căzut?

— N-a căzut nimic, îl lămuri Pistruiatul. A apărut iar bicicleta aceea roşie cu aripi…

Lampă se lipi de grăsun şi se uită în sus.

— Da, domnule!… Dar nu-i bicicletă, ci motocicletă…

Pistruiatul nici nu văzu când Lampă scoase portmoneul grăsunului şi nici când dispăru.

— Nu se vede nimic, spuse dezamăgit grăsunul şi-şi puse pălăria pe cap. Absolut nimic nu se vede. Instinctiv îşi

duse mâinile la buzunar. Începu să strige din toate puterile. M-au jefuit!… M-au jefuit!…

Oamenii care mai înainte se uitau după bicicleta cu aripi se adunară în jurul lui. Pistruiatul îl căută pe Lampă din priviri, dar acesta nu mai era prin apropiere. I se păru că păcăleala n-a reuşit. Grăsunul se văicărea, cei din apropiere îşi controlau propriile buzunare. Nu mai era nimic interesant de văzut.

Plictisit, porni spre locul întâlnirii. Lampă îl aştepta după colţ. De cum apăru îl prinse de braţ:

— Bravo! L-am păcălit pe umflat!

332 – Pistruiatul nu pricepu bucuria lui Lampă. Vru chiar să-i strice această veselie prostească:

— Să ştii că în timp ce noi îl păcăleam pe grăsun, cineva l-a buzunărit. I-a umflat portmoneul!

— Extraordinar! exclamă Lampă. Ce oameni!… Nu mai poţi avea încredere în nimeni!…

Porniră tăcuţi. Lampă arborase un zâmbet ciudat şi Pistruiatul ar fi dat mult să-i ghicească gândurile. Probabil, îşi spuse într-un târziu, îi pare rău că i-a venit ideea să-l păcălească pe grăsun.

De departe se auzi sirena fabricii de vagoane; suna de trei. Cu sirena fabricii confrunta mama ceasul. Privea deasupra bufetului şi spunea:

— Iar au tras sirena cu două minute mai târziu.

— Dar dacă ceasul nostru merge înainte cu două minute?

— Omega?

Era mândră de ceasul ei de pereteâl primise în dar de la tata încă înainte de căsătorie. Au fost la balul ceferiştilor de la Simeria şi tata l-a câştigat la loto. Era premiul cel mare.

— E elveţian şi de cea mai bună marcă.

De altfel toate lucrurile din casă erau de marcă bună: pe maşina de cusut scria Singer, pe cutia de cafea Franck şi până şi crema de ghete era de calitate indiscutabilă: Schmoll.

După ce cotiră din nou, Lampă îl prinse de umăr.

Pistruiatul ridică privirile spre el; Lampă se uită fix în lungul străzii. Pistruiatul întoarse şi el capul într-acolo şi descoperi o femeie rezemată de zid Fuma dintr-un portţigaret lung, mai lung decât un creion nou.

— Vrei s-o păcăleşti şi pe ea?

— O femeie? protestă Lampă. Nu, dragul meu…

— Atunci de ce te uiţi la ea?

— O cunosc… Sper că nu greşesc. Nu, e chiar ea. E Suzi! spuse Lampă agitat, apoi pomi în goană spre femeia cu portţigaretul. Încă de departe o strigă pe nume: Suzi! Suzi!

Ajuns lângă ea, îi sărută amândouă mâinile. „E totuşi domn”! constată Pistruiatul şi porni după el.

— Ce mai faci, Suzi? Nu te-am mai văzut de nu ştiu când… Ai fost plecată?

Vorbea tare de parcă ar fi fost singur pe stradă. Suzi mai reţinută îi răspunse aproape în şoaptă.

— Da, Lampă. La băi.

Bucuros de revedere, Lampă continuă să vorbească cu ton ridicat.

— La Căciulata, la Borsec, la Govora?

Mihai era convins că Lampă vrea să se impună şi-şi etalează cunoştinţele geografice.

— La Văcăreşti, îi răspunse Suzi şi-şi lungi buzele a zâmbet; avea dinţi mari ca nişte clape de pian.

Lampă înghiţi în sec. îi făcu semn Pistruiatului s-o ia înainte.

— Du-te, măi, ce căşti gura aici? Vin şi eu imediat

Pistruiatul făcu câţiva paşi, se opri şi se rezemă de zid. Era curios să audă discuţia dintre ei. Prima vorbi femeia:

— Spune, mă Lampă, nu ştii cumva o locuinţă? Până mă aranjez.

Scutură scrumul ţigării cu o eleganţă de invidiat.

— Locuinţă zici, pierdu Lampă din elan şi-şi coborî şi el vocea. Suzi, dragă, cum să-ţi spun?… Eu am o locuinţă, dar nu locuiesc singur… Am un chiriaş… Pe puştiul pe care l-ai văzut… Nu pot să-l 331

dau afară. Şi casa e mică, abia ne putem mişca.! Ai boarfe multe?

— Atât, îi împinse Suzi poşeta în faţă. Ţi-am spus doar, abia ieri mi-au dat drumul… Mă iei?

Din unghiul de vedere al Pistruiatului, din profil, femeia eră urâţică. Avea nasul coroiat, ca un cioc de vultur, şi buzele cărnoase, răsfrânte.

După o scurtă ezitare, Lampă se învoi.

— Te iau, dar cu o singură condiţie: discuţii nu faci decât cu vocabularul restrâns… E un copil în casă…

— Sunt o doamnă, ce naiba! îi răspunse sigură pe ea. Chicoti. Unde stai?

— Pe Semaforului 2. Dar nu veni prea devreme, că trebuie să fac ordine. Te pup.

Făcu câţiva paşi şi dădu cu ochii de Pistruiat.

— Bine că ai fost prin apropiere, cel puţin nu trebuie să-ţi dau explicaţii.

Un timp merseră tăcuţi, apoi Pistruiatul întrebă:

— Doamna cine e?

— O să afli.

ÎNCEPUSE SA SE ÎNTUNECE când terminară cu dereticatul. Pistruiatul era încântat. Lampă avusese câteva idei nemaipomenite. Din pedala maşinii de cusut aranjară un disnozitiv pentru deschiderea uşii; totul părea mecanizat. Nu trebuia decât’s). dai din pedală şi cele două scânduri legate cu o sfoară se ridicau în sus, la fel ca şi ruloul de la magazinul de delicatese al lui Ioanis Lefkaros. Ferestruica din apropierea tavanului, singura cu sticla întreagă, fusese legată cu o sfoară şi se putea deschide fără să fii nevoit să te căţeii pe scaun. Fixară şi două bârne pentru asigurarea tavanului şi odaia măturată şi degajată de cărămizi şi moto? eveni prietenoasă. Covorul, ars pe jumătate, acoperea un prici amenajat dintr-o uşă de dulap, şi o pătură în carouri servea ca faţă de masă.

Deşi ceasul de perete era stricat, Pistruiatul îl agăţă de un cui.

— Îmi pare rău că nu merge. Dacă aş avea bani, l-aş da la reparat. E Omega.

— Văd. Nu fi trist. Poate că e bine că nu merge, înseamnă că pentru noi timpul s-a oprit în loc. Vegetăm şi noi.

Văzând că Pistruiatul nu e entuziasmat de cele spuse, adăugă:

— Ai să vezi, Pistruiatule, cum ne va arăta casa peste câteva zile. Pe urmă o să reparăm şi coşul, şi soba şi ne apucăm de gătit. Ce ai spune dacă m-aş însura?

Pistruiatul pufni în râs:

— Treaba ta!

— Nu e chiar aşa. Însurătoarea e o treabă foarte serioasă! E o chestie socială. Ne interesează pe toţi şi mai ales pe tine.

— Pe mine de ce?

— Păi o să locuim împreună. Eu n-am unde s-o duc. Vagonul meu e undeva pe la Constanţa.

— Nu ştiam de ce te-a apucat graba să facem curăţenie. Să ştii, aici n-are loc.

— Cu puţină bunăvoinţă, are 1

— Şi cu cine vrei să te însori?

— Cu doamna pe care am întâlnit-o pe stradă.

Pistruiatul plescăi din gură. Lampă îl privi contrariat.

— De ce te strâmbi? Oricum o femeie la casa omului e aur. Spală, calcă, găteşte…

— Mă tem că pentru ea o să spălăm noi. O să călcăm noi şi o să gătim tot noi. Ce decrete a călcat de-a stat la închisoare?

— Tu crezi că oamenii ajung totdeauna unde vor? Destinaţia e totdeauna o enigmă. Dacă rămâneam în vagon, puteam fi oriunde: la Timişoara, la Iaşi sau cineştie unde…

— La închisoare n-ajungi întâmplător 1

— Uneori da. Ştii tu de câte decrete n-ai ţinut tu seama de când ne cunoaştem?

— Sunt foarte curios să aflu.

— Îţi spun. M-ai luat în spaţiu fără să fiu înregistrat în cartea de imobil. Nu sunt înregistrat nici la poliţie cu

acest domiciliu. Şi toate astea se impută. locatarului principal. Şi locatarul principal eşti tu. Ai făcut comerţ clandestin, ai depozitat marfă pe trotuar fără să plăteşti taxă…

— Din vina ta.

— Gura!…

Pistruiatul se sperie. Niciodată până atunci nu-l auzise pe Lampă ţipând. Totuşi îşi luă inima în dinţi şi-l înfruntă:

— De ce să tac? Sunt în casa mea!

— Vorbeşti de parcă ai fi terminat dreptul! Afurisită e pielea pe tine! De la cine ai învăţat tu toate astea? De la băiatul acela cu afişele?

— De la el altceva am învăţat! Că în curând totul se va lua de la bogaţi şi se va da săracilor. La ăia care muncesc. Şi tata îmi spunea la fel.

Lampă îşi căscă ochii a mirare.

— Bună învăţătură! Se duse lângă perete, unde-şi agăţase haina de un cui, şi-şi scotoci buzunarele; ia să vedem cine e păgubaşul?

Pistruiatul rămase pironit. Va să zică de aia i-a pus Lampă să-l păcălească pe grăsun, să-l buzunărească!…

— Tu ai furat portmoneul grăsunului?!

Lampă îl privi sever:

— De ce foloseşti cuvinte atât de urâte? „Furat”. Mă deranjează auditiv. Am fost curios să aflu cum îl cheamă pe grăsun. Asta e tot. Dar nu puteam aşa, tam-nes-am să mă duc la el să-l întreb: „Cum te cheamă, domnule?” Suntem oameni de lume! Dar tu desigur nu ştii toate astea, tu n-ai studiat codul manierelor elegante!

Termină fraza şi se aşeză la masă, pe urmă, tacticos, deschise portmoneul.

— Uite ce prost! Ţine banii-lingă acte! Într-o zi poate să cadă pradă unui hoţ de buzunare şi-şi pierde şi banii, şi actele. Dacă le-ar ţine în locuri diferite, ar avea pagubă numai pe jumătate.

Pistruiatul se apropie şi el de masă, se rezemă în coate, privi atent portmoneul din piele neagră, lăcuită”.

— Te duci şi-i duci portmoneul înapoi!

— Dar unde să-l găsesc? întrebă Lampă fără să-şi ridice privirile.

— Scrie în arte!

— Tu crezi că, dacă îi duc banii înapoi, o să-mi mulţumească? Pe dracu'!... îi cunosc eu pe grăsunii ăştia. Cheamă poliţia!...

— Nu mă interesează. Îi duci banii înapoi!

— Nu ridica tonul. Ţi-am spus că am urechi sensibile. Scoase din portmoneu biroul populaţiei şi-l 338

răsfoi: Pompiliu Spiridon... Uite ce nume caraghios are!... Privi spre tavan, se concentră, apo. lovi cu palma peste frunte. Mă, tu ştii cine e ăsta?

— Nu mă interesează!

— Trebuie să te intereseze!... E ăla cu magazinul de uleiuri şi lacuri de pe strada Unirii... Şi n-are în portmoneu decât două mii de lei. Ce scârţan!...

— Îi duci banii înapoi!

Lampă îl pocni cu portmoneul peste gură.

— Nu face pe prostul! Nu tu m-ai învăţat că trebuie luat totul de la bogaţi şi dat săracilor? Exact aşa am făcut!

— Mă duc şi te reclam la poliţie. Aşa ne-a fost convenţia!...

— Nu cred! Am să spun că mi-ai fost părtaş.

— Cum? Eu! Am să-ţi dovedesc că nu mi-e frică. Eu nu sunt vinovat! Şi. tu ştii foarte bine că mă ţin de cuvânt!

Lampă se aplecă peste masă şi-l prinse de gulerul cămăşii.

— Hai, cară-te!... Şi dacă poţi. În noaptea asta. să dormi undeva la gară e foarte bine...

POMPILIU SPIRIDON se dusese întâi acasă, să se lamenteze nevesti-sii şi abia după masă, sfătuit de vânzătorii din magazin, se hotărî să se ducă la poliţie. Oricum avea relaţii acolo, cu comisarul-şef Bălan era pertu, l-a ajutat de câteva ori financiar. Ca negustor ştia că bunele relaţii cu poliţia erau o necesitate vitală, mai ales într-o zonă de frontieră, unde, uneori, mărfurile se aduceau direct de la gara triaj şi nu de puţine ori fără acte.

Având relaţii cu 339

ei, nimeni nu îndrăznea să ceară acte justificative pentru mărfuri. Suma pe care o avusese în portmoneu nu era o pagubă reală, dar socoti că nu e rău să apară în faţa poliţiei ca victimă. De aceea nici nu-şi schimbă costumul; să le poată arăta tăietura făcută cu lama.

La gândul că va fi compătimit îi veni să râdă. Hotărî chiar să dea un telefon la ziarul Credinţa; îl cunoştea pe redactorul şef, să-l roage să însăileze un articol că a fost jefuit. Cel puţin o să aibă un motiv să refuze mărirea salariilor la vânzători. Oricum a fost prădat! O să lanseze un zvon că jefuirea s-a produs tocmai când se ducea să depună banii la bancă. Vânzătorii n-aveau cum să verifice suma ce i s-a furat.

În drum spre poliţie povesti tuturor cunoscuţilor pe care îi întâlni pe stradă cum fusese jefuit, înflorind de fiecare dată câte un detaliu astfel că, în clipa când ajunse la poliţie? ar fi fost în stare să povestească două ore în şir despre atentat.

La comisariat urcă scările în grabă, dar, spre mirarea lui, în dreptul uşii lui Bălan, un gardian îi tăie calea:

— Domnul comisar-şef e ocupat.

Avu destulă prezenţă de spirit să treacă peste acest hop:

— Pentru mine niciodată!

Cu toată împotrivirea gardianului, Spiridon pătrunse în birou. Se simţea ca după o victorie, dar bucuria îi fusese retezată de vocea lui Bălan:

— Ce-i cu dumneata?

Era singura întrebare la care nu se aşteptase. Fusese convins că Bălan îl va îmbrăţişa, îl va compâ340

Urni şi va da ordin să fie prinşi făptaşii. Buimăcit abia putu să îngaime:

— Nu mă cunoaşteţi, domnule comisar-şef? Sunt Pompiliu Spiridon. Dar văzând că Bălan nu schiţează nici cea mai mică bunăvoinţă, adăugă: Uleiuri şi lacuri… strada Unirii… Am fost jefuit, domnule comisar-şef…

În clipa aceea descoperi că Bălan nu era singur în

încăpere. Trântit într-un fotoliu, im individ destul de prost îmbrăcat, bărbos, îşi feri privirile.

Bălan se postă între el şi individul din fotoliu:

— Şi pentru atâta lucru ne deranjezi?... Avem treburi mai importante decât furtul unor vopsele... Du-te la urgenţă şi anunţă-l pe ofiţerul de serviciu!

Zăpăcit, Spiridon ieşi din încăpere fără să salute. Balan aşteptă să se închidă uşa în urma lui, apoi se întoarse spre individul din fotoliu.

— M-am gândit bine, Potra, n-am cum să te ajut. Nu te agita, ascultă-mă!... Bunăvoinţă am. L-am trimis pe Chiriac să te aducă aici şi tu ştii foarte bine ce riscuri mi-am asumat... Dar acum nu e vorba de mine, ci de persoana ta. Tu eşti urmărit... Ai avut ghinion să lucrezi la politic cu Comănescu.

Potra se chirci şi mai mult în fotoliu; îşi strânse umerii ca şi cum i-ar fi fost ruşine că e mătăhălos, întrebă cu o voce ştearsă:

— Bine, şi acum ce trebuie să fac?

Bălan aştepta de mult această voce umilită; atâta timp cât discuţia se purta de la egal la egal se temu şi el. Ştia că dacă Potra se încăpăţânea/3 şi nu dispare din oraş, va trebui să-l aresteze. Dar căderea lui ar fi fost o tragedie. Potra nu făcea 341

parte din acei oameni care ştiau să tacă. Dimpo – trivă. Ca să scape cât mai uşor, ar fi împroşcat cu noroi în toată poliţia. Bălan îi căută privirile şi-l înfruntă. Se convinse din nou că uniforma îi dădea o siguranţă nemărginită. Potra nu era decât un civil oarecare, neras, prăpidit.

— Părerea mea e să dispari. Potra vru să se ridice, dar Bălan îi făcu semn să rămână nemişcat. Mă rog, pentru un timp că doar n-o să ţină situaţia asta cât lumea. Ai auzit discursul lui Maniu?

Argumentul era prost ales; când vorbea Maniu, nimeni nu-l mai lua în serios. Nici măcar Bălan nu citise discursul până la capăt şi, la club, colegii plescăiau din buze a lehamite: „S-a ramolit bătrânul!”

Din păcate însă alte perspective nu-i putea oferi lui Potra.

— L-am auzit, mormăi Potra, dar nu m-a încântat prea mult. De vorbe m-am săturat. Dar spune-mi, cât o să ţină acest „pentru un timp”?

Bălan îşi încreţi fruntea în semn că se concentrează. Nu voia să dea impresia că răspunsul nu e chibzuit.

— Asta, vezi, e o întrebare mai grea. Drept să-ţi spun, nu ştiu… Dar pot să-ţi dau un sfat: îţi cauţi un serviciu mai mic, mai modest, cât mai camuflat, şi te integrezi ca atare; dimineaţa la lucru; seara stai acasă până se aşază lucrurile.

— Şi dacă nu se aşază? ridică vocea Potra.

— Înseamnă că ai ghinion.

Potra sări în picioare şi se postă ameninţător în faţa lui Bălan. Acesta instinctiv se retrase un pas. Potra îl urmări:

— Tu ştii pentru cine m-am expus?

Întorsătura nu-i conveni comisarului-şef. Ridică l „I tonul:

Ai fost şi bine plătit. Şi îţi mai dau un sfat. Rma nu se lămuresc lucrurile, coboară tonul. Nu şti în situaţia să ceri socoteală. Dimpotrivă… Comuniştii abia aşteaptă să-ţi pună câteva întrebări, fill ce anume! Povestea cu scrumiera!…

Potra îşi lăsă privirile în pământ. Niciodată n-ar fi crezut că, la început, gluma cu stinsul ţigării în pttlină, care mai târziu i-a creat faimă, o să-l urmă-N» «nea toată viaţa. Inspectorii de la Siguranţa stalului, care au venit în control, l-au felicitat: „Dacă n «A-i povestesc domnului ministru felul tău de a Ancheta, s-ar putea să te propună pentru decorare. Al fantezie, Potra!”

Prefectul însuşi l-a chemat să-l cunoască. „Dacă Am avea mai mulţi oameni ca dumneata, comuniştii n-ar îndrăzni să se agite! Voi ţine cont de portul dumitale în ceea ce priveşte menţinerea ordinei”.

Uneori, noaptea, se gândea ce metode noi ar mai

(tulea născoci şi nu s-a speriat decât atunci când, într-o noapte, cineva i-a desenat pe poartă o palmă. De atunci a devenit mai prevăzător, mai rău

Căută privirile lui Bălan, dar acesta păru concentrat.

— Dacă eşti deştept, Potra, mă asculţi. Am o Idee: la Casa de corecţie, de la marginea oraşului, un post liber. Nu orice post. De director! Acolo nu eşti în vzi tuturor. Ca şi cum4 te-ai duce la o casă de odihnă. Până te uită lumea. Uite, Comănescu s-a mutat la Bucureşti şi lucrează la Administraţia financiară ca simplu funcţionar. Dacă accepţi, vorbesc cu prefectul să-ţi dea decizia.

’343

— Parcă am de ales, se resemna Potra. Se duse la fereastră, privi în stradă, apoi se întoarse brusc spre Bălan: Dar sper că atunci când se vor definitiva listele cu criminalii de război vei avea şi tu un cuvânt de spus…

— Lasă, mă Potra, că dracu’ nu-i chiar atât de negru precum ni se pare nouă. Şi acum, du-te!… Nu e bine ca să te vadă lumea pe aici…

COMISARUL CHIRIAC era transpirat şi nu-şi găsea locul în birou. În timpul dimineţii avusese o misiune ingrată: trebuia să-l – întâlnească pe fostul comisar Potra, să-l aducă în biroul lui Bălan şi n-ar fi vrut în ruptul capului să-l vadă cineva împreună cu el. Potra era dat dispărut, urmărit… Chiriac îl cunoştea prea puţin. Un an, un an şi jumătate, cât au lucrat împreună la comisariat, îl întâlnea rar. Potra era o persoană importantă, îl căutau şi cei de la Bucureşti. Nu se ocupa cu găinării. Era singurul abonat la primele grase, date de minister; nu întreţinea relaţii decât cu superiorii lui.

În sinea lui, Chiriac îl invidia şi-l ura totodată. Prestanţa şi autoritatea lui Potra îl călcau pe nervi.

Imediat după 23 August, Potra îşi solicită concediul şi plecă la Moneasa, să-şi aline durerile de rinichi Adevărul era, şi asta ştiau toţi cei de ia poliţie, că se ascunsese de comunişti, care apăruseră peste tot… Pe urmă, în lipsă, fusese judecat şi nu mai apăruse la poliţie. Nu era un secret pentru nimeni că Bălan întreţinea legături cu el;

chiar unele persoane de la Bucureşti. Aceştia s-au interesat de Potra, să-i facă o mutaţie undeva în Ca34.

pitală, dar sentinţa de punere sub urmărire fusese pronunţată: nu se mai putea face nimic.

Până la numirea sa în post de comisar plin, Chiriac se ocupase de fleacuri; îi ajuta pe cei de la moravuri, pe cei de la intervenţii; nu avusese niciodată dreptul la iniţiativă. Spre mirarea lui, nici după numire lucrurile nu s-au schimbat prea mult; era dat la dispoziţia comisarului-şef şi-i rezolva treburile personale. Când primise sarcina să-l întâlneaşcă pe Potra, voise să se opună, dar Bălan îl privise sever şi-l admonestase cu degetul:

— S-a terminat perioada când vă făceaţi de cap. Executarea!

Potra îi fixase întâlnire la Halta veche. Locul era prost ales; acolo cei mai mulţi muşterii erau de prin fabricile din apropiere, puteau să-l recunoască. Dar nu mai avea ce face, n-avea cum să-l anunţe pe Potra.

Se duse la întâlnire cu inima cât un purice. Un singur lucru îl bucura numai: ştia că Potra se va purta ca un mieluşel şi el va putea să-i plătească pentru toate umilinţele la câte-l supusese de-a lungul anilor.

Potra l-a luat la rost de cum a intrat:

— Ai întârziat, imbecilule! Stau expus la această masă de zece minute fără nicio apărare!

Sperjat de această ieşire a lui Potra, Chiriac întrebă speriat:

— Dar ce apărare v-aş putea oferi eu?

— Dumneata nimic. Dar uniforma pe care – o porţi, da…

Dacă de Potra se temea aşa, în general, de exponenţii noului regim se temea şi mai şi; ăştia ar fi fost în stare să nu ţină cont de originea lui, era ne345

pot de general, un latifundiar apreciat în judeţ. Ba unii îi spuneau chiar că originea lui ar fi o pată în dosarul său. Desigur, era convins că astea nu erau decât zvonuri, un om din familie bună nu putea fi decât apreciat. Reîntors în birou îşi căută de lucru; vru să facă ordine printre hârtii,

dar gândurile îi zburau aiurea şi le încurcă şi mai mult. Se lăsă păgubaş. Pe urmă auzi bătăi în uşă şi tresări. Îşi impuse să fie calm, se aşeză întâi la birou, abia după aceea rosti „Intră”. În uşă apăru un individ gras, buhăit, cu haină tăiată. Nu, ăsta nu putea fi trimis al partidului. Se linişti. Aşteptă ca individul să se apropie de birou. Acesta călca prudent, parcă speriat de ceva.

— Dumneavoastră sunteţi domnul comisar Chiriac?

— Da. Îşi compuse o mină oficială şi adăugă: Eu sunt!

— E al şaselea birou unde sunt trimis. Spuneţi-mi, unde pot să depun o plângere?

— Despre ce e vorba?

— Am fost jefuit.

Deci un caz cotidian. Chiriac îşi deşurubă stiloul şi scoase din sertar un chestionar.

— Numele

Spiridon căscă ochii mari.

— Păi nu-i ştiu nunfele…

— Numele dumitale!

— Pompiliu Spiridon. Uleiuri şi lacuri. Chiriac îşi permise o glumă:

— Lacuri e numele de familie?

— E firma, domnule! se revoltă Spiridon. Era convins că are de-a face cu un tâmpit.

— Şi ce plângere vreţi să faceţi?

M (S

— V-am mai spus. Am fost jefuit. Mergeam pe strada Bolintineanu, în apropierea magazinului de pompe funebre, când un puşti de vreo şaisprezece ani, pistruiat…

În clipa aceea apăru în uşă Mihai.

— Asta a fost! ţipă Spiridon.

Pistruiatul nu-i dădu nicio importanţă grasului, se apropie de birou.

— Dumneavoastră sunteţi domnul comisar Chiriac?

Era al doilea individ care îl căuta după nume.

— Eu, puştiule!

— Atunci e bine. Am venit să denunţ un hoţ de buzunare…

— Pe cel care l-a jefuit pe domnul Spiridon?

— Da.

— Adică ai venit să te predai?

— Nu, domnule!…

Chiriac se ridică în picioare, ocoli biroul şi-l prinse pe Pistruiat de braţ.

— Până una alta eşti arestat.

Pistruiatul vru să se smulgă din strânsoare. dar nu reuşi.

— Eu. de ea?

— O să-ţi spună dumnealui. Ridică bărbia spre Spiridon.

— Păi dacă-i aşa, dumneavoastră o să fiţi arestat înaintea mea. V-am văzut împreună cu fostul comisar Potra de la politic. La Halta veche!

Chiriac văzu roşu în faţa ochilor. Tocmai de asta s-a ferit el. Fără să se gândească prea mult, îi cârpi două palme, apoi îl predă lui Spiridon.

— Te rog ţine-l puţin! Mă întorc imediat.

347

Strepezi la uşă şi urcă în goană scările până la biroul lui Bălan. Pe drum îl cuprinse o veselie ciudată la gândul că Bălan va fi disperat. Intră fără să bată la uşă. Bălan ridică numai privirile, nu era obişnuit ca subalternii să dea buzna peste el.

— Ce-i, Chiriac, ce s-a întâmplat?

Tonul avea însă un alt subînţeles: „Ce cauţi neanunţat în biroul meu?” Chiriac hotărî să-l fiarbă puţin:

— Azi când am fost la Halta veche…

— Să ştii că nu mă interesează drumurile pe care le faci. Nici raportul asupra cârciumilor vizitate…

— Cu toate astea vă rog să mă ascultaţi. Când am fost la Halta veche să-l întâlnesc pe domnul Potra… Dumneavoastră mi-aţi spus că-l găsesc acolo…

— Eu nu ţi-am spus nimic! Asta e una. A doua, dacă aş fi ştiut că Potra e la Halta veche, te-aş fi trimis să-l arestezi!…

Chiriac încremeni. Nu se aşteptase la această

întorsătură.

— Vă rog să vă reamintiţi, domnule comisar-şef. Eram pe coridor şi m? – aţi spus să-l găsesc pe Potra…”

— Te-ai sonat, Chiriac!… Niciodată nu ţi-am vorbit despre Potra. Asta să-ţi intre bine în cap. Continuă!

— Am fost la Halta veche să-l arestez pe fostul comisar Potra. L-am găsit, vi l-am adus dumneavoastră. Să trăiţi! Porni spre uşă. Bălan îl strigă:

— De ce ai venit?

— Îmi pare rău că am venit. Puse mâna pe clanţă.

— Stai! Hai, Chiriac, să nu ne formalizăm! Spune!

— Am fost văzut împreună cu Potra. Sublinie cuvântul „împreună”. Dacă se află că avem legătură cu el, ne arestează pe toţi… După câte ştiu, e pus sub urmărire…

— Cine te-a văzut?

Era mai multă teamă decât curiozitate în întreb barea lui Bălan. Asta îl linişti pe Chiriac. Răspunse ea într-o doară:

— Un puşti…

— Şi cine e puştiul?

— Nu ştiu.

— Ceva totuşi ştii. Altfel n-ai fi venit la mine. Vorbeşte!

— Tocmai luam o declaraţie de la unul cu… uleiuri şi lacuri, care a fost jefuit de un puşti. Şi în clipa aceea intră puştiul pe uşă. Vreau să-l arestez, dar îmi spune că m-a văzut cu Potra la Halta veche.

— Şi tu l-ai lăsat pe puşti în birou şi ai venit la mine?

— Nu l-am lăsat singur! Aveţi o părere foarte proastă despre mine…

— Poate mi-o revizuiesc. Du-te repede şi ia declaraţia de la păgubaş. Te sperii şi de umbra ta. Adu-l pe puşti aici! …

La coborâre, Chiriac sări câte trei trepte deodată, era să cadă şi, dacă nu s-ar fi lovit de cineva, care urca scările, şi-ar fi zdrobit faţa. Intră vijelios în birou, dar” rămase încremenit, lângă uşă. Păgubaşul era singur în birou.

— Unde e puştiul pe care ţi l-am dat în primire?

— Ce primire, domnule! se văicări Spiridon. M-a muşcat de mână. Întinse braţul spre Chiriac să-i arate rana, dar acesta nu mai avu timp pentru el. Era congestionat la faţă ca un rac. Se repezi la ielefon şi ridică receptorul:

— Alo, ofiţerul de serviciu?... Da? Aici e Chiriac, vorbesc din partea domnului Bălan. E un puşti în clădire. Unul pistruiat. Da, închideţi porţile şi să nu cumva să dispară, că vă pierdeţi pâinea Trânti receptorul în furcă şi se apropie ameninţător spre Spiridon:

— Dumneata de ce stai?

— Păi ce să fac?

— Dă declaraţia!

Zăpăcit, Spiridon nu mai ştia despre ce declaraţie era vorba. Întrebă senin:

— Ce fel de declaraţie?

— Că ai fost jefuit!

Bucuros că nu era vorba de dispariţia băiatului, Spiridon se linişti.

— Nu mai dau nicio declaraţie!

— Dă declaraţia, îl ameninţă Chiriac, că te arestăm şi pe dumneata! Scrie că ai fost jefuit de un puşti! De un puşti pistruiat!

PISTRUIATUL îl văzuse pe Chiriac coborând scările şi se retrase într-o nişă. Nişa, îngustă, neîncăpătoare nu era o ascunzătoare bună, dar în clipa aceea nu avea de ales. Rămase acolo cu atât mai mult că fusese convins că Chiriac, negăsindu-l în birou, o să revină pe coridor să-l caute. Dar nu se întâmplă aşa; probabil, îşi spuse, comisarul i-a dat importanţă mai puţină decât i s-a părut lui şi nu js-a învrednicitsă-l mai caute. Poate cel căruia îi raportase îl sfătuise aşa. Tocmai vru să părăanosească nişa când auzi tropăit de paşi. apoi o voce groasă care dădea indicaţii:

— Închideţi porţile!...

Ordinul se repetă de câteva ori şi Pistruiatul, speriat, îşi dădu încă o dată seama că nişa nu era o ascunzătoare bună. Prin faţa lui trecură câţiva civili şi Pistruiatul li se

alătură. La capătul coridorului o scară metalică în spirală urca spre etajul superior. Ajuns lângă scară, aşteptă ca civilii să urce, iar el se piti în spatele treptelor metalice. Locul era strâmt, dar pentru moment era unica ascunzătoare şi avea şi un avantaj: printre trepte putea supraveghea tot coridorul. Nu trecură decât câteva secunde şi, de jos, de la poartă, apărură câţiva gardieni care controlară fiecare încăpere. Deschideau uşile de pe coridor, scotociră până şi dependinţele, apoi unul dintre ei controlă şi nişa unde stătuse Pistruiatul cu câteva minute în urmă. Reveni dezamăgit pe coridor, pe urmă se îndreptă spre scara metalică. Pistruiatul îşi simţi bătăile tâmplelor ca pe un dăngănit de clopot. Poliţistul călca pe treapta din faţa lui. apoi urcă repede. Vibraţiile metalului erau atât de puternice încât, pentru o clipă, Pistruiatul avu senzaţia că scara se va prăbuşi. Pe urmă, dintr-un birou, apăru un comisar voluminos; era agitat. Întâi porni spre scara în spirală, pe urmă se răzgândi şi goni spre parter. Pistruiatului nici ascunzătoarea de sub scară nu i se mai păru sigură. Oricine care ar fi avut curiozitatea să arunce o privire după scară l-ar fi zărit. La gândul acesta se ghemui şi mai mult şi, în clipa următoare, doi gardieni coborâră de sus. Unul dintre ei. cel slab, aprinse lumina de pe coridor şi, printre trepte, lumina îi desenă Pistruiatului nişte dungi

galbene pe piept. Îşi dădu seama că nu mai avea niciun rost să-şi caute o altă ascunzătoare, trebuia doar să aibă răbdare până ce se întunecă. Poate mâine, când vor uita de el, se va putea strecura printre cetăţeni în stradă. Că doar n-or avea numai problema prinderii lui. După un sfert de oră, agitaţia se domoli. Nu mâi alerga nimeni şi nu se auzeau nici măcar trântiturile uşilor. Pistruiatul nu-şi dădu seama cât timp trecuse, când îl zări din nou pe Chiriac; venea de la poartă în fruntea unui mic grup de poliţişti. Se opriră cu toţii la câţiva paşi de un birou de unde apăru comisarul Bălan; era îmbrăcat în uniformă şi avea patru stele pe epoleţi. Toţi cei de faţă luară poziţie de

drepţi. Comisarul Bălan făcu un pas spre Chiriac, care ţinea capul în pământ:

— Aţi controlat toate încăperile?

— Da, domnule comisar-şef.

— Înseamnă că a părăsit încăperea înainte de alarmă. Căutaţi-i adresa!

Chiriac îşi bătu călcâiele:

— Un gardian spune că locuieşte într-o casă bombardată şi că părinţii i-au murit imediat după plecarea nemţilor.

— După eliberare, boule! învăţaţi să vorbiţi politic. Căutaţi-l!…

Gardienii se risipiră şi mai târziu plecă şi comisarul-şef. Coridorul se linişti, doar dintr-un birou, pe sub uşă, se vedea o dâră de lumină. „De ce nu pleacă şi ăsta?” se întrebă Pistruiatul. Picioarele Şi erau amorţite, îşi căută o nouă poziţie; să se întindă puţin. Îi păru bine că poliţiştii îl vor căuta acasă. O să dea peste Lampă şi, dacă fac o percheziţie, poate găsesc şi portmoneul domnului Spi852 ridon. Trecură vreo treizeci de minute, când se auziră din nou paşi dinspre parter, apoi apăru un gardian înalt, mustăcios cu o legătură mare de chei. Paşii îi sunau straniu, cheile se loveau de pereţii coridorului, producând un ecou ciudat, nedesluşit. Gardianul verifică toate uşile, pe unele, după o lege ştiută numai de el, le încuia, pe altele le lăsa deschise. Intră în biroul unde ardea lumina şi reveni imediat pe coridor. Dispăru şi dâra de sub uşă. Probabil un funcţionar lăsase lumina aprinsă din greşeală. Îi era ciudă că nu se gândise la această posibilitate. Ar fi putut încerca să plece sau în orice caz să prospecteze terenul. În drum spre parter, gardianul mustăcios răsuci comutatorul de la capătul coridorului şi peste pereţii slinoşi coborî întunericul. Pistruiatul aşteptă să se stingă şi paşii gardianului, apoi ieşi. din ascunzătoare. îl dureau toate oasele; se întinse şi auzi cum îi trosnesc mădularele. Un timp rămase în apropierea scării, pentru orice eventualitate; undeva departe, foarte înfundat, se auzeau paşi; apoi cineva tuşi sec, ca un ofticos. Pistruiatul stătu

nemişcat chiar şi atunci când pe coridor coborî o linişte ciudată, plină de aşteptări. Foarte rar, dinspre stradă, se auzea motorul unei maşini, sau zdrăngănitul unei birje. La gândul că e singur pe coridor îl cuprinse frica; vru chiar să coboare la parter, să-l caute pe mustăcios. Avu însă destulă tărie să rămână nemişcat. La turnul primăriei orologiul bătu de unsprezece ori. Atât de mult să fi stat sub scară?… Se ridică în picioare şi porni spre biroul comisarului-şef, dar găsi uşa încuiată. Intră într-un birou apropiat; mobilele grele, ca nişte animale preistorice, îl priveau duşmănos. Cu paşi nesiguri, porni spre fereastră. Strada era pustie. Era convins că pe poarta principală nu putea părăsi clădirea, că va trebui să găsească o altă soluţie. Ieşi din nou pe coridor şi verifică toate birourile. În ultimul, un fel de sală de consiliu, descoperi un cuier cu o mulţime de mantale. Îi veni o idee: ce-ar fi să le lege între ele şi să facă o frânghie? Se apucă de lucru şi trecu o bucată bună de timp până reuşi să lege între ele vreo opt uniforme, La început nu ştiu cum să le încerce rezistenţa şi se chinui. mult până găsi soluţia. Călcă pe o manta şi trase de cealaltă cu toate puterile. „Frânghia” se dovedi puternică. Când termină, luă legătura şi o duse într-un birou din apropierea scării metalice, să fie cât mai departe de poarta principală. Cu precauţie deschise fereastra şi privi în jos: strada era pustie, nu se auzea niciun zgomot. Trase un birou lângă fereastră şi legă mâneca unei uniforme de piciorul mobilei. Încercă şi această legătură, pe urmă urcă pe bordajul de tinichea al ferestrei. Înălţimea era ameţitoare, dar n-avea de ales. Ştia că fiecare minut pe care îl pierde este în defavoarea lui. Aruncă legătura în gol; ultima uniformă mătura trotuarul. Îşi luă inima în dinţi şi, cu riscul.de a fi văzut, coborî cu picioarele înainte. Când dădu drumul bordajului şi toată greutatea lui se lăsă pe uniformele legate, auzi un scârţâit prelung. Cu mişcări repezi se lăsă în jos. Trecuse de înălţimea ferestrelor de la parter, când auzi claxonul unei maşini. Instinctiv se lipi de perete, dar maşina trecu prin faţa poliţiei fără să oprească. Mai alunecă, puţin şi auzi sfâşiindu-se stofa – „O mânecă”

îi trecu prin minte şi se aruncă în gol. Distanţa se dovedi mai mică decât şi-o închipuise şi ateriza cu genunchii îndoiţi. Căzii. În 35 i fund. O clipă rămase nemişcat, apoi se ridică în picioare şi o rupse la fugă.

ÎNTÂI APĂRU SUZI; era veselă, bine dispusă, învârtea poşeta pe un singur deget, mirosea a vin. Lampă o privi chiorâş.

— Ai fost la banchet, cucoană!?... Neprimind niciun răspuns, continuă: Eu te aştept, îţi pregătesc de mâncare, fac curăţenie şi tu umbli prin birturi...

Suzi nu se lăsă impresionată, de reproşurile lui Lampă. Îşi aranjă o buclă rebelă căzută pe frunte:

— M-am întâlnit cu un prieten şi m-a cinstit.

Vorbea afectat cu buzele ţuguiate.

— Aşa, fără nicio obligaţie?

— Nu chiar aşa... M-a invitat la el, dar l-am refuzat. Doar ţi-am promis că mă mut aici.

Lampă n-o contrazise, dar îi stătea pe limbă să-i amintească că, de fapt, ea s-a rugat s-o primească în spaţiu. îi zâmbi şi, din cauza gurii strâmbe, părea că face o grimasă.

Îşi roti privirea prin cameră, făcu doi paşi până la masă, cercetă pătura aşternută pe ea. apoi. pe neaşteptate, descoperi lipsa băiatului.

— Unde e chiriaşul?

Lampă îşi mută ţigara dintr-un colţ al gurii în celălalt; îl enerva veselia ei.

— L-am trimis la gară! I-am spus să numere vagoanele de marfă care trec în faţa peronului şi. după aceea, să se culce în sala de aşteptare.

— Eşti domn, Lampă. Aşa te-am ştiut totdeauna. Şi zici că ai făcut ceva de mâncare?... Mi-e o foame de lup. Şi mi-e şi somn... Căută patul cu privirile, îl descoperi pe pământ; strâmbă din nas? Aici o să dormim?

— Cei de la Magazinul universal n-au furnizat încă patul cu baldaehin. Am ales unul Ludovic nu mai ştiu al câtelea. Dar acum aştept pe cineva. Probabil îl cunoşti şi tu. Achim Degete-lungi...

— Achim, zici? Da, îl ştiu. Pe vremuri lucra numai în tramvaie. Ala care a încurcat circulaţia la Oradea?…

— Nu ştiu…

— X Nu-ţi aminteşti?…

— Nu. Vrea să mă angajeze. A trecut la „confecţii”. Dar nu mă bag!

— De ce nu i-ai spus asta de la început?

— Nu e bine să refuzi o ofertă din voie. Şi, în afară de asta, e plin de bani. Şi-i plac cărţile… Poate aranjez o partidă cu el. Bănuiesc că nici tu n-ai lovele…

— Numai să nu te ardă el.

— Pe mine? Am cărţile mele, sunt profesionist!

— Şi. crezi că el e ageamiu?…

Achim apăru tocmai când Suzi pusese de cafea. Era îmbrăcat tot cu costumul cu care fusese şi la Terasa Astoria, îşi schimbase doar cravata. Cel nou era unul lung, îi ajungea până sub buric şi era plin cu desene exotice, cu palmieri şi cactuşi. Din cauza taloneţilor avea un mers legănat de somnamb”.

Achim era mic de stat, purta tocuri înalte şi din cauza asta era complexat. Ca de obicei era proaspăt ras şi mirosea a odicolon de la o poştă. Prezenta lui Suzi îi făcu plăcere. Debită în grabă o muhime Hp complimente? apoi îl întrebă pe Lampă, în şoaptă, dacă poate vorbi deschis în faţa ei.

— În faţa lui Suzi? Vai de mine!… E ca marmura.

— Asta văd eu, zise Achim după ce o cercetă îndelung.

— Nu mă refeream la piele, îi dădu lămuriri Lampă. Tace ca o statuie de marmură.

Achim gustă gluma, deveni vorbăreţ, îşi descheie vestonul şi-şi aranjă cravata. Râse.

— Băutură n-ai?

— N-am, spuse ruşinat Lampă. Ştii doar, sunt pe dric… Vreau să spun în refacere… Dacă vrei o trimit pe Suzi să ne aducă ceva.

Suzi vru să protesteze, dar surprinse privirile lui Lampă şi tăcu.

— Ce doriţi, doamnă, vin sau coniac?... Scoase din buzunar un teanc de bancnote.

— De ce-i pui întrebări?... Se descurcă ea, nu-i n. şa, Suzi? Te rog numai să nu uiţi să te întorci!...

De fapt, pentru o clipă, Suzi se gândise la această variantă, dar Achim avea prea multe bancnote ca să se mulţumească cu una sau două.

Suzi luă două bancnote de cinci sute şi porni spre Uşă. Acolo îşi aranjă ţinuta. Achim aşteptă să se închidă uşa după ea.

— Crezi că se întoarce?

— Sigur. Ţi-am spus, e o femeie de treabă...

— E, plescăi din buze Achim. Câţi ani poate să aibă?

— În jur de treizeci...

— Arată bine pentru treizeci... Are pielea ca laptele r-Mă, tu le observi pe toate...

— Ce dracu'!... Meseria mea e să observ.

— Aia cu laptele spune-i-o şi ei. O să-i facă plăcere. Mie, dimpotrivă.

— Am înţeles, eşti prins...

— Pe naiba... Şi ce facem până vine ea?

— Păi ce să facem? Discutăm. De aia am venit..."?

— Discuţie aşa pe uscat? Stai jos! Până vine fac o pasienţă...

— Eşti nebun!...

— De ce? Pasienţa îl liniştеşte pe om. Am citit undeva că Napoleon, înaintea fiecărei bătălii, şi ăsta s-a bătut mult, făcea o pasienţă. Dacă nu 3 ieşea, amâna lupta. Se spune că odată, austriecii; care nu erau încă pregătiţi pentru bătălie, au trimis un spion în tabăra lui Napoleon şi acesta i-a furat o carte de joc. O damă de pică. Napoleon n-a găsit-o şi a contramandat lupta...

Lampă se aşează şi netezi pătura de pe masă.

— Şi eu mă uit la tine?

— Fă şi. tu una.

— Nu ştiu.

— Te învăţ eu... Sau dacă vrei, facem un pocheraş... Unul mic în doi... Ştii?

— Dacă ştiu pocher? Lampă dragă, nu te sfătuiesc să joci.

Lampă îşi dădu seama că fără acel „ştii” nu I-ar fi convins. Scoase din buzunar un pachet de cărţi şi le puse pe masă. Achim, instinctiv, luă cărţile în mână, pipăi carte cu carte, apoi spuse cu amărăciune:

— N-au chenar! Da mă rog, până vine Suzi. tot n-avem ce face. Ai bani?

— Pentru unul mic, am. Scoase portmoneul lui Spiridon şi-l aruncă pe masă. Achim îl deschise cu unghia, degetului mic şi cercetă bancnotele albastre. 358

— Chiar muritor de foame nu eşti. Dau primul, şi începu să amestece cărţile.

Lampă juca foarte prudent, aştepta lovitura. Cu trei a-şi plăti sec, trase o cacealma pentru un pot de doi poli, apoi îşi arătă ca un începător cărţile. Achim zâmbi binevoitor, era convins că-l are pe Lampă în buzunar.

Când sosi Suzi, Achim câştigase câţiva lei. Lampă începu să-l laude.

— Păcat că n-ai fost aici!…

Împărţi repede cărţile ca Achim să nu renunţe la joc. Flatat, Achim zâmbi, apoi aruncă o privire spre sticlele din mâna lui Suzi.

— O deschizi pe aia lunguiaţă, doamnă. E coniac, nu-i aşa?

— Coniac!

— Ia s-o văd!…

Suzi se apropie, îi întinse sticla, dar Achim o prinse de mână. O clipă Suzi rămase nemişcată, schimbă priviri cu Lampă, apoi începu să chicotească:

— Pe ce ai pus tu mâna, n-are etichetă… Dar dacă totuşi vrei să citeşti ceva, uită-te în palmă.

Achim întinse mâna s-o cuprindă, dar Suzi se feri.

Lampă se folosi de neatenţia lui Achim şi-şi servi patru aşi. Lui Achim tot carte bună: patru dame.

— Ohoo! făcu Achim şi gustă din coniac. Eu zic să terminăm jocul. Doamna probabil se plictiseşte. Uite, cinci poli ai tăi. ca să te liniştesc, plus două bancnote.

— Eşti rău, spuse Lampă încruntat să nu-şi trădeze bucuria. Dacă tot e ultimul joc, plus. Uite. cele două cearşafuri ale tale şi încă cinci…

z.159

Achim îşi cercetă din nou cărţile, să vadă dacă nu greşise cumva. Nu, avea care de dame. Lucrurile erau clare.

Dar în clipa aceea se deschise uşa şi, în prag, apăru comisarul Chiriac. Ţinea în mână un pistol şi era încruntat de parcă ar fi avut de-a face cu cel puţin cinci criminali. Instinctiv, Lampă ascunse cărţile în buzunar şi se ridică în picioare.

— Vai. ce plăcere, domnule Chiriac! Numai la dumneata nu m-am aşteptat!…

— Te cred. Mereu îţi fac surprize. O descoperi şi pe Suzi. O, ce lume bună! Sărut mâinile, domnişoară… Şi ce faceţi voi aici?

— Jucăm un pocheraş în doi, se grăbi să răspundă Lampă. Cu domnul Achim. Bănuiesc că aţi avut plăcerea…

Chiriac îl măsură pe Achim din priviri:

— Parcă da. Dacă nu mă înşel, ne-am văzut cu ocazia arestărilor de la Indagrara. Făină… Ba, nu!… Uite cum te-ai schimbat, domnule Degete lungi. v Ţi-a priit concediul de odihnă?

Achim îşi înclină capul la o vedetă recunoscută de admiratori.

— La Gherla ai fost! continuă Chiriac.)”.

— Da, domnule comisar.

— L-ai prins pe Bivolu?

— Pe Maxim?

— Da, da, Maxim Bivolu. Mi-a scris o scrisoare de ameninţare. L-am ajutat să nu beneficieze ne am nes ţie. Se întoarse spre Suzi. Şi dumneata, domnişoară?

— Mersi bine, domnule comisar! îl privi pe Chiriac în ochi, provocator re, încât acesta, jenat, îşi 360

lasă privirile în jos. Dădu cu ochii de onr + mpneu. Vârî pistolul în buzunar:

— Dacă nu mă înşel, acesta e porimoneui domnului

Pompiliu Spiridon.

Lampă îşi dădu seama că nu avea niciun sens să nege:

— Da, domnule comisar!… Şi mie mi se pare că-i al lui…

Se întrebă numai cine îl adusese pe comisar. Poate” l-au urmărit pe Achim, sau poate Suzi s-a întâlnit cu el, când a fost după coniac. Chiriac îl trezi la realitate:

— Bănuiesc că nu vrei să spui că ţi l-a făcut cadou Spiridon în persoană…

— Bănuiţi bine, domnule comisar, doar îl cunoaşteţi pe el. E un zgârcit… şi a absentat de la lecţia unde s-a propovăduit spiritul de caritate.

Şi atunci, cum a ajuns aici?

— Tocmai asta ne întrebam şi noi…

— Lasă gluma că te plesnesc!…

Tonul avu efectul scontat.

— Vă mărturisesc, domnule comisar, începu să recunoască Lampă, că l-am „lucrat”. Dar l-am „lucrat” degeaba; n-a avut în el decât două mii.

Chiriac cercetă portmoneul. Îşi aduse aminte de comisarul-şef Bălan, de Potra şi se încruntă din nou.

— Unde e puştiul?

— Care puşti?

— Domnule Lampă, te rog foarte mult nu face pe prostul! Mă supăr!… Puştiul care a furat oorimoneul!

— Nu ştiu.

— Atunci ce cauţi aici?

— Păi, cum să vă spun, începu să inventeze Lampă. Sunt în voiaj de nuntă. Eram în tranzit, locuinţă n-am; am văzut nişte dărâmături, m-am gândit că aici nu deranjez pe nimeni. Zic lui Achim: „Ce zici, Degete, putem bea aici o cafea?” Că e nebun după cafea. Zice: „Dacă mi-o faci gingirlie…”

— Gingirlie i-am spus s-o facă, interveni şi. Achim, ca să întărească spusele lui Lampă.

Lampă continuă:

— Dar dană doriţi, domnule comisar, noi putem pleca.

O prinse pe Suzi de braţ. Hai, Suzi!…

— Dumneaei rămâne aici, arătă Chiriac spre Suzi. E bine să fie cineva de faţă când soseşte băiatul. Iar voi, poftim, puteţi pleca… Şi ca să nu vă rătăciţi, luaţi maşina din faţa casei. O s-o recunoaşteţi. E o dubită…

TRECUSE DE MIEZUL NOPŢII când Pistruiatul îşi aduse aminte că Dorel îl invitase la sediul U.T.C.-ului. Se ridică de pe banca unde se aşezase, părăsi parcul şi porni spre strada Goldiş, numărul 4. Pe drum îi fu ciudă că nu se gândise mai de mult la Dorel…

Străzile erau pustii, doar ici-colo, în faţa cârciumilor, era animaţie. Într-un colţ de stradă văzu un poliţist şi-l ocoli instinctiv. Acesta însă nu-i dădu nicio atenţie. Dinspre gară vântul aducea miros de cărbune şi, rar de tot, ţignalul prelungit al unei locomotive. Se făcuse răcoare. Pistruiatul îşi încheie nasturii de la bluză şi-şi grăbi pasul. Asta învăţase de la taică-su:

— Dacă ţi-e frig, n-o iei la goană să te încălzeşti prea mult; că ai să răceşti. Întinzi pasul şi 362

mergi constant. E ca şi cum ai avea o sobă de teracotă sub haină.

Cu cât se apropia mai mult de sediu, cu atât 1 se întărea convingerea că a ales drumul cel bun. Va putea spune celor de la partid de Potra şi despre ceea ce a păţit la poliţie.

În apropierea sediului, îl întâlni pe Dorel. Purta un fular roşu, înfăşurat în jurul gâtului, şi era însoţit de vreo zece tineri „înarmaţi” cu găleţi şi bidinele. Dorel îl recunoscu încă de departe şi-i făcu semne largi cu mâna.

— Credeam că nu mai vii. Ia găleata asta!

Îi întinse o găleată plină cu pap.

— Nu, Dorel, am venit pentru altceva.

— Cum, nu vii cu noi?

— Nu. Am treburi mai importante.

— Acum, noaptea?

— Da. Trebuie să reclam un comisar care a lucrat pe vremuri la politic…

— Asta poţi face şi mâine.

— Mă tem că mâine o să fie prea târziu.

Ceilalţi băieţi făcură roată în jurul lor.

— El e Mihai Pleşa, despre care v-am vorbit, le explică Dorel. Dar nici azi nu vine cu noi. Cred că n-o să vină niciodată…

— De ce vorbeşti aşa?

Întrebarea Pistruiatului suna a reproş. Dorel dădu din mâini a lehamite. Se întoarse spre ceilalţi:

— Hai, băieţi!…

Pistruiatul privi în urma lor şi hotărî să-i dovedească lui Dorel că el nu e numai unul care promite; Ia prima acţiune va fi şi el prezent. În orice caz mai bine să cutreiere străzile, să facă ceva um>3

În, decât să stea întins pe scândurile dintre dărâmături şi să asculte sforăitul lui Lampă…

Când Lampă nu avea somn, îl trezea şi pe el şi-i povestea vrute şi nevrute; cum a călătorit odată fără bilete la Constanţa, cum l-au păcălit doi greci care i-au promis că-l angajează marinar. A dat şi un aconto de cinci mii de lei, au făcut cheful de „Adio România!”, nota o plătise tot el, pe urmă grecii au dispărut. Plecaseră cu un cargou spre Istanbul. Mult mai târziu a aflat Lampă că grecii nu erau greci, erau români şi-i păcăleau pe creduli.

Poarta judeţenei de partid era încuiată. Iri prima clipă Pistruiatului îi păru rău că nu se dusese cu Dorel. Oricum, el l-ar fi putut sfătui la cine să se ducă, cu cine să vorbească. Mai cercetă o dată poarta şi descoperi soneria. Dacă tot venise aici, o să insiste. Apăsă pe buton. După câteva clipe, auzi paşi în spatele porţii şi, deasupra clanţei, se deschise o uşiţă de vreo zece centimetri pătraţi pe care nici n-o observase până atunci, în pătratul ei apăru chipul unui om în vârstă cu mustăţi.

— Băieţii au plecat de cinci minute.

— Eu n-am treabă cu băieţii, se grăbi să răspundă Pistruiatul, ca nu cumva omul să închidă uşiţa de control. Vreau să fac o reclamaţie!

— Vii mâine.

— Vreau să fac reclamaţia acum… Nu ştiu dacă

mâine voi putea veni aici.

— Nu-i nimeni în sediu.

— Nici dumneata nu eşti?

— Eu sunt cu paza. Vino mâine!

— Eu ştiam că la partid se lucrează şi ziua, şi noaptea.

— Mă, da încăpăţânat mai eşti!

Pistruiatul auzi o cheie răsucindu-se în broască, apoi uşa se deschise puţin, atât doar ca să se poată strecura.

Coridorul era întunecat, nu era luminat decât de un bec mic, obosit, iar paşii sunau straniu.

În camera de gardă mai era un cetăţean înarmat, care stătea lângă un telefon cu manivelă. Era neras, cu faţa pătrată şi cu pometii obrajilor ieşiţi înainte. Purta salopeta de doc cenuşie a muncitorilor de la fabrica de textile. În loc de salut, acesta îşi ridică doar privirile. Părea un om rău.

Cel cu paza, mustăciosul, trase uşa după el, apoi îl cercetă pe Pistruiat.

— Dacă ştiam că eşti atât de mic, nici nu deschideam poarta… Probabil n-ai unde să dormi.

— Ba am, minţi Pistruiatul. Doar ştiu că partidul nu e hotel…

— Ai limba tăiată. Scoase din buzunar o tabacheră de tinichea şi-şi alese o ţigară moale. O aprinse cu dichis, abia după aceea continuă: Hai, spune ce reclamaţie vrei să faci!

— Păi, dumneata ai spus că eşti cu paza.

— Dă-l afară, nu vezi că e obraznic! mormăi cel cu arma…

— Lasă-l, Ilie, să-l descos întâi. Se întoarse spre Pistruiat. Şi ce dacă sunt cu paza? Paza o facem prin rotaţie. Spune, sau te duci acasă şi te culci!…

— Spun, se grăbi să răspundă Pistruiatul. La poliţie unul dintre comisari e… Nu ştia cum să-l definească. Îl ajută cel cu arma:

— E reacţionar.

Îi plăcu propria-i intervenţie şi chicoti înfundat.

— Da, se poate spune şi aşa, aprobă Pistruiatul… E în

orice caz împotriva muncitorilor…

J65

— Nu e singurul comisar care e împotriva muncitorilor.

Pistruiatul avu senzaţia că oamenii îl iau peste picior. Răspunse tăios:

— Dacă ştiţi totul, atunci nu mai am ce să vă spun. Porni spre uşă.

— Stai, omule! îi tăie calea mustăciosul. Da repezit mai eşti!… Ia o hârtie şi scrie tot ce ştii. Pe urmă iscăleşti şi ne laşi şi adresa. Aşa se procedează aici. Despre câte comisar e vorba?

— Despre unul Potra. Ăla care a lucrat la politic.

— Potra ai spus? sări cel cu arma. Îl cunoşti?

— L-am văzut.

— A avut noroc că nu l-am văzut eu! îl mărunţeam… Mama lui de animal… Nea Balint, dumneata l-ai cunoscut?

Mustăciosul dădu din cap că nu.

— Era o fiară! Un om nu putea face ce făcea ăsta… N-ar fi bine să-l ducem pe băiat la tovarăşa Prodan?… Mi se pare că ea e de serviciu…

— Crezi că merită s-o deranjăm?

— Bineînţeles. De aia e de serviciu!…

Mustăciosul îl luă pe Pistruiat de braţ, ieşiră în curte, apoi intrară în clădirea principală. Urcară nişte scări şi, odată ajunşi pe un coridor lung, plin de lozinci, merseră până la penultima uşă.

Mustăciosul avea mers legănat de urs.

— Aici, mă!

Pistruiatul intră într-o încăpere luminată numai de o lampă de birou.

Tovarăşa Prodan, care stătea în spatele unui birou, abia se distingea. Avea luminată numai bărbia şi buzele.

— Bună seara, doamnă profesoară.

Semiîntunericul îi crea o stare ciudată ca atunci când era scos la tablă şi nu învăţase lecţia.

Profesoara se ridică puţin de la birou să-l vadă pe deasupra lămpii pe cel intrat, îl recunoscu şi ochii i se

aprinseră ca nişte beculeţe.

— Ce-i cu tine, Mihai?

Şi înainte ca Pistruiatul să-i fi putut răspunde, ea ocoli masa şi-l îmbrăţişă.

— Dacă ai şti cât de mult te-am căutat... I-am rugat şi pe cei de la U.T.C. şi în special pe Ilieşu să te găsească... Ce mai faci? Unde ai fost până acum?

Mai puse o mulţime de întrebări fără ca Pistruiatul să fi avut răgazul să-i răspundă. Era bucuroasă.

— V-am căutat şi eu, spuse în cele din urmă Pistruiatul, dar dumneavoastră aţi fost plecată la Bucureşti. Lucica?

— A rămas la Bucureşti la Şcoala Centrală. Internă. Şi azi am primit o scrisoare de la ea. Nu-i place acolo.

— Dacă nu-i place de ce n-o luaţi acasă?

— Trebuie să înveţe şi eu acum n-o pot supraveghea îndeajuns... Tu cum ai ajuns aici? De unde ştiai că sunt de serviciu?

— Nu ştiam. Am venit să fac o reclamaţie

— Tu mereu vrei să faci un lucru neaşteptat. Nu te-ai schimbat.

— Odată Andrei mi-a spus să nu mă schimb niciodată.

Profesoara tăcu, îşi lăsă privirile în jos, de parcă ar fi vrut să studieze hârtiile din faţa ei. Trecu multă vreme până se uită din nou la Pistruiat. Spre

3 di

mirarea lui însă profesoara nu vorbi de Andrei; dl. întrebă de reclamaţie.

— Am fost la poliţie, răspunse în cele din urmă Pistruiatul, să reclam un hoţ de buzunare şi au vrut să mă aresteze.

Profesoara se lăsă puţin pe spate şi beculeţele deveniră mai puternice.

— Să te aresteze, de ce?

— Pentru că, întâmplător, pe comisarul la care am fost să reclam l-am văzut împreună cu fostul comisar Potra.

Profesoara îşi încreţi fruntea.

— De unde îl ştii tu pe comisarul Potra?

— Cineva mi-a spus că el e.

Nu voia să-l aducă în discuţie pe Lampă. De să afle profesoara că locuieşte cu un vagabond.

— Şi unde l-ai văzut?

— La cârciuma Halta veche de lângă gară.

— Ce ai căutat la cârciumă?

Punea întrebările ca şi cum s-ar fi aflat la catedră;

— Am fost cu un domn. Ca ea să nu-i pună întrebări, intră în detalii. Comisarul Chiriac, în uniformă, stătea la o masă cu Potra.

— Poate l-a arestat…

— Nu, doamnă! Aşa am crezut şi eu la început. Stăteau şi beau ca doi prieteni.

— Ţi s-a spus cine a fost Potra?

— Da. Unul care îl bătea şi pe tata.

1 Pleşa… Mihai Pleşa a Fost tatăl tău?

— Da.

— Cel care a lucrat la depou?

— Da, doamnă.

Profesoara se rezemă cu coatele de tăblia mesei: Beculeţele îi sclipiră într-un fel ciudat.

— L-am cunoscut pe taică-tu… Dacă mă uit puţin mai atent la tine, semeni cu el… Ştii cum îl numeau tovarăşii cu care a lucrat în ilegalitate?

— Nu.

— Omega. Era de o precizie de cronometru. Dacă promitea ceva, puteai fi sigur că se ţine de cuvânt.

— Eu sunt la fel.

Profesoara zâmbi.

— Dacă îmi aduc aminte trebuia să vii la acţiunea de la gară. Mi-a spus Dorel. Era după câteva zile când m-am întors de la Bucureşti…

N-avea niciun rost să-i spună că Dorel a uitat să-i transmită invitaţia.

— Atunci a intervenit ceva.

— La taică-tu n-a intervenit niciodată nimic.

— N-avea de unde să ştie că n-o să intervină ceva.

— Nu. Făcea în aşa fel ca să nu intervină nimic. Spune-mi, Potra e tot spilcuit?

— Nu, doamnă. Are barba neîngrijită…

— Va să zică şi-a lăsat şi barbă… Şi acum spune-mi cu ce domn ai fost la Halta veche. Dacă nu dăm de Potra, ne trebuie martori împotriva comisarului Chiriac.

— Asta nu pot să vă spun. E un om certat cu poliţia, un pungaş-şi nu-i cunosc decât porecla.

— Şi ce relaţii ai tu cu oameni din ăştia?

— L-am întâlnit, într-o noapte, pe stradă şi ne-am împrietenit. Dar nu îmi mai place de el.

Îi povesti pe lung relaţiile lui cu Lampă.

— Tatăltău, după câte îmi amintesc, a murit în timpul bombardamentelor…

— Da, împreună cu mama. Tipăreau focmai nâste manifeste…

— Ştiu. Şi tu ce faci acum?

— Nimic. Am vrut să mă angajez ucenic, dar n-am reuşit.

Un timp profesoara tăcu, privi hârtiile de pe mas & j

— Ai să te muţi la mine: pe urmă vedem noi. În orice caz rupi relaţiile cu Lampă.

— Da. Şi data viitoare vin şi eu la afişaj.

— Sâmbătă seara.

— Da, sâmbătă seara. Am să viu sigur. Îmi dau şi cuvântul de onoare.

— Nu trebuie să-ţi dai cuvântul de onoare. Poate să intervină ceva.

— Voi face în aşa fel să nu intervină nimic. Şi eu pot deveni Omega. Vă promit!

COMISARUL CHIRIAC se apropie de lampă şi coborî fitilul; nici înainte nu fusese cine ştie ce lumină, dar acum umbrele grele invadară încăperea. Abia se puteau distinge lucrurile. Suzi stătea lângă masă şi sorbea din coniacul unguresc.

— Pe mine de ce m-aţi reţinut?

— M-aş fi plictisit singur, glumi comisarul, dar Suzi n-o luă în glumă.

— Dacă voiaţi să rămâneţi cu mine, nu era mai bine dacă mergeam undeva? La Terasa Astoria, de pildă. În orice caz e mai plăcut decât aici. Şi pe dumneavoastră vă serveau şi după ora închiderii, Sunteţi în uniformă…

— Nu m-ai înţeles, domnişoară. Eu trebuie să fiu aici. Îl aştept pe puşti. Sper să se întoarcă…

— Înseamnă că avem de stat mult. Luaţi loc! 370

Comisarul se aşeză şi-şi puse chinâul nu. masă. Avea păr blond, ondulat.

— Serviţi un coniac?

— Nu, draga mea! Sunt în exerciţiul funcţiunii. În orice caz, îţi mulţumesc. De ce ai spus că avem de stat mult… Ştii unde., e…

— Eu nu ştiu nimic, doar mă cunoaşteţi… Ştiu doar de logodnă… Adevărul e că mi-am imaginat-o altfel…

— Nu ştiam că eşti romantică…

— De ce n-aş fi!… Dacă îl găsiţi pe băiat, mă lăsaţi să plec?

— Bineînţeles.

— Pe undeva, la gară, într-o sală de aşteptare. Lampă i-a spus să doarmă acolo. Acum că ştiţi totul, îmi daţi voie să plec? Mă plictisesc aici! Nu beţi, îmi vorbiţi ca la interogatoriu…

— Din păcate nu poţi să pleci… Mă tem că te duci să-l anunţi pe băiat…

Chiriac se duse la uşă şi strigă după un gardian:

— Care eşti aici?…

— Eu, domnule comisar. Sergent Costescu.

— Costescule, te duci la gară şi controlezi sălile de aşteptare. S-ar putea să dai de puşti…

— Şi cu dumneavoastră cine rămâne?

— N-ai tu grija mea! Mă descurc eu. Executarea!… –

Reveni în odaie şi o căută pe Suzi din priviri. Ea se retrăsese într-un colţ şi se aşezase pe un scaun improvizat din cărămizi.

— De ce te-ai ascuns, domnişoară?

— Mi-e somn.

De afară se auziră paşi şi Chiriac îi făcu semn lui Suzi

să tacă, iar el se ascunse după o perdea.

Intră Pistruiatul.

Suzi îi ieşi înainte şi-i făcu semn să fugă.

— De ce-mi faci semne? întrebă nedumerit Pistruiatul.

Suzi renunţă la complicitate. Spuse cu amărăciune:

— Păcat de tine, puştiule! Eşti prost!

În clipa aceea apăru şi comisarul Chiriac.

— Îmi pare bine că te-am regăsit, Pistruiatule!...l

ÎN BIROUL comisarului-şef Bălan erau trei persoane: comisarul, Pompiliu Spiridon şi Mihai Pleşa. Pompiliu Spiridon explica cum a fost jefuit:

— Cum vă spuneam, domnule comisar-şef, stătea pe mijlocul trotuarului şi se uita în sus. M-am uitat şi eu...

— La ce? întrebă scurt Bălan. Se voia sever şi oficial.

— La nimic. Puştiul spunea că e o bicicletă roşie...

— Şi dumneata, om în toată firea, căutai bicicleta printre nori?

— Eu vă relatez faptele, domnule comisar-şef. Ziceam, mă uitam în sus şi probabil atunci a operat.

Bălan, deşi ştia toată povestea pe de rost, asculta relatarea cu foarte multă atenţie. Clătina tot timpul din cap şi, când vocea lui Spiridon se stinse, ridică de pe birou un portmoneu din piele. îl arătă Pistruiatului.

— Recunoşti asta?

— Da.

— Ce este?

— Un portmoneu.

= – Ştii al cui este?

— Al domnului Spiridon.

— Şi cum a ajuns aici pe birou?

— Asta nu ştiu.

— Poate ştii cum a dispărut de la domnul Spiridon.

— Ştiu.

— Asta e normal să ştii. Tu l-ai furat!

— „Nu l-am furat eu.

— Când există dovezi, nu contează, că nu mărturiseşti. Mai ai ceva de spus?

— Da. Că minţiţi cu toţii! Eu am venit la poliţie, să vă spun cine e hoţul.

— Şi atunci de ce ai fugit întrebă Bălan.

— Pentru că n-am încredere în dumneavoastră!

Bălan se încruntă şi se ridică ameninţător în picioare.

— În poliţie n-ai încredere? Dar asta o să discutăm altă dată… Ia spune-mi cine e hoţul?

— Omul care locuieşte cu mine!

— Numele?

— Lampă.

— Ăsta nu-i nume, e obiect. Cum te adresai lui?

— Cu „mă”.

Bălan zâmbi.

— Va să zică domnul „mă” e hoţul… Mă crezi chiar atât de prost!…

— Nu – prost, ci necinstit!

Palma veni pe neaşteptate şi puternică. Pistruiatul se cutremură, i se înfundă urechea stângă şi-i vâjâia capul.

— Cum sunt eu? mai întrebă o dată comisarul.

Pistruiatul îl înfruntă. îl privi drept în ochi

— Necinstit!

J73

Deşi se aşteptase la încă o palmă, comisarul îl păcăli. îl lovi cu mâna stângă, dar la fel de tare ca şi prima dată.

Surprins, Pistruiatul îşi pierdu echilibrul şi se i03 vii de spătarul unui fotoliu.

— Ai noroc că eşti minor, dar tot n-o să scapi tt» uşor. Te trimit la o Casă de corecţie şi, în trei, patru ani, te faci om. O să ne mulţumeşti dndva…

Apăsă pe butonul unei sonerii de pe birou şi, în uşă, apăru un gardian.

— Luaţi-l de aici!…

Bălan aşteptă să se închidă uşa în urma lui, apoi puse portmoneul în faţa lui Spiridon.

— Poftim, domnule Pompiliu Spiridon. Sper că eşti mulţumit.

Spiridon cercetă portmoneul, pe urmă, dezarmă. gât, căută privirile comisarului.

— Şi banii?
— Ce fel de bani?
— Banii care au fost în portmoneu.
Bălan se înfurie:
— Ascultă, domnule Pompiliu Spiridon-lacuri I Dumneata ai dat o declaraţie falsă că ai fost jefuit de un puşti. Puştiul are zece martori că a fost la doi metri de dumneata. Dacă nu pled imediat, emit un mandat de arestare pentru inducerea în eroare a poliţiei… Dumneata crezi că noi ne jucăm?… Afară!…
PENTRU A DOUA OARĂ Mihai Pleşa fu poftit să ia loc în limuzină. Din prima clipă bordul nichelat, plin cu ceasuri, îl captivă. Aducea cu carlinga unui avion văzut aievea într-o revistă ilustrată. Din
37.
păcate, nici acum nu călătorea singur, ci însoţit de comisarul Chiriac, care, încă de la urcare, indică cu voce tare destinaţia: Casa de corecţie. Dacă ar fi fost singur în limuzină poate şoferul l-ar fi lăsat să stea lângă el, să vadă cum se conduce, unde e frâna, ambreiajul. Mai mult, dacă cineva l-ar fi întrebat dacă vrea să se plimbe cu maşina şi preţul călătoriei ar fi fost cinci palme, ar fi acceptat. Chiar i s-ar fi părut un preţ foarte rezonabil. Acum, însă, înghesuit de Chiriac în fundul maşinii, călătoria nu-l amuză. Comisarul stătea picior peste picior, ca unul obişnuit să călătorească pe roţi.
Din cauza vitezei, Pistruiatul nu putu să urmărească ruta; casele se întretăiau, se spălăceau. Nu reuşi să recunoască decât turnul de apă, apoi podul care ducea spre depou. Probabil – îşi spuse – au trecut şi prin faţa Haltei vechi. Dacă atunci Lampă nu l-ar fi invitat la birt, acum ar fi fost liber; nu l-ar fi cunoscut nici pe Chiriac, nici pe Potra, şi nici pe comisarul şef. Îi păru rău că nu-l întrebase pe Lampă mai multe lucruri despre Casa de corecţie. El ar fi putut da o mulţime de indicaţii şi, în orice caz, sfaturi care acum i-ar fi prins bine. Din clipa când se urcase în maşină şi auzise destinaţia călătoriei, îşi pusese în gând să evadeze. Asta trebuia s-o facă în orice caz; îi

promisese doamnei profesoare că sâmbătă se va prezenta la afişaj. Dacă nici sâmbăta asta nu se va ţine de cuvânt, ea o să-l considere complet neserios. Încercă să nu se mai gândească la Casa de corecţie. Privea atent bordul nichelat, acele ceasurilor de lângă volan şi simţi cum tot corpul preia trepidaţia maşinii şi această senzaţie nouă îi plăcu. Huruitul motorului, de aici, din interior, abia se auzea; aducea* 378

mai mult cu zumzetul unui stup decât a încleştare de fierărie.

Brusc, maşina coti spre depou şi, rând ajunseră în dreptul liniilor care duceau spre Sântana, cantonierul coborî bariera. Chiriac observă manevra din timp şi se întoarse spre şofer:

— Claxonează-l, că stăm vreo jumătate de oră!

Şoferul apăsă pe claxon, dat cantonierul nu-i dădu nicio importanţă; îşi continua treaba. Bariera se lovi de suport, apoi rămase încremenită. Supărat, Chiriac sări din maşină şi porni spre cantonier:

— Ridică bariera!... Suntem de la poliţie!...

Cantonierul se întoarse spre comisar şi, ca un nătâng, începu să râdă.

— Pentru barieră răspund eu!...

Pistruiatul nu mai ascultă continuarea dialogului, cu un singur salt sări din maşină şi o rupse la fugă. Şoferul întinse mâna după el mai mult din reflex şi cu asta pierdu o secundă. Repede claxonă lui Chiriac, dar acesta era convins că şoferul îl atenţionează pe cantonier şi nu-i dădu niciO atenţie. Abia când claxonul sună neîntrerupt, ca şi cum s-ar fi defectat, aruncă o privire într-acolo şi-l văzu pe Pistruiat alergând de-a lungul zidului de beton prefabricat.

Îl lăsă pe cantonier în plata Domnului şi fugi din toate puterile după el. Acesta îşi luase însă un avans de vreo douăzeci de metri şi, continua să alerge. Cunoştea bine locurile. Ştia că, dacă nu reuşeşte să-l prindă comisarul până la spărtură, e scăpat. Auzi în spate paşii lui Chiriac, dar nu-şi întoarse capul sore el. Din fugă zări spărtura şi se strecură pe sub gard.

— Stai!… îl ameninţă Chiriac, dar Pistruiatul nu-l mai auzi. Se rostogoli de pe dolmă.

Înjurând, Chiriac se lăsă în genunchi, se strecură pe sub zid şi-l văzu dispărând sub un vagon. Coborî dolma atent să nu-l piardă din ochi.

Pistruiatul, în patru labe, se târî sub un alt vagon până ajunse la staţia de alimentare cu cărbune şi se ascunse în spatele unui vagonet. Aici circulaţia era mare, o locomotivă de manevră distribuia vagoane de marfă pe diferite linii şi scotea aburi ca ta, baia turcească. Chiriac trecu la câţiva metri de el, se uită într-un vagon deschis, apoi se adresă unui ceferist cu un fanion în mână:

— N-aţi văzut cumva alergând un băiat?

— Dacă m-aţi fi întrebat de vagoane, vă puteam răspunde. Dar ce băiat cauţi, tăticule?

Cuvântul „tăticule” îl deranjă pe Chiriac; încheie discuţia. Fugi spre locomotiva de manevră. Fochistul, un vlăjgan osos, plin de funingine ca un homar, văzând că se apropie un comisar, dădu drumul la aburi. Norul alb, fierbinte, îl învălui pe Chiriac. Începu să înjure.

Pistruiatul rămase multă vreme în spatele vagonetului şi nu ieşi de acolo decât târziu, când începu să se întunece, dar n-avu curaj să se întoarcă la spărtură. Era convins că şoferul a rămas de planton şi aşteaptă ca să-l înhaţe. Porni spre poarta principală. La podul rulant nu se putu stăpâni să nu se oprească o clipă: privi o locomotivă cum se schimbă de pe o linie pe alta, apoi brusc, printre linii, îl descoperi pe Chiriac. Abia avu timp să se retragă să nu fie văzut. Se lămuri că nici pe poarta principala nu putea părăsi depoul.

Urcă într-un vagon de clasă şi se întinse pe o bancă

GARDIANUL luă poziţie regulamentară şi-raportă comisarului-şef:

— Vă caută o femeie de la partid.

— De unde ştii că e de la partid?

— Am întrebat-o pe cine să anunţ, şi ea, în loc de nume, mi-a spus: judeţeană de partid. Am insistat să-mi spună şi numele, dar ea a spus că ajunge atât.

— Bine, sergent. Să vină!

Bălan îşi aranjă hârtiile de pe birou, îşi puse ochelarii şi se prefăcu adâncit în studierea unui dosar. Voia să pară în exerciţiul funcţiunii. Cu două luni în urmă, ar fi refuzat să primească pe cineva de la Partidul Comunist, dar, în ultimul timp, îşi dădu seama că nu e bine să se încontreze cu comuniştii. Când a auzit că primul secretar al judeţului e un fost ceferist, ieşit de curând din închisoare, era convins că nu vor rezista mult. Ce va putea să facă un simplu muncitor, când liberalii au în fruntea lor un jurist cu două licenţe şi nici el nu se prea descurcă grozav. În afară de asta, comuniştii nu aveau nici bani, nici sediu ca lumea. Pe urmă, când la un miting comuniştii mobilizaseră peste douăzeci de mii de oameni, se speriase. Cu atâţia oameni nicio mie de poliţişti n-ar fi făcut faţă. La şedinţele liberalilor dacă se adunau două-trei sute de oameni, şi la ţărănişti şi mai puţini. Dar de ce nu intră femeia de la partid? Să mo fi supărat? Cine ştie ce i-a mai spus gardianul şi Io pomeneşti că îl iau şi pe el la „ochi”. În cele, ’1711

din urmă uşa se deschise şi apăru o femeie îmbrăcată într-un taior gri. Din cauza părului strâns coc, părea foarte înaltă.

— Dumneavoastră sunteţi domnul comisar Bălan?

Bălan îşi scoase ochelarii şi răspunse cu puţină întârziere să dea impresia că îi vine greu să se desprindă de problemele cuprinse în dosarul din faţa lui.

— Da, doamnă! Vă rog să luaţi loc. Aşteptă ca femeia să se aşeze, abia atunci continuă: Cu ce aş putea să vă fiu de folos?

— Am venit din partea Comitetului judeţean de partid. Am vrea să vă cerem ajutorul în găsirea unui băiat. Se numeşte Mihai Pleşa şi, până ieri, a locuit pe strada Semaforului 2. E o casă bombardată.

— O fi fugit de acasă… Poate ştiţi unde?

— Dacă ştiam, nu apelam la dumneavoastră…

— Da, da, da… Vă rog să mă scuzaţi… În ultimul timp dorm foarte puţin… Sunt extenuat… E fiul dumneavoastră?

— Nu…

— Şi când a fost văzut pentru ultima oară?

— Azi-noapte a fost la judeţeană şi a dat o declaraţie despre comisarul Potra. Îl privi atent pe Bălan şi avu senzaţia că acesta tresări.

Bălan îşi puse amândouă mâinile pe birou, ca şi cum ar fi căutat un punct de sprijin. Lucrurile păreau mai grave decât i s-a părut la început.

— Poate că pe baza acestei declaraţii l-am putea reţine. Ştiţi, am emis un mandat de arestare pe numele lui. Nici nu vă daţi seama ce ajutor ne daţi… Unde a fost văzut?

— 379

— La Halta veche.

Înseamnă că puştiul e totuşi mai periculos decât îşi imaginase. Nu degeaba s-a alarmat Chiriac. A fost o idee genială să-l trimită la Casa de corecţie. Se concentră să nu comită vreo greşeală.

— Şi de ce n-a anunţat poliţia?

— Ne-a anunţat pe noi.

— Ar[1] fi fost mai bine dacă anunţa poliţia. Dar, mă rog… Dumneavoastră aţi vorbit personal cu el?

— Am senzaţia că mă anchetaţi…

— Doamne fereşte!… Dar mi-aţi cerut ajutorul şi, fără date, nu pot să fac nimic. Şi ar fi păcat… Cazul Potra mă interesează îndeaproape.

— Tocmai de aceea ar trebui să-l găsim pe băiat…

— Întâi să-l căutăm acasă.

— Am trimis pe cineva acolo şi vecinii au spus că a fost arestat.

— Arestat? De cine?

— După câte ştiu, arestările în România se fac de către poliţie. De aceea am venit…

— Nu numai poliţia arestează, dar mă rog… Fiind vorba de un băiat, e normal să vă gândiţi la poliţie… O să mă interesez, doamnă, deşi mă îndoiesc să fi fost ridicat de noi. Ar fi trebuit să ştiu. O clipă. Ridică receptorul şi formă

1

un număr din două cifre. Alo, registratura?... Cine?... Tovarăşul Damian?... Da. dragă, eu sunt... Vrei să-mi dictezi numele celor arestaţi azi-noapte... Da, bineînţeles, aştept... Zâmbi tâmp. Cine?... Gaiţă?... îmi pare bine că l-aţi prins. Acoperi receptorul cu palma şi se întoarse spre femeia din faţa lui. Asta-i cu crima de la abator. Suzi Ochimari... Nu, femeile nu mă interesează... Cârlig, Achim Degete lungi, Gore Balcon şi Lampă-... Da, asta e tot. i; Mulţumesc. Puse receptorul în furcă. Bănuiam, doamnă!... Acum avem treburi mai importante decât să arestăm copii. Dar, în orice caz, fiţi liniştită! Vă vom ajuta să găsiţi băiatul... E şi în interesul nostru: „Mai vreţi să-mi spuneţi o dată numele?...

— Mihai Pleşa.

Bălan notă numele pe o bucată de hârtie. Femeia i se păru simpatică. Dacă toţi cei de la judeţeană ar fi ca ea, ar merita să colaboreze cu comuniştii.

— Probabil aţi mai auzit acest nume. E fiul lui Mihai Pleşa, ilegalist de la depou, care a fost de mai multe ori arestat de dumneavoastră.

Bălan clipi mărunt. Îşi aduse aminte de el. De vreo două ori l-a ridicat personal. Era un om încăpăţânat, tăcea ca un peşte. Mai mult Potra a avut de-a face cu el. Dar acum se schimbaseră vremurile...

— Şi unde să vă anunţ, doamnă?

— La Comitetul judeţean de partid.

— Asta am reţinut. Pe cine de la Comitetul judeţean?

— Pe mine. Mă numesc Iulia Prodan.

Bălan tresări. Zâmbi larg.

— Îmi pare foarte bine că v-am cunoscut. V-am ascultat o dată la un miting la fabrica Teba. Vorbeaţi, dacă mă ajută memoria, desore drepturile femeilor şi desore votul universal...

— La mitingul acela au fost convocate numai femei...

— Am fost pentru menţinerea ordinii. UnHe-s multe femei...

— Cred că aţi venit să verificaţi ce spun.

— Vă mărturisesc, da. Sarcinile mele sâni stabilite în

altă parte… Nu vreau să vă fac un compliment, dar mi-a plăcut discursul dumneavoastră. Bănuiesc că aveţi pregătire specială…

— Da. Sunt activistă de partid.

— Înţeleg, înţeleg… De fapt ar fi trebuit să vă spun tovarăşă, nu-i aşa?

— Nu e neapărată nevoie. Se ridică în picioare. Bălan se ridică şi el.

— Sper să vă fiu de folos!

Aşteptă ca să se închidă uşa în urma ei, apoi ridică din nou receptorul:

— Alo, Dumbravă?… Fii atent, băiatule!… În niciun act să nu apară numele Pistruiatului… Nu, mă boule!… Mihai Pleşa să nu apară în acte! Nici măcar în documentul cu care îl trimiteţi la Casa de corecţie… Cum să-i spui?… Inventează un nume şi adaugi Pistruiatul… E foarte important… Evadat?… Cine a evadat?… Pistruiatul?… Da, îl anunţi pe Chiriac că de mâine trece la circulaţie… Ba nu! … Chiar de azi!…

VASILE OPREA fusese numit revizor de vagoane cu vreo douăzeci de ani în urmă; era conştiincios, nimeni de la regionala CFR nu s-a împotrivit la această numire, deşi Vasile Oprea nu avea studiile necesare pentru această funcţie Cunoştea raza gării-triaj ca palma: nu era vagon, nici măcar de tranzit, care să nu fi trecut prin mâna lui înainte de a se deplasa cu un metru măcar”. Seara, după ce termina cu muncile de birou, ieşea pe teren, verifica vagon cu vagon. Nu era an!

O deformaţie profesională, dar, în ultimul timp, au apărut foarte mulţi borfaşi care tăiau pluşurile băncilor sau perdelele de la geamuri.

Uneori, peste noapte, venea câte un ordin să pregătească o garnitură pentru front. Şeful gării îl chema în birou şi-l punea să facă un referat că, în raza gării-triaj, nu există niciun vagon. Oprea refuza.

— Facem rost, domnule şef.

— De unde?

— Încă nu ştiu. Vorbim cu Radna, cu Săvârşin, vedem

noi…

— Nici ei n-au.

A doua zi, totuşi, garnitura era trasă la peron gata de plecare.

Vagoane de clasă nu erau decât două în gara triaj. Amândouă trase pe o linie moartă, aşteptând rândul să fie dirijate spre secţia de reparaţii a regionalei. În zilele când era de serviciu noaptea, controla vagoanele de clasă de mai multe ori. Îşi spusese că hoţii de vagoane puteau să-l pândească şi să opereze după rond.

În noaptea aceea, tocmai făcea cea de a doua tură la vagoane, când, într-un compartiment, descoperi un băiat. Bănuia mai de mult că hoţii de pluşuri erau copii, văcsuitori de ghete ocazionali. Clientul lui dormea întins pe o bancă „ca la mama acasă. Oprea se postă în uşa compartimentului şi aprinse lanterna. Băiatul se trezi brusc, sări în picioare, dar îşi dădu seama că nu avea pe unde fugi. Se trase adânc într-un colţ.

— Ce-i cu tine, băieţaş? întrebă Oprea şi lumină amândouă băncile să controleze pluşurile

— 383

— Nimic, domnule, răspunse Pistruiatul speriat. N-am unde să dorm, şi m-am gândit e?” aici nu deranjez pe nimeni.

— Pluşurile erau intacte. „Va să zică încă n-a avut timp să opereze, l-a apucat somnul şi a adormit”.

— Lamă ai?

— Lamă? N-am.

— Şi atunci cu ce tai pluşurile?

— De ce să le tai?

Băiatul părea sincer. Oprea coborî, vocea.

— Părinţii nu te caută?

— N-am părinţi.

Oprea, jenat? se foi un timp. apoi se aşează în faţa băiatului.

— Şi în altă parte n-ai unde să te duci?

— Nu. Acasă mă caută poliţia.

— Poliţia? De ce?

— Vor să scape de mine…

Oprea deveni din nou bănuitor:

— Cum să scape de tine?

— Vor să mă trimită la Casa de corecţie, să nu pot vorbi…

— Vorbeşti aiurea, băiatule!… Ce să nu poţi vorbi?

— Am văzut un comisar, pe unul Potra, care bătea pe comunişti…

— De unde îl ştii tu pe Potra?

— Mi s-a spus că el este.

— Şi de ce nu te-ai dus la partid?

— Am fost acolo. La tovarăşa Prodan.

— Atunci poţi fi liniştit. O cunosc eu pe tovarăşa Prodan. Rezolvă ea. Dar de ce n-ai rămas acolo?

— Acolo nu-i cămin, domnule…

— Da, da… ai dreptate! Am o idee, puştiule! Du-te acasă la mine. Am şi eu nişte băieţi de vârsta ta. Unde sunt trei, al patrulea nu mai contează… Strada Florilor, numărul 17. Îmi zice Oprea. Nu uiţi?

— Nu uit, domnule!… Şi pot să mă duc acum, noaptea?

— Bineînţeles. E sonerie la poartă şi spui că te-am trimis eu.

Însoţit de Oprea, Pistruiatul coborî din vagon. Un vânt rece purta praf de cărbune şi câteva frunze de salcâm uscate. Pistruiatul se zgribuli.

— Vă mulţumesc, domnule Oprea…

Porni încet, înfrigurat de-a lungul vagoanelor. În apropierea unei locomotive sub presiune se opri să se încălzească puţin, apoi porni spre poarta. principală. În clădirea de la poartă ardea lumina. Pistruiatul se apropie de fereastră şi privi înăuntru. Portarul şi un cetăţean îmbrăcat în uniforma albastră a CFR-v. lui jucau table. N-aveau cum să-l vadă. Se duse la poartă şi o deschise încet să nu scârţâie. În clipa când ieşi, cineva îl prinse de umăr şi, cu toată împotrivirea, nu se putu elibera din strânsoare.

— Dacă ai şti de când te-aştept!… îi spuse poliţistul

şi-i răsuci braţul.

Pistruiatul se chirci, mai încercă o tentativă de eliberare, dar poliţistul îl reţinea ca într-un cleşte de oţel.

— Domnule poliţist, vă rog să-mi daţi drumul! Sâmbătă trebuie să fiu într-un loc. Am promis, mi-am dat şi cuvântul de onoare. După aceea vin şi mă predau…

— Mă, şmecherie!…

ŞOFERUL CLAXONA în faţa unei porţi mari de fier forjat. După câteva secunde apăru un gar –, dian înarmat şi deschise larg aripile porţii. Văzu prin parbriz uniforma comisarului şi salută regulamentar.

Pistruiatul, înghesuit lângă Chiriac, nu văzu decât ghereta de lemn şi un telefon cu manivelă instalat sub o copertină de tinichea. Nu putu descifra nici măcar întregul text de pe firma Casei de i corecţie. O plantă ciudată cu frunze mari, uscată, năpădise firma de sticlă.

Maşina se urni greu, eşapamentul ca un trombon spart tuşi de câteva ori, aptă nu se mai auri decât torsul lin al motorului. Drumul presărat cu pietriş de râu coti pe sub nişte arţari. goliţi de frunze, traversă un luminiş şi se înfundă în nişte tufişuri neîngrijite. Şoferul răsuci volanul spre dreapta, maşina părăsi drumul, urcă pe o pajişte, pe urmă se opri în mijlocul unui teren ars de soare, unde se înălţa o clădire cu două caturi, care aducea a castel medieval. Viţa sălbatică, ruginită de vânturile de toamnă, o îmbrăcase complet. Abia ici-colo se vedea tencuiala căzută.

— Poftim, domnule, spuse Chiriac şi-l lăsă pe Pistruiat să coboare primul din maşină.

Era o dimineaţă de toamnă cenuşie şi rece. De la etaj se auzeau ciocănituri, dar Pistruiatul nu mai avu timp să se uite într-acolo. Coborî şi Chiriac şi-l îmbrânci spre intrare. Abia aici citi denumirea instituţiei: Ministerul de Interne. Casa de corecţie „Viitorul”.

Intrară într-un hol lipsit de mobile. Doar pe un perete era rezemată o bancă de parc cu picioare de fier forjat. Lambriuri mari, de culoare închisă, îmbrăcau pereţii scorojiţi şi murdari, în fund, în apropierea unei scări de lemn din stejar, care ducea la etaj, era instalată o masă în

spatele căreia stătea un gardian. Nu părea deloc interesat de intrarea comisarului; cerceta filele unui caiet plin cu însemnări. În spatele lui, pe perete, atârna un veston cafeniu şi o armă cu ţeava îndreptată în jos.

— Ţi-aduc un client, spuse Chiriac în loc de salut.

Gardianul abia atunci ridică privirile. Avea faţa latã, mongoloidă, cu ochi mici ca nişte liniuţe trase cu peniţa redis. Privit printre gene, părea că are două rânduri de sprâncene. Întâi Q măsură pe comisar din priviri, pe urmă se întoarse spre Pistruiat.

— Văd.

Când deschise gura, i se mişcară şi pometii. Era atât de ridat încât, dacă n-ar fi avut mustaţă, ai fi crezut că-i spân. Vocea-i groasă, răguşită, tăbăcită de tutun venea din rărunchi.

Chiriac, nemulţumit de răspuns, se răsti la el:

— Ridică-te în picioare când vorbeşti cu mine! Sunt comisar de poliţie!

Spre satisfacţia pistruiatului, gardianul nu avu nicio tresărire. Se întoarse doar spre Chiriac din tot corpul, leneş, ca şi cum ar fi făcut un imens efort.

— Nu scrie niciunde în regulament că trebuie să mă ridic în picioare în faţa comisarilor de poliţie. Făcu o pauză, dar, văzând că omul din faţa lui nu e prea lămurit, continuă silabisind cuvintele: Şi chiar dacă ar scrie, eu, domnule comisar, sunt aici ca şi cum n-aş fi de serviciu. N-am primit salariul de patru luni de zile. Ştiţi cât de mult e patru luni? Neprimind nici de data asta răspuns, adăugă: Sau nu vă pricepeţi la calendar?...

Chiriac însă nu se lăsă impresionat de spusele gardianului. Îşi mută doar greutatcă corpului de pe un picior pe celălalt:

— Unde e directorul?

Gardianul întârzie cu răspunsul:

— Nu ştiu.

— Cum nu ştii? întrebă Chiriac răstit.

Gardianul închise caietul din faţa lui şi se rezemă cu amândouă coatele pe masă.

— Domnul director, conform regulamentului, nu este obligat să ne comunice unde se află. Bănuiesc că doarme.

Ultima frază o spuse cu complicitate ca şi cum ar fi trădat un mare secret.

— Du-te şi trezeşte-l!

— Conform regulamentului, n-am voie să-mi părăsesc postul. Dar chiar dacă ar fi stipulat, tot nu m-aş duce. Dacă l-aş trezi înainte de ora 11, mi-ar da două zile de carceră.

În loc de încheiere plescăi din buze.

Chiriac se reţinu cu greu să nu-l înjure. Îşi muşcă doar buzele apoi întrebă cu un calm forţat:

— Îl înregistrezi dumneata?

— Conform regulamentului, da.

Gardianul scoase din sertarul mesei un registru soios, căută răsfoind oagină cu pagină locul de înregistrare, pe urmă luă tocul şi-l muie într-un pahar ne post de călimară.

— Numele:

Pistruiatul făcu un pas înainte:

— Mihai Pleşa. anii

Chiriac îl plesni peste gură. Lovitura veni pe neaşteptate. Pistruiatul îşi pierdu echilibrul şi se lovi de masă.

— Nu-l cheamă aşa, dădu lămuriri Chiriac.

Gardianul nu părea să fi fost emoţionat de cele întâmplate. Întrebă la fel de calm.

— Atunci cum îl cheamă?

— Ajunge dacă treci: zis Pistruiatul.

Gardianul puse tocul pe masă şi închise registrul.

— Conform regulamentului n-ajunge!

— De ce n-ajunge? se înfurie din nou Chiriac. Noi arestăm oameni fără să ştim cum îi cheamă.

— De arestat, da. Dar de reţinut fără nume, nu. Dacă nu-i trecut cu numele, nu pot să-i dau de mâncare. Aşa scrie în regulament.

— În ce cameră doarme directorul?

— Directorul nu locuieşte în ineinta Casei de corecţie. Regulamentul îi interzice acest lucru.

— Eşti îngrozitor de antipatic!

— Poate, pentru că n-am primit salariul de patru luni de zile…

— Îl cheamă Pistruiatul.

— Dacă îl cheamă aşa, îl înregistrez. Căută cu migală pagina trebuincioasă şi ridică tocul. îl trec Pistruiatul.

— Slavă Domnului că l-ai luat în primire. Îmi dai. şi mie o. chitanţă?

— Chitanţele se eliberează, conform regulamentului, numai Den tru obiecte.

Chiriac vru să-i răspundă, dar se răzgândi. Se mulţumi doar să dea din mâini a lehamite şi ieşi fără să salute. Gardianul nu-i dădu nicio importanţă comisarului. Se întoarse spre Pistruiat:

— Celălalt nume?

— Care celălalt? Eu n-am decât un singur nume.

— Nu fi obraznic că te plesnesc. Pistruiatul e numele de familie sau de botez?

— E poreclă. Pe mine mă cheamă Mihai Pleşa.

— Comisarul spune că nu te cheamă aşa.

— Ei şi?… Un nume tot trebuie să am. Şi mie Mihai Pleşa ăsta îmi place foarte mult. M-am obiş –, nuit cu el. Dumneavoastră nu vă place?

— Gura! Condamnarea?

— Ce condamnare?

— Sentinţa de condamnare de la tribunal. Crezi că se vine aşa de uşor la o Casă de corecţie? Crezi că aici e pension?

— Eu n-am fost condamnat.

Gardianul îşi încreţi fruntea, apoi, neaşteptat de sprinten, ridică receptorul:

— Alo, poarta?… Nu daţi drumul maşinii!… Ce dacă e comisar!…

MAŞINA LUI CHIRIAC ajunsese tocmai în dreptul porţii când paznicul puse receptorul în furcă. Se uită spre maşină apoi, cu mişcări încete, intră în gheretă.

— Deschide poarta! strigă Chiriac din toate puterile.

Paznicul apăru în arcada gheretei cu arma în mână.

— Am ordin să nu deschid!

Deschide poarta, imbecilule! urlă Chiriac şi cobori din maşină.

Paznicul ridică arma:

— Doi paşi înapoi 1 Şi dacă îmi mai spui imbecilule, te împuşc!… Mama mă-tii de comisar!…

Neavând încotro, Chiriac urcă în maşină şi goni spre clădirea principală din mijlocul parcului. Intră pe uşă de parcă l-ar fi gonit cineva:

— Cine a dat dispoziţie să se închidă poarta?

Gardianul se întoarse încet spre el, dar nu-i căută privirile:

— Eu. Conform regulamentului. Luaţi şi copilul cu dumneavoastră.

— Cum adică să iau copilul cu mine? întrebă nedumerit Chiriac. Ai înnebunit!?…

— Nu eu, ci ăia care au făcut regulamentul. N-are acte. Şi fără sentinţă judecătorească nu pot să-l înregistrez.

— Mă, da prost eşti! izbucni Chiriac. Eu nu ţi-aş da salariul pe un an întreg. Sentinţa e pe drum. Vine!

— Băiatul spune că n-a fost la tribunal.

— Te minte 1 Ţine-l aici şi află că directorul a fost deja informat. Personal de comisarul-şef Bălan. Sper că pot să plec?

După câteva secunde de chibzuială, gardianul ridică receptorul:

— Alo, poarta?… Maşina e liberă… Poftiţi, dom* nule comisar!

Cu paşi apăsaţi, ca un învingător, Chiriac porni spre ieşire.

Gardianul se întoarse spre Pistruiat:

— Eşti mic ca un păduche, dar minţi ca un om mare. Bravo!…

— Nu mint, domnule gardian, dar dumneavoastră credeţi ce vreţi!… Şi, dacă doriţi, nici nu e nevoie să mă înregistraţi… Oricum nu stau mult. Sâmbătă am treabă în oraş.

— Mă, cârnat!… Tu confunzi Casa de corecţie cu o cabană? De aici încă n-a plecat nimeni înainte de termen.

— Eu totuşi am să plec.

— Atunci comandă-ţi şi un dric!

Ridică de pe masă un clopoţel şi începu să-l «agite.

După puţin timp se auzi o uşă trântită şi, de sub o arcadă, apăru un individ cu părul răvăşit, sumar îmbrăcat. Avea o pereche de pantaloni de uniformă şi o cămaşă cadrilată, suficient de murdară. Nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani. Când se apropie de masă, duhnea a băutură. Pistruiatul avu impresia că individul nici nu-l bagă în seamă.

— Ce s-a întâmplat, Ghenadie?

Gardianul arătă spre Pistruiat:

— Ţi-a sosit un nou locatar. Categoria zero.

Cuvântul zero îi trezi interesul. Se întoarse spre

Pistruiat.

— Tu, măi?

— Eu, domnule.

— Domnule instructor!

— Am înţeles, domnule instructor.

— Şi tocmai acum te-ai găsit să vii! Limba i se împleticea în gură, abic reuşea să pronunţe cuvintele.

— Am fost adus, domnule instructor.

— Ooo, avem text. Eşti omul meu…

Porni spre Pistruiat, dar gardianul îi făcu? emn să se oorească, apoi se întoarse spre băiat:

— Începând de astăzi, mama, tatăl şi dumnezeul tău va fi domnul instructor. Te sfătuiesc să nu-l superi…

lua

Instructorul sughiţă de câteva ori, apoi arătă spre scările care duceau spre etaj:

— Poftim, frumuşelule!…

Când Pistruiatul trecu pe lângă el, instructorul îl lovi cu pumnul în ceafă. Pistruiatul căzu în genunchi apoi, de teamă ca acesta să nu-l lovească şi cu piciorul, se ridică şi porni tăcut spre etaj. Instructorul îl urmă la câţiva paşi. Pe palierul etajului întâi, instructorul se opri în faţa unui

robinet şi-şi vârî capul sub şuvoiul de apă. Voia să se trezească. Pistruiatul, rezemat de zid, îl privi amuzat.

Instructorul îşi scutură capul, se frecă la tâmple, apoi dădu cu ochii de Pistruiat:

— Ce faci, domnule?

— Nu ştiu încotro s-o apuc?

— Adică fără busolă nu ştii să te orientezi… îl privi cu ochi bulbucaţi ca pe o raritate.

— Dar după miros poţi să te orientezi?

— Nu; domnule instructor.

— Am să te învăţ eu. Arătă spre podea. Miroase parchetul!…

Pistruiatul se lăsă în genunchi, pe urmă, rezemat în coate, se prefăcu că miroase parchetul. Instructorul îl lovi cu piciorul în fund. Pistruiatul alunecă câţiva metri.

— Vezi că ai aflat direcţia după miros, râse instructorul.

Pistruiatul se ridică în picioare. Instructorul se apropie de el:

— Te priceoi la tâmplărie?

— Nu, domnule instructor.

— O să te pricepi!… Arătă spre o uşi şi Pistruiatul se strecură repede în încăpere.

ATELIERUL DE TÂMPLĂRIE era instalat în fostul salon al castelului Bolvâry. Proprietarul, Balint de Bolvâry, a dispărut odată cu trupele nemţeşti. Ministerul de Interne mutase repede Casa de corecţie în castel, pentru ca celelalte instituţii, care voiau să pună mâna pe el, să fie puse în faţa faptului împlinit. Nici înainte nu fusese cine ştie ce îngrijit castelul, iar acuma deloc. Şi ceea ce n-a putut să desăvârşească timpul, au realizat locatarii cei noi. Tablourile, puţine Lă număr, reprezentând scene de vânătoare şi pe strămoşii stăpânului, au fost tăiate cu briceagul, iar mobilele masive, din lemn de stejar, erau pline de iniţialele deţinuţilor;

La cele şase bancuri de lucru trebăluiau vreo douăzeci de băieţi de diferite vârste. Talaşul, adunat într-un colţ, aducea cu un munte alb în care dormitau cei cu

state de vechime mai. mari. Când Pistruiatul intră în atelier un băiat, îmbrăcat peste piele cu o haină soldăţească, demonstra cum se înoată câineşte. Îşi agita braţele în talaş faţa, ochii i se umpluseră de praf, nu mai vedea, nu mai auzea nimic. Ceilalţi, adunaţi în jurul lui, îl priveau indiferenţi, amuzându-se.

— Nu te mişca, îl ţintui un băiat cu degetul pe Pistruiat. Ai ocazia să înveţi să înoţi. Băiatul avea izmene lungi şi un pardesiu fără mâneci.

— Eu ştiu să înot, răspunse Pistruiatul.

— Nu face nimic, mai înveţi o dată

— Ssst! interveni un băiat înalt, îmbrăcat cu un maiou negru, slinos. Ssst!… Auziţi, cum coboară instructorul! Dă-i drumul! Poţi să vorbeşti.

— Ce să vorbesc? întrebă nedumerit Pistruiatul.

Cel care înotase în talaş se ridică şi el.

IfM

— Te prezinţi! spuse cel cu maiou. Aşa e obiceiul aici. Spui de unde eşti, ce ai făcut, pentru ce te-au internat, ce planuri ai? Scaunul!…

Doi băieţi se repeziră la un fotoliu cu tapiseria ruptă şi-l aşezară în mijlocul atelierului. Cel cu maiou părea un fel de şef. Cei doi îl siliră pe Pistruiat să se aşeze.

— În primul rând să ştiţi că am fost adus aici din greşeală.

Cu toţii izbucniră în râs.

Cel cu maioul aşteptă ca Pistruiatul să continue, dar, dându-şi seama că acesta nu mai are nimic de spus, se scotoci în buzunare după un muc de ţigară:

— Dacă nu vrei să spui de ce ai fost adus aici, nu trebuie. Nu eşti obligat. Aici toată lumea e liberă să facă ce vrea.

— Înseamnă, îi răspunse Pistruiatul, că e mai bine decât afară. Acolo nu poţi face ce vrei.

Din curte cineva aruncă cu o piatră în fereastră. Cioburile se risipiră pe parchet şi, printre ele, cel cu maioul negru găsi o piatră învelită în hârtie. Despături piatra şi cercetă hârtia. Citi cu voce tare:

— Dacă nu trimiteţi lemne la bucătărie, rămâneţi şi azi nemâncaţi... E de la Pavel, spuse cel cu maioul. Cine e pentru dulap?...

Cu toţi ridicară mâinile.

— Pe el!...

Băieţii se repeziră la unul din dulapurile terminate, unul înalt cu trei uşi. Cineva îi smulse o uşă şi o rezemă de un banc de lucru. Un altul cu un ciocan imens începu s-o lovească ca un descreierat. Nu trecură decât câteva minute şi dulapul era ţăndări, mărunţit cu măiestrie. Cel cu maioul negru începu să arunce bucăţelele de lemn printre gratiile: i!» 5

de la fereastră. Înmărmurit, Pistruiatul se retrase lângă perete. Nici nu observă când cineva se lipi de el şi-l întrebă în şoaptă r

— Ştii să taci?

Pistruiatul îl măsură din priviri: părea să aibă vreo 17 ani, avea spatele lat şi părul tuns cu foarfecă. Legat la gât, avea un lanţ din ace de siguranţă, de care atârna o cruce tăiată din tinichea.

— Dacă e nevoie.

— Aici e obligatoriu. Altminteri nu rezişti. Şi dacă ştii să taci, vei învăţa cea mai frumoasă meserie din lume. Tâmplăria.

— De ce nu aruncaţi lemne neprelucrate?

— Acelea sunt în inventar.

— Dulapurile nu sunt?

— Cele terminate sunt în inventarul instructorului. Când unul e gata, îl preia. De două săptămâni toată lumea se întreabă cum reuşim să furăm dulapurile. De aceea s-a instalat şi gardianul la capătul scărilor să vadă când transportăm mobila.

— Văd că le ştii pe toate. Spune-mi cum se poate pleca de aici?

— Asta întrebi tu din prima zi?

— Eu n-am timp de pierdut. Sâmbătă trebuie să fiu în oraş. Mort, copt...

— Mort e posibil. N-ai văzut? Toţi gardienii sunt

înarmaţi!

— Şi crezi că au curajul să tragă?

— Bineînţeles!… Cu cinci luni în urmă a evadat Bălan. A fost un băiat grozav. Cinci alice i-au scos din fund, dar n-a rezistat. A făcut puroi şi s-a dus.

Băieţii tocmai terminaseră de aruncat ultimele rămăşiţe ale dulapului, când se auziâă paşii instruc396

torului în faţa atelierului. Cel cu tinicheaua de gât ridică o bucată* de scândură:

— Ssst! Acum a ajuns! Se apleacă să ne spioneze prin gaura cheii.

Aruncă lemnul cu toate puterile în uşă, apoi se repezi la bancul de lucru şi începu să dea la rindea.

Instructorul, tot mahmur, intră în atelier. De supărare faţa îi era pământie.»

— Cine a dat cu lemnul în uşă?

Băieţii, ca şi cum n-ar fi auzit întrebarea, lucrară de zor.

— Cine a dat cu lemnul în uşă?!…

— Eu, spuse Pistruiatul senin. Voia să se impună faţă de băieţi. În cel mai rău caz putea lua două, trei palme.

— Tu, frumuşelule?… Te-ai orientat bine. Ştiai că vin şi ai vrut să mă loveşti…

— Nu, domnule instructor… Ştiţi foarte bine că nu mă pot orienta. N-am busolă, *

— Dar ai text… Porni spre el, dar în clipa aceea dădu cu ochii de dulapurile lustruite. Iar lipseşte unul!… Vă omor pe toţi… Unde e?

— Ce anume? întrebă băiatul cu maioul negru.

— Al patrulea dulap!… N-am fost ieri aici şi am numărat împreună?! Câte dulapuri am numărat ieri?

— Trei, răspunseră băieţii în cor.

— Nu trei, ci patru! urlă ieşit din minţi instructorul, îl prinse pe Pistruiat de umăr şi-l trase lângă el. Ai ocazia să scapi de sancţiune. Câte dus lapuri au fost aici când ai intrat?

— Patru, spuse Pistruiatul calm. Patru, r-Păi, vedeţi, vagabonzilor!…

— Patru, mai spuse o dată Pistruiatul. Acelea trei terminate şi acesta la care se lucrează.

Instructorului îi năvăli sângele în obraji, se tongestionă, apoi, cu paşi măsuraţi, se îndreptă spre robinet şi-şi vârî ceafa sub şuvoiul de apă.

NOUL DIRECTOR, fostul comisar Florian Potra, se instalase în birjă ca unul care n-a mai umblat niciodată pe jos. Gardianul cocoţat pe capră nu cunoştea încă obiceiurile noului director şi de aceea stătea ţeapăn aşteptând comenzile.

— Dă-i drumul!

Gardianul dădu bici cailor şi birja se urni brusc, gata-gata să se răstoarne.

— Fii atent, băiatule, că, altfel, te schimb.

Gardianul mormăi ceva în loc de „Am înţeles”.

şi strânse hăţurile. Mai avea doi ani până la pensie, n-avea niciun rost să se încontreze cu el. Vechiul director îi spunea pe nume, uneori chiar adăuga şi un nene.

Portarul de la intrare pândise, de după gratiile porţii, birja. În prima zi întârziase câteva secunde şi Potra îl admonestă. Noul director se dovedi sever, trebuia să fie atent.

— Bună dimineaţa, domnule director!

Potra nu-l învrednici cu răspuns; îi făcu doar un semn cu mâna, apoi se cufundă în el. Funcţia de aici îl plictisea. După cele opt ore petrecute în instituţia de reeducare, se întorcea acasă; închinase o cameră în sat şi nu-şi găsea locul. N-avea cu cine să schimbe o vorbă. Sătenii erau primitivi, nu discutau decât despre reforma agrară, aşteptau să sosească cei de la partid să împartă pământul.: infi

Ar fi vrut să le spună că sunt proşti, că se agită în zadar, pământurile nu vor rămâne în stăpânirea lor, că în curând se va restabili vechea orânduire, iar comuniştii vor dispărea ca şobolanii. Totuşi, din precauţie, nu se încumeta să le vorbească. Se închidea în casă şi aştepta să se întunece, să coboare noaptea, să mai treacă o zi. Jurase că pentru cele câteva săptămâni, cât va trebui să se ascundă,

va plăti cu vârf şi îndesat. Era chiar hotărât să-l judece şi pe Bălan pentru că nu luase atitudine faţă de comunişti. În fond, el, Potra, n-a fost decât un executant. Dacă aceştia au" de cerut socoteală, să ceară regelui sau celor din guvern.

În faţa intrării principale coborî din birjă şi intră în hol.

Ghenadie, respectuos, se ridică în picioare.

— Bună ziua, domnule director. Efectiv complet, şase gardieni, 72 de delincvenţi.

— Altceva?

— Nimic, domnule director. Prefectura poliţiei a trimis un băiat fără acte. Conform regulamentului n-avem voie să-l cazăm.

— Atunci de ce l-ai primit?

— Comisarul care l-a adus a insistat spunând că domnul comisar-şef Bălan vă va informa personal... Poate ar fi bine să-l sunaţi...

— Ce ar fi bine stabilesc eu... Băiatul unde e?

— Domnul instructor l-a repartizat la atelierul de tâmplărie.

— Bine, Ghenadie!...

Urcă spre etaj, apoi se îndreptă spre atelierul de tâmplărie. îi plăcea să inspecteze atelierele. Simţea că băieţii se tem de el şi acest sentiment îi dădea 399

siguranţă. Deschise uşa atelierului şi rămase în prag. Băieţii luară poziţie de drepţi.

— Bună ziua, băieţi!...

— Să trăiţi

Era convins că cei mai mulţi ar fi vrut să-l înjure, dar nu aveau curaj. Şi în timpul anchetelor îi plăcea să privească pe oamenii speriaţi în faţă. Încerca să le ghicească gândurile. Mulţi însă îl înfruntau: îl priveau drept în ochi şi atunci nesiguranţa îl făcea să fie mai rău ca de obicei.

— Cum vă simţiţi, băieţi?

— Foarte bine! răspunseră copiii în cor, dar fără elan.

Potra îşi arătă urechile în semn că n-a auzit

răspunsul. Băieţii reluară din nou, de astă dată mai tare:

Foarte bine!…

Îi privi pe toţi şi-i fu ciudă că nu reuşise să-l ghicească pe noul venit. Întrebă într-o doară:

— Care e cel mai vechi dintre voi?

— Eu, să trăiţi, se prezentă cel cu maioul negru. Emil – Enache.

— Şi pentru ce eşti aici?

— Am pus un pumn de zahăr în rezervorul de benzină al unei maşini germane…

Răspunsul îl deranjă.

— De ce ai făcut asta?

W?

— Mi-a spus cineva, că, dacă pun zahăr, maşina nu mai porneşte. Am vrut să verific…

— Zici că ai vrut doar să verifici…

— Da, domnule director. Am vrut să verific dacă acest principiu e valabil şi pentru maşinile nemţeşti…

— Păi, asta e sabotaj!

— Aşa mi s-a spus şi când am fost arestat.

— Gura!…

— Ar trebui să-mi daţi drumul! Dacă se află că cineva e deţinut pentru că a fost împotriva nemţilor…

— Uite că am aflat şi eu şi nu se întâmplă nimic

— Vorbesc de…

— Gura!…

Se întoarse spre un alt băiat şi avu senzaţia că nu vede bine. Semăna leit cu cel cu maioul negru.

— Frate-tu?

— Da, fratele meu…

— Tu de ce eşti aici?

— N-au ştiut care dintre noi a pus zahăr în rezervorul maşinii şi ne-au arestat pe amândoi…

— Şi cine e cel mai nou? întrebă Potra.

— Eu, răspunse Pistruiatul.

Potra se rezemă de spătarul fotoliului.

— Răspunsul corect e: Eu, domnule directe

— Eu sunt ultimul venit, domnule director.

— Şi pentru ce eşti aici?

— Încă nu mi s-a comunicat.

— Nu ţi s-a comunicat, dar ştii pentru ce ai for internat.

— Nu foarte precis.

— Domnule director.

— Nu foarte precis, domnule director.

Potra părăsi atelierul cu un sentiment ciuda e; fusese învins. Îşi strânse fălcile şi intră în birou. Ca de obicei, cele două ceşti de cafea erau pe masă Aşa poruncise din prima zi.

— Beau cafea rece. Când vin* la birou, fie şi la cinci dimineaţa, vreau să găsesc două ceşti de cafea pe masă! S-a înţeles?

Bucătăreasa, de frică, punea încă de cu seară cele două ceşti cu cafea pe biroul lui.

Potra formă centrala şi ceru legătura cu prefectura poliţiei. O obţinu mai repede decât ar fi bănuit.

— Alo, cu domnul comişar-şef Bălan… Da, da, aştept… Alo, Bălan?… îmi pare bine că m-ai re –, cunoscut… Da, în legătură cu băiatul… înţeleg, n-are sentinţă judecătorească, dar o va avea… în orice caz trebuie să faceţi ceva, sau trimiteţi-ne o înştiinţare că actele vor sosi mai târziu. Da, desigur, îmi ajunge atât. Pentru un eventual control… Ce anume? Ştie multe despre noi?… Şi despre mine?… Nu te nelinişti, domnule comisar-şef. Aranjez eu. Da, mai e ceva. E aici un băiat care a stricat o maşină militară germană… Să-i dau drumul?… Am înţeles… Deci, nu!…

CLOPOŢELUL lui Ghenadie se auzi până în atelierul de tâmplărie. Băieţii opriră lucrul şi se înşirară pe două rânduri, apoi, la comanda lui Enache, porniră încet spre hol.

— Unde mergem? întrebă Pistruiatul, dar colegul lui de rând, un băiat scund, cu părul tuns cu maşina, îi făcu semn să tacă. îi răspunse după ce depăşiră biroul directorului.

— La spălător. Dacă facem gălăgie pe coridor,

directorul ne pune să facem atletism…

— Nu înţeleg…

— Adică sărim peste masă…

— Cum să sărim peste masă?

— Eşti tâmpit… Nu ne dă de mâncare.

După ce coborâră scările, în faţa lui Ghenadie, tot grupul începu să tropăie.

— De ce? întrebă din nou Pistruiatul.

— Ghenadie nu se enervează decât la tropăit. Trebuie să-l distrăm într-un fel.

Ghenadie, congestionat la faţă, îşi agita braţele că un apucat. Pistruiatul şi-l imaginase calm şi, noua faţă a lui Ghenadie îl sperie.

— Şi nu vă temeţi că vă dă cu ceva în cap?

— Nu poate să ne ajungă. Are un picior de lemn. Se spune că pă front a fost împuşcat în picior. Ar fi scăpat întreg dacă felcerii n-ar fi băut spirtul repartizat pentru dezinfectare.

Spălătorul, improvizat în fostul grajd al baronului, era mare şi destul de întunecat; geamurile mici, opace, abia lăsau să pătrundă lumina. Ici, colo se mai vedeau numele cailor, caligrafiate din litere de metal: Batist, Lola, Căpcăun, Dionis IV.

Albiile din lemn, lungi, lucrate în atelierul băieţilor, erau orânduite sub o ţeavă găurită, din care curgea apă. Rezervorul, urcat pe o schelă confecţionată tot în atelierele Casei de corecţie, conţinea apă încălzită la soare.

Pistruiatul nimeri lângă Enache şi intră în vorbă cu el:

— *Pe* tine ar fi trebuit să te elibereze…

Enache îşi şterse faţa de săpun şi se întoarse spre Pistruiat:

— După 23 August m-am dus la fostul director. Mi-a spus că o să-mi rezolve situaţia, pe urmă a fost arestat. Se spunea despre el că ar fi fost criminal de război.

— Şi despre ăsta, cel nou, se spune la fel…

— A fost pe front?

— Nu ştiu… Ştiu că a fost comisar şi îi bătea pe

comunişti…

— Şi comuniştii nu-i fac nimic?

— Nimeni nu ştie că este aici… Spune-mi, Enache, chestia aceea cu benzina ai făcut-o de capul tău.

— Nu. Ne-a adunat un om în fostul depozit de hârtie de la Aradul nou şi ne-a spus cum am putea ajuta ţara? Era un om formidabil. Avea un nume de ceas: Omega…

Pistruiatul ar fi vrut să-l îmbrăţişeze, dar se reţinu. Continuă să se spele. Apa era maronie din cauza ţevilor ruginite.

Sala de mese, amenajată în holul cel mare al castelului, avea o formă ovală. Din cauza asta ferestrele care dădeau spre parc erau de dimineaţă până seara bătute de soare. Pereţii erau scorojiţi; ici-colo, unde mai rămăsese ceva din tapetul de mătase vişinie, se puteau distinge frunze de acant mari, încolăcite pe nişte tulpini de liane nedefinite.

Cele-două mese lungi din scândură albă, cu picioare de capră, erau învelite cu o muşama roasă, gravată cu unghia. Farfuriile din aluminiu, îndoite, aveau forme ciudate, la fel ca şi lingurile. După felul întâi, băieţii treceau pe rând pe lângă un robinet şi-şi clăteau farfuriile.

Spre mirarea lui Mihai, în sala de mese era linişte. Băieţii stăteau nemişcaţi cu braţele pe masă fără să se atingă de mâncare.

— N-avem voie să mâncăm până nu vine directorul. Altminteri suspendă masa.

— Bine, dar varza se răceşte.

— N-are nicio importanţă. Aşa e regula.

După vreo zece minute apăru inspectorul, Era în e „maşă şi avea părul lipit de frunte. Probabil încercase să se trezească sub un «robinet. Măsură

din priviri cele două mese, apoi se întoarse spre un băiat negricios pe care Pistruiatul atunci îl văzu pentru prima oară.

— Dă-i drumu’ L.

— Prezenţi 72, niciun absent, să trăiţi!

— Iar îmi raportezi fără să numeri. 73! A mai venit

Vin client.

D căută pe Pistruiat din priviri. Negriciosul se corectă:

— Prezenţi 7 – 3, niciun absent!

În clipa aceea apăru Potra. Deşi era cald, purta cravată şi haină închisă la nasturi.

Ca la armată, băieţii se ridicară în picioare şi atacară imnul. Directorul şi instructorul rămaseră şi ei încremeniţi, apoi, după câteva secunde, directorul îşi ridică braţul:

— Ajunge!…

Se făcu linişte. La un al doilea semn, băieţii se aşezară şi începură să înfulece. Directorul mai făcu şi cel de al treilea semn, de astă dată cu capul spre instructor. Acesta îşi scoase chipiul şi se apropie încet cu umerii strânşi. Potra îi şopti ceva la ureche şi Pistruiatul avu senzaţia că arată cu bărbia spre el.

— Instructorul aşteptă ca directorul să iasă din încăpere, apoi, cu paşi legănaţi, se apropie de Pistruiat.

— Du-te în atelier şi stai de planton să nu se fure încă un dulap.

— Întâi mănânc.

— Întâi faci ceea ce îţi spun! Executarea!…

Neavând încotro, Pistruiatul, se ridică şi porni spre ieşire. În dreptul scărilor, Ghenadie îl privi întrebător:

— Ce-i, ţâcă, tu nu mănânci?

— Miercurea de obicei postesc. Am fost pus de planton.

— Îţi dau un sfat, ţâcă. Poartă-te cuviincios, să nu fii luat la ochi, că o să posteşti şi joia, şi vinerea… Nu ştiu dacă mă înţelegi…

— Vă înţeleg, domnule gardian…

LA CAPĂTUL SCĂRILOR, Mihai mai aruncă o privire spre Ghenadie, apoi se îndreptă spre atelierul de tâmplărie. Când puse mâna pe clanţă se răzgândi: „Ce-ar fi dacă ar faceţi mică prospecţie?”. «: Zis şi făcut. Trecu în vârful picioarelor în dreptul scărilor, să nu fie auzit de Ghenadie, apoi se strecură pe lângă zid până la capătul coridorului. Deschise o uşă la întâmplare şi intră într-o

încăpere întunecoasă fără nicio fereastră. Câteva clipe rămase nemişcat, până se obişnui cu întunericul, şi îşi dădu seama că nimerise într-o debara. În afară de câteva mături şi găleţi nu era nimic în încăpere. Crăpă uşa, se uită pe coridor. Coridorul era gol ca şi mai înainte. Pe uşa alăturată descoperi o tăbliţă pe care scria: „Atelierul de vopsitorie”. Acolo nu avea ce căuta. Vru tocmai să se întoarcă, dar. descoperi o uşă mai îngustă. O deschise şi se pomeni în faţa unei scări în spirală care ducea spre pod. Porni într-acolo. Treptele de metal, tocite, scârţâiau sub paşi şi, din cauza hăului, zgomotele se amplificau. La etajul doi văzu o uşă asemănătoare cu cea pe care a intrat. Crăpă uşa şi se pomeni pe un coridor identic cu cel de la etajul întâi. Pe uşa din faţă, pe tăbliţa indicatoare, scria: „Dormitor numărul 1”. Va să zică nici aici n-are ce căuta. Se întoarse şi-şi continuă drumul spre pod. La capătul scărilor, o

4 (Hi uşă de metal îi tăie calea, dar, spre mirarea lui, uşa nu era încuiată. Intră în pod. Arca sprijinită pe grinzi de stejar era imensă, ţuguiată în cele două capete. Luminatoare, murdare de ploi, abia se deosebeau de ţigle. Se căţără pe o grindă plină de ramificaţii până la primul luminator. Capacul de metal ruginit se deschise cu greu. Pistruiatul, sprijinit de colţul unei grinzi, se ridică deasupra chepengului. Nici nu şi-ar fi imaginat că urcase atât de mult. Pomii din parc păreau mici, clădirea spălătorului o casă de pitici. Acoperişul foarte înclinai îl sperie. Deasupra luminatorului, la un metru, era fixată o pasarelă: pentru homari, îşi spuse. O parâmă de metal ducea până acolo. Însemna că pe acoperiş se putea ieşi şi, probabil, exista undeva şi o scară pentru coborâre. Asta va trebui neapărat să verifice de jos. Întinse mâna spre parâmă şi atunci o ţiglă alunecă în jos. Pistruiatul privi în urma ei şi, pe o alee, îl descoperi pe instructor. Auzi zgomotul ţiglei sparte apoi se retrase şi căută cu picioarele grinda orizontală. Trebuia să se grăbească. Sări de pe grindă şi se repezi la uşă. Pe scara metalică nu se mai feri de zgomot; cel mai important era să ajungă înaintea

instructorului în atelier. În faţă scărilor lui Ghenadie, aruncă o privire în jos, îl văzu pe instructor discutând cu el, apoi o zbughi în atelier. Se aşeză în fotoliu şi abia avu timp să-şi şteargă transpiraţia de pe faţă.

Instructorul vârî capul pe uşă, îl-descoperi în fotoliu şi păru mirat. Se apropie de el.

— Ce faci aici?

— Păzesc dulapurile…

Instructorul îl privi chiorâş, apoi se apropie de el.

— Şi de ce răsufli aşa?

— Mănânc aer, domnule instructor.

MASA DE SEARĂnu era prea consistentă: ceai cu pâine goală, după care urma un Tatăl nostru rostit de instructor, care îşi compunea o faţă smerită de mucenic.

Pistruiatul intră printre primii în dormitor; era cum şi-l imaginase, cu paturi suprapuse şi aşternuturi de o culoare dubioasă. Lângă uşă, legat de un bufet zidit în perete, îl întâmpină un băiat cu capul lăsat. Pistruiatul îl privi curios: cei care 1 legaseră erau profesionişti. Cu mâinile strânse la spate şi ridicat să nu poată sta decât în vârful picioarelor, băiatul, amorţit, abia mai clipea. Pistruiatul cercetă gratiile de la ferestre. Erau bine ferecate în zid. Se întoarse spre băiat:

— Nu ştii cumva cum se poate pleca de aici?

— Să pleci de aici? îşi ridică băiatul faţa schimonosită de durere. Ar fi păcat. Nu ţi-a spus instructorul că aici e raiul pe pământ?

— Şi totuşi cum se poate pleca din acest rai?

Băiatul strânse din dinţi; îi venea greu să vorbească.

— Dacă mă dezlegi îţi spun.

— De ce eşti legat?

— Am făcut un pariu că pot să stau 24 de ore legat, dar renunţ. Mă dor îngrozitor mâinile.

Intraseră şi ceilalţi băieţi, dar nimeni nu le dădu importanţă.

Pistruiatul începu să-l dezlege. Eliberat, băiatul îşi frecă mâinile, apoi se întoarse spre Pistruiat şi se hlizi, ti lipseau dinţii din faţă.

— Ei, cum se poate pleca? insistă Pistruiatul.

— Uar să nu se a ne că ştii de la mine…

— Hai, spune odată!…

— De aici nu se poate pleca! Vreau să spun, fără acte. Cu acte în două feluri. Act de eliberare sau act de deces.

Pistruiatul tocmai vru să-l înjure, când, în pătratul uşii, apăru instructorul. Privi în jur, să vadă dacă totul este în ordine, şi-l descoperi pe sancţionat.

— Va să zică te-ai dezlegat, frumuşelule!…

— Nu, domnule instructor, se grăbi să răspundă sancţionatul. Nu fac eu una ca asta. Cunosc regulamentul. Băiatul ăsta m-a dezlegat. Arătă spre Pistruiatul şi continuă: Degeaba i-am spus că sunt sancţionat, că îmi merit pedeapsa, el nu şi nu. Cică, în principiu, e împotriva pedepselor corporale.

Instructorul îşi ridică sprâncenele până aproape de cozorocul chipiului.

— Tu, gâlmă?!… Va să zică ai principii!… Păi asta e mai grav decât o încercare de evadare. Tu l-ai dezlegat?

N-avea cum să nege sau să-i explice. Sancţionatul îl avea la mână. Putea oricând spune că s-a interesat cum şi în ce fel se poate evada. Răspunse fără să clipească.

— Eu, domnule instructor.

Instructorul îşi scoase chipiul şi se scarpină la ceafă.

— Spuneţi, băieţi, cine porunceşte aici? Eu sau Pistruiatul ăsta?

Răspunsul veni în cor:

— Dumneavoastră, domnule inspector.

Satisfăcut de răspuns, instructorul se întoarse spre Pistruiat. – *.

— Auzişi, gâlmă?… Eu poruncesc!… Ce credeţi, băieţi, ce sancţiune primeşte Pistruiatul?

Sancţionatul începu să râdă:

— O să miroasă parchetul.

Îşi dădu seama că râsese de unul singur şi tăcu imediat.

— Desigur, tu eşti darnic cu el, pentru că te-a

dezlegat. Parchetul e prea puţin. Cine face o altă propunere?

Nu-i răspunse rimeni. Odată cu instructorul şi Pistruiatul cercetă feţele băieţilor. Enache îi căută privirile. Avea fălcile încleştate.

— Va să zică vă solidarizaţi cu vinovatul! ţipă instructorul. Atunci vă spun eu sancţiunea: lopata!…

Se auzi un murmur scurt, dar instructorul nu-i dădu nicio atenţie. îl luă pe Pistruiat de braţ şi-l târî până la fereastră:

— Vezi acolo lângă gard?

— Da, domnule instructor.

— Unde e pământul uscat…

— Da, domnule instructor.

— Sapi o groapă. Doi pe unu. Ca în cimitir Doi metri adâncime. Dar exact doi metri. Până nu eşti gata, nu primeşti de mâncare. Ai înţeles?

— Am înţeles, domnule instructor.

Imediat după plecarea Pistruiatului şi a instructorului, Enache scoase de sub saltea un cuţit şi-l aruncă spre sancţionat. Acesta, speriat, se feri după ce cuţitul se înfipsese în muchia bufetului.

— Ce ai cu mine?

Enache sâsâi printre dinţi:

— Îmi pare rău că nu te-am nimerit.

— Dacă ai fi vrut, l-ai fi nimerit, spuse un băiat trântit pe patul alăturat.

Enache se apropie ameninţător de sancţionat:

— Nu l-ai rugat tu să te dezlege?

— Ba da.

— Atunci de ce n-ai avut curaj să spui asta şi instructorului?

— Am făcut un banc.

— Să-l pui la groapă e banc? Te duci şi-i duci ceva de mâncare. Şi un pulover că noaptea e frig.

— Cum să ies afară? Câinii sunt dezlegaţi!

— Nu mă interesează!… îţi dau trei minute de gândire… Dacă nu te duci, te arunc de la etaj… Se vor găsi

destui să spună că ai căzut.

RĂMAS LÂNGĂZID, cu cazmaua în mină, Pistruiatul aşteptă să se stingă paşii instructorului. Într-un fel îi păru bine că fusese osândit la sapă, cel puţin va putea cerceta zidul. Din păcate n-avea ce cerceta, zidul era înalt, nu putea să se caţere pe el. Iedera era firavă, putrezită, n-avea de „ce să se ţină. Poate de pe umărul unui alt băiat, dar. măsurând mai atent înălţimea, îşi dădu seama că nici cu ajutorul unui coleg n-avea cum să treacă peste acest obstacol. Un gard de sârmă, înalt de doi metri, îl despărţea de câini. În fond era condamnat să stea. pe un perimetru destul de mic. Supărat de această constatare, desenă dreptunghiul gropii ce urma s-o sape. Pământul uscat, ars de soare, era arid şi tare ca piatra. Încercă să apese cu piciorul pe cazma, dar solul părea de beton. Ridică 411

cazmaua cu amândouă mâinile şi izbi cu ea în pământ.

Trecuseră mai bine de treizeci de minute şi nu reuşise decât să contureze groapa. După alte 30 de minute auzi paşi, apoi lătratul unui câine. Probabil instructorul – îşi spuse – şi continuă să lucreze. Paşii se auziră din nou, apoi cineva sări peste gardul de sârmă. Strânse mai puternic cazmaua în mână, să se apere. Pentru o clipă se făcu linişte, pe urmă auzi din spatele lui vocea sancţionatului:

— Cum te simţi ca gropar?

Pistruiatul se întoarse spre el şi ridică cazmaua:

— Dacă ai venit să-ţi baţi joc de mine, îţi dau cu cazmaua în cap.

Sancţionatul se trase lângă zidul de piatră şi se rezemă de el.

— Nu face pe grozavul că nu-ţi stă bine! Ţi-e foame?

— Nu.

— Eu totuşi ţi-am adus de mâncare. Şi un pulover. Oricum, din vina mea eşti aici, nu puteam să mă culc…

— Nu mi-e frig.

— Acum nu. Dar mai târziu o să-ţi fie. A mai săpat gropi şi-un alt băiat şi a făcut rost de o pneumonie. S-a

curăţat în două săptămâni.

— Crezi că mă sperii?

— Nu vreau să te sperii. Vreau numai să ştii ce te aşteaptă. Cu mâncarea pe care o primim aici nu prea avem rezistenţă. Directorul cel vechi ne fura zece lei la fiecare porţie de mâncare; ăsta nou 15.

— De ce nu-l reclamaţi?

— Cui?

— Celor care vin în inspecţie.

— Nu vine nimeni în inspecţie. E război. Oamenii n-au timp de Case de corecţie.

— Vezi, de aceea vreau eu să plec. Mă duc şi-l reclam la partid.

— Tu voiai să pleci înainte de a şti toate astea.

— E adevărat, dar acum am un motiv în plus. Ştii cine e directorul?

— Domnul Potra.

— Da, domnul Potra. Dar domnul Potra e urmărit de poliţie… însă nimeni nu se gândeşte să-l caute aici.

— Eu nu mă bag. Mă duc. Dacă mă găseşte cineva aici, mă pune şi pe mine să sap.

Pistruiatul îl urmări cum dispare în întuneric, apoi se apucă de lucru.

PORTARUL văzu încă de departe birja directorului; deschise larg aripile porţii şi luă poziţie de drepţi. Ştia că noului director îi place disciplina. Potra răspunse la salut, scurt, ridicând două degete la pălărie şi portarul se simţi onorat. Directorul cel vechi, maior în retragere „Veniamin, era ursuz, îşi ţinea tot timpul capul în pământ, parcă i-ar fi fost ruşine să dea ochi cu cineva. E drept, suferea şi de ulcer, avea dureri, uneori se ţinea cu amândouă mâinile de burtă.

Birja coti pe sub arţari şi acolo Potra îl descoperi pe Pistruiat. Opri birjă şi coborî. Cu paşi legănaţi se apropie de groapă.

— Ce faci tu aici?

— Sap, domnule comisar!

— Ia vino aici!

Pistruiatul ieşi din groapă şi se postă în faţa directorului.

— Ascultă, puştiule, eu nu sunt comisar, ci directorul Casei de corecţie.

— Şi comisar, sau fost comisar.

Potra zâmbi:

— Ştii cât ai să rămâi la Casa de corecţie. Până o să-ţi pierzi memoria. De ce ai săpat groapa asta?

— Mi-a ordonat domnul instructor.

— Poate nu l-ai înţeles bine. O astupi imediat. Cine a mai auzit să se sape o groapă în curtea unei instituţii?… Hai, repede, astupă groapa, dar în aşa fel să nici nu se vadă că s-a săpat vreodată. Ai înţeles?

— Am înţeles, domnule comisar!

Potra îl plesni, fulgerător, şi Pistruiatul căzu pe mormanul de pământ.

— Vino aici!

Aşteptă până ce Pistruiatul se apropie:

— Ştii pentru ce ţi-am dat palma asta

— Pentru că v-am spus comisar.

— Exact!… îmi place că eşti inteligent. îl lovi din nou. Asta ştii pentru ce a fost?

— Nu.

— Pentru că ai săpat groapa. Şi asta, îl lovi cu dosul palmei, pentru că nu vrei să-ţi bagi minţile în cap.

La buza gropii descoperi pâinea adusă de sancţionat.

— De unde ai pâinea asta?

— Am găsit-o în groapă.

— Dă-o încoace!

Pistruiatul ridică pâinea şi i-o întinse

— Aşa de proaspătă?

Pistruiatul răspunse înţepat:

— În pământ nu e decât pâine proaspătă!

Directorul îl privi ameninţător, pe urmă, brusc, făcu stânga împrejur şi porni spre clădire. Pistruiatul îl urmări un timp, îşi mângâie obrazul înroşit, apoi se apucă să astupe groapa. Pe la prânz, tocmai când bătătorea pământul, apăru şi instructorul. Ca de obicei era beat.

— Unde e groapa?

— A fost aici. Doi pe unu şi adâncă exact de doi metri. Aşa cum mi-aţi poruncit.

— De ce ai astupat-o?

— Mi-a ordonat directorul. A spus: unde s-a mai văzut să se sape gropi în incinta unei instituţii.

Instructorul îşi frecă barba ţepoasă, apoi arătă spre pământul de lângă groapă.

— Şi cu ăsta ce-i?

— Ce să fie? Pământ.

— Şi de unde l-ai adus?

— Cum de unde? Din groapă.

— Şi de ce nu l-ai pus la loc?

— N-a mai încăput.

— Cum n-a încăput? N-ai spus că l-ai Scos din groapă?

— Da, dar n-a mai încăput!

— Dacă va vedea directorul pământul ăsta îţi muşcă urechile. Îţi dau un sfat: îngroapă pământul rămas.

— Unde?

— Nu face pe prostul! Aici, arătă un loc lângă groapa astupată. Sapi o groapă şi îngropi pământul rămas.

= – Şi ce fac cu pământul care va rămâne din a doua groapă?

— Să nu rămână.

— Nu se poate.

— Atunci mai faci o groapă… Măi, frumuşelule!… Tu ai crezut că aici e pension? Că vii să-ţi petreci vacanţa?… Miroase pământul!…

Pistruiatul se aplecă, dar în loc să se lase în patru labe, ridică cazmaua:

— Ştiţi, domnule instructor, de ce sunt eu aici? Pentru că ştiu că domnul director Potra e un fost comisar, criminal de război!…

— Mă, tacă-ţi gura!

— Eu zic că nu e rău să mă ascultaţi… Şi ceea ce ştiu eu despre domnul Potra ştie şi Judeţeană de partid.

— Cine ştie?

— Aţi auzit bine: Judeţeană de partid! Şi ei mai ştiu că am fost adus aici. Credeţi că n-o să mă caute? De ce credeţi că n-am fost trecut în registrele Casei de corecţie? Cineva va trebui să răspundă pentru asta… Toţi copiii ştiu că luaţi şase verze pentru 73 de deţinuţi… Restul banilor pentru mâncare unde sunt? Dumneata cât ai la sută?

— Eu? se sperie instructorul şi se trezi. Eu n-am luat nimic!…

— Vreţi să mai miros pământul?

— Miroşi ce vrei, pe mine nu mă mai interesează!…

ENACHE se însărcină să mobilizeze toate atelierele pentru şedinţa de la prânz. Nu întâmpină greutăţi decât la croitorie.

41 (1

— Cum să ţinem şedinţă în sala de mese? întrebă starostele atelierului, un vlăjgah cu păr ondulat. Faţă de instructor?

— Nu, mă! Cineva o să stea la uşă şi nu-l la –, săm să intre. În altă parte nu ne putem aduna cu toţii.

Ca niciodată până atunci băieţii stăteau la pândă aşteptând să răsune clopoţelul lui Ghenadie. Sala de mese se umplu în mai puţin de un minut şi uşa fu baricadată conform planului. Pistruiatul se urcă pe scaun şi începu să vorbească:

— Directorul ăsta n-o să stea mult! O să fugă ca şi celălalt sau va fi arestat. Dar de ce să-l lăsăm să ne fure până atunci?

Starostele de la croitorie îl întrerupse:

— Să-i spunem să nu ne fure?

— Nu. Să-l obligăm să nu ne fure!

— Cum?

— Să refuzăm masa! Pun pariu că se va speria.

Sancţionatul se urcă şi el pe un scaun:

— Adică să nu mâncăm de bunăvoie?

Enache se repezi la el şi-l trase de pe scaun:

— Da! Numai cine vrea. O zi, două, n-o să murim de foame. Cine e pentru propunerea Pistruiatului?

Încet, băieţii ridicară cu toţii mâinile, apoi eliberară

uşa şi se aşezară la loc. Când intră instructorul, băieţii erau aliniaţi lângă mese cu farfuriile de aluminiu răsturnate cu fundul în sus. Instructorul îi privi mirat. Pistruiatul făcu un semn şi băieţii atacară lingurile şi începură să bată darabana. Un zgomot asurzitor umplu încăperea.

Şi seara, şi a doua zi refuzară masa. Speriat, instructorul Viu bău nici Oz picătură de alcool, se îmbrăcă regulamentar cu tunică şi nu-şi găsea locui. Se duse la director să-i raporteze situaţia:

— Nici azi n-au vrut să mănânce.

— Foarte bine, îi răspunse Potra. Sunt slabi ci au făcut greva foamei, nu că n-au avut ce să mănânce.

— Credeţi că nu vor vorbi la prima inspecţie?

— Crezi că au mai mult credit decât noi?

— Eu totuşi mă tem. Dacă vin în control cei de la Judeţeană de partid?

— Ce să caute aici Judeţeană de partid?

— Eu nu vreau să mă amestec, dar copiii spun despre dumneavoastră că aţi fost comisar şi la anchete i-aţi bătut pe comunişti… Şi ăsta e un motiv să vină aici…

— Care din copii spune asta?

— Cu toţii!

— Din prima clipă ar fi trebuit să-l puneţi cu botul pe labe pe acest Pleşa… Şi ce-ai mai aflat?

— Că băieţii ar fi trimis o depeşă la Judeţeană. Eu nu mai am curajul să-i pun să miroasă parchetul. Eu am patru copii, nu vreau să mă amestec în treburile astea. Numai la un simplu control administrativ luăm cinci ani. Ştiţi cât chel – tuim noi pentru masa unui copil? Patru lei. Şi stalul alocă nouăsprezece. Eu, din cei 15, cât mai rămân. n-am luat niciun franc. Şi vă fac şi un raport, să fie document scris. Niciunul din ateliere nu funcţionează normal. Au dispărut şi banii, şi materii le prime. Ce o să spuneţi dacă vă întreabă de materiile prime?

Că e război.

I iii

— De aceea e grav. Ne vor judeca după legile

războiului. Începând de azi eu nu mă mai bag în nimic. Ce program ordonaţi pentru azi?

— Niciun program.

— Şi dacă tocmai astăzi vine inspecţia? Băiatul acesta i-a molipsit pe toţi. Au cerut să muncească. Au spus că vor să fie elemente utile societăţii!…

— Va să zică aşa! Elemente utile!… O să fie utili! îi duci la câmp, Din clipa când se luminează până se întunecă vor munci la câmp. Luaţi în arendă culesul sfeclei de zahăr. Şi dacă eşti isteţ, poli să fii pe faţă. Mi-ai spus că Pleşa vrea să evadeze.

— După regulament n-avem voie să tragem decât în picioare.

— Parcă toţi gardienii sunt trăgători de elită?… Mai greşesc ţinta, ce dracu'!… Altfel o încurcăm. Şi o încurci şi tu… Iar în legătură cu cât ai de primit o să discutăm…; Du-te!…

CÂMPUL CU SFECLĂ e împrejmuit de un Ian de porumb şi de tufărişul zăvoiului. Dincolo de zăvoi se întinde o baltă cu trestii. Munca e grea: sfecla e adânc înfiptă în pământ, pământul e uscat: nu mai plouase de câteva săptămâni. „Deţinuţii" de la Casa de corecţie sunt înşiraţi pe mai mult de o sută de metri; unii lucrează cu săpa, alţii transportă sfecla în grămezi în apropierea drumului Din oră în oră vin două căruţe şi încarcă recolta Pistruiatul, înarmat cu o sapă. scuipă în palmă ei transpiră. Se întoarce spre Enache:

— În ce zi suntem azi?

— Sâmbătă.

— Eu o întind. Arătă spre zăvoi.

— Azi în orice caz nu se poate. Nu vezi, în loc de un gardian au venit trei. Ceva nu e în regulă. Au adus şi din.

— Eu totuşi plec. Tu nu vii?

— Nu. Aştept un răspuns. După Eliberare, am trimis o scrisoare la Comitetul Central. Nu se poate să vină şi să nu mă găsească aici.

— Ai dreptate. Şi e chiar mai bine dacă rămâi; Dacă mi se întâmplă ceva, când te eliberezi o cauţi pe tovarăşa

Prodan de la Judeţeană. îi spui că am evadat ca să mă ţin de cuvânt. Că am vrut să fiu ca Omega.

— L-ai cunoscut şi tu?

— Da. L-am cunoscut foarte bine.

— Dacă mi-ai fi spus ieri că vrei să pleci, puteam să pregătim ceva.

— Ce să pregăteşti?

— Ai să vezi. Numai să alegi momentul potrivit. Dacă treci de zăvoi, ia-o spre tufăriş, să ţi se piardă urma. Pe urmă o ţii drept înainte până la linia ferată... Şi nu uita să pomeneşti şi de mine.

— Nicio grijă.

— Baftă!

Enache îi întinde mâna, apoi îl roagă să-i ajute să ridice coşul pe umăr.

— Fii pe fază!...

Pistruiatul continuă să lucreze, dar tot timpul trage cu ochiul spre Enache. Acesta, în partea cealaltă a tarlalei, se apropie de un băiat. Pistruiatul n-aude decât frânturi de cuvinte.

— Înjură-mă!

— De ce să te înjur?

— Pistruiatul vrea s-o întindă. Înjură-mă! Facem circ 1

— Dumnezeii mă-tn: ...

— De ce mă înjuri, mă? Ce ţi-am făcut?!...

Enache trânteşte coşul de pământ şi-i dă un pumn prietenului. Acesta ripostează: băieţii se adună în jurul lor.

Gălăgia atrage atenţia gardienilor. La început privesc într-o doară, pe urmă îşi dau seama că cearta e ceartă adevărată. Au mai sărit doi la bătaie

„Asta e momentul" îşi spuse Pistruiatul. O rupe la fugă din toate puterile. Încă zece, încă şase. Încă trei paşi până la zăvoi. Se descarcă o armă. apoi răsună vocea instructorului:

— A evadat Pleşa!...

Gardienii aleargă spre locul unde sunt legaţi câinii.

Pistruiatul simte răcoarea zăvoiului, face paşi mari. O

ramură de măceş îi zgârie faţa, dar el continuă să alerge. Se aude încă o împuşcătură. În zăvoi zgomotul se amplifică, pare un ţipăt. Acum se aude şi lătratul clinilor Zăvoiul se termină într-o râpă adâncă de vreo zece metri. Pistruiatul nu stă la cumpănă decât o clipă. Se aruncă în gol. Nisipul e umed, se afundă până la genunchi în el. Sub nisip e noroi, abia reuşeşte să-şi elibereze picioarele. Înainte. Trestiile, ca nişte săbii. îl bat peste mână, pe faţă. Numai să nu fie apa prea adâncă. Acum îi ajunge până la brâu. până la piept. Undeva, sus, se aud voci. lătratul câinilor – Instineprivire spre tineri apoi se aşază în spatele biroului, lasă în apă până la gât. Se mai aude o împuşcătură, apoi încă una. Gardienii caută drum să coboare.

Încet, Pistruiatul îşi continuă drumul. Foşnetul trestiilor aduce a muzică. O muzică rece, lipsită de melodie. Zăreşte dolma şi dincolo de dolmă pădurea. Acolo ar fi în siguranţă.

La malul dinspre dolmă apa e adâncă. Trebuie să înoate. Bine că trestiile sunt mai rare. Înaintează, greu şi lui i se pare că bate pasul pe loc. Încă un braţ, da, acum a atins iar fundul apei cu picioarele. Dacă ar putea să înainteze mai repede, ar putea traversa dolma fără ca gardienii să-l vadă; Unde sunt ei stufărişul e des. Ajuns la mal nu se gândeşte că e ţintă sigură, urcă dolma şi sare peste linia ferată. La picioarele lui o pădure de salcâmi. Fuge din toate puterile. Aude şuieratul unui glonte, dar nu-i pasă. Inima îi bate în gâtlej ca un clopot.

EPILOG

Sala de festivităţi a Judeţenei de partid. Lângă perete, înşiraţi prietenii lui Dorel. Vorbesc. Se aşteptau să li se comunice evenimente deosebite. Se deschide uşa, intră tovarăşa Prodan. Aruncă o privire spre tineri apoi se aşază în spatele biroului; Pe masă o listă. Tovarăşa Prodan îşi pune ochelarii şi începe să citească:

— Dorel Ilieşu!

— Prezent

— Nicolae Daraban
— Prezent!
— Gheorche Vărzaru
l”.
— Aici!
— Maria Cefan I
— Aici!
— Ion Barta!
— Prezent!
— Irina Sima!
— Prezent!
— Mihai Pleşa!

Uşa se deschide şi în prag apare Mihai. Are faţa, braţele pline de răni. Abia poate să rostească:

— Prezent!…

Pe peretele din spatele biroului parcă se conturează imaginea unui ceas uriaş, asemenea aceluia de la ei de-acasă… Omega.